

Introducere

Orice călătorie în Valea Timocului și, în general, în Serbia de Răsărit, fie că e vorba de Valea Dunării, Timoc, Valea Moravei sau Homolje, este cu siguranță o experiență deosebită. Cine trăiește pentru prima oară această experiență unică, își dorește cu ardoare să revină aici. Și nu este nevoie de o doză de patriotism excesiv de mare, vecină cu naționalismul, pentru a te simți mișcat de ceea ce vezi aici, impresionat și emoționat. Emoțiile sunt cu atât mai mari cu cât vezi că acești oameni vorbesc aceeași limbă română ca și tine, folosind, desigur, un dialect local atât de frumos și plăcut auzului, dar pe măsură ce intri în vorbă cu ei, identificarea începe

să devină o problemă. Foarte mulți spun că sunt români, așa cum au fost bunicii și străbunicii lor, alții spun că sunt rumâni, iar în cel mai nefericit dintre cazuri ei se

autodenumesc VLAHI, spunându-ți cu seninătate că așa se spune pe aici, așa se spune în limba sârbă la români – „vlasi”!

În zona cunoscută sub denumirea de Valea Timocului, dar și pe Valea Moravei și în Valea Dunării, trăiesc în realitate peste 300.000 de români, persoane care vorbesc un dialect al limbii române. Cu toate acestea, mult mai puțini s-au declarat ca atare, iar dacă ar fi să ne luăm după datele ultimului recensământ al populației, cel din anul 2011, în Timoc trăiesc 35.330 de vlahi și vreo 2.600 de români. De ce nu s-au declarat majoritatea pur și simplu „români”, nimeni nu poate da o explicație coerentă. Mergând și mai departe, dacă adunăm cifrele statistice de mai sus, considerând că datorită confuziilor de pe teren, a unor manipulări sau pur și simplu datorită faptului că românii s-au considerat vlahi, obținem circa 38.000 de persoane. În aceste condiții, ce s-a întâmplat cu restul până la 300.000 de vorbitori de limba română? Greu de spus, dar logica cea mai simplă arată că ei s-au declarat pur și simplu sârbi. De altfel, în Serbia, legislația permite fiecăruia să se declare așa cum se simte el și tocmai de aceea avem și variate ciudățeni precum comunitatea egiptenilor sau cea a iugoslovenilor.

Pe de altă parte nici nu e de mirare cum, deși liderii de la acea vreme ai comunității românești din Timoc și-au propus să lucreze la o campanie de informare ce ar fi trebuit să aducă o dublare a numărului de români față de precedentul recensământ al populației din Serbia, cel din anul 2002, rezultatele finale au arătat o înjumătățire. Dacă la recensământul din anul 2002, se declaraseră români în Serbia de Răsărit un număr de 4.157 de persoane, la cel din anul 2011 s-au declarat români puțin peste 2.600 de români. Cei care au făcut campanie pentru recensământ spuneau că nu va fi nicio problemă ca numărul românilor declarați să ajungă la 10.000. Spunem că nu e nicio mirare, deoarece în campania din 2011 s-au comis câteva greșeli fundamentale, iar una dintre ele a fost „teoria sinonimiei”!

S-a spus, în anul 2011, că e mai bine ca românii, dacă nu vor să se simtă ei români adevărați, măcar să se declare vlahi, pentru că apoi se va lucra la conștientizarea acestor vlahi să recunoască apartenența lor la naționalitatea română. Doar că, ce să vezi, vlahii s-au mișcat repede – repejor și și-au consolidat Consiliul Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRs), ba chiar au scornit și un bizar alfabet al unei și mai bizare „limbi vlahe” (de fapt vorbire vlașki govor - că limbă nici Academia Serbiei nu a îndrăznit să certifice!).

Revenind la una din greșelile capitale ale acelui moment crucial, care a fost recensământul populației și locuințelor din Serbia – 2011, amintim de folosirea unui fluturaș prin care populația românească era informată că urmează să fie numărată și că ar trebui să se identifice cum trebuie la capitolul naționalitate. Numai că pe fluturașul cu pricina scria, bilingv, cam așa: **„Ja sam Vlah, a ti? - Io sânt Rumân, da tu?”** – ceea ce

s-a dovedit a fi de două ori greșit: pe de o parte s-a acreditat ideea că dacă românul și vlahul sunt tot una, atunci ce mai contează

cum se declară el, iar mulți dintre români au crezut că nu e nici un fel de problemă dacă se declară VLAHI, iar pe de altă parte s-a dat apă la moară celor mai târziu au inventat VORBIREA VLAHĂ, adică acea vorbire perfect asemănătoare cu ceea ce vedem pe acel fluturaș. Pentru cei care încă mai contrazic acest adevăr dureros, ar fi nimerit să redăm cunoscuta rugăciune creștină „Tatăl Nostru”, așa cum a fost ea tradusă în „limba vlahă” de ideologii vlahismului din Serbia de Răsărit:

„Tajka al nostu

Tajka al nostu

Karje ješ pje ćerj,

Să să sfincaskă numilji tăle,

Să vină împărăcâja ta,

Să fije voja ta,

Și pje pămînt,

Ka pje ćerj.

Dănje pînje dje astăz,

Și jartă-nje dătorijilji noaštje

Kum jertăm și noj la alcî

Și nu nje inćerka

Numă skapă-nje dje rău.

Cam asta este monstruozitatea ce a luat naștere din erorile comise în lanț de-a lungul vremii în identificarea corectă a minorității românești din Serbia. Prin această anomalie se dorește să se demonstreze că vlahii vorbesc o cu totul altă limbă decât românii și că, implicit, ar fi o altă națiune.

Timocul sau **Valea Timocului** este o regiune situată în nordul Peninsulei Balcanice (în estul Serbiei și nord-vestul Bulgariei), de-a lungul văii râului Timoc și în zonele montane adiacente acesteia. Este formată din județele sârbești Branicevo, Morava de Est, Bor și Zaječar, precum și regiunea

bulgară Vidin. Uneori, regiunea este numită în mod savant „Tribalia” (după tribali, o ramură a dacilor din antichitate care a trăit în nord-vestul Bulgariei de azi).

„În mileniul I î.Hr., regiunea Morava-Timoc a fost populată de diverse triburi de traci, printre care tribalii. În secolul al IV-lea î.Hr. populației autohtone i s-au adăugat celții scordisci. În perioada 60 - 44 î.Hr, teritoriul este inclus statului dac condus de Burebista. În anul 29 î.Hr., zona este cucerită de către romani și inclusă provinciei Moesia. O importantă consecință a stăpânirii romane este romanizarea populației autohtone. După retragerea administrației romane din teritoriile de la nord de Dunăre în 271 („Retragerea aureliană”), cea mai mare parte a regiunii este inclusă noii provincii Dacia Ripensis. Aici s-a așezat o parte din populația fostei provincii Dacia.

Împăratul roman de origine dacă Galerius s-a născut în aceasta regiune, în apropiere de actualul oraș Zăicear. Prin evoluția Imperiului Roman de Răsărit spre un stat creștin de limbă cu precădere greacă, și prin invazia slavilor din secolele al V-lea - al VII-lea, se conturează perioada zisă bizantino-slavă. Liturgia ortodoxă își însușește atunci limba slavonă, zona fiind sub obediența patriarhatelor de la Peć și Ohrid.

Populația romanizată s-a menținut în zonele muntoase (numite de slavi Vlasi, Vlași, Vlašić, Vlašina, Vlahina, Stari Vlah, Romanija planina ș.a.) pe durate diferite, slavizându-se între secolele al XIV-lea și al XIX-lea în majoritatea acestor zone, dar dăinuind până până în ziua de azi în bazinul Timocului, în care se vorbește limba daco-română. A urmat stăpânirea țaratelor bulgar, vlaho-bulgar și a celui bulgăresc din Vidin. Ulterior, principele sârb Stefan Uroš IV. Dušan (1331-1355) reușește să aducă sub stăpânirea Serbiei, pentru scurt timp, regiunea dintre râul Morava și masivul muntos Homolije.

Către sfârșitul secolului al XIV-lea, regiunea a intrat complet sub stăpânirea Imperiului Otoman. Stăpânirea otomană a fost întreruptă doar de o

scurtă perioadă habsburgică (1718-1739). Până în 1817, anul reînființării statului sârbesc, românii timoceni trăiau într-o unitate administrativă comună care se numea „Provincia Morava-Lom“ și care era situată pe o mare parte a teritoriului vechii provincii Moesia Superior și pe teritoriul Daciei Aureliene.

Unii istorici sârbi și bulgari scriu că, în Antichitate, în Peninsula Balcanică trăiau trei mari popoare: celții, traco-dacii și ilirii. Celții din Balcani au dispărut fără urmași (însă au intrat în compoziția etnică a popoarelor din această zonă), din iliri au apărut albanezii (idee contestată de o parte din istorici), iar prin romanizarea dacilor a apărut poporul român, în timp ce vlahii ar fi nu traci, ci slavi romanizați. Alți istorici precizează că Serbia modernă a apărut abia în perioada 1718-1739, ca o creație a politicii austriece care căuta să facă un pas în Peninsula Balcanică. Serbia nu avea autonomie națională sau locală. Inițial Serbia se întindea doar în apropierea Pașalâcului de la Belgrad, care era sub stăpânire otomană. În timpul primei răscoale sârbești împotriva turcilor (1804-1806) eroul Caragheorghe, pentru a putea face legătura cu trupele rusești din zona Vidinului, a cerut să se răscoale și populația din județele timocene, care aparțineau Pașei de la Vidin. Cu anumite ocazii, românii s-au aliat cu sârbii, însă nu au avut multe de câștigat din acest tip de politică. Cu alte ocazii s-au împotrivit unor răscoale, cum a fost cea condusă de haiducul Veljko Petrović. Caragheorghe împreună cu o armată de 3.000 de oameni a desființat atunci satele „neascultătoare” locuite de români, aceștia fiind alungați spre răsărit, și cerând încă din anul 1809 ca granița răsăriteană a viitoareii Serbii să fie râul Timoc. La Pacea de la București din mai 1812, sultanul turc a refuzat să cedeze județele Timocul Negru și Craina. Astfel, până în 1833, granița răsăriteană a Serbiei era masivul muntos Omolia (Homolije), neexistând astfel vecinătate cu Țara Românească.

Miloș Obrenovici, un erou național sârb, reia mișcarea de eliberare a poporului său, și obține în aprilie 1815 autonomia Serbiei, în limitele Pașalâcului de Belgrad, reușind anexarea zonei locuite de românii apuseni dintre Morava de Est și Timoc, însă nu cucerește Timocul și Craina. La Pacea de la Adrianopole din 1829 și prin Hâtîșeriful de la 1830, Miloș Obrenovici solicită anexarea județelor majoritar românești, Timoc și Craina. Printr-o intervenție militară trei ani mai târziu, acestea sunt ocupate, iar granița cu Bulgaria este stabilită pe râul Timoc. În acest mod, se realizează pentru prima oară despărțirea românilor din Timocul sârbesc de cei din Timocul bulgar. De asemenea, pentru prima dată în istoria sa, Serbia reușește să se învecineze cu Țara Românească.

Obrenovici inițiază un program agresiv de asimilare forțată a românilor din Timoc. Dascălii români sunt înlocuiți de alții sârbi, care nu vorbeau româna. Procesul de asimilare forțată a românilor din Timoc a durat zeci de ani, și a crescut în intensitate și complexitate.

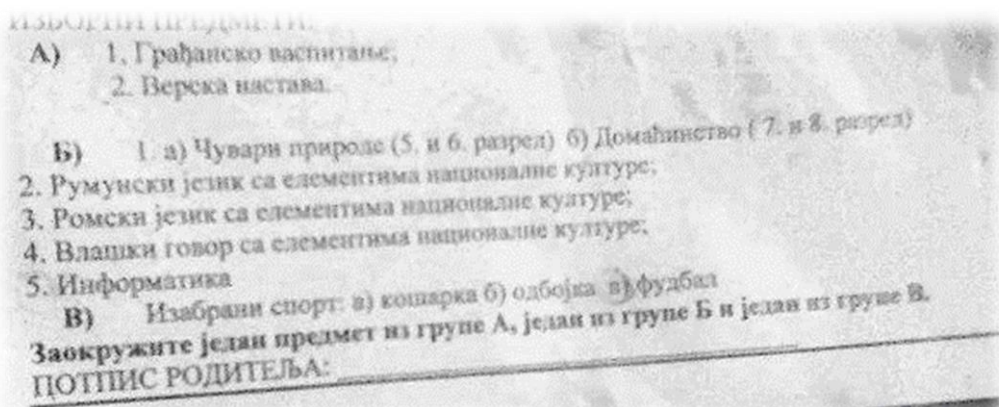
Comunitățile române din Serbia au continuat să tipărească însă ziarul Vorba Noastră, la Zăiecar (dar acesta a fost interzis începând cu anul 1948, la fel ca ziarul bilingv Bilten din Pojarevăț). În aceeași perioadă, în recensământurile oficiale, comunitatea română scade în importanță de la 93.444 locuitori în 1948 la 1.369 în 1961.

Majoritatea populației din Timoc, locuind la sate, avea ca ocupație principală în trecut creșterea animalelor, negoțul cu lemne, vanătoarea și extragerea cărbunelui. După cel de-al Doilea Război Mondial, această zonă trece printr-un proces de industrializare rapidă. Sunt create mine de cupru și aur, iar cea mai mare parte a populației, neavând studii, a fost angajată ca personal necalificat. Personalul calificat era adus din marile orașe, fiindu-le oferite locuințe și diverse beneficii. Industrializarea rapidă a zonei a ridicat nivelul de trai, iar

muncitorii au început să-și construiască locuințe și să investească în agricultură (achiziționând utilaje) pentru a-și spori producția.”¹

Pe la începutul anului 2012, mai exact la începutul lunii martie, s-a pus pentru prima oară problema ca Serbia să înceapă demersurile pentru aderarea la Uniunea Europeană, iar în Consiliul Miniștrilor de Externe ai statelor comunitare, România a condiționat începerea negocierilor de aderare la UE de respectarea drepturilor românilor din Valea Timocului. A fost o întreagă agitație la acea vreme, iar statul sârb a fost nevoit să înceapă, mai timid ce-i drept, să acorde mai multe drepturi românilor din valea Timocului. În anul 2013, apar primele anchete pentru introducerea cursurilor de limba română cu elemente de cultură națională în școlile de stat din regiunile locuite de etnici români ale Serbiei, iar începutul a fost considerat la acea vreme un adevărat mement istoric, chiar dacă multe disfuncționalități au marcat acel an 2013. La acea vreme, puțin peste 1.000 de copii s-au înscris la aceste cursuri, iar la Kladovo, de exemplu, au fost nu mai puțin de 280. A fost un entuziasm general și practic s-a consemnat o primă victorie, chiar dacă în anii ce au urmat numărul a mai scăzut și chiar dacă, de exemplu, vlahii au venit și ei cu un soi de „limbă” căria i-au spus „vorbirea vlahă”.

¹ <https://ro.wikipedia.org/wiki/Timoc>

1 Fluturașul folosit la ancheta efectuată în anul 2013 pentru cursurile facultative din școlile din Serbia de Răsărit

În amintirea acelor momente, marcate de o destul de multă stângăcie, trebuie să spunem că primul formular folosit la ancheta pentru introducerea cursurilor facultative le oferea părinților posibilitatea să aleagă între limba română, vorbirea vlahă, limba romani și... informatică! Elevii de etnie română din Valea Timocului (Serbia) au fost puși să aleagă după 1 septembrie 2013 între limba maternă și informatică după ce încă din luna martie familiile a 1617 copii au optat ferm pentru limba română. Un formular interesant de anchetă a circulat prin școli, copiii urmând a opta pentru limba română, limba romă, „vorbirea vlahă” și informatică.

După implementarea unui proiect pilot finalizat cu succes, potrivit coordonatorului programului, profesorul Anișoara Țăran, precum și după un val impresionant de cereri din partea părinților copiilor de etnie română și din partea organismelor europene, autoritățile școlare din Serbia încep anul școlar 2013 – 2014 cu o anchetă destul de interesantă. În școlile din comunitățile unde etnicii români au cerut să învețe la școală limba maternă, județele Zajecear și Bor, a circulat un formular de anchetă în care copiii trebuie să răspundă ce doresc să studieze opțional în acest an școlar. Până aici, nimic grav! Însă analizând formularul putem constata faptul că părinții și elevii au de ales între „limba română cu elemente de cultură națională”, „limba romă cu elemente de cultură națională”, „Vlaški govor (vorbirea vlahă) cu elemente de cultură națională” și „informatică”.

Părinții a 1617 elevi din județele respective au semnat încă din luna martie 2013 pe formularul primit de la școală că doresc să învețe limba română din „următorul an școlar” (“od naredne školske godine” – în limba sârbă) adică din 1 septembrie 2013! Centralizatoarele oficiale din luna martie 2013 arată clar faptul că există 1617 elevi (655 ciclul primar și 962 ciclul gimnazial) ale căror familii au optat să învețe limba română din 1 septembrie 2013. De asemenea, în luna martie 2013, a fost înaintată o adresă din partea administrației școlare Zajecear către directorii școlilor din jud Bor și Zajecear, prin care li se cerea să facă o anchetă în privința elevilor care vor să învețe „limba română cu elemente de cultură națională” din „1 septembrie 2013”. Concluzia era una singură: nu mai era necesară nicio anchetă, iar „limba română cu elemente de cultură națională” ar fi trebuit să se predea deja în școlile arondate județelor Bor și Zajecear.

Un alt moment important, deosebit, în opinia mea, a fost cel din anul 2014 când, pentru prima oară, în Consiliul Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRS) au pătruns, pe lista Inițiativa Românilor din Serbia (IRS) doi români din Serbia de Răsărit, știut fiind faptul că în CNMNRS nu erau accesibile decât locuri pentru românii din Voivodina.

Și, cu siguranță, un alt moment important, pe care o să-l descoperiți în cartea mea, este cel al modificării Legii Cetățeniei române, Legea 21/1991, prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 37/ 2015. În Monitorul Oficial nr. 697 din 15 septembrie a.c. a fost publicată Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 37/2015 pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991. În situația cea mai mult așteptată de etnicii români din comunitățile istorice aflate în jurul granițelor României, potrivit modificărilor aduse de Guvernul României, „*Cetățenia română se poate acorda, la cerere, persoanei fără cetățenie sau cetățeanului străin care a contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești*”. Și pentru că etnicii români interesați de această nouă prevedere legislativă, spre exemplu cei care

trăiesc în Serbia de Răsărit și Voivodina, nu aveau cunoștință asupra metodologiei de aplicare a noilor prevederi, Legea publicată în Monitorul Oficial și devenită, astfel, operațională prevede la punctul 4 faptul că la articolul 13, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alineatul (3), cu următorul cuprins: „(3) *Cererile de acordare a cetățeniei române întemeiate pe dispozițiile art. 81 pot fi depuse și la misiunile diplomatice sau la oficiile consulare ale României din statul pe teritoriul căruia solicitantul își are domiciliul. În acest caz, cererea va fi trimisă, de îndată, Comisiei pentru cetățenie din cadrul Autorității Naționale pentru Cetățenie, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, însoțită de un punct de vedere emis de misiunea diplomatică sau oficiul consular cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod semnificativ la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești. În situația în care cererea a fost depusă la sediul Autorității Naționale pentru Cetățenie, Comisia pentru cetățenie va solicita Ministerului Afacerilor Externe punctul de vedere cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod semnificativ la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești.*”. În acest fel, este foarte clar că misiunile diplomatice vor avea cel mai greu cuvânt de spus pentru că acestea vor face recomandarea favorabilă sau nefavorabilă ce va însoți cererile de acordare a cetățeniei. În acest moment, cei mai mulți dintre diplomați spun că nu au primit încă toate instrucțiunile necesare.

Sunt pagini de istorie vie, autentică, iar în volumul de față nu voi încerca să mă comport nicio clipă ca unul care dorește să vorbească din perspectivă strict istorică. Nu sunt istoric și nu am pretenția că pot emite teorii științifice într-un studiu istoric! Voi lăsa istoria pe seama istoricilor! Ceea ce voi așeza în paginile care urmează este, însă, un alt fel de istorie, o istorie ilustrată în articole de presă și interviuri, pentru că, indubitabil, presa înseamnă tot istorie, o istorie ceva mai romanțată și uneori mai abrubptă, dar o istorie văzută și trăită de jurnaliști.

Din octombrie 2013, cu sprijinul Departamentului Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe al României, am fondat un ziar dedicat românilor de pretutindeni, căruia i-am spus „Jurnal Românesc”. Pe jurnalromanesc.ro se află multe dintre urmele trecerii mele prin Serbia, multe dintre articolele, interviurile sau reportajele consemnate ca rezultat al călătoriei mele printre românii din Serbia de Răsărit. Aceste articole de presă, în mare parte interviuri, vor fi cele care vor scrie istoria în aceste pagini și cred eu, cu sinceritate, că voi reuși să vă transfer o parte din emoțiile trăite la întâlnirile cu români autentici din această zonă.

Interviu cu ambasadorul României la Belgrad

În februarie 2013, *Excelența Sa, domnul Daniel Banu, ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al României la Belgrad* mi-a acordat un interviu care, în opinia mea, are și astăzi o relevanță majoră, chiar dacă de la acel moment, în anii care au trecut, s-au mai schimbat multe în relația dintre Serbia și populația românească din Serbia de Răsărit.

Am dorit să pornesc incursiunea mea prin lumea fascinantă a românilor din Valea Timocului cu acest interviu și, veți vedea, cât de autentic este și ce semnificație au vorbele domnului ambasador, acum, după aproape trei ani de la acel moment. Interviuul a fost publicat, la vremea respectivă, și de prestigiosul portal HotNews.

„Divizarea între români și vlahi, practică în Serbia, este artificială și nejustificată”

Interviu cu Excelența Sa, domnul Daniel Banu, ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al României la Belgrad

România urmărește și sprijină visul european al țării vecine și prietene, Serbia, dar nu face rabat de la o monitorizare atentă a respectării drepturilor minorității românești din această țară, în accepțiunea valorilor europene în materie de minorități naționale. Ambasadorul României la Belgrad explică pe larg situația.

Reporter: Domnule ambasador, comunitatea românească din Serbia trece printr-o perioadă destul de dificilă și după cum știți este puternic grevată

de disensiunile dintre lideri și dintre organizații, dar și de ciocnirea inevitabilă cu distructivul concept: o etnie – trei minorități (români, vlahi și români/vlahi). Cum se poziționează Ambasada față de această situație?

Daniel Banu: România, și implicit Ambasada României la Belgrad, a considerat întotdeauna că referirea la persoanele aparținând minorității naționale române din Serbia cuprinde toți cetățenii acestei țări care își asumă spiritualitatea românească și legăturile culturale, religioase și de limbă cu România, indiferent de regiunea în care locuiesc sau de denumirea sub care sunt cunoscuți - români sau „vlahi”.

Trebuie spus foarte clar că românii din Serbia, inclusiv românii-vlahi din Valea Timocului sunt cetățeni ai Serbiei. Prin politica sa față de comunitățile de români din vecinătate, România îi încurajează pe etnicii români să fie cetățeni fideli și loiali statelor în care trăiesc și să fie un factor de stabilitate și prosperitate al acestora.

Pe de altă parte însă, identitatea națională istorică desemnată prin termenul ”vlah” nu aparține doar românilor-vlahilor din Serbia, respectiv Văii Timocului, ci tuturor românilor din spațiul balcanic, până la Marea Neagră. Să nu uităm că înainte de 1940, chiar sârbii denumeau Țara Românească drept *Vlaška*, iar populația de pe acest teritoriu - ”vlahă”.

Chiar și în ziua de astăzi, anumite biserici slave folosesc pentru adresarea către Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române termenul de vlah, numindu-l ”vlaški patriarh Daniel”, cum este, de exemplu, cazul Cehiei.

În consecință, termenul de ”vlah” nu poate fi atribuit unei etnii distincte de cea română, deoarece acesta face parte din însăși identitatea națională a românilor și a României. Nu există nici un acord, științific sau de altă natură, care să stabilească dacă românii dintre Carpați și Dunăre sunt „diferiți” față de ceilalți români sau sunt „români deosebiți de vlahii din Serbia”.

Rep: Oficializarea rezultatelor recensământului scoate la iveală o adevărată dramă a românilor din Serbia, scăderea la jumătate a românilor și o scădere considerabilă a numărului de vlahi, dar persistența suficientă a populației vlahe. Va fi asta o problemă pentru România în efortul a apărare a valorilor identitare românești de aici?

D.B.: Într-adevăr, rezultatele recensământului populației din Serbia au reliefat o scădere importantă a numărului de etnici români, situație cauzată de mai mulți factori, printre care pot aminti tendința generală de descreștere demografică, migrația în alte țări în căutarea unor condiții de trai mai bune, poate și o anumită indiferență față de declararea apartenenței etnice.

Cu toate acestea, fără a lua neapărat în calcul rezultatele recensământului populației, România își dorește ca toți cetățenii sârbi care își asumă identitatea română, indiferent de regiunea în care locuiesc și etnonimul sub care sunt cunoscuți, să se poată bucura de drepturile la educație, serviciu religios în limba maternă, acces la mass-media, reprezentare în forurile politice locale și naționale. Acestea sunt drepturi firești, care se circumscriu ansamblului de valori europene comune, fiind drepturi fundamentale (consacrate în cazul UE sub denumirea de *criterii politice de la Copenhaga*) pentru orice stat care dorește să intre în familia europeană.

Rep.: Ce părere aveți despre încercările repetate de implementare a limbii vlahe și a celui alfabet vlah în viața comunității, încercări susținute atât de CNMV, cât și de un grup de ideologi ai acestui organism?

Protocolul semnat la 1 martie 2012, de către Reprezentanții Permanenți ai României și Serbiei la UE, reprezintă primul document al Comisiei Mixte româno-sârbe care tratează pe fond problematica minorității române din Serbia, respectiv a minorității sârbe din România. Protocolul conține o serie de angajamente concrete în vederea protejării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale. Aceste angajamente variază de la reprezentarea parlamentară a minorităților naționale, la

autorizațiile de construire a unor biserici sau asigurare a dreptului la educație în limba maternă.

Poziția părții române, așa cum este reflectată și în textul Protocolului, este aceea că divizarea între români și „vlahi”, practică în Serbia, este artificială și nejustificată, neexistând nicio bază științifică sau dovezi care să susțină această distincție, nici chiar la nivelul denumirii utilizate: „vlah” desemnează, pentru popoarele slave, persoanele de origine română.

Protocolul din martie 2012 include o mențiune clară și expresă privind dreptul de liberă asumare a identității naționale. Din această perspectivă, orice proces de standardizare artificială a limbii „vlahe” în Serbia afectează dreptul la liberă asumare a identității minoritare culturale, inclusiv lingvistice, a românilor care trăiesc în Valea Timocului.

În plus, chiar și în Raportul privind situația minorităților naționale din Voivodina și a minorității naționale române din Serbia, întocmit în februarie 2008 de către raportorul Comisiei pentru Afaceri Juridice și Drepturile Omului din cadrul Consiliului Europei, Jurgen Herrmann, se specifică în mod clar că „vlahii sunt un grup etnic prezent în Serbia și statele învecinate, înrudit cultural și lingvistic cu românii”.

Guvernul român acordă o atenție deosebită situației minorității românești de pe întreg teritoriul Serbiei, în general, și a românilor din Valea Timocului, în special, fiind pe deplin conștient de dificultățile cu care se confruntă aceștia. În ceea ce privește, vom continua demersurile pentru ca să nu mai existe standarde diferite între românii din Valea Timocului și cei din Voivodina.

Rep.: Vedeți posibilă o unificare a conceptelor și a organizațiilor românești, în așa măsură încât să poată ataca alegerile pentru viitorul consiliu al minorității?

D.B.: Ambasada României la Belgrad, precum și oficialii români, până la cel mai înalt nivel, au transmis în repetate rânduri reprezentanților minorității naționale române mesaje de unitate și colaborare, de depășire a animozităților de grup sau personale, în vederea identificării celor mai bune soluții pentru realizarea propriilor deziderate. Sper că aceste mesaje au fost recepționate în mod corect de etnicii români și vor demara o colaborare concretă între organizațiile românești, pentru păstrarea și promovarea identității naționale și a valorilor culturale și spirituale românești în Serbia.

Alegerile pentru Consiliile Minorităților Naționale reprezintă un proces intern al acestora, etnicii români și organizațiile pe care le reprezintă urmând a se organiza, în conformitate cu prevederile legale în acest domeniu, pentru participarea la procesul electoral. Așa cum este și firesc, etnicii români sunt singurii în măsură să decidă cu privire la cei care îi vor reprezenta în relația cu autoritățile sârbe și care vor deține un rol major în coordonarea și chiar finanțarea activităților pe linia păstrării limbii materne, educației, mass-media și serviciului religios în limba română.

Rep.: Ce ne puteți spune despre perspectivele de introducere a limbii române în școlile din Valea Timocului, plecând de la oportunitatea oferită în acest sens de autoritățile sârbe?

D.B.: România își dorește ca toți cetățenii Serbiei care își asumă identitatea română, indiferent de regiunea în care locuiesc, să se poată bucura de drepturile specifice la educație, serviciu religios în limba maternă, acces la mass-media, reprezentare în forurile politice locale și naționale.

Partea sârbă s-a angajat în urma discuțiilor purtate atât la nivel bilateral, cât și în format internațional să introducă în 2013 clase cu predare în limba română în școlile din Serbia de răsărit. Ambasada României la Belgrad va continua să observe disponibilitatea autorităților sârbe în acest domeniu și să se implice activ în cadrul

acestui proces, pentru facilitarea dialogului organizațiilor românești cu autoritățile sârbe responsabile în vederea introducerii educației în limba maternă în Serbia de nord-est, în strictă și deplină conformitate cu prevederile legale interne din Serbia.

În continuare, este necesară o mobilizare a liderilor românilor timoceni, în scopul realizării tuturor demersurilor necesare din punct de vedere al legislației sârbe în domeniu. În acest sens, vreau să salut recenta înființare a Asociației de Părinți care promovează ideea educației în limba română, condusă de către doamna Iasmina Glisici.

Rep.: Remarcați vreo schimbare de atitudine față de ideea europeană, din partea Serbiei și a instituțiilor statului?

D.B.: România a fost și este un susținător ferm al integrării Republicii Serbia în Uniunea Europeană. Criteriile care au fost stabilite pentru avansarea Serbiei în acest dosar, îndeosebi pentru obținerea datei deschiderii negocierilor de aderare a Serbiei la UE, sunt foarte clare. Este vorba, în primul rând, despre înregistrarea de progrese tangibile în dialogul Belgrad-Pristina, și, secvențial, în implementarea acordurilor realizate între cele două părți.

Un al doilea obiectiv important este procesul de reformă internă din Serbia, în special în domeniul statului de drept, cu obiective care privesc lupta împotriva corupției, asigurarea libertății presei, a drepturilor minorităților naționale, etc. De asemenea, la fel de importantă rămâne reforma justiției din Serbia. În ceea ce privește criteriile economice, Serbia se confruntă, similar cu unele state europene, cu dificultăți de ordin economic și financiar, iar măsurile necesare vizează consolidarea disciplinei bugetare și asigurarea stabilității sale macroeconomice.

Pe de altă parte, mesajele venite de la Bruxelles sunt în sensul că instituțiile europene vor sprijini Serbia în planul integrării sale europene și vor asigura întregul suport politic, financiar și tehnic necesar. În ceea ce privește abordarea Serbiei față

de această tematică, Concluziile Consiliului European din decembrie 2012 menționează că Belgradul a înregistrat progrese pe traseul său european, dar că mai sunt necesare, în continuare, măsuri de reformă în domeniul consolidării democrației și a statului de drept, în justiție și economie, precum și progrese în materia drepturilor omului și a protecției minorităților naționale. În privința recomandării cu privire la începerea negocierilor de aderare a Serbiei la UE, Comisia Europeană va întocmi în perioada următoare un raport cu privire la îndeplinirea, de către Serbia, a tuturor acestor criterii, în special prioritatea-cheie legată de evoluțiile în dosarul Kosovo. Prin urmare, ne exprimăm încrederea că Serbia va continua să realizeze progrese atât în normalizarea dialogului dintre Belgrad și Priștina, cât și în procesul său de reformă internă.

Rep.: Știu că faceți eforturi mari pentru consolidarea unor relații economice bilaterale româno-sârbe, în interesul sprijinirii comunității românești și din această perspectivă, iar aici apreciez participarea la înființarea Forumului de Afaceri Româno – Sârb de la Veliko Gradiște. Există speranțele unei concretizări a situației, în sensul creării de locuri de muncă, de schimburi comerciale și de dezvoltare a relațiilor bilaterale?

D.B.: Relația dintre România și Serbia în plan economic a fost întotdeauna specială, în principal datorită potențialului existent și încă neutilizat suficient între economiile celor două state, ținând cont de complementaritatea acestora. Acest aspect ne-a permis în 2012, în pofida crizei economice mondiale și a vicisitudinilor naturale, să menținem la un nivel semnificativ volumul schimburilor bilaterale. La 30 noiembrie 2012, acesta s-a cifrat la 1,15 miliarde USD (foarte aproape de nivelul celor 1,3 miliarde USD înregistrate în 2011), Serbia fiind, din această perspectivă, cel mai important partener comercial al României din zona Balcanilor de Vest.

Această situație ne obligă să acordăm o atenție deosebită procesului de identificare de noi oportunități de afaceri sau de posibilități de nișă în planul interacțiunii

bilaterale de care pot beneficia agenții economici din ambele state. Bineînțeles, înființarea Clubului de Afaceri româno-sârb (noiembrie 2012) a fost un factor favorizant în acest sens, care a contribuit și va facilita în continuare procesul de consolidare a relațiilor noastre economice. Clubul reprezintă o materializare a dorinței oamenilor de afaceri din cele două state de a-și dezvolta cooperarea într-un cadru instituționalizat.

Evaluările noastre ne-au arătat că cele mai facile modalități de intensificare a cooperării economice bilaterale sunt reprezentate de înființarea de unități mixte de producție pe teritoriul Serbiei, care să poată să-și exporte produsele pe terțe piețe cu care Serbia are acorduri de comerț liber. Desigur, în sens mai larg, toate aceste posibilități de cooperare care ne leagă și pe care le-am dezvoltat în timp au menirea să creeze inclusiv noi locuri de muncă, dacă e să răspund la întrebarea Dvs., atât în România, cât și în Serbia, iar interesul din această perspectivă este unul reciproc.

Atunci când vorbim despre cooperarea româno-sârbă în domeniul economic nu pot să nu menționez două aspecte importante: primul este legat de proiectele noastre tradiționale de conlucrare, de exemplu cele în domeniul energetic (Porțile de Fier). Printr-un efort conjugat, România și Serbia au realizat și exploatează în comun acest obiectiv de importanță majoră atât pentru sistemele hidroenergetice cât și pentru buna desfășurare a navigației pe Dunăre; al doilea aspect privește, nemijlocit, cooperarea dintre comunitățile locale din cele două state, în cadrul diferitelor proiecte tranfrontaliere sau regionale, care sunt finanțate din fonduri europene. Are loc în momentul de față o intensificare a interacțiunii noastre pe această componentă. Aș sublinia din această perspectivă și potențialul pe care etnicii români din Serbia, precum și minoritarii sârbi din România l-au reprezentat pentru aprofundarea relațiilor economice. Reiterez, în mod deosebit, interesul manifestat de către diferiți parteneri sârbi în desfășurarea de proiecte, în vederea finanțării, în cadrul Strategiei UE pentru regiunea Dunării.

Rep.: Cum vedeți evoluția situației comunității românești în perspectiva, să zicem, a următorilor 5 – 6 ani?

D.B.: Este dificil de elaborat o asemenea prognoză în acest moment. Îmi doresc însă ca în această perioadă să fie înregistrate evoluții pozitive în planul asigurării drepturilor etnicilor români din Serbia, în conformitate cu angajamentele bilaterale pe care partea sârbă și le-a asumat în domeniul protecției minorității naționale române, precum și cu legislația internațională pe această linie. Mai mult, în planul parcursului său european, Serbia trebuie să acționeze în vederea respectării criteriilor politice de la Copenhaga, obligatorii pentru orice stat care dorește să adere la Uniunea Europeană.

Aș dori să remarc faptul că autoritățile sârbe au început să abordeze (inclusiv la nivelul prim-ministrului și al ministrului educației) problema introducerii educației și a informării în limba română în Serbia de răsărit. Din păcate, există încă un impas în ceea ce privește asigurarea serviciului religios în limba maternă pentru românii din această regiune. Pentru România, rezolvarea acestei probleme, direct, între cele două biserici ortodoxe, română și sârbă, rămâne soluția ideală și dezirabilă, pe care o încurajăm constant. Pe de altă parte, să nu uităm faptul că exercitarea dreptului la religie în limba maternă și în lăcașuri de cult proprii constituie un element care într-o Europă modernă ține de sfera drepturilor fundamentale, aspect reglementat printr-o serie de acorduri internaționale, documente la care atât România, cât și Serbia sunt părți.

În opinia noastră, trebuie să existe egalitate de tratament și reciprocitate în acest domeniu, pe întregul teritoriu al Serbiei, așa cum Episcopia Ortodoxă Sârbă din România are posibilitatea legală de a acționa pe întreg teritoriul României. Ca urmare, așteptările noastre sunt cunoscute și sperăm ca discuțiile consistente pe acest subiect să producă rezultate concrete.

Rep.: Ce va aduce nou ministerul special creat pentru românii de pretutindeni, de Guvernul de la București?

D.B.: Odată cu formarea noului guvern, Ministerul Afacerilor Externe a primit în structura sa fostul Departament al Românilor de Pretutindeni, condus de către un ministru delegat, domnul Cristian David, care este responsabil direct de problematica românilor din afara granițelor. După anii 2000, România a cunoscut un amplu fenomen de migrație a forței de muncă în statele membre UE, în acest fel creându-se comunități semnificative de români, în special în Italia și Spania. Față de această nouă situație, dar și de amplificarea sensibilităților privind afirmarea identitară în comunitățile tradiționale, Guvernul României și-a adaptat acțiunea politică prin crearea acestui departament, în cadrul Ministerului Afacerilor Externe. Este un argument în favoarea unei abordări integrate, o chestiune legată de aplicarea de politici, strategii și viziuni pe care MAE român le promovează în mod tradițional, cu acțiuni și cu proiecte legate de preservarea identității românești, dacă ne referim strict la românii din jurul frontierei. Prin această abordare instituțională integrată, consider că a fost realizat un progres care, în curând, își va arăta efectele pozitive în planul îmbunătățirii situației românilor de pretutindeni. În al doilea rând, vă asigur că problemele românilor din jurul României rămân o prioritate pentru acțiunile politico-diplomatice, întrucât toate dosarele bilaterale cu vecinii României au în centrul atenției acest subiect, abordat din perspectiva asigurării liberului acces la educație și informare în limba maternă sau a exercițiului libertății religioase în limba română.

Rep.: Am auzit adeseori doleanțe ale românilor din Valea Timocului legate de înființarea unor institute culturale române în diverse zone fierbinți. Cum poate sprijini Ambasada aceste eforturi?

D.B.: Din datele pe care le dețin, în prezent există discuții avansate cu privire la identificarea posibilităților de deschidere a unei filiale a Institutului

Cultural Român în Serbia, acțiune care, odată concretizată, va sprijini și facilita derularea de acțiuni culturale și științifice pe linia promovării identității naționale, a tradițiilor și spiritualității românești la nivelul minorității naționale române din Serbia. Pe de altă parte, trebuie să fim conștienți de faptul că, în actualul context economic, România nu beneficiază de fonduri suficiente destinate achiziționării sau construcției de clădiri în care să funcționeze centre culturale independente, în Serbia de răsărit sau Voivodina.

De asemenea, din informațiile primite, Institutul Cultural al Românilor din Voivodina va intra foarte curând în posesia unei clădiri la Zrenjanin. Această instituție, în opinia mea, poate sprijini, în măsura posibilităților, inclusiv activitățile culturale și științifice ale românilor timoceni.

Rep.: Referitor la trezirea conștiinței naționale și păstrarea identității, unde credeți că ar mai trebui investite fonduri din România, în următoarea perioadă? Care ar fi chestiunile cele mai sensibile?

D.B.: România sprijină activitățile de păstrare și promovare a identității naționale, a culturii și valorilor tradiționale și spirituale românești în Serbia, prin finanțarea proiectelor depuse de către organizațiile etnicilor români, pentru derularea de diverse evenimente pe această linie. De asemenea, țara noastră va continua procesul de acordare de burse de studii în România pentru etnicii români din Serbia, numărul acestora fiind chiar sporit din anul școlar viitor.

Printre tipurile de acțiuni pe care Ambasada și Departamentul pentru Românii de Pretutindeni le-au susținut în mod prioritar se numără organizarea de tabere de creație, în România și în străinătate, cu participarea unor artiști români de pretutindeni; inițierea, în România și în străinătate, de cursuri de excelență pentru artiștii comunităților românești; derularea de concursuri și premiarea unor creații ale artiștilor români de peste hotare; promovarea creațiilor premiate; organizarea de conferințe, seminarii, simpozioane, manifestații culturale, expoziții, spectacole ș.a.,

în scopul promovării limbii, culturii și civilizației române; organizarea de concerte în țară și în străinătate, cu participarea unor soliști români sau de origine română. Aș sublinia, în mod deosebit, Forumul Românilor de Pretutindeni, unde participarea etnicilor români din Serbia este deja tradițională.

Pe de altă parte însă, o mare responsabilitate revine și liderilor organizațiilor românești din Serbia, care trebuie să-și prioritizeze activitățile, canalizându-și eforturile spre acele domenii pe care le consideră deficitare în planul menținerii identității naționale române și pe linia cărora trebuie să solicite sprijinul financiar al României.

Rep.: Există premisele unei apropieri între românii din Vojvodina și cei din Timoc și care ar fi soluția pentru realizarea acestui deziderat?

D.B.: În prezent, există premise reale pentru apropierea și colaborarea între românii din Voivodina și cei din Serbia de răsărit, o dovadă concludentă fiind discuțiile constructive pe această temă derulate între reprezentanții acestora, organizarea de manifestări comune (precum festivalul de folclor „Joc Românesc” de la Jitcovița), participarea comună la diverse evenimente desfășurate în cele două regiuni, implicarea Consiliului Național al Minorității Naționale Române, precum și a Casei de Presă și Editură „Libertatea” în situația românilor timoceni, etc.

Pe această linie, doresc să subliniez importanța unității, a dialogului și colaborării între formațiunile românești de pe întreg teritoriul Serbiei, fiindcă doar uniți etnicii români pot reprezenta un factor de coagulare a acțiunilor pentru păstrarea și promovarea limbii române, a culturii, a procesului de învățământ, comunicării și afirmării Bisericii Ortodoxe Române în Serbia.

(Interviu realizat în luna februarie 2013)

Interviu realizat cu un alt ambasador al României la Belgrad

Cu doi ani înainte de interviul realizat cu actualul ambasador al României la Belgrad, Excelența Sa domnul Daniel Banu, am fost la Ambasadă pentru a discuta cu un alt ambasador la fel de cunoscut și apreciat ca și cel de astăzi.

Ion Macovei ocupa postul respectiv, la acea vreme, iar interviul de mai jos merită, în opinia mea, readus în actualitate, pentru că, nu-i așa, vorbeam în introducere despre istorie vie, despre evoluție istorică și momente istorice. Iată unul dintre ele!

Veți vedea că problemele erau aceleași și acum patru ani, și acum trei ani și sunt cam la fel de prezente și acum, într-un spațiu în care de mai bine de 10 ani se înaintează prea încet spre normalitate.

„Românii din Serbia trebuie să aibă curajul de a se declara români!”

(un interviu realizat cu fostul ambasador al României la Belgrad, Excelența Sa, domnul Ion Macovei, la 2 iulie 2011)

Drumul către capitala Republicii Serbia este lung și sufocat de o căldură aproape insuportabilă. Dar este și interesant din multe privințe, inclusiv cea a calității infrastructurii rutiere, a civilizației din marile orașe ale Serbiei și a ospitalității fraților noștri români din țara vecină. După câteva ore de trafic îngrozitor prin minunata capitală de la Dunăre, o mașină a Ambasadei, condusă de un domn care ne spune cu mândrie că e oltean din Craiova, ne aduce la Ambasada României, aflată pe strada Udička din Belgrad, într-o vilă superbă, cu multă vegetație în jur.

Reporter: Excelență, vin la dvs. după un periplu în inima Vojvodinei, la Novi Sad, unde se spune că românii sunt la ei acasă și au toate drepturile din lume în materie de minoritate etnică. Ce îi diferențiază de cei din Timoc, unde băătăia pentru identitate este cumplită?

Ion Macovei: Aș spune că am unele rezerve asupra celor două situații. Este adevărat că în Vojvodina situația este diferită de cea din Valea Timocului, dar nu totul este ceea ce pare. Sunt câteva instituții acolo care luptă pentru românism, iar aici aș sublinia Editura „Libertatea”, săptămânalul „Libertatea”, de la Pančevo, dar sunt și altele care doar mimează. Spre exemplu, vreau să vă spun despre redacțiile în limba română de la televiziunea și postul de radio din Novi Sad, unde pur și simplu știrile sunt cele traduse din ceea ce sosește pe fluxul de informații al celor mai mari agenții de presă din Serbia. În opinia mea, controlul sârbesc asupra a ceea ce se petrece acolo este puternic, iar organizațiile sunt și ele împărțite ca puncte de vedere și opinie.

Rep.: Da, dar ei cel puțin nu sunt nici vlahi, nici rumâni, ci români adevărați, iar drepturile lor sunt respectate, sunt ajutați de Consiliul Național al Românilor.

I.M.: Așa este, însă par să fi uitat de frații lor din Serbia de Răsărit. Au existat punți de legătură, au fost oameni care s-au zbatut pentru promovarea intereselor românilor, dar ei au fost izolați, unii chiar distruși, înlăturați. Un caz exemplificator este cel al lui Ion Cizmaș de la Vîrșeț.

Rep.: Înțeleg că lucrurile nu sunt chiar atât de frumoase cum par în Vojvodina! Să revenim puțin la ceilalți români, cei din Valea Timocului...

I.M.: Nu, lucrurile nu sunt tocmai deosebit de frumoase niciunde, chiar dacă aici aparențele sunt deosebite. În Timoc este jalea cea mare, acolo Consiliul Național al Românilor e ca și inexistent, liderii de acolo nu pot face prea multe, iar românii noștri continuă să se declare vlahi și să spună că patria lor mamă e Serbia. Românii din Valea Timocului trebuie să aibă curajul de a se declara români. Dacă devin români, ei vor avea tot sprijinul nostru, dacă nu, nu!

Rep.: Excelență, dar ce îi împiedică? De ce e atât de greu să fie români până la capăt?

I.M.: Este ceva incredibil, ceva ce pare, la prima vedere de neînțeles! Majoritatea sunt români doar când vin acasă în România, pentru a cere ajutor și fonduri, iar atunci când revin în Serbia sunt vlahi. Sunt diverși factori și din țară care influențează asta. De exemplu, în Serbia au fost finanțate foarte multe proiecte pentru români, pe tradiție și folclor și nu a ieșit nimic. Acum nu se mai dau bani decât pentru proiecte economice. România nu mai poate da bani la nesfârșit unor oameni care nu fac ceea ce trebuie cu ei, în interesul românilor de aici.

Rep.: Dar relațiile bilaterale? Serbia dorește să intre în procesul de preaderare, iar România trebuie să le reamintească despre respectarea drepturilor minorității românești?

I.M.: Este foarte adevărat! Relațiile bilaterale dintre cele două state sunt extrem de dificile. Bătălia pentru românism și identitate culturală și religioasă a celor de aici este una pe termen lung. Problemele sârbilor, în ceea ce privește relația cu UE nu vor înceta până când nu vor înțelege să respecte cu sfințenie acordul de la Copenhaga, privind drepturile minorităților. Ei se tem nu degeaba, ci pentru că istoria lor zbuciumată le-a oferit exemple dureroase. Exemplul Kosovo îi face „să sufle acum și în iaurt“, cum spune proverbul acela românesc.

Rep.: Ce se întâmplă cu lupta românilor din Timoc? Ce pot face ei, totuși?

I.M.: După cum am mai spus, ei trebuie să își ia soarta în propriile mâini și să lupte pentru unitate între toate acele organizații, pentru identitate și să se declare români la viitorul recensământ, să înțeleagă că noțiunea de vlah e una abstractă. Eu i-am ajutat de fiecare dată când am putut, iar preotul Bojan Alexandrovici poate confirma de câte ori am fost acolo pentru a nu permite demolarea bisericii sau interzicerea amplasării unor troițe, pentru a aplană conflictul acela cu clopotnița de

la Šipikovo. Conștientizarea românilor asupra importanței vitale a recensământului din octombrie este foarte stringentă acum!

Rep.: Excelența voastră, cum vedeți viitorul relațiilor bilaterale dintre România și Serbia, chiar și pornind de la această sensibilă temă discutată aici?

I.M.: România și Serbia sunt țări vecine care au nevoie una de cealaltă, dacă noi vom fi prieteni și ne vom înțelege bine așa cum ne-am înțeles totdeauna în istorie, vom avea o mai mare stabilitate în zonă. Trebuie doar să rezolvăm, în timp și cu multă înțelepciune și această problemă a românilor, frați ai noștri din Valea Timocului.

(2 iulie 2011, Belgrad)

Primele cursuri de limba română în Serbia

Anul 2013 a adus cu el și primele cursuri de limba română în Serbia, asta după ce cu un an în urmă instituțiile europene, în special Inaltul Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE, au făcut presiuni asupra Serbiei, țară deja pretendentă la începerea negocierilor de aderare la Uniunea Europeană, pentru a respecta drepturile minorităților naționale. S-au făcut anchete, s-au făcut analize și planuri, dar dincolo de semnificația istorică puternică a anului 2013, au apărut și primele probleme.

Așa cum spuneam la început, când am motivat publicare celor două interviuri cu cei doi ambadori ai României la Belgrad, în Serbia de Răsărit istoria se tot repetă, iar atunci când am crezut că această dureroasă repetiție încetează, timpul parcă încremenește. Deschiderea primelor cursuri de limba română cu elemente de cultură națională nu a însemnat sub nicio formă instaurarea normalității ci doar un prim pas către normalitate. Au început imediat să apară tot soiul de probleme, de la lipsa manualelor și a programei școlare și până la lipsa cadrelor didactice.

În Serbia anul școlar începe la 1 septembrie, dată la care, firește, ar trebui să înceapă și cursurile facultative de limba română cu elemente de cultură națională. Lipsa acută de cadre didactice a făcut, însă, ca în multe locuri aceste cursuri să nu poată debuta și, mai mult, autoritățile să explice că dacă tot nu s-au putu începe cursurile, din motive de stângăcie a oricărui început de drum, ar fi mai bine să nu se mai facă în anul respectiv, ci să se aștepte noul an școlar până când lucrurile se vor rezolva.

În luna decembrie 2013, la Majdanpek, unde și azi, după doi ani, lucrurile stau la fel, la cursurile de limba română se înscriseseră câteva zeci de elevi care așteptau, cu sufletul la gură, să le vină dascălul.

2. O sală de clasă la Școala Generală din Majdanpek

Directorul Centrului Cultural Majdanpek și vicepreședintele Inițiativei Românilor din Serbia (IRS) - Ljubomir Brîndușan spune că la Majdanpek, momentul istoric al deschiderii primelor cursuri de limba este momentan umbrat de lipsa cadrelor didactice care să predea limba română cu elemente de cultură națională.

Ljubomir Brîndușan spune că la Majdanpek s-au înscris 68 elevi din liceu și 49 de elevi din școlile generale pentru a învăța în limba română - maternă, dar din păcate în Majdanpek nu este niciun profesor de limba română literară, care să se ocupe cu predarea la aceste cursuri. *„Părerea a mea e că Consiliul Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNR) și Ministerul Educației din Serbia nu și-au făcut datoria să găsească acele cadre didactice care să predea la copiii noștri în Majdanpek și nu au vrut să rezolve această problemă împreună, pentru că ei sunt obligați să implementeze și definitiveze acest moment istoric pentru copiii noștri care au avut curaj și s-au declarat la ancheta propusă de Ministerul Educației din Serbia pentru a studia limba maternă!”,* precizează Brîndușan. Totuși liderul IRS crede că situația se va rezolva și cu sprijinul României: *„Împreună cu Consulatul Românesc din Zaječear și autoritățile din România, trebuie să rezolvăm problema cadrelor didactice de limba literară omână și copiii noștri din Majdanpek să începă să învețe limba lor maternă românească”.*

articol consemnat, la Majdanpek, pe data de 9 decembrie 2013

Cât de bine s-au rezolvat lucrurile, putem să vedem într-un alt articol, realizat după o deplasare la Majdanpek în perioada 16 – 18 octombrie 2015. Interlocutorul meu este tot domnul Ljubomir Brîndușan, subiectul este tot cel legat de cursurile de limba română care nu se fac din lipsă de cadre didactice. *„Circa 300 de copii s-au înscris atunci, la acea vreme, în anul 2013, pentru a învăța limba română. Au fost interesați să învețe limba română și copiii de la școala generală, și cei de la liceu, dar din păcate nu s-a găsit un cadru didactic care să le predea*

limba maternă la acești copii! Și atunci s-a tot amânat! S-a amânat până a trecut anul, apoi s-a făcut altă anchetă în anul următor, în 2014, dar din nou nu s-a aflat nici un dascăl și așa am ajuns în prezent când, desigur, avem copii dornici să învețe limba maternă, dar nu avem profesori care să le predea la școală (...). Nu au reușit să afle un cadru didactic pentru acei copii care voiau să vină la acele cursuri. Aici, în comuna Majdanpek, nu există nici un cadru didactic care să poată preda limba română și care să fie acreditat de autoritățile din Educație să predea la școlile noastre. Eu am încercat să aduc, am stat mereu în legătură cu domnul Marcel Drăgan de la Consiliul Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRs), cu doamna Anișoara Țăran, cea care coordonează învățământul în limba maternă din partea CNMNRs, ei „au încercat” (cu ghilimelele de rigoare), dar au spus că nu au putut și așa mai departe... Și mai e și altă șmecherie pe care eu cred că au făcut-o responsabili de la nivel înalt, peste inspectoratele școlare: Se amână timpul, se caută motive, iar când se ajunge aproape de finalul anului se spune „E, ce să mai facem acum? Cum să începem anul la finele anului școlar! Lasă că facem mai bună treabă la anul ce vine!” Iar la anul ce vine, tot așa! Iar copiii, care nu știu de aceste jocuri și nu le înțeleg, își pierd interesul, iar dacă totuși nu și-l pierd de tot, istoria se repetă!”, spune Ljubomir Brândușan într-un interviu acordat pe data de 17 octombrie 2015, la hotelul GOLDEN INN din Majdanpek.

Timpul parcă ar sta pe loc la Majdanpek sau, și mai rău, ar curge invers! De fapt, în timpul celor două zile în care am stat la Majdanpek, am avut plăcerea și onoarea de a ajunge la un mic restaurant de familie, care se numește RUCKOVO SOKACE („Drumul către prânz”, în limba română), un loc intim, unde se poate servi masa în liniște și unde se gătesc și preparate tradiționale românești. Încă de la intrare, în restaurant îți atrage atenția un ceas rotund așezat pe peretele din dreapta. Ai zice, la o privire mai fugitivă, că e doar un banal ceas către care din când în când

mai arunci câte o privire, pentru a ține legătura cu realitatea și cu necruțătoarea și ireversibila curgere a timpului și, până la urmă a vieții. Numai că, buclucașul ceas se rotește invers! Cifrele de pe cadranul alb sunt așezate în sens invers, iar acele se rotesc tot invers, de parcă timpul dorește mereu să se întoarcă.

Acest ceas pare să fie emblematic pentru povestea amânării la nesfârșit a învățământului în limba maternă la Majdanpek, odissea căutării unui dascăl ce tot de negăsit este deși au trecut trei ani de la momentul în care educația în limba maternă a fost introdusă oficial în școlile de stat din Serbia de Răsărit.

Situația cursurilor de limba română în anul 2013

O statistică de la finele anului 2013, primul an în care acest tip de cursuri au fost implementate în școlile din Serbia arăta de fapt o totală discrepanță între zonele istorice în care locuiesc români. Sincer să fiu, am crezut, cu un soi de naivitate, că până la acel moment, fără îndoială istoric, românii din Serbia nu știau pe bună dreptate să scrie și să citească, ci doar vorbeau românește pentru că învățaseră de la părinții și bunicii lor, dar că atunci ei se vor repezi către școli și vor completa acel formular cu o dorință fierbinte de a învăța să scrie și să citească în limba lor maternă. De ce nu a fost așa? Am auzit o sută și o mie de explicații, unele plauzibile, iar

altele puerile, cum că oamenii se tem de autorități, că asimilarea de 200 de ani și-a pus amprenta pe conștiința lor mutilată, că s-au făcut presiuni asupra lor de către directorii de școli sau că i-a încurcat specializarea *INFORMATICĂ* strecurată subtil pe formularul de anchetă. Totuși, pentru numele lui Dumnezeu, aveau o primășansă de a trimite la școală copiii pentru a învăța ceea ce ei nu au putut, la vremea lor, să învețe! Mai mult, părinții acelor copii de clasele primare, care puteau lua de mici deprinderea de a fi români până la capăt, erau oameni tineri, născuți după destrămarea Iugoslaviei. De cine se mai temeau ei?

Am cercetat situația cu mult interes și am descoperit faptul că oamenii nici nu știau exact ce trebuie să facă și nici nu erau informați, iar în acest caz liderii asociațiilor românești ar fi fost cei care ar fi trebuit să le lumineze calea și să le îndrepte pașii către completarea formularului de anchetă. În unele zone s-a făcut chiar așa, iar rezultatele nu au întârziat să apară, dar în alte zone dezinteresul total al liderilor mediului asociativ românesc s-a reflectat în numărul infim de copii înscriși la școală.

„Întâmplare sau nepăsare?” – acesta era titlul unui articol pe care îl scriam pe 4 decembrie 2013 despre situația copiilor înscriși la școlile din Valea Timocului. Veți vedea cum la Kladovo, de exemplu, se înscriseră la cursurile de limba română 280 de copii, în timp ce la Bor se înscriseră doar 27 de copii, iar exemplele pot continua. Câțiva dintre liderii comunității românești de atunci au pierdut startul și au nesocotit oportunitatea oferită.

RAPORT PRIVIND ORELE DE LIMBA ROMÂNĂ CU ELEMENTE ALE CULTURII NAȚIONALE ÎN SERBIA DE EST DIN ANUL 2013

Învățarea limbii materne este dreptul fiecărui copil prevăzut prin Constituția R. Serbie. De acest drept copiii români din Serbia de Est nu au putut să se bucure aproape 200 de ani. După insistențe de mai mulți ani, în urma unei anchete, în luna martie 2013, Ministerul Învățământului al R. Serbie a aprobat un Proiect pilot pentru învățarea limbii române cu elemente de cultură națională, ca obiect opțional cu câte două ore săptămânal. Consiliul Național Român acceptă organizare și finanțarea acestui proiect considerând că prin aceasta „deschide ușa” pentru începerea cursurilor din luna septembrie, când în școli vor intra toți copiii din Serbia de răsărit care vor opta învățarea limbii române. A scos și luna septembrie, un nou an școlar, când s-a făcut o nouă anchetă, dar nu s-a realizat corect în toate Administrările școlare. Am intervenit și am cerut ca ancheta pe raza școlii Pojarevaț să se repete și ea trebuia să fie terminată în luna octombrie, însă rezultatele nu ne au fost încă comunicate.

Aș menționa că la începutul lunii octombrie a.c., împreună cu secretarul general al Consiliului Național Român, d-l Marcel Drăgan, am mers personal la aceste administrații școlare și am aflat că la Zaječar d-l Marić și-a făcut bine lucrul și că aici avem condiții de organizare a cursurilor pentru 329 de elevi de școală elementară și 368 de elevi din învățământul mediu care au optat pentru învățarea limbii române cu elemente ale Culturii naționale. Așa, am căzut de acord să se formeze 18 despărțăminte la școlile generale și 16 despărțăminte la școlile medii, în următoarele localități:

Școli elementare:

- Comuna Boljevac 10 elevi 1 despărțământ;
- În satul Podgorac 17 elevi 1 desp.
- Comuna Zaječar ... 2 desp., total 24 elevi – în 2 școli 12 și 10 elevi tu câte 1 desp.
- În satul Mali Jasenovac 10 elevi 1 desp.
- În satul Veliki Izvor 13 elevi 1 desp.
- Comuna Bor 11 elevi 1 desp.;
- În satul Krivelj 16 elevi 1 desp.
- Comuna Kladovo total 114 elevi ... 5 despărțăminte;
- În satul Podvrška 26 elevi 1 desp.;
- În satul Korbovo 18 elevi 1 desp.;
- Comuna Majdanpek 44 elevi și 2 desp.
- Comuna Negotin 26 elevi 1 desp.

Școli medii:

- Comuna Zaječar :
- Școala de Tehnică 20 elevi 1 desp.;
- Șc. de Medicină ... 74 elevi 3 desp.;
- Șc. de Economie 55 elevi 2 desp.;
- Liceu 12 elevi ... 1 desp.
- Comuna Majdanpek: Șc. de Tehnică 67 elevi 3 desp.
- Comuna Kladovo: Liceu 78 elevi 3 desp.;
- Șc. de Tehnică 42 elevi 2 desp.
- Comuna Negotin
- Liceu 20 elevi ... 1 desp.

Ancheta s-a făcut și la Knjaževac, Slatina, Zlot și în alte sate dar nu se pot organiza ore din cauza numărului mic de elevi. Satele sunt mici, împrăștiate și cu multe școli afiliate unei școli, în care nu s-au anunțat nici numărul minim de 10 (dacă sunt mai multe clase combinate) sau 15 elevi (pentru un despărțământ sau 2 clase combinate), așa că orele nu se pot organiza chiar nici în clase combinate de la I-VIII-a.

A mai fost aprobată și varianta că în toate școlile unde se organizează ore de limba română se pot duce și copii din alte școli în care nu se organizează cursuri.

Pentru aceste despărțăminte avem ore pentru 4 norme. Avem nevoie de profesori de limba română, care sunt deficitari.

Când am vizitat Administrația Școlară din Požarevac, de la d-na Vesna Zdravković am aflat că sunt anunțați aproximativ 80 de elevi și am stabilit deschiderea a 6 despărțăminte la:

Veliko Gradište, unde s-au anunțat 42 de elevi și se deschid 3 despărțăminte
Bradarac 28 elevi 2 desp. și eventual la Luče un despărțământ (aproape 10 elevi)

Între timp am aflat că aici au apărut unele dificultăți, că nu a fost realizată ancheta în toate școlile unde există interes și am cerut să se repete ancheta, mai ales în localitățile Žitkovića, Krivača unde, din informațiile primite de pe teren, s-au anunțat 25 de elevi, la Turija 16 elevi dar în comuna Petrovac na Mlavi la: Laznica, Žagubica, Osanica..., ancheta a fost făcută doar pentru clasa întâi.

În această administrație școlară nu s-a făcut anchetă în școlile medii.

Cu păcate, este deja noiembrie, cursurile trebuiau să înceapă, dar încă nu am primit rezultatele anchetei repetate. Răspunsul care l-am primit a fost că școala din Bradarac precum și cei 28 de copii anunțați sunt din mai multe sate, iar distanța dintre sate și școala din oraș este chiar de 40 de km și că părinții și-au retras copiii.

Adevărul este că pentru această zonă nu s-a anunțat niciun profesor.

Pentru luni, 7 octombrie a.c., la sediul Consiliului Național Român a fost convocată o ședință de lucru cu câțiva activiști de pe teren din această zonă, cu Ambasada României și cu potențialii profesori care doresc să țină aceste cursuri. De la cei prezenți am primit unele informații despre situația de pe teren și le-am prezentat datele exacte care le-am stabilit cu șefii administrațiilor școlare.

Am insistat, și toți am fost de acord că în școală trebuie să se învețe limba română literară.

Am observat că e posibil să avem probleme cu cadrele. La ședință au fost prezente două profesoare de limba română din Kladovo, un profesor și o absolventă din Voivodina care, dacă vor avea normă, ar merge în zonă. Încă din luna aprilie am întocmit și trimis la Minister o listă cu mai mulți profesori de limba română din zonă, dar între timp o bună parte din ei și-au găsit lucru mai sigur și nu mai sunt interesați sau nu sunt pregătiți să facă un risc și să treacă să țină cursuri de limba română cu elemente de cultură națională, care este obiect opțional iar alții nu doresc să facă naveta. Imediat am apelat la liderii organizațiilor din zonă să ne propună, dacă cunosc pe cineva care are condiții și poate ține cursurile amintite. A primit mai multe nume și numere de telefoane (de la Nataša Tošić, președinta MDRS, unicul lider care s-a interesat de soarta orei de limba română, atât în proiectul pilot cât și de cele de acum). I-am contactat pe toți eventualei candidați și am aflat că mai avem trei profesoare care predau în școli o limbă străină și ar putea să mai lucreze cu 30-50% și limba română. Avem și alți interesați, dar au studiat alte limbi străine sau facultatea de medicină. Ei vorbesc românește, au certificat de cunoaștere a limbii române de la anul pregătitor, dar nu sunt profesori de limba română. Unii din ei au certificat de cunoaștere a limbii române la nivelul B2 sau C2, care, am considerat că se pot include în învățământ, cel puțin până la concursul oficial când, poate, se anunță vreun profesor de limba română de care noi nu am ștut. Mai

Întâmplare sau nepăsare?

(articol scris pe 14 noiembrie 2013)

Visul de aproape două secole al românilor timoceni, de a-și trimite copiii la școlile de stat din Serbia pentru a învăța limba română, limba lor maternă, a prins contur în luna noiembrie 2013. Statistica finală a anchetei organizate de Ministerul Educației din Serbia arată însă și oglinda clară a preocupării mediului asociativ românesc din Valea Timocului față de această nevoie acută a populației de a-și trimite copiii să învețe limba maternă. Dacă la Kladovo s-au înscris 278 de copii la cursuri, la polul opus se află județul Bor, unde doar 27 de copii au accesat această oportunitate istorică. Întâmplare sau nepăsare?

Rezultatele finale ale anchetei instituite de Ministerul Educației din Serbia în ceea ce privește studierea limbii române cu elemente de cultură națională în școli arată cifre dramatice în regiunile Văii Timocului, locuite, după cum se spune neoficial, de aproape 300.000 de români. Români sau vlahi, după cum istoria potrivnică lor i-a împărțit dureros, frații noștri din Valea Timocului au avut în acest an oportunitatea istorică de a cere statului sârb să le permită copiilor să învețe la școală cursuri de limba română cu elemente de cultură națională. După o serie de anchete efectuate mai mult sau mai puțin oficial, în lunile octombrie și noiembrie 2013, Ministerul Educației din Serbia a dispus o anchetă în toate școlile din localitățile locuite majoritar de români/vlahi, pe formulare aflându-se un număr de patru opțiuni: limba română, vorbirea vlahă, limba rromani și informatică. Chiar dacă au existat sau nu intenții ascunse din partea celor care au pus întrebările pe acel formular, era pentru prima oară când pe români nu îi putea opri nimeni să aleagă ceea ce doreau de zeci și zeci de ani, adică limba română. Doar că aici a jucat un rol determinant și implicarea liderilor comunității românești, liderii asociațiilor românești din zonele în care s-a realizat ancheta. Unii au luat la pas satele și au bătut la fiecare poartă, de cele mai multe ori pe propria cheltuială, alții au încercat să

protesteze pe lângă autoritățile sârbe, românești sau europene. Nimeni, însă, nu ar fi putut scuti pe cineva de demersurile legale necesare înscrierii la școală, iar acestea erau unele deloc simple.

Pe scurt, rezultatele finale nu pot fi considerate dintre cele mai bune, iar numărul copiilor înscriși la cursurile de limba română nu este unul consistent. Ceea ce este, însă, de apreciat este, pe de o parte începutul, iar pe de altă parte cuantumul diferențiat în funcție de gradul de implicare.

Cei mai mulți copii la Kladovo, cei mai puțini copii la Bor

Statistica oficială arată faptul că în comuna Kladovo s-au înscris cei mai mulți copii la cursurile de limba română cu elemente de cultură națională, mai exact un număr de 278 de copii (pentru școala elementară s-au înscris 114 copii în orașul Kladovo, 26 de copii în satul Podvrška și 18 copii în satul Korbovo; pentru școala medie s-au înscris 78 de elevi la Liceul din Kladovo și 42 de elevi la Școala Tehnică din Kladovo). La polul opus se află zona Bor, unul din centrele importante ale mediului asociativ românesc, locul în care există și cel mai vechi partid românesc din Valea Timocului. Astfel, în orașul Bor s-au înscris la cursurile de limba română 11 copii, iar în satul Krivelj, aparținând de comuna Bor s-au înscris la cursurile de limba română 16 copii. În total, doar 27 de copii din toată comuna Bor au cerut cursuri de limba română cu elemente de cultură națională.

Situație dramatică și în alte zone

În celelalte zone în care s-au mai înscris copii la cursurile de limba română, situația stă astfel: la Boljevac s-au înscris 27 de copii (10 – Boljevac, 17 – Podgorac); la Zajecear s-au înscris 208 copii (47 la școlile generale și 161 la licee); la Majdanpek s-au înscris 111 copii, iar la Negotin s-au înscris 46 de copii.

(4 decembrie 2013)

Noiembrie 2013 a fost începutul

Moment istoric fără precedent în mijlocul comunității românești din Valea Timocului! Primele cursuri de limba română cu elemente de cultură națională au început și în câteva din satele comunei Kladovo. În satul Podvrška, unde 26 de copii au scris pentru prima oară pe caiete slovele minunatei limbi române, au scris pentru prima oară, în românește, „mama”.

Emoțiile și încărcătura specială a momentului istoric al debutului oficial al cursurilor de limba română în Serbia au fost simțite zilele trecute și de cei aproape 300 de copii care au mers la școală în Kladovo și câteva din satele arondate comunei. Micul orașel de peste Dunăre, din dreptul municipiului Drobeta-Turnu-Severin, este prima localitate din Valea Timocului – Serbia, în care se învață oficial limba română în școlile de stat, iar asta constituie premiera absolută a ultimelor două secole de istorie greu încercată a comunității românești din Timoc.

Am luat drumul către unul din satele arondate comunei Kladovo – PODVRŠKA. Satul are case impozante și este așezat într-o mirifică zonă colinară. Aici trăiesc circa 2.000 de locuitori, marea lor majoritate români/vlahi. Drumul urcă și coboară printre dealuri, iar într-un târziu ajungem în fața școlii. Era ora 15.30 (ora 14.30 – după fusul ora al Serbiei). Fusesem anunțați că la ora 14.00, ora Serbiei, încep cursurile, dar deși întârzasem circa o jumătate de oră, deja școala era închisă. Nu credem în coincidențe și nici nu ne grăbim să țesem scenarii pe marginea schimbării de program intervenită. Doar aflăm de la fața locului că totul a durat cam o oră, după ce în prealabil o jumătate de oră a durat întâlnirea cu părinții. Cu toate că autoritățile nu ne-au permis accesul în incinta școlii, măsură pe care am respectat-o întru totul, am stat de vorbă cu copii și părinți, dar și cu profesoara care îi va învăța pe copii prima literă de „a”, primele cuvinte scrise în limba lui Eminescu, Creangă și Grigore Vieru. Curtea școlii pare pustie, dar la un moment dat un copilaș intră și

se așează pe bancă. Aveam să aflăm că se numește Daniel și că e, potrivit spuselor lui, „RUMÂN”.

Pe ulițele satului, străjuite de casele impozante ale localnicilor, copiii care veneau de la școală, au vorbit cu plăcere despre limba română, iar unii chiar ne-au arătat caietul în care au scris primele slove românești. În Kladovo și satele arundate un număr de 300 de copii s-au înscris pe listele anchetei oficiale a Ministerului Educației din Serbia pentru a studia la școală specialitatea „limba română cu elemente de cultură națională”. Cei mai mulți sunt în orașul Kladovo (114 la Liceul Tehnic și 78 la școala normală), dar mai sunt înscriși și la școlile din satele Podvrška, Korbovo și Brza Palanka. Cursurile se țin o dată pe săptămână, cam după orele 15.00 - 16.00 și durează 2 ore.

„Mi-s și eu rumân, bre!”

Daniel, copilul surprins de noi pe banca din curtea școlii în care noi nu am avut voie să intrăm, este un copil de doar 9 – 10 anișori și la vederea camerei video, a fugit în curtea școlii. Abia după câteva minute a revenit și a consimțit să ne acorde un interviu. „Ei, da, mi-s și eu rumân bre, vorbesc cu voi!”, a spus Daniel. „Am fost la școală, și la orele de sârbă, și la cele de limba română. Sunt bucuros că învăț să scriu rumânește și o să pot vorbi rumâna cu sora mea. Am învățat literele alfabetului!”, spune mândru, dar și sfios micul Daniel.

„Noi nu am avut această șansă!”

„Am doi copii, care au fost astăzi la școală, cursurile astea sunt bune de copiii noștri, lor le e drag, o să vedem acum cum merge treaba. E bine că se face limba română, noi nu am avut acest noroc să învățăm limba română la școală, ci doar acasă, în familie. Poate copiii vor merge în românia la facultate și e bine să știe limba noastră și graiul nostru. Suntem aici aproape de România și trebuie să știm și noi limba să o scriem și să citim”, ne spune Mira Jasimovici, mamă de școlari

români la cursurile de limba română. Femeia lucrează la magazinul de vizavi de școală și s-a grăbit să ne întâmpine pentru a-și exprima bucuria. Cu șorțul roșu, probabil uniforma magazinului, femeia a ieșit plină de zâmbet în fața „dugăii”.

Jasna ne citește din caiet

Mergem acasă la familia Marinovici, o familie de români timoceni, unde suntem întâmpinați de capul familiei, domnul Ljubiša. Soții Marinovici au trei copii, cel mai mare dintre ei, Ivan, fiind student la Facultatea de Litere din Craiova. Ivan a învățat singur să scrie și să citească românește, dar mezina Jasna merge la cursuri. A fost bucuroasă pentru că i-am trecut pragul și s-a grăbit să ne împărtășească din ceea ce a reținut din prima zi de școală, ajutându-se și de caietul de curs. *„Astăzi am învățat alfabetul limbii române, litera a, mama, aer, Andrei, â nu se pune la începutul vorbei, ci se folosește la cuvântul român, b vine de la băiat, Belgrad, c se scrie ca la noi ț, avem și grupurile ce, ci, che, chi, cum ar fi chel, chinez”,* ne spune Jasna despre prima ei zi de școală, pe care o consideră fascinantă. Spune că încă nu au manuale, dar o să vină și acestea, iar deocamdată profesoara le-a spus că le ajunge caietul.

Lupta pentru limba română

„Eu m-am ocupat în ultimii doi ani de zile să descoperim cei mai mulți români care vor să învețe limba română la școală, iar după rezultatele oficiale ale anchetei, Inspectoratul de la Zajecear a transmis că s-au înscris pe tot acest județ 842 de copii, dintre care numai în cele 22 de sate ale Kladovei sunt 280 de copii care au început deja cursurile”, a declarat Tihan Matasarevici.

Profesoara celor de la Podvrška se numește Carolina Cecevici, are 24 de ani și este absolventă a Facultății de Litere a Universității din Craiova. „Muma mea e româncă, da tata e sârb, iar eu știu bine românește. Vreau să îi învăț pe copii limba română și sunt perfect conștientă că sunt și eu unul dintre cei care scriu acum istorie

în Timoc", ne spune Carolina. „Copiii sunt încântați, îi voi învăța alfabetul, iar acum așteptăm manualele. Mi s-a părut puțin greu la început și sincer, sunt copleșită de misiunea mea istorică", mai adaugă domnișoara profesoară.

Nu sunt manuale

Din păcate, pentru moment, nu există manuale de limba română, iar acestea trebuie achiziționate dintre cele ce vor fi avizate de Ministerul Educației din Serbia. Ele se vor tipări în Voivodina, la Novi Sad, sub coordonarea doamnei profesor Anișoara Țăran și a Consiliului Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia.

Domnișoara Carolina

Are doar 24 de ani, este tot un zâmbet și debordează de frumusețe și optimism. Încântătoare și amabilă, profesoara copiilor români din satul Podvrška are o misiune destul de grea în această perioadă. Predă limba română la Kladovo, Negotin, precum și în satele Korbova și Podvrška, ceea ce înseamnă un turneu destul de lung pe săptămână.

Reporter: Cum ai ajuns să fii profesoară de limba română?

Carolina Cecevici: Mama mea e din România, iar tata e sârb, iar eu cunosc bine limba română de la mama, dar și de la facultate. Am terminat Facultatea de Litere din cadrul Universității din Craiova, Centrul Universitar Drobeta-Turnu-Severin și asta este specialitatea mea, pentru asta m-am pregătit.

Reporter: Cum a fost prima zi de școală?

Carolina Cecevici: A fost frumos, copiii sunt încântați și abia așteaptă să învețe cât mai mult.

Reporter: Cum veți structura materia, ce îi veți învăța pe copii?

Carolina Cecevici: Alfabetul limbii române, gramatica limbii și multe altele. Deocamdată nu avem manuale, eu singură îmi fac planul fiecărei ore, dar în curând o să avem și manuale.

Reporter: Cum ți se pare această misiune de a-i învăța limba română pe copii?

Carolina Cecevici: Mi-a fost puțin greu la început, dar sunt încântată de tot ceea ce fac.

Reporter: Ești cea care îndeplinește o misiune istorică. E pentru prima oară când în Timocul sârbesc se învață limba română.

Carolina Cecevici: Pentru mine nu e greu, pentru că eu știu limba română, poate pentru ei va fi mai greu la început, până se vor obișnui.

(14 noiembrie 2013)

După doi ani, numărul copiilor scade

Ancheta realizată în școlile de stat din Serbia, în localitățile în care trăiește minoritatea românească, a adus un număr destul de mic de copii la cursurile de limba română cu elemente de cultură națională, comparativ cu anii 2013 și 2014. Motivele pentru care copiii se înscriu în număr mic la aceste cursuri în limba maternă variază, în general, de la o zonă la alta, însă există și elemente comune care îngreunează accesul românilor la acest tip de cursuri. Tihan Matasarevici, membru al Consiliului Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRS), vorbește despre modul în care s-a realizat ancheta și despre numărul copiilor ce au cerut să studieze limba română, atât la școlile din comuna Kladovo cât și la cele din Kučevo, Melnica, Ranovac, Gradište, Boljecav și Podgorac.

Tihan Matasarević, președintele Centrului Cultural Românesc din Kladovo, membru al CNMNRS, este doar unul dintre liderii comunității românești din Valea Timocului care a contribuit la introducerea cursurilor de limba română cu elemente de cultură națională în școlile de stat din zona sa de acțiune, Kladovo și satele aparținătoare comunei. În anul 2013, atunci când au fost introduse oficial aceste

cursuri de limba maternă, Matasarevici a reușit să aducă la școlile din Kladovo, Podvrška, Rtkovo și Korbovo aproape 300 de copii. Numărul acestora a scăzut ulterior, în anul 2014, dar și la începutul acestui an, motivele fiind variate.

În acest moment, în comuna Kladovo învață 93 de copii, distribuiți astfel:

- *Kladovo, Liceul Teoretic - 16 de elevi;*
- *Kladovo, Liceul Tehnic - 25 de elevi;*
- *Kladovo, Școala generală „Vuk Karadžić” – 40 de elevi;*
- *Podvrška, Școala generală „Ljubica Jovanović Radosavljević” - 12 elevi.*

INTERVIU:

Reporter: Domnule Matasarevici, care este situația acum și când a început ancheta?

Tihan Matasarevici: Cele mai noi informații despre ancheta care cuprinde acordul părinților de a învăța limba română în școlile în care învață copiii lor, arată că la ancheta efectuată în luna iulie 2015, în comuna Kladovo, numărul copiilor a fost destul de mic, nesatisfăcător. Numărul copiilor a scăzut în școlile: „Vuk Karadžić” (Kladovo), „Ljubica Jovanović Radosavljević” (Podvrška), Liceul Teoretic „Sveti Sava” și Liceul Tehnic din Kladovo. În total, acea anchetă din iulie a adus un număr de 60 de copii dornici să studieze limba română.

Reporter: Ce ne puteți spune despre cea de-a doua anchetă din acest an?

Tihan Matasarevici: Cea de-a doua ancheta este făcută în luna septembrie, pentru începutul noului an școlar 2015 - 2016. Până la acest moment, în comuna Kladovo s-au înscris: 16 elevi la Liceul Teoretic, 25 de elevi la Liceul Tehnic, 40 de elevi la Școala generală „Vuk Karadžić” și 12 elevi la Școala generală „Ljubica Jovanović Radosavljević” din Podvrška. Astfel, putem spune că, în ceea ce privește numai comuna Kladovo, numărul total al celor care și-au dat consimțământul de a învăța limba română cu elementele de cultură națională este de 93 de elevi.

Reporter: Care sunt problemele apărute în timpul anchetei, ce pot conduce la un eventual eșec al acestei anchete?

Tihan Matasarevici: Copiii, dar și părinții lor, sunt insuficient motivați pentru a studia limba română, limba lor maternă. Putem spune și faptul că la aceste cursuri nu se cultivă elementele de atractivitate pentru copii. Avem, de asemenea, o lipsă acută de personal în școli, dar și imposibilitatea de a apărea noi profesori, datorită procesului greoi de acreditare a acestora.

Reporter: Ce alte necazuri au mai întâmpinat acei pușini copii care totuși au mers la cursuri?

Tihan Matasarevici: Cred că nu numai factorii aceștia preliminari, pe care i-am descris mai sus, au contribuit la un eșec, ci și programul școlilor, orarul copiilor. Clasele de limba română, în principal, încep programul la ora 7, înainte de clasele regulate, iar asta e o povară mare pentru copii. Pe de altă parte, de la an la an noi observăm cum scade din ce în ce mai mult numărul copiilor, dar administrațiile școlare invocă varii motive, pe care nu ni le dezvăluie public.

(Articol din data de 13 septembrie 2015, Kristina Milanović)

Evoluția cursurilor de limba română cu elemente de cultură națională în școlile din Serbia de Răsărit din anul 2013, când au fost introduse de autoritățile din Educație și până în prezent arată mai degrabă descendentă, iar motivele acestei involuții sunt unele destul de complexe. În mare parte, majoritatea liderilor comunității românești spun că atunci când au fost introduse aceste cursuri nu s-au avut în vedere unele aspecte organizatorice esențiale, cum ar fi perioada de desfășurare, caracterul facultativ, programele școlare și capacitatea de asigurare a cadrelor didactice. Astfel, multe dintre aceste cursuri de desfășurau ori prea de dimineață, înainte de cursurile obligatorii, ori după-amiază, după orele de curs normale, când copiii ar fi riscat să piardă transportul gratuit către casă, iar aceste

ultime neajunsuri se amplificau în sezonul rece când copiii trebuiau luați de la școală zilnic de către părinți sau trebuiau să parcurgă pe jos distanțe mari către casă.

Există și voci care spun că toate aceste disfuncționalități majore ar fi fost susținute intenționat și deliberat de către autorități pentru ca părinților să le piară pofta de a-și mai trimite copiii la cursuri. Pe de altă parte, interesul pentru acest tip de cursuri a scăzut semnificativ și datorită prestației mediocre a cadrelor didactice, care nu înregistrau nicio evoluție în predarea acestor cursuri. Unii cursanți mi-au spus, de exemplu, că nu exista continuitate anuală în predarea materiei și că în fiecare an se lua totul de la capăt, iar în cel de-al treilea an de predare a cursurilor de limba maternă se rămăsese tot la scrierea literelor alfabetului. O altă problemă, descrisă de copii și părinți era cea legată de specificul cursurilor. Deși cursurile au ca titlatură „limba română cu elemente de cultură națională”, în afară de limba română, partea de cultură națională a lipsit cu desăvârșire. La Podgorac, un sat ce aparține de comuna Boljevac, primul învățător de limba română de aici povestește cum îi ducea pe copii la școală cu mașina personală și cum singurele elemente de cultură națională din programa școlară aprobată erau „cum se face în România Crăciunul și Paștele, câteva colinde românești și puține poezii pentru copii, atâta tot!”. Asta în condițiile în care autoritățile școlare nu aprobau sub nicio formă folosirea de material didactic din România. Și respectivul învățător, dar și mulți dintre liderii comunității românești susțin că șansa copiilor de a desluși tainele limbii române este înființarea, cu sprijinul României, de cât mai multe centre culturale românești, unde se poate preda și după materialul didactic adus din România.

Povestea primelor ore de limba română la Podgorac

4 Învățătorul Slaviša Trailovici (dreapta), în fața casei sale din Boljevac

Învățătorul Slaviša Trailovici, din Boljevac, este primul din această zonă care a predat copiilor limba română, în anul 2013, când Serbia a permis introducerea limbii materne în școlile de stat. Dascălul predă limba română în satul Podgorac, unde în primul an interesul pentru limba română a crescut în rândul părinților români și îi ducea pe copii la școală cu mașina proprie, pentru ca aceștia să nu abandoneze cursurile.

5 Orașul Boljevac, din Valea Timocului

Slavișa Trailovici este unul dintre cei mai cunoscuți învățători de naționalitate română din zona Boljevac, iar dragostea și căldura cu care îi înconjoară pe copii amintește de cei mai celebrii dintre învățătorii din operele marilor scriitori români. De la prima întâlnire cu acest om, ai impresia că însuși Domnul Trandafir, eroul povestirii lui Mihai Sadoveanu, a coborât dintre îngeri pentru a forma alte și alte generații de copii. Cu deosebirea că acest „Domnu Trandafir” numit Slavișa Trailovici, are o misiune cu mult mai dificilă, dascălul de la Boljevac fiind cel care le-a predat copiilor limba română, în condițiile în care românii din Serbia de Răsărit nu au putut aproape două secole să învețe nimic despre slovele limbii lor materne și nici despre istoria și cultura poporului român.

În anul 2013, atunci când s-a făcut prima anchetă pentru introducerea în școlile de stat din Serbia a cursurilor de limba română cu elemente de cultură națională, învățătorul Slavișa Trailovici a predat tainele limbii române în satul

Podgorac, un sat ce aparține comunei Boljevac și care este locuit în mare majoritate de populație românească. „Îmi amintesc limpede primi pași către introducerea limbii române în școala de la Podgorac, la ancheta din acel an am avut înscriși mai întâi 10 copii, după care numărul a ajuns la 22, dar la foarte scurt timp, numărul celor care mai frecventau cursurile a scăzut la 11. Totuși, până la finele anului școlar, nu mai puțin de 42 de copii au venit la aceste cursuri. Era destul de greu, lucram cu copii de la clasa a doua și până la clasa a șaptea, nu aveam manuale și nici material didactic, dar ne-am chinuit să îi învățăm pe acei copilași literele alfabetului și scrierea în limba română”, povestește, oftând din tot sufletul, dascălul.

Pentru că aceste cursuri fuseseră puse în orar ori prea de dimineață, ori după ora 14.00, când autobuzele școlare plecau, iar copiii riscau să rămână fără transportul până la domiciliu, Slavișa Trailovici îi căra la cursuri cu propria mașină, adunându-i din toate satele aflate în jurul Podgoracului.

De asemenea, învățătorul își mai amintește și faptul că la început materialul didactic era inexistent, se predă după manuale copiate la xerox, iar programa școlară impusă era foarte subțire: *„Îi învățăm literele, scrierea în limba română, iar la capitolul elemente de cultură națională nu puteam să le predau decât cum se face în România Crăciunul și Paștele, câteva colinde românești și puține poezii pentru copii, atâta tot!”*.

După anul 2013, Slavișa Trailovici a fost nevoit să se întoarcă doar la catedra de limba sârbă, dar nu a rupt niciodată legăturile cu cursurile de limba română și nici cu copiii care îi erau atât de dragi, încât îi ducea și îi aducea de acasă. Despre ancheta din anul 2015, Slavișa Trailovici spune că ea ar fi trebuit să fie, inițial, în lunile iulie și august, iar conducerea școlii precizează că e nevoie de minim 10 copii pentru a se forma o clasă de limba română cu elemente de cultură națională.

(12 septembrie 2015, Boljevac)

Cursurile de limba română la Boljevac, în 2015

În luna septembrie 2015, am vizitat orașul Bojevac, unde doream să aflu cum stă treaba cu deja celebrele cursuri de limba română cu elemente de cultură națională. Unul dintre interlocutorii mei a fost Vlada Savici, președintele Asociației Renașterea Românilor din Serbia, care a vorbit despre desfășurarea cursurilor și realizarea anchetei pentru aceste cursuri, în întreaga comună Boljevac. În opinia sa, lipsește informarea părinților copiilor care ar trebui să acceseze aceste cursuri, dar și interesul unora dintre autoritățile locale și școlare.

Vlada Savici spune că așteaptă ca lucrurile să se schimbe în bine în localitățile în care locuiesc românii și cu timpul să se normalizeze situația desfășurării cursurilor de limba maternă. De asemenea, românii din Serbia așteaptă, în opinia lui Savici, un sprijin și o monitorizare mai atentă a evoluției situației respectării drepturilor minorității românești în Serbia. *„Autoritățile de aici ar trebui să se străduiască mai mult pentru ca oamenii să înțeleagă rostul și utilitatea acestor cursuri, să devină ei conștienți că au nevoie să învețe limba maternă și orice altă limbă străină, ei trebuie să simtă că sunt liberi să aleagă ce limbă doresc să învețe. Oamenii sunt dezinformați, unii dintre ei iau de bun ceea ce ascultă la posturile de televiziune”,* spunea Vlada Savici.

O altă perspectivă expusă de interlocutorul meu asupra incertitudinii implementării cursurilor de limba română în Serbia de Răsărit, era aceea a faptului că nu întotdeauna Guvernul Serbiei are cunoștință de ceea ce fac autoritățile locale, considerând că legea este bună și că se aplică eficient în organizarea anchetelor pentru introducerea în școlile de stat a cursurilor de limba maternă. *„Anul trecut, noi am avut o întâlnire cu premierii Serbiei și României, Aleksander Vučić și, respectiv, Victor Ponta, unde s-au stabilit niște lucruri clare și atunci noi nu putem să îi aducem reproșuri mari domnului premier Vučić, pentru că el va spune că totul este în regulă, că el știe că totul funcționează normal, iar dacă nu funcționează*

normal, să vedem de ce e asta și să căutăm rezolvarea la autoritățile locale, pentru că acolo este problema! Noi trăim în realitate, însă, nu trăim din vorbe!”, explică Vlada Savici.

Despre cursurile de limba chineză, cursuri pentru care sunt doi ani de când satul Podgorac a devenit celebru, Savici spune că ele sunt finanțate de Ambasada Chinei și că sunt opționale, din perspectiva celor care le-au introdus în școlile din Serbia.

De asemenea, Vlada Savici mai spune că în timp ce la cursurile de „vorbierea vlahă”, introduse în paralel, deși o limbă vlahă nu există oficial și științific, există manuale frumoase și atractive, la cursurile de limba română nu au existat manuale, s-a predat după copii xerox ale manualelor, iar multă vreme nici profesori nu existau.

(12 septembrie 2015, Boljevac)

Probleme cu bugetarea cursurilor de limba română

Prin toamna anului 2015 apăruse o informație potrivit căreia cursurile de limba română cu elemente de cultură națională din școlile de pe teritoriul Serbiei nu mai aveau alocate fondurile necesare de la bugetul statului pentru plata profesorilor. În primă instanță se vorbea de o situație temporară, iar profesorii erau îndemnați să predea la clase pentru că situația se va rezolva și pentru că era doar o problemă de moment cu distribuirea bugetului Ministerului Educației. Verificările făcute arătau că informația era adevărată și atunci am dorit, ca jurnalist, să aflu un punct de vedere din partea unui director de școală. Eram foarte curios ce ar fi putut spune în fața camerei video un director al unei școli în care se predă limba română.

Zoran Nikolić, directorul Liceului Tehnic din Kladovo, îmi spunea, la acea vreme, că exista o problemă cu bugetul alocat profesorilor care predau limba maternă în școli și că nu era vorba doar de cursurile de limba română și de cursuri

de acest fel ale tuturor minorităților din Serbia. Mai jos puteți citi integral interviul realizat cu directorul Zoran Nikolić, realizat la 1 octombrie 2015.

Zoran Nikolić: „Întreruperea cursurilor de limba română este temporară”

Recent, în Serbia a apărut o informație potrivit căreia cursurile de limba română cu elemente de cultură națională s-au întrerupt. Într-un interviu acordat ziarului nostru, Zoran Nikolić, directorul Liceului Tehnic din Kladovo, un liceu în care s-au înscris, la acest tip de cursuri, un număr de 30 de copii ai etnicilor români din Kladovo, explică situația creată și spune că nu este vorba de o suspendare a cursurilor facultative în limbile materne ale minorităților naționale de pe teritoriul Republicii Serbia, ci doar de o situație temporară pe care Ministerul Educației din țara vecină o va rezolva în scurt timp.

6 Zoran Nikolić, directorul Liceului Tehnic din Kladovo

Reporter: *Domnule director, este deja al treilea an de când, la Kladovo, se învață la școală, pe lângă celelalte materii și limba română cu elemente de cultură națională. Care este situația în acest an, față de anii precedenți?*

Zoran Nikolić: Anii trecuți, la Liceul Tehnic de la Kladovo, s-a organizat bine treaba, iar elevii învață limba română cu elemente de cultură națională. Au fost grupuri de elevi, am avut un număr mare de elevi și toți au fost motivați ca să învețe, sunt în jur de 30 de elevi care învață limba, iar noi încercăm să dezvoltăm și să organizăm bine învățarea limbii române. Am avut și avem profesoară care învață copiii foarte bine și cred că elevii care au participat până acum la cursurile de limba română cu elemente de cultură națională au fost pregătiți foarte bine și au învățat foarte bine limba română. Mergem înainte și vrem ca la clasa de limba română să se învețe și mai mult, și mai bine, pentru ca tot ceea ce învață ei la aceste cursuri să poată folosi mai târziu acolo unde doresc elevii și unde își aleg ei. Activitățile de la cursurile de limba română cu elemente de cultură națională au început din anul școlar 2013 – 2014, în luna iunie, prin ancheta care a fost organizată pentru copii și părinții lor, iar în acest an numărul de copii care învață la cursurile de limba română cu elemente de cultură națională este de 30, cei care s-au declarat la anchetă, iar eu cred că este un număr important.

În acest moment nu se fac orele de limba română la Liceul Tehnic din Kladovo, se așteaptă ca Ministerul Educației din Serbia să aprobe bugetul și să se dea voie ca să se înceapă cursurile facultative de limba română în școlile de stat din Serbia. Eu cred că asta trebuie să se rezolve cât mai repede, pentru că tot ceea ce învață acești copii acum la aceste cursuri să le poată ajuta să se înscrie la facultățile din România. Sunt foarte mulți elevi de-ai noștri interesați să studieze în România, iar ei trebuie să beneficieze de acest tip de cursuri.

Reporter: *Este doar o întrerupere temporară a acestor cursuri, există câteva sincope la nivelul Ministerului sau e ceva anormal în această întrerupere a cursurilor?*

Zoran Nikolić: Nu, vreau să vă spun că, la fel ca și în anii trecuți, când au început aceste cursuri, cam prin luna octombrie se întârzie în acest fel, așa că eu cred că nu este niciun fel de problemă cu acest tip de cursuri, acestea urmând să înceapă din octombrie, așa cum s-a întâmplat și în anii trecuți. Este ceva temporar, iar noi așteptăm cât mai repede să se deblocheze situația din partea Ministerului Educației din Serbia și să reîncepem cursurile de limba română.

Reporter: *Aveți cunoștință dacă și alte asemenea cursuri, în limbi ale altor minorități din Serbia, s-au întrerupt în acest fel, sau doar cele ale minorității românești?*

Zoran Nikolić: Potrivit informațiilor pe care eu le am până acum, la nicio școală pe teritoriul Serbiei nu a început să se facă aceste cursuri nici la celelalte limbi ale celorlaltor minorități, precum slovaci, ruși și alte minorități ale căror limbi materne se studiază în școli.

(1 octombrie 2015)

Românii de la Boljevac

Călătoria prin Serbia de Răsărit, Valea Timocului, mi-a purtat pașii prin orașul Boljevac, unde trăiește o comunitate importantă de români, confruntată cu aproape aceleași probleme bine cunoscute de ani și ani. Și pentru că studiul jurnalistic de față a presupus încă de la momentul în care l-am conceput, ilustrarea unei istorii vii, voi da cuvântul, ca să spun așa, oamenilor pe care i-am consultat și intervievat, care mi-au destăinuit câteva din problemele lor, Voi lăsa cititorii acestei lucrări să tragă toate concluziile necesare și voi preciza că m-am făcut doar mesagerul celor care locuiesc în Timoc, fără a încerca nici să le disimulez mesajul și nici să le contest în vreun fel mărturisirile. Am consemnat doar câteva mărturii culese din teren, într-o lungă călătorie de documentare.

Își dorește Renașterea Românilor din Serbia

Într-un orașel aflat la aproape 40 de kilometri de Zajecear, care se numește Boljevac sau Bulioț – pe românește, trăiește o comunitate românească ce acoperă peste 60 la sută din populația orașului și a satelor aparținătoare. Unul dintre românii cu care am discutat aici se numește Vlada Savici și în urmă cu câțiva ani a fondat o asociație cu un nume predestinat: **RENAȘTEREA ROMÂNILOR DIN SERBIA**. A vorbi despre Vlada, este aproape inepuizabil, însă omul acesta generează încă de la prima discuție un farmec aparte. Lupta lui înseamnă aproape o odisee, de-a lungul căreia a trecut de la procese lungi și costisitoare, la o luptă pentru afirmarea identității culturale și religioase a românilor din această zonă. Asta după ce a făcut parte și din primele structuri politice românești constituite în Serbia. Vă prezentăm povestea unui român din Serbia care crede în Renașterea Românilor din Serbia, poate mai mult decât în orice altceva!

De peste două decenii, Vlada Savici lucrează, sub diverse forme, pentru comunitatea etnică din care face parte, românii care trăiesc pe teritoriul Serbiei, în Valea Timocului. A făcut parte din cel mai vechi partid românesc – Mișcarea Democrată a Românilor din Serbia (MDRS) și apoi din Partia Democrată a Rumânilor din Serbia (partid rebrenduit recent sub titulatura de Partia Neamului Rumânesc). Acum câțiva ani a fondat o asociație cu un nume parcă predestinat

activităților pe care românii din această parte a Serbiei le desfășoară pentru afirmarea identității lor naționale, Renașterea Românilor din Serbia (RRS).

Acum, asociația lui Savici derulează un proiect finanțat de Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni (DPRRP), din cadrul Ministerului Afacerilor Externe al României, pe baza căruia a deschis la Boljevac un birou dotat cu bibliotecă românească și centru cultural românesc, unde copiii românilor din această zonă pot studia limba română cu elemente de cultură națională. Proiectul este în plină dezvoltare, iar în viitorul apropiat aici vor fi implementate și alte tipuri de cursuri, inclusiv de artă plastică. De altfel, de la primii pași făcuți în sediul RRS, te impresionează plăcut o galerie de artă formată din mai multe tablouri superbe, pictate de învățătorul Slaviša Trailovici, primul învățător de limba română din comuna Boljevac, pasionat și de pictură.

La centrul cultural deschis de Renașterea Românilor din Serbia din Boljevac, atmosfera este una emoționantă, mai ales când asculți povestea românismului local spusă chiar de cel care se zbate să mențină pe aceste meleaguri o mică vatră de cultură și spiritualitate românească. Și pentru că aceste povești adevărate trebuie consemnate ca mărturii peste timp, povestea RRS va fi reprodusă, în cele ce urmează, întocmai cum a fost ea spusă de cel care a transformat acest vis în realitate, Vlada Savici.

În materialul realizat chiar la sediul RRS din Boljevac, Vlada Savici vorbește deschis despre centrul cultural de aici, despre relația sa cu autoritățile locale, despre modificarea Legii cetățeniei române prin Ordonanță de Urgență a Guvernului României, despre rezultatele ultimului recensământ al populației din Serbia, desfășurat în anul 2011. Vlada Savici vorbește despre problemele care încă mai există în ceea ce privește comunitatea românească din Serbia, din perspectiva în care această țară a început să își dezvolte spiritul european, mai ales că deja au început negocierile de aderare la UE.

(18 septembrie 2015)

Vukașin Drăgulescu, „Lupul Alb” din Boljevac

Analogia din titlu face trimitere la faptul că, în limba sârbă, VUK înseamnă lup, iar românul de 70 de ani, Vukașin Dragulovici, din Boljevac, este aidoma unuia dintre simbolurile dacice, „Marele Lup Alb”, un păstrător al tradițiilor românești și un apărător al românismului. Vorbește molcom și cu înțelepciunea specifică vârstei și spune că s-a declarat român la ultimul recensământ pentru că nu doar se consideră român din Serbia, ci s-a născut român, un român ai cărui înaintași se numeau Ion, Ilie, Simion, Gheorghe sau Iancu. Și-a botezat nepoții Dimitrie și Gheorghe și i-a

7 Vukașin Dragulovici (Drăgulescu)

trimis la cursurile de limba română, pentru a-și mai alina din durerea pricinuită de faptul că el nu a putut învăța limba maternă la școală.

Boljevac este un orașel de o frumusețe aparte, situat printre colinele din apropierea Muntelui Artan, locuit, în proporție de peste 60 la sută, de etnici români. Liniștea și farmecul conferite de peisajul submontan te îmbie la visare, iar drumurile care urcă și coboară printre cartierele din Boljevac sunt, la începutul toamnei,

învăluite într-un farmec greu de descris în cuvinte. Foarte multă verdeață, flori multicolore și pomi fructiferi plini de rod împodobesc casele și străzile orașului, iar în multe dintre casele vechi de aici, poveștile despre neamul românesc abia așteaptă să fie spuse.

O astfel de casă este și ca a familiei Dragulovici, de fapt Drăgulescu, așa cum era numele lor autentic românesc, înainte de a fi slavizat. Nadia și Vukașin Dragulovici (Drăgulescu) sunt pensionari și locuiesc împreună cu cei patru nepoți ai lor. Mama lor, singura fiică a Nadiei și a lui Vukașin, și-a botezat toți cei patru copii cu nume autentice românești: Danița (Dana), Ștefan, Dimitrie și George. Ultimii doi băieți, Dumitru și Gheorghe (așa cum îi place bunicului Vukașin să îi strige) merg și la cursurile de limba română și ei sunt cei care îi alină în tot timpul durerea bunicului lor, acea durere pricinuită de faptul că toată viața a învățat numai în limba sârbă și niciodată în limba română.

Indiferent cât de potrivnică i-a fost soarta, din acest punct de vedere al imposibilității de învăța să scrie și să citească românește, Vukașin s-a dovedit a fi mereu un adevărat Lup Alb, așa cum este, de altfel, și botezat (VUK, în limba sârbă, înseamnă LUP). A păstrat cu sfințenie graiul românesc pe care l-a auzit de la tatăl său și spune cu mândrie că nu doar se simte sau se declară român, ci s-a născut român. Tatăl lui Vukașin se numea Ilie, iar bunicul său se numea Ion.

„Eu sunt declarat român, pentru că m-am născut român!”

Vukașin e unul dintre cei 92 de locuitori ai orașului Boljevac care s-au declarat români la ultimul recensământ al populației din Republica Serbia, din anul 2011. Este unul dintre pușinii care au făcut asta în Boljevac, unde statisticile arată că doar 92 de persoane s-au declarat români, în timp ce 3366 de persoane s-au declarat vlahi. Întrebat cum este să te simți român la Boljevac și de ce s-a declarat român la ultimul recensământ, „Lupul Alb” - Vukașin a răspuns simplu și emoționant: „Eu sunt declarat român, pentru că m-am născut român!”.

Bătrânul Lup Alb de la Boljevac mai spune că tot ceea ce știe despre România și limba română e doar ce a păstrat din familia sa: *„Noi nu am avut nicio legătură oficială cu învățăturile românești. Ceea ce știu și ce am păstrat, aia e de la ai bătrâni! Ai bătrâni au vorbit toți românește și eu numai această limbă am știut până am plecat la școală. A rămas ca prima mea limbă, limba cu care m-am născut!”*

Vukașin își amintește exact momentul în care a plecat la școală și a luat pentru prima dată contact cu limba oficială a statului în care trăiește, limba sârbă: **„Nu am vorbit sârbește neam, până a merge la școală! Noi românii am fost mereu dați la o parte și a trebuit numai să ascultăm pe alții și să lucrăm mai mult și mai bine!”**.

”Vlahii sunt tot români, iar limba română e limba noastră inițială”, spune Vukașin Dragulovici

În fața camerei de filmat, întrebând ce mai înseamnă azi, la cei 70 de ani de viață ai săi, să fii român în Serbia, Vukașin a mărturisit că totul s-a schimbat și că, din păcate, tinerii nu mai vorbesc românește, iar în familiile de români părinții nu prea mai vorbesc cu copiii lor în limba română.

„S-au schimbat așa de multe azi, cu noua tehnologie, iar cei tineri nu mai vorbesc limba română, nu o mai învață, nu mai pricep că sunt români, s-au schimbat multe și foarte multe. Părinții nu prea mai vorbesc cu copiii acasă în limba română, ci mai mult în sârbește, ei nu se mai declară că sunt români și numai că sunt VLASI. Eu gândesc că nu este nicio diferență între români și vlahi, eu gândesc că sunt tot una. Limba română se trage din limba romanilor. Vlah e așa spus artificial, dar eu gândesc că limba română e limba noastră inițială!”, spune cu amărăciune în glas „Lupul”.

Nepoții lui Vukașin se numesc Dumitru și Gheorghe

Poate cel mai emoționant dintre răspunsurile date de Vukașin Dragulovici, în fața camerei video a fost acela venit ca explicație la faptul că și-a botezat nepoții pur românește: DUMITRU și GHEORGHE. Întrebat de ce a făcut asta, „Lupul” nostru a răspuns: *„Pe deda al meu, bunicul adică, l-a chemat ION. Mulți în familia mea, adică toți de fapt, au fost români: IANCU, GHEORGHE, SIMION, ILIE. Așa că pe nepoții mei i-am numit Danița (Dana), Stefan, Dumitru și Gheorghe. Ultimii doi se duc la cursuri de limba română și le place!”*.

Omul mai spune că a avut și o explicație atunci când i-a înscris pe copii la cursurile de limba română și când îl mai întrebau unii și alții de ce insistă așa mult să știe copiii limba română. Vukașin le-a spus curioșilor să nu se sperie că el îi trimite să învețe limba română ca mai apoi să îi facă consuli ai Serbiei în România.

O viață cât un roman

Vukașin Dragulovici sau Drăgulescu, așa cum spune că a fost numele său original, s-a născut în urmă cu 7 decenii, în satul Bukovo, în apropiere de Boljevac. Până la 7 ani, când a mers la școală, spune că la el în casă se vorbea doar românește, iar atunci când a fost nevoit să învețe limba sârbă i-a fost greu, nu pentru că nu i-a plăcut limba țării sale, ci pentru că pe atunci toți se chinuiau să îi scoată din cap faptul că e român și să îl facă să uite limba lui maternă.

Împreună cu soția sa, Nadia, au un singur copil, o fată. Aceasta le-a dăruit patru nepoți, pe care cei doi bunici din Boljevac îi cresc și îi îngrijesc ca pe lumina ochilor. Vukașin este mândru de nepoții săi, cărora le-a dat nume pur românești. După o viață de muncă, Vukașin are 300 de euro pensie și pentru a rotunji veniturile provenite din pensia sa și a soției, lucrează în atelierul mecanic din curtea sa, unde are tot felul de utilaje, inclusiv un strung, aidoma unei mici fabrici. Aici, Vukașin repară utilaje agricole și modifică motocositorile pe care agricultorii din zonă le atașează tractoarelor pentru a cosi fânul necesar animalelor pe timp de iarnă. Are

chiar și o invenție proprie în acest domeniu, iar cei care îi trec pragul știu că la domnul inginer se face lucru strașnic și durabil.

Vukașin este un om inteligent și care întreaga viață a fost o minte scilpitoare în domeniul tehnic. A terminat două facultăți la Belgrad, Mecanica și Agronomia, iar la ambele spune că nu a stat să tragă de anii de studenție, ci a făcut câte doi an într-unul. A lucrat la Întreprinderea Mecanică din Boljevac, unde, de altfel se făceau utilaje agricole, dar a mai lucrat și la Bor la Exploatarea Minieră și, mult timp, la Institutul de Cercetare și Inovare din domeniul minier de la Bor, unde chiar a avut câteva invenții și câteva idei de a modifica și adapta eficient anumite utilaje.

8 o parte din studiile tehnice publicate de inginerul Drăgulescu

Vukașin Drăgulescu este printre foarte puținii etnici români din Boljevac, care s-a declarat român la ultimul recensământ și spune că iubește enorm limba română, românismul și e mândru că s-a născut român. Din păcate nu a învățat la școală limba sa maternă și nu știe să scrie românește, ci doar poate citi în această limbă. De vorbit, însă, vorbește românește din familie și spune că tatăl, bunicul și străbunicul său erau români și vorbeau limpede românește.

Vara merge împreună cu soția sa în concediu la mare, în Grecia, iar în ultimul sejur, cel din acest an, cei doi soți spun că au întâlnit pe plajă români din diverse zone ale României, cu care au legat prietenii trainice și că s-au bucurat ca

niște copii atunci când au discutat cu „frații din România”, cu care s-au înțeles în aceeași limbă comună.

(12 septembrie 2015)

9 Atelierul în care Vukașin lucrează acasă

Petrovac, la românii din fieful vlahilor

10 Dragan Demici și Veterin Budimirovici

„Cred ca într-o zi consiliile românești din Serbia se vor uni!” – spune, într-un interviu, Dragan Demici, membru al Consiliului Național al Minorității Naționale a Vlahilor din Serbia, fost vicepreședinte al Partia Democrată au Rumânilor din Serbia și inițiator al Partidului Românilor, Vlahilor și Aromânilor din Serbia, aflat în curs de constituire.

Interviul a fost realizat pe data de 19 septembrie 2015, la Petrovac na Mlavi. El ilustrează o stare de fapt de la acel moment și indiferent de evoluția ulterioară a situației, își propune să aducă în atenție o mărturie pe care un lider al comunității o face despre acel moment al istoriei. Petrovac na Mlavi are o semnificație aparte în întreaga ecuație a conceptului dramatic din Serbia „Un popor – două minorități” deoarece aici este fieful Consiliului Național al Minorității Naționale a Vlahilor din Serbia, orașul în care președintele acestui CNMNVVS, Radiša Dragojević, este și primar. Mai mult, distinsul primar din Petrovac na Mlavi este român din Melnica, un sat unde s-au înregistrat cele mai mari probleme la ancheta pentru cursurile de

limba română cu elemente de cultură națională din anul 2015 și unde școala este construită acum 150 de ani.

Reporter: *Ne aflăm la Petrovac na Mlavi, unde, după cum știe toată lumea, este fieful Consiliului Național al Minorității Naționale a Vlahilor din Serbia, orașul unde președintele CNMNVS este primar și cu atât mai mult, poate fi mai interesant de aflat cum s-a desfășurat ancheta pentru cursurile de limba română cu elemente de cultură națională. Așadar, cum s-a derulat această anchetă, câți copii aveți la școală și ce greutăți ați întâmpinat în derularea acestei anchete?*

Dragan Demici: În comuna Petrovac na Mlavi numai la două școli s-a lucrat la ancheta respectivă. În una dintre ele e lucrată așa cum trebuie, la Ranovac, iar în școala de la Melnica e lucrată mai mult la cererea părinților, dar din cât știu eu până acum, situația încă nu e rezolvată și nu se știe dacă o să plece așa cum trebuie școala în limba română la Melnica sau nu. Pe un drum mai bun e acum școala din Ranovac, aici s-au înscris 27 de copii la anchetă și cursurile vor începe, chiar dacă nu va fi complet modulul predat, așa cum ar trebui să fie ceea ce este denumit „limba română cu elemente de cultură națională”, însă și asta e pentru noi un început foarte bun. De mai bine de 170 de ani, aici se predă numai în limba sârbă și de aceea spun că începutul este unul istoric, unul binevenit. Mai mult decât atât, trebuie să vă spun că școala de la Ranovac acoperă trei sate mari, unul fiind Ranovac care e printre cele mai mari ca suprafață în această regiune, celelalte Kladurovo și Manastirica. Pe de altă parte se lucrează, iar aici mai mare rol a avut colegul meu Veterin Budimirovici, la școala din satul Melnica, școală care acoperă trei sate românești (Melnica, Stamnica și Vitovnica), dar aici avem probleme cu directorul școlii, care este sub influența primarului și președintelui CNMNVS, ei având o legătură foarte strânsă.

Reporter: *(Înainte de întrebarea pusă lui Dragan Demici, subsecvență de altfel, Veterin Budimirovici, celălalt interlocutor aflat lângă Demici, în*

fotografie, povestește cum s-a ocupat de strângerea unui număr de 20 de semnături de la părinții copiilor care doreau să se înscrie la cursurile de limba română pentru școala de la Melnica, însă după ce școala a validat lista de semnături, punându-și pe ea propria ștampilă, lui Budimirovici i s-a spus că din cei 20 de copii doar unul ar mai vrea să învețe limba română, restul ar fi interesați de vorbirea vlahă); Întrebarea pusă lui Dragan Demici: De ce se întâmplă aceste lucruri? Adică pe o listă sunt 20 de copii, sunt semnăturile părinților acolo, dar la școală apare doar un singur copil!

Dragan Demici: Vedeți, în toată Serbia de Răsărit se întâmplă această presiune de asimilare prin mediul școlilor, al administrației, iar în această situație se vede foarte clar ceea ce spun. Dacă părinții au cerut ca 20 de copii să meargă la școală și când se face ancheta doar unul rămâne pe listă, atunci ce să mai spun!

Reporter: *Dar acest document, care are pe el ștampila școlii, nu are valoare juridică?*

Dragan Demici: Are valoare și o să aibă și mai mare valoare dacă vom face o plângere penală. Asta va merge la administrația școlară, vom face o cerere acolo, apoi dacă ei nu rezolvă trebuie să arate cum și de ce nu rezolvă și cine minte. Dar trebuie să vă mai spun un amănunt, în această situație: Satul Melnica este satul natal al președintelui CNMNVȘ și totodată și primarul comunei Petrovac na Mlavi. Este foarte mare rușine că se face o asemenea presiune tocmai în satul lui.

Reporter: *Cum se desfășoară ancheta în celelalte sate?*

Dragan Demici: În alte sate nu s-a făcut ancheta sau s-a făcut doar așa de formă. Ancheta ar fi trebuit făcută în toate satele, dar ea nu s-a lucrat. Noi am făcut eforturi mari să ajungem la un număr mai mare de copii, pentru că ei întotdeauna ne cer să fie mai mult de 15 copii pentru a începe un curs. La școlile mai mici nu am putut în acest moment să aplicăm, pentru că nu avem minimul de 15 copii.

Reporter: *Bun, și ce se întâmplă dacă la o școală se înscriu 20 de copii, iar din aceștia pleacă să zicem 6 și rămân 14, se desființează?*

Dragan Demici: În mod normal nu ar trebui să se închidă cursurile, dar ei nu respectă nimic, iar atunci noi nu avem ce face decât să ne luptăm așa cum putem, cu ce avem.

Reporter: *Domnule Demici, care este diferența între român și vlah, având în vedere că atunci când ați intrat în Consiliul Vlahilor ați spus că mergeți la Consiliul Vlah considerându-l un consiliu românesc căruia ei i-au spus VLAH?*

Dragan Demici: Așa și este! Atunci când am înființat noi consiliul, am avut ale noastre planuri strategice, doar că ei, cu presiune, au condus către povestea că românii de aici nu sunt de un neam și de o lege cu românii din Voivodina și atunci noi am vrut să arătăm că sinonimia există și că potrivit ei este totuna între român și vlah. Când noi am înființat Consiliul, el a fost pe sârbește „Nacionalni Savet Vlaha”, iar pe românește „Consiliul Național al Românilor”, deci noi am arătat o sinonimie și prin aia a plecat lumea să se trezească. Acest lucru pe care noi l-am început atunci, acum, în prezent, poate cuiva să i se pară că n-a fost o idee deșteaptă sau inspirată, perntu că a dus la problemele de azi. Numai că noi am vrut atunci să facem un lucru mare, dar după ce a intrat actualul președinte al Consiliului Vlah, el și-a tras toți membrii lui să se înscrie pe lista specială electorală a vlahilor. Până să nu îi împingă el să se înscrie, acei electori erau sârbi, dar când domnul primar le-a spus că de azi înainte sunt vlahi, ei s-au înscris acolo ca vlahi! Să le fi spus că sunt turci, ei se înscriau ca turci! De altfel, la o întrevedere pe care am avut-o cu el, eu i-am spus că o să aibă un succes pe termen scurt, dar pe termen lung toți aceia pe care el i-a luat or să vină la mine!

Reporter: *Plecând de la ceea ce spuneți, există vreo posibilitate ca într-un viitor, mai apropiat sau mai îndepărtat, această denumire de consiliu VLAH să dispară?*

Dragan Demici: Eu cred că într-o perioadă toată această poveste va ajunge la situația în care cei de aici se vor uni cu cei din Voivodina și o să fim doar un singur Consiliu.

Reporter: *Asta dacă vor și cei din Voivodina...*

Dragan Demici: Eu cred că ei vor! De ce să nu vrea?

Reporter: *Am o curiozitate! În România există 19 minorități, dar ele nu au Consilii ca și aici la dvs. De unde a venit această idee a consiliilor naționale ale minorităților? E nevoie ca o minoritate să se constituie într-un consiliu pentru a exista, a se legitima ca minoritate?*

Dragan Demici: Această idee a fost împrumutată din legislația Ungariei și a Croației. Aceste consilii pot fi, în opinia mea, o idee bună! Există o autonomie culturală! Numai că nu vorbim neaparat de un amestec direct în activitatea acestor consilii, ci unul indirect, prin plasarea unor oameni ai lor la vârful acestor consilii. Acești oameni fac tot posibilul să arate Europei că totul este în regulă în aceste consilii și că, de exemplu, este legitimă existența a două minorități, una română și alta vlahă.

Reporter: *Ați făcut parte din conducerea unui partid și mă refer aici la Partia Democrată a Rumânilor din Serbia și fac trimitere la el pentru că exista atunci ideea că tot e mai bine dacă la recensământ oamenii se declară vlahi și nu sârbi, că poate doar așa îi vom recupera într-o zi. E bună ideea sau este una nocivă?*

Dragan Demici: Da, într-un fel, ideea este bună, pentru că aceia care s-au declarat vlahi, la termen scurt sunt buni pentru ei, la termen lung sunt buni pentru noi. Aceia care s-au declarat vlahi ei încă au o conștiință că nu sunt sârbi. Pe ei, într-o perioadă, vreodată, putem să îi întoarcem către noi! Ei încă vorbesc românește! De fapt, asimilarea noastră a început cam așa: noi mai întâi ne-am declarat că suntem români, apoi am ajuns să spunem pe limba sârbă „Mi smo vlasi” („Noi suntem vlahi”), dorind să spunem că noi suntem români! Deci așa am ajuns la vlahi! Ultima fază ar fi „Mi smo srbi” („Noi suntem sârbi”). Noi atunci când am început politica noastră am plecat de la acea etapă „Mi smo srbi”, adică marea majoritate a acelor 300.000 despre care vorbim noi porniseră deja să spună că sunt

sârbi. Acum cred că noi trebuie să o luăm invers, adică să îi întoarcem de la sârb la vlah și mai apoi la român.

Reporter: Ce alte nemulțumiri mai aveți?

Dragan Demici: Mă întreb, de exemplu, de ce noi nu avem posibilitatea să cumpărăm o media de aici, pentru că aici se vând instituții media, a început vânzarea instituțiilor media din Serbia. De ce nu se găsește cineva din România să cumpere aici un trust media și să ni-l ofere, nouă românilor din Serbia, să ne folosim de el? Eu vreau să aduc acum o critică constructivă celor din România! Cei de la Departament ar trebui să schimbe Ghidul de finanțare, astfel încât să poată rezolva și aceste probleme pe care le avem noi acum și aici, mai exact noul ghid de finanțare să ne dea dreptul și să cumpărăm clădiri aici!

13	IVA DANJANOVIC	5.	GORDANA DANJANOVIC	003573 232	
14	ISOK DANJANOVIC	6.	GORDANA DANJANOVIC	003573 232	
15	NEKA MILICANOVIC	1.	NEKA MILICANOVIC	99659	
16	MILICA RACANOVIC	7.	BILKA RACANOVIC	0055 03827	
17	MARKO RACANOVIC	7.	BILKA RACANOVIC	0055 03827	
18	MARISA ANDELKOVIC	8.	DRAGAN ANDELKOVIC	00611 0097	ANDELKOVIC DRAGAN
19	MARINA ANDELKOVIC	5.	DRAGAN ANDELKOVIC	00611 0097	ANDELKOVIC DRAGAN
20	MARKO ANDELKOVIC	3.	DRAGAN ANDELKOVIC	00611 0097	ANDELKOVIC DRAGAN

11. Lista cu copii pe care Veterin Budimirovici a depus-o la Școala din Melnica

Бугари	2958	3791	6749
Поляци	228	—	228
Руси	54	5	59
Словаци	218	26	244
Словеници	138	23	161
Хрвати	169	68	237
Чеси	1080	118	1198
Арнаути	59	1803	1862
Турци	517	582	1099
Јермени	20	—	20
Грци	863	218	1081
Цинцари	382	168	550
Французи	105	19	124
Талијанци	558	176	734
Румуни	5196	144581	149727
Белгези	23	4	27
Немци	4380	379	4759
	1183	128	1311

12. Într-o statistică ce datează din anul 1884, numărul românilor din Valea Timocului era de 149.727

„Mă tem ca noi românii să nu ne pierdem!”

Veterin Budimirovici este originar din satul Melnica, ce aparține administrativ comunei Petrovac na Mlavi. Este prietenul și colegul de partid al lui Dragan Demici și împreună cu acesta ocupă câte un loc în Consiliul Municipal Petrovac na Mlavi. De foarte multă vreme se ocupă cu problema apărării identității românești și vorbește limba română cu un accent cuceritor. Mai mult, vorba sfătoasă și înțeleaptă, barba albă și durerea cu care accentuează fiecare cuvânt întregesc imaginea unui om care spune o poveste tristă și adevărată despre pericolul stingerii tradițiilor românești și a limbii române în acest colț de lume.

Reproducem, în cele ce urmează, o discuție cu acest om, filmată la Petrovac na Mlavi, despre modul în care a strâns el semnături de la părinți pentru a duce copiii la cursurile de limba română de la școala din satul Melnica, despre cum pe vremea când pășea în primul an de școală, acum 55 de ani, nu știa nicio boabă sârbește, la fel ca și alții din generația lui și a părinților lui, despre cum învățătorii din urmă cu peste o jumătate de secol îi băteau și îi pedepseau pe copiii care vorbeau românește la școală și despre cum crede el că nu există nicio diferență între români și vlahi. De asemenea, Veterin ne mai povestește cum doamna Floarea a devenit, la Primărie, doamna Sveta.

Reporter: *Ați depus la școala din Melnica o listă cu 20 de copii care doreau să se înscrie la cursurile de limba română cu elemente de cultură națională, dar spuneți că ați întâmpinat ceva probleme acolo. Ce s-a întâmplat domnule Budimirovici?*

Veterin Budimirovici: Am strâns într-o zi 15 copii pe o listă, pe care au semnat părinții lor, apoi în următoarea zi am avut pe acea listă 20 de copii. Am fi vrut să adun 30 de copii, dar a trebuit să ne grăbim, pentru că deja copiii trebuiau să înceapă școala. Bun, acum pe acest număr de 20, la cât am rămas, am făcut o listă pe care părinții mi-au semnat-o și au vrut cu mare bucurie ca și copiii lor să meargă la cursuri și să învețe românește.

Reporter: *Să înțeleg că ați mers din casă în casă, pentru a discuta cu părinții?*

Veterin Budimirovici: Da, am mers din casă în casă, mai mult la acei copii despre care eu știam că vor să învețe limba română. Mulți dintre copii să știți că de mici vorbesc în casă numai sârbește, părinții nu vorbesc cu ei în românește.

Reporter: *De ce credeți că părinții nu mai vorbesc cu copiii, acasă, în limba maternă, în românește?*

Veterin Budimirovici: Nu mai vorbesc pentru că ei consideră că nu le mai trebuie copiilor limba maternă când vor merge la alte școli mai mari sau la facultate, că la facultate se învață numai în sârbește și ca atare nu au nevoie de limba română. Dar eu le-am spus și copiilor și părinților că școala de la Melnica e făcută acum mai bine de 150 de ani de către românii din Melnica, melnicenii, dar acei români de demult nu s-au întrebat de ce niciunul din ei nu a știut să vorbească limba sârbă, până când nu s-au dus la școală, nimeni nu s-a întrebat ce limbă vor vorbi copiii lor, ci doar s-au mulțumit că acei copii vor merge și atunci vor vorbi doar limba sârbă. De fapt, la școală se spunea că limba maternă e limba sârbă! Și eu când am fost la școală, în 1960, mi-au spus că trebuie să învăț limba maternă sârbă! Nu m-a întrebat nimeni dacă limba maternă e aia românească, așa cum vorbesc eu la casa mea. Chiar pot să spun că multă vreme copii au mers la școală cu un an înainte ca să învețe limba sârbă, pentru că ei nu știau sârba, ei vorbeau de la ei de acasă, din familie, limba română.

Reporter: *Adică în casă vorbeau numai românește?*

Veterin Budimirovici: Am vorbit în casă numai românește și mulți copii, poate 90 la sută, nu au știut nicio vorbă în sârbește, ci numai în limba română. Dar acum, din păcate, încă de mici părinții îi învață pe copii numai sârbește, ca să fie mai buni școlari la școală.

Reporter: *Ați avut și anii trecuți copii la Melnica, din anul 2013 încoace?*

Veterin Budimirovici: Și atunci am înscris copiii să meargă la cursurile de limba română, dar până în ziua de astăzi nu s-a întâmplat nimic! Acum, eu am adunat 20 de copii să meargă la cursurile de limba română, dar școala a făcut propria ei anchetă, după instrucțiunile primite de la minister și au trimis prin copii acasă la părinți ancheta unde părinții să semneze dacă vor să învețe ori limba română, ori limba vlahă (vlaški govor). După ce au făcut propria lor anchetă, directorul de la școală mi-a spus: „*Uite aici, samo un copil s-a înscris! (numai un copil)*”. L-am întrebat cum vine asta de numai un copil este pe listă, pentru că eu am dus listă cu

20 de copii! Mi-a răspuns că asta e, la ei numai unul a semnat pentru limba română, dar ar fi vreo 4 – 5 care au semnat pentru vlaški govori (vorbirea vlahă).

Reporter: *Ce ați făcut, în această situație?*

Veterin Budimirovici: Le-am spus că eu o să întreb din nou părinții dacă s-au retras sau nu de pe listă, pentru că mie pe listă părinții aceia mi-au semnat că vor să își dea copiii la limba română. Acum eu, împreună cu domnul Demici, o să facem o scrisoare pentru ca părinții să ne semneze din nou dacă vor limba română și dacă sunt hotărâți.

Între român și vlah nu e nicio diferență, așa cum nici între „Floarea” și „Sveta” nu e diferență

Reporter: *V-aș întreba acum cu totul altceva. Găsesc mereu, pe teren, această idee de români și vlahi. Care este diferența dintre români și vlahi?*

Veterin Budimirovici: Diferența între români și vlahi nu există! Sunt tot un singur popor și un singur grai! Politica este cea care a făcut această diferență. Uitați-vă la ceea ce vă spuneam cu școala de la Melnica, care a fost construită acum 150 de ani și unde niciodată nu s-a învățat limba maternă, aici la noi se învață numai în limba sârbă și în limbile franceză, engleză și rusă. Când eram eu la școală, în urmă cu mulți ani, când am mers eu la școală, dacă ai vorbit limba română, ai căpatat bătaie.

Reporter: *Cum vine acest lucru? Atunci când erați mic și ați mers la școală, dacă vorbeați limba română, învățătorul vă pedepsea?*

Veterin Budimirovici: Da, am dobândit bătaie, dacă în obolul școlii am vorbit limba română! Așa era când eu am mers la școală, prin anul 1960. Nici nu am cugetat noi atunci, la acea vreme, să vorbim românește, ne spunea că dacă vorbim românește nu mai învățăm sârbește! Și atunci, dacă așa au început lucrurile la noi, de 150 de ani, mă întreb unde mergem noi acum? Încotro mergem? Revenind

la întrebarea cu diferență între români și vlahi, nu este nicio diferență, absolut nicio diferență!

Reporter: *Ne spuneți o poveste destul de hazlie la un moment dat, cu diferența dintre Floarea și Sveta.*

Veterin Budimirovici: Bătrânii noștri nu au știut deloc sârbește, dar dacă pe mama a chemat-o Floarea, sârbii au trecut-o în acte Sveta (svet – floare în limba sârbă). Adică ea era Floarea pentru noi toți, pentru tot cătunul, dar pentru ei era Sveta! Așa se face că, atunci când femeia s-a dus și ea la Primărie să ceară ceva, să plătească impozitul, cei de acolo o strigau „Sveta”, dar ea dacă se știa de „Floarea”, nu le răspundea! În toată copilăria mea, îmi amintesc faptul că atunci nu era nicio diferență între român și vlah, sârbii ne-au spus vlahi, nu noi ne-am denumit așa!

Reporter: *Ați spus, domnule Budimirovici, că este un gând pe care îl duceți așa cu frică. Despre ce este vorba?*

Veterin Budimirovici: Este un gând pe care îl ducem cu frică! Dacă acum mulți spun că nu sunt români și că sunt vlahi, iar copiii lor nici nu s-au pomenit cu limba română, limba lor maternă, atunci înseamnă că acești copii când vor fi ei mari nici nu vor mai spune că sunt vlahi, ci că sunt sârbi. Iar asta se va întâmpla dacă acești copii nu vor învăța limba română la școală. Dacă noi nu grăbim cu lucrul acesta cu școlile, atunci ne vom pierde definitiv!

(19 septembrie 2015)

Și, pentru că era absolut inevitabil, discuția cu cei doi români din Petrovac na Mlavi ajunge și la cetățenia română. La data la care discutam (19 septembrie 2015) abia se publicase în Monitorul Oficial al României Ordonanța de Urgență a Guvernului (OUG) nr. 37/2015, cea care aducea modificări Legii Cetățeniei Române nr. 21/1991. Potrivit acestor modificări se poate obține cetățenia română și de către cei care dovedesc faptul că au contribuit semnificativ la promovarea culturii și identității românești.

Românii noștri spun că poate ar fi fost mai bine dacă legea se modifica altfel, așa cum spunea proiectul de lege inițiat de senatorul Viorel Badea și deputatul Eugen Tomac și s-ar fi acordat cetățenie după criteriul etnic. În acest fel, în opinia lor, românii din Valea Timocului s-ar autoidentifica mult mai ușor și nu s-ar mai declara vlahi sau sârbi. Mai mult, dacă s-ar fi adoptat o modificare în contextul căreia singura obligație majoră era aceea ca românul din Serbia să meargă la Primărie și să se declare român, înscriindu-se în acest fel pe lista electorală românească pentru alegerea membrilor consiliilor naționale ale minorităților naționale din Serbia, situația românismului în Serbia de Răsărit s-ar fi schimbat radical și poate ori dispărea Consiliul Vlahilor, ori acesta se unea cu cel românesc.

Cetățenia română, ultima speranță

„Nu e nicio pierdere dacă vreun român din Serbia de Răsărit se duce să trăiască în România! E pierdere dacă se duce în Austria sau Germania și se face neamț, atunci da, e o pierdere!” – acesta ar fi un fel de laitmotiv al unui interviu realizat la Petrovac na Mlavi cu Dragan Demici și Veterin Budimirovici. Veți vedea cum cei doi se irită teribil atunci când sunt întrebați dacă e adevărată teoria conform căreia românii din Serbia vor cetățenia română poate doar pentru a călătorii liberi în Europa Unită.

Un interviu realizat pe data de 19 septembrie 2015, la Petrovac na Mlavi, cu Dragan Demici și Veterin Budimirovici, la doar câteva zile de la publicarea în Monitorul Oficial al României a OUG care modifică Legea Cetățeniei Române, este chiar și acum, la peste două luni de la acel moment istoric pentru românii din Serbia, atât de actual și de emoționant, încât ai zice că timpul a încremenit. Asta cu atât mai mult cu cât, în perioada care a trecut, nu s-a mișcat nimic în ceea ce privește acordarea cetățeniei române, adică nu s-a primit niciun dosar și nici un nu se știe

încă unde se pot depune și de ce nu mai vin normele metodologice pentru a debloca activitatea în consulate.

Români cu ștate vechi în mediul asociativ românesc din Serbia, Demici și Budimirovici sunt profund dezamăgiți de modul în care legea a fost modificată și spun că românii nu vor cetățenie nici pentru a circula liber în Europa, pentru că o fac de peste două decenii, nici pentru a privi pașaportul românesc ca pe un beneficiu sau ca pe un favor, ci pentru că sunt români, pentru că sunt asimilați și pentru că cetățenia română ar fi ultima lor salvare, i-ar legitima în fața instituțiilor europene și internaționale și i-ar scoate din păienjenışul unei imense confuzii, o confuzie numită generic „Un popor, două minorități”.

Dragan Demici, originar din satul românesc Rașanac (Rașanț) a fost vicepreședinte al primului partid românesc din Serbia de Răsărit, Partia Democrată a Românilor din Serbia, de unde a demisionat pentru că a simțit că „nu mergea pe cale cea bună”, iar în prezent este fondatorul unui partid al românilor și consilier comunal (similar cu ceea ce la noi este consilierul județean) la Petrovac. Demici mai este și membru al Consiliului Național al Minorității Naționale a Vlahilor din Serbia, unde spune că a intrat nu pentru că se simte el vlah, ci pentru a le arăta celor care se simt vlahi, că sunt la fel de români ca și el.

Veterin Budimirovici este și el consilier și unul din cei mai apropiați colaboratori ai lui Dragan Demici.

Dialogul a fost filmat, dar am dorit să îl redau silabă cu silabă tocmai pentru a reproduce emoțiile greu de măsurat ale celor doi, hotărârea împletită uneori cu mânie, cu care spun că sunt români, că sunt în pericol de a se pierde și că vor cetățenia română pentru a se identifica și pentru a o folosi ca scut, ca recunoaștere supremă și ca soluție de a-și mistui flacăra identității lor românești. Discuția este, în opinia mea, tulburătoare, iar interviul care urmează poate să spună totul despre motivele pentru care acești oameni vor cetățenia română și despre faptul că România ar trebui să fie mult mai atentă cu aplicarea noilor prevederi aduse de

modificarea Legii Cetățeniei Române. Pentru că România poate și trebuie să îi apere, să îi ajute și să îi înțeleagă pe acești români minunați din Serbia.

„Eu sunt cetățean sârb, după statul în care trăiesc, dar dacă pot fi și cetățean român, atunci se deschide conștiința națională!” – spune Dragan Demici, iar prietenul său bun, Veterin Budimirovici, completează, poate cu ceva mai apăsată durere în glas: *„Dacă România nu cutează acum să ne cheme la ea, să ne recunoască, atunci poate vor mai trece 10 – 20 de ani și nu mai rămâne nici un român pe aici!”*

Reporter: *Cum vedeți voi Legea Cetățeniei și ce așteptați voi de la România, în ceea ce privește Legea cetățeniei?*

Dragan Demici: Eu pot să vă spun că nu sunt pe deplin satisfăcut de modificările aduse recent, prin ordonanță de urgență, Legii Cetățeniei române. Noi ne dorim ca legea să fie modificată în așa fel încât fiecare român să capete cetățenia română. În acest moment, în modificările aduse de această ordonanță a Guvernului României, se spune că primește fiecare român care a contribuit la promovarea culturii și spiritualității românești...

Reporter: *Da, dar nu scrie în lege cine validează această contribuție, adică cine poate să spună dacă cineva sau altcineva a contribuit și a luptat într-un fel sau altul pentru promovarea identității românești, așa cum cere textul de lege! Nu scrie cum și ce acte ar trebui să aduceți voi pentru a demonstra dacă îndepliniți sau nu prevederile legii.*

Dragan Demici: Din punctul meu de vedere, în această poveste ar putea fi vreo 3.000 – 4.000 de inși din Serbia de Răsărit care ar putea căpăta cetățenia română, pe lângă cei care conduc asociații românești. Uitați, eu, de exemplu, am fost conducător de asociații și de partid românesc și mă preocup și acum de acest lucru, dar eu nu am lucrat și nu lucrez singur! Cu mine au lucrat și alții, iar aceștia pot confirma că au lucrat pentru apărarea identității românești. Dar cine trebuie să confirme care sunt ei? Cine să confirme că ei au lucrat, dacă nu noi?

Reporter: *Deci încă nu se știe cine va confirma că acei oameni au lucrat pentru comunitatea românească și pentru identitatea românească?*

Dragan Demici: Eu cred că va fi vreo regulă și că se va face și vreo comisie!

„Cu o lege a cetățeniei bine făcută s-ar rezolva cele mai mari probleme pe care noi le avem în Serbia de Răsărit”

Reporter: *Da, se spune că este posibil ca misiunile diplomatice din Serbia să confirme acest lucru, e posibil ca și liderii de asociații să aibă un cuvânt greu de spus aici!*

Dragan Demici: Nu știm exact cum va merge această poveste mai departe, dar vom afla! A mea idee, dar nu numai a mea, ci și a altor lideri ai comunității din Serbia de Răsărit, este să poată fiecare român din lume, nu numai din Serbia de Răsărit, și din Bulgaria, și din Albania, și din Macedonia, și din alte și alte zone, să capete cetățenia română pe origini, pentru că toți suntem români și statul român trebuie să ne considere ca pe un element de unitate al lui! Noi trebuie toți și fiecare să avem drept la cetățenia română! Exact cum e și în legislația sârbă – fiecare sârb oriunde se află el pe pământ, are dreptul la cetățenia sârbă! Nu trebuie făcută nici un fel de discriminare cu nimeni! Așa au și sârbii, și ungurii, și bulgarii și mulți alții! Care e problema!

Reporter: *Da, avem și un exemplu, la noi în România, la Svinița, sârbii merg la consulatul sârb de la Timișoara și depun actele pentru cetățenia patriei lor mamă!*

Dragan Demici: Da, iar asta e ceva frumos și bun! Cu asta ei își arată identitatea lor! Oamenii, la noi aici, sunt needucați! Ei când văd pașaportul sârbesc, ori buletinul, spun „Uite, eu mi-s sârb, nu mi-s rumân!” Dacă am putea avea și noi pașapoarte românești, acești oameni ar putea să își arate identitate și ar spune „Uite, noi nu suntem numai sârbi, ci și rumâni!” Eu sunt cetățean sârb, după statul în care

trăiesc, dar dacă pot fi și cetățean român, atunci se deschide conștiința națională! Pe de altă parte, România, dacă vrea să apere românii din Serbia de Răsărit, apoi trebuie să știe că atunci când statul sârb spune că nu există români, decât vreo două mii în Serbia de Răsărit, cei care primesc cetățenia mai ușor ar spune și ar arăta, cu acte în regulă, că suntem peste 200.000 de români aici! Cu o astfel de poveste, ieșim și la instituțiile internaționale și demontăm toate minciunile care se spun pe aici. Cu o lege a cetățeniei bine făcută s-ar rezolva cele mai mari probleme pe care noi le avem în Serbia de Răsărit. Totul, cu o modificare de lege, cu o ridicare de mână!

Reporter: *Așadar, legea cetățeniei ar fi trebuit modificată în Camera Deputaților, prin vot și nu în Guvern, prin ordonanță de urgență? Să fie discutată în comisii și analizată cum trebuie?*

Dragan Demici: Eu cred că totul s-ar rezolva în bine cu o lege făcută așa cum trebuie! Asta va rezolva toate problemele noastre!

Reporter: *S-a mai discutat, după cum știți, ideea ca, aceia ce merg să ceară cetățenia română să aibă acea adeverință de la Primărie care arată că s-au declarat români.*

Dragan Demici: Absolut! Atunci când se declară român și capătă certificat, atunci să poată avea îndreptățirea de a cere cetățenia română! Ba chiar cred că legea ar trebui să fie și mai dură în acest sens! Pentru că, așa cum am mai auzit că fac vreunii de prin Moldova, care urăsc și vorbesc foarte urât de România, acelor să li se ia cetățenia română! Nu poate avea cineva cetățenia română, dar după aia să își urască și să își înjure neamul lui!

Veterin Budimirovici: Potrivit unui document statistic, al unui recensământ de după anul 1880, certificat de sârbi, nu de noi, pe aceste meleaguri trăiau 145.000 de români, aici, în Serbia de Răsărit! Acum noi nu mai suntem români? De ce noi nu putem fi acum români, iar România nu ne poate da nouă cetățenia română? Atunci am fost noi români, dar acum nu mai suntem noi români! Mama noastră România nu ne recunoaște de români? Atunci, poate om fi noi țigani, nu? Dacă

România nu cutează acum să ne cheme la ea, să ne recunoască, atunci poate vor mai trece 10 – 20 de ani și nu mai rămâne nici un român pe aici!

„Politica noastră este de a cere cetățenia română pentru a fi români, pentru că suntem români și pentru că trebuie să arătăm instituțiilor internaționale că aici există români!”

Reporter: Da, dar ce spunei că în timp ce România are tot felul de probleme cu această lege a cetățeniei, Bulgaria acordă cetățenie mult mai ușor? Bulgarii dau cetățenie românilor de pe frontiera sârbo – bulgară!

Dragan Demici: Mie nu îmi este cunoscut faptul că asta ar fi un fenomen de masă!

Reporter: Cer ei oare cetățenia în ideea de a avea pașaport european, de a călători și a munci mai liber peste tot în Europa? Este asta o poveste reală?

Dragan Demici: Asta poveste este una exagerată! Trebuie să știți una: din Serbia de Răsărit, aproape 70 la sută din români trăiesc în Occident. Au vize, au cetățenie, pot fi germani, austrieci și așa mai departe! Nouă nu ne trebuie povestea aia! Părinții mei, sora mea, toți trăiesc în Austria! Eu am viză pentru a merge când vreau eu în Austria, nu îmi trebuie mie pașaportul românesc ca să merg să lucru în străinătate! Aia e o minciună! Poate o fi unul vreunul care o cere pentru asta, dar alea sunt cazuri izolate! Din satul meu natal, 70 la sută sunt duși! Nu cerem noi cetățenia pentru asta, iar dacă sunt cazuri ici și acolo, alea sunt cazuri izolate! Noi trăim bine aici, avem case mari și frumoase, avem de toate, iar pentru aia avem noi treabă să cerem pașaport ca să ne ducem pe undeva? Numai din satul meu, o mie de inși stau la Viena!

Reporter: Și probabil că au și cetățenie!

Dragan Demici: Absolut! Au cetățenie acolo! Muma mea are cetățenie austriacă! Politica noastră este de a cere cetățenia română pentru a fi români, pentru

că suntem români și pentru că trebuie să arătăm instituțiilor internaționale că aici există români!

„Eu când mă duc în România, eu mă simt ca acasă!”

Reporter: *Cu alte cuvinte, cetățenia este o recunoaștere a minorității românești de aici și nicidecum un beneficiu și nu vă doriți cetățenia doar ca pe un beneficiu!*

Dragan Demici: Nu vrem să stăm la rând cu chinezii sau sirienii ca să primim cetățenia română, vrem să deschidem afaceri în România, ca români! Ai mei străbunici, cu vreo sută de ani în urmă, au avut hotel la București! Putem colabora și putem face afaceri între cele două țări! Și apoi, nu e nicio pierdere dacă vreunul din Serbia de Răsărit se duce să trăiască în România! E pierdere dacă se duce în Austria sau Germania și se face neamț, atunci da, e o pierdere! România este din ce în ce mai frumoasă și mai europeană, e o țară în care se poate trăi liniștit! Bucureștiul e mai urât ca Belgradul? Timișoara e mai prejos ca Novi Sad? Nu, sub

nicio formă! Eu când mă duc în România, eu mă simt ca acasă! Eu mai bine mă simt în România, decât mă simt aici!

(19 septembrie 2015)

Pe Valea Moravei, la părintele Buobu

Un preot de pe Valea Moravei împlinește profeția Sfântului Montanus. Este vorba de părintele Iel Buobu Lui, care a construit la Isacova, aproape de Čuprija, o biserică românească ce poartă hramul Sfinților Montanus și Maxima din Sigidunum (Belgradul de azi). Reportajul realizat pe 20 septembrie 2015, după ce am participat și la o slujbă religioasă în limba română în biserica respectivă, este definitiv.

„Cu ochii minții văd, Stăpâne, cum în această latură de pământ se ridică un popor nou care cheamă numele Tău cel Sfânt, prin biserici, în limba română” – aceasta este profeția Sfântului Montanus rostită în anul 304, pe 26 martie, atunci când împreună cu soția sa Maxima au fost martirizați pentru că nu au acceptat să se lepede de Hristos, la cererea romanilor ce îi persecutau cu multă cruzime, la acea vreme, pe toți creștinii. Sfinții Montanus și soția sa Maxima din Sigidunum (Belgradul de azi) au fost înecați în râul Sava. Azi, la o distanță de 1711 ani, între satele Isacova și Bigrenica, arundate administrativ orașului Čuprija, fosta așezare romană Horreum Margi (Marginea de Aur), distrusă în anul 601 de slavi, preotul român Iel Buobu Lui slujește în limba română, într-o biserică ridicată cu multă trudă, în anul 2009 și care poartă hramul Sfinților Montanus și Maxima din

Sigidunum, împlinind tulburătoarea profeție. Spune că Dumnezeu l-a salvat de la moarte și după aceea a dorit să fie ca un doctor al sufletelor semenilor săi și să facă ceva pentru ei, în primul rând o biserică în care românii să poată auzi slujba în limba mamei lor, în limba română.

Parohia de Horreum Margi și Isacova este singura din Serbia care poartă hramul celor doi sfinți, deși aceștia au trăit și au fost martirizați chiar în actuala capitală a Serbiei, acum aproape două mii de ani. Aidoma sfinților ce ocrotesc acest lăcaș de cult, preotul Iel Buobu Lui și soția sa Rodica dăruiesc fiecare clipă a vieții lor lui Dumnezeu și românilor din Valea Moravei pe care i-au învățat încetul cu încetul să vină la slujbele în limba română și să nu își uite rădăcinile și identitatea milenară. Și pentru ca tabloul slujirii întru Hristos să fie complet, trebuie să mai amintim și faptul că fiica cea mare a preacucernicilor soți Buobu poartă numele de Eliseia, iar asta nu e întâmplător, deoarece locul actualei biserici a fost sfințit pe 14 iunie 2005, Ziua prăznuirii Sfântului Prooroc Elisei. Este prima biserică de pe Valea Moravei în care se slujește în limba română după ce din anul 601, când Episcopia Română de Horreum Margi (Čuprija de azi) a fost distrusă de slavi, nimeni nu a mai slujit în limba română. Vă prezentăm o poveste tulburătoare despre credință, sacrificiu și dăruire, în numele lui Dumnezeu și pentru românii de pe Valea Moravei.

De mai bine de două secole, românii dintre Timoc și Morava luptă cu îndârjire pentru a-și păstra identitatea culturală, lingvistică și religioasă, tradițiile și obiceiurile strămoșilor lor și pentru a conserva valorile supreme ale sfântului neam românesc. Nu le-a fost ușor și nu le este nici acum ușor, cu toate că în ultimii 10 ani situația lor s-a mai dezghețat, au reușit să construiască câteva biserici românești, să se organizeze în asociații românești și, de trei ani încoace, să studieze limba maternă în școlile de stat din Serbia. Chiar dacă în martie 2012 România a condiționat începerea negocierilor de aderare a Serbiei la Uniunea Europeană de respectarea

drepturilor românilor din Valea Timocului, chiar dacă țara mamă România îi ajută cu proiecte și consultanță pe românii din Serbia și chiar dacă, odată începute aceste negocieri, Serbia a mai îndulcit situația comunității românești, lucrurile încă mai rămân confuze, disfuncționalitățile încă mai persistă, iar românii încă se mai luptă cu fantomele trecutului.

Aproape întreaga Europă cunoaște povestea dureroasă și încercările prin care a trecut părintele Boian Alexandrovici până a reuși să ridice Biserica de la Mălainița și a pune bazele Protopopiatului Ortodox Român al Daciei Ripensis de la Negotin. Însă, la mare distanță, pe Valea Moravei, un alt preot trimis de Dumnezeu să îi adune în jurul său pe românii din Serbia de Răsărit, face apostolat, aducând slujbele în limba română în sufletele chinuite ale românilor din această zonă și împlinind profeția Sfântului Montanus. Mai mult decât atât, preacucernicul părinte Buobu Lui și soția sa Rodica reiterează misiunea creștină a soților Montanus și Maxima, le calcă pe urme și după mai bine de un mileniu și jumătate se confundă tot mai mult, prin tot ceea ce fac, prin toată bunătatea, credința și harul lor dumnezeiesc, cu predecesorii lor și ocrotitorii bisericii de la Isacova.

În bătaia vremii și a vremurilor

La 10 kilometri de orașul Čuprija, pe drumul spre Despotovac, într-o zonă în care, datorită reliefului deluros, casele se află la distanțe considerabile una de alta, în câmp, în bătaia permanentă a ploilor și mai ales a vântului, se ridică o biserică mică, dar atât de frumoasă și plină de har, în care duminică de duminică preacucernicul părinte Iel Buobu Lui slujește în limba română, împreună cu soția sa Rodica, născută în România, tot în familia unui preot, din zona Aradului. Cine va avea curiozitatea să treacă în Sfânta Duminică pe la această biserică românească va vedea că experiența unei asemenea slujbe este una copleșitoare, fascinantă. Părintele Buobu oficiază slujba religioasă în limba română, dar într-un mod și într-

un grai aparte, atât de domol și de liniștitor, în timp ce Rodica îl ajută cântând dumnezeiește.

Experiența unei slujbe la prima biserică Românească din Valea Moravei este atât de tulburătoare încât, chiar dacă încerci să o descrii în cuvinte, nu poți înlocui nicicum trăirile intense pe care le simți acolo în biserica închinată Sfinților Martiri Montanus și Maxima, de la Marginea de Aur a Imperiului Roman.

Mica biserică de pe dealul dintre satele Isacova și Bigrenica este nu numai în bătaia vremii, potrivnice în special toamna și iarna, dar și în bătaia vremurilor. Nu puține sunt momentele grele prin care au trecut, aidoma ocrotitorilor bisericii ridicate de ei, soții Boubu Lui, până la ridicarea bisericii și a casei parohiale în care locuiesc împreună cu cele două fete ale lor, Eliseia și Haritina. Cu multe încercări, intră în posesia unui teren donat de familia Voin și Kosana Pîrvulovici, donația nefiind pe placul autorităților. Cu eforturi imense, cu sprijinul României, al Bisericii Ortodoxe Române, al Protopopiatului de la Negotin și al multor români minunați, lideri ai comunității românești din Serbia de Răsărit, visul părintelui Buobu de a ridica Biserica promisă lui Dumnezeu, întru împlinirea firească a profeției Sfântului Montanus, se împlinește. Însă greutățile nu se termină, pentru că truda sa de a aduce la biserică pe credincioșii români și pentru a-i învăța limba română, la cursuri ținute cu greu și cu eforturi financiare proprii sau atrase de la DPRRP, continuă chiar dacă nu întotdeauna activitatea sa a fost sau este pe placul celor care nu iubesc afirmarea identității religioase românești „în această latură de pământ”, cum a spus preotul Montanus.

„Dumnezeu mi-a dat o palmă!”

Iel Buobu Lui, originar din satul Bigrenica, în apropierea locului în care azi slujește în limba română, nu a fost de la început preot, deși ascultându-i vorba ca un adevărat izvor de liniște sufletească, realizezi că Dumnezeu l-a ales pentru asta. Prima sa profesie a fost aceea de inginer în domeniul electrotehnic, dar o întâmplare

nefericită avea să îl aducă aproape de Dumnezeu și pe calea de a fi cel ales să împlinească profeția Sfântului Montanus. Un accident destul de grav, produs de un arc electric devastator îl aduce la pragul dintre viață și moarte, iar depășirea cu bine a acestei cumpene teribile din viața lui, este apreciată de actualul preot Buobu ca un semn și ca un dar de la Dumnezeu, ca o salvare de la moarte întru îndeplinirea unei misiuni de apostolat.

„Dumnezeu face Lucrul Lui prin oameni. Eu la 21 de ani am avut așa o răscruce, unde de la Dumnezeu am primit o palmă, mă bucur pentru asta, eu am fost inginer de electrotehnică, am avut un accident la curent, a fost foarte grav, iar prin Lucrul Lui, Dumnezeu m-a lăsat în viață, iar eu m-am hotărât să dedic viața mea oamenilor și lui Dumnezeu. Prima biserică pe care am ridicat-o este în satul meu natal, Bigrenica, este una foarte frumoasă, în care acum slujește Biserica Ortodoxă Sârbă, dar am avut după aceea, atunci, o îndoială mare și m-am întrebat pentru ce românii noștri de aici nu se întorc spre Biserică, pentru ce ei caută rezolvarea problemelor lor la vrăjitoare, dar nu vin la biserică. În anul 2002 m-am întâlnit prima oară cu biserica noastră românească la Paris și când am auzit eu slujba în limba mea maternă și am auzit Doamne miluiește în limba română, atunci mi s-a descoperit rezolvarea problemei. Pentru a ajunge la inima oamenilor, trebuie să ai cheia cu care să o deschizi, iar cea mai bună cheie este Cuvântul lui Dumnezeu rostit în limba mamei, limba română”, spune, cu multă emoție și cu vorba lui molcomă și plină de har, ca un izvor de liniște permanentă, părintele Buobu Lui.

Cum s-a născut visul de aur al părintelui Buobu, transmis peste milenii de Sfântul Montanus

Pe 14 iunie 2005, ziua în care este pomenit și sărbătorit Sfântul Proroc Elisei, în acel an fiind și cea de-a treia zi a Rusaliilor, atunci începe istoria Parohiei de Horreum Margi și Isacova, singura biserică din Serbia ce, după 1700 de ani, îi

pomeniște pe Sfinții Montanus și Maxima de la Sigidunum, iar după 1400 de ani, oficiază din nou slujba religioasă ortodoxă în limba română. În acea zi sfântă și binecuvântată de Dumnezeu, Preasfinția Sa Preasfințitul Părinte Dr. Daniil - Episcop al *Episcopiei Bisericii Ortodoxe Române pentru românii din întreaga Serbie* „Dacia Felix” pune temelia bisericii și sfințește locul, după ce terenul, în suprafață de 5.500 de metri pătrați fusese donat de familia Voin și Kosana Pîrvulovici din Isacova. „Deda Voina” așa cum îi spuneau cunoscuții și familia, a murit în anul 2008, însă Mama Kosana trăiește și vine și în ziua de azi la biserica românească, unde mereu părintele Buobu o spovedește și o împărtășește.

Tot în anul 2005, părintele Buobu înființează Asociația pentru limba, cultura și religia românilor de pe Valea Moravei și trece terenul primit ca donație pe numele acestei asociații.

Pe data de 20 iulie 2005, Iel Buobu Lui este hirotesit ipodiacon, la Kovin – Voivodiva, iar în luna august 2005 este sfințită crucea înălțată pe terenul viitoareii biserici, de către părintele protopop Boian Alexandrovici. Din acel an și până în anul 2009 se fac slujbe afară, sub cerul liber, lângă cruce, atât vara cât și iarna. În anul 2009 este zidită Biserica și un an mai târziu, în 2010, este și pictată de o echipă de pictori bisericești conduși de pictorița Lăcrămioara Anton, din București, pictura fiind plătită printr-o donație a Protopopiatului Ortodox Român al Daciei Ripensis, condus de părintele protopop Boian Alexandrovici. În această biserică au slujit mai multe înalte fețe bisericești, Episcopul Daniil fiind cel care a slujit cel mai des aici.

Parohia de la Isacova, unde slujește părintele Iel Buobu lui poartă denumirea de Horreum Margi, după Episcopia Romană cu același nume ce a existat în Horreum Margi (Çuprija de azi) până în anul 601, când a fost distrusă definitiv de slavi. În noiembrie 2010, Iel Buobu Lui este hirotonit preot de către Episcopul Daniil, înalta față bisericească ce l-a sprijinit mereu și pe care părintele Buobu îl consideră adevăratul său părinte spiritual. Este singura biserică din Serbia care

poartă hramul Sfinților Montanul și Maxima din Sigidunum, martirizați la 26 martie 304 în Belgradul de azi. De altfel, spune părintele Buobu, din anul 601 și până în anul 2005, când s-a pus piatra de temelie a Bisericii de la Isacova, pe Valea Moravei nu s-a mai slujit în limba română.

Ctitor de biserici românești

Părintele Iel Buobu Lui și soția sa Rodica, aidoma preotului Montanus și al soției sale Maxima, nu sunt doar ctitorii bisericii de la Isacova, ci au mai ctitorit o biserică în satul Busur, aflat nu departe de Isacova. Este o biserică românească din lemn, aflată pe teritoriul comunei Petrovac, ridicată pe un teren donat de credinciosul Slobodan Tomici și sfințit în anul 2009 de Episcopul Daciei Felix – Daniil. Construcția Bisericii de la Busur se finalizează în anul 2013, cu sprijinul Comitetului de la Busur condus de un alt român al acestor locuri, domnul Anta Jurconu, iar lemnul din care a fost construită a fost donat de Dragu Abeloanei din satul Bigrenica.

13. Preotul Iel Buobu Lui de la Isacova

Casa parohială

Alături de Biserica de la Isacova, familia Buobu Lui a ridicat și o casă parohială, în care există o sală de curs și o bibliotecă românească. Casa parohială se ridică între anii 2011 și 2012, din banii Patriarhiei Române. Lucrările din interior și cele destinate racordării la energie electrică s-au realizat din banii atrași prin proiectele finanțate de Departamentul Politici pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni (DPRRP). În casa parohială au început, în istorica zi de 15 iunie 2012, primele cursuri de limba română. Cu efortul soției preotului Buobu, Rodica, cursurile de limba română au devenit itinerante, prima localitate în care s-au desfășurat fiind orașul Petrovac na Mlavi. Timp de trei ani, aceste minunate cursuri au avut loc nu numai la Petrovac, ci și la Veliko Gradište, Golubac, Bobovo, Poradin și Belgrad. Acesta a fost de altfel primul pas concret către ceea ce mult mai târziu, în noiembrie 2013, a însemnat introducerea cursurilor de limba română cu elemente de cultură națională în școlile de stat din Serbia de Răsărit.

14. Biserica românească de la Isacova

15. Agapa de după slujba religioasă

16. La trasarea fundației pentru Biserica din Busur

Anchetați pentru pământul donat Bisericii din Isacova

În anul 2005, familia Kosana și Voin Pîrvulovici, din satul Bigrenica, satul natal al părintelui Iel Buobu Lui, donează preotului Buobu un teren în suprafață de 5.500 de metri pătrați, pentru ca aici să fie ridicată Biserica cu hramul Sfinții Montanus și Maxima din Sigidunum. Timp de mai bine de trei ani după această danie, Voin și Kosana dau declarații la poliție, iar preotul sârb din apropiere este trimis la casa lor pentru discuții. Odată cu trecerea timpului autoritățile se mai domolesc, iar biserica se ridică. Astăzi, aici, la prima biserică românească de pe Valea Moravei mama Kosana vine duminică de duminică pentru a asculta slujba în limba română și pentru a se spovedi.

17. Kosana Pîrvulovici

Pe 14 iunie 2005, ziua în care este pomenit și sărbătorit Sfântul Proroc Elisei, începe istoria Parohiei de Horreum Margi și Isacova, singura biserică din Serbia ce, după 1700 de ani, îi pomeneste pe Sfinții Montanus și Maxima de la Sigidunum, iar după 1400 de ani, oficiază din nou slujba religioasă ortodoxă în

limba română. Terenul, în suprafață de 5.500 de metri pătrați fusese donat de familia Voin și Kosana Pîrvulovici din Isacova. „Deda Voina” așa cum îi spuneau cunoscuții și familia, a murit în anul 2008, însă Mama Kosana trăiește și vine și în ziua de azi la biserica românească, unde mereu părintele Buobu o spovedește și o împărtășește.

Bătrâna povestește cum nepotul ei din Suedia a rugat-o să dea o bucată din terenul foarte mare pe care îl deținea pentru construcția unei biserici. La scurt timp după ce actele de donație au fost gata, Voin Pîrvulovici a fost chemat la Čuprija la poliție să dea declarații. Bătrânul nu s-a lăsat intimidat și la un moment dat un preot sârb la chemat la o întâlnire de împăcare, la care Kosana spune că moșul ei nu a vrut să meargă, după ce părintele Buobu l-a sfătuit să nu se ducă.

„Nepotul meu din Suedia a m-a rugat dacă nu aş vrea eu să dau pământ, ca să facem o mănăstire. Mie mi-a fost drag când am auzit și am spus că dau, pentru că noi avem foarte mult pământ aici. Ne-am înțeles, am făcut actele de donație și apoi atâta ne-a fost! Îl chemară pe moșul meu pe la Čuprija pe la miliție să dea declarații și să spună că de ce trebuie noi să dăm pământ pentru biserică, Apoi a venit vlădica (n.n.: preotul sârb) ăsta al nost, Ignatie, la o mănăstire mare care e aici aproape și el a trimis vorbă să meargă acolo la întâlnire cu el și moșul Voina. Și atunci Voina a strigat la popa Buobu al nostru și l-a întrebat dacă să se ducă el acolo sau să nu se ducă, iar Buobu i-a spus să nu se ducă! Apoi a mai durat multă vreme și tot ne-au pus ei întrebări multe că de ce voim noi mănăstire, dar eu le-am spus că nouă ne plac mănăstirile și că fata mea mult iubește să meargă la biserică”, povestește bătrâna Kosana.

De atunci Kosana vine la biserică în fiecare duminică, iar părintele Buobu o spovedește, ține toate posturile și este foarte credicioasă. Femeia mai spune că acum, în ultimii ani, cei care o hărțuiau s-au mai înmuiat și au lăsat-o în pace. „S-au mai îmbunat și ei, iar eu le-am spus că noi nu am dat pământul de sfadă, ci

l-am dat de drag, noi am vrut să se facă aici o biserică!”, spunea Kosana în duminica de 20 septembrie 2015, după ce participase la slujbă.

Acasă la românii din Majdanpek

Ljubomir Brândușan este unul din românii care s-a implicat în diferite acțiuni ale comunității românești. A condus, timp de doi ani Centrul Cultural Majdanpek și conduce de multă vreme Ansamblul Folcloric KUD Majdanpek. Este fondatorul unui festival anual de folclor numit ORFEO.

18. Ljubomir Brândușan (dreapta) împreună cu Bora Drăgoi, șeful orchestrei KUD Majdanpek

„Limba română, graiul nostru românesc s-a păstrat pe cale orală, din generație în generație, pentru că noi nu am învățat limba noastră maternă la școală, nu am învățat să scriem și să citim în limba română literară, ci doar am

moștenit de la străbunii noștri acea limbă numită „în grai”. E adevărat că vorbim un grai ce aduce cu un amestec, dar nu avem ce face, nu am putut păstra pe cale orală decât graiul acesta. Însă noi nu ne-am pierdut limba și nici nu ne-am uitat neamul!”, spunea Brîndușan într-un interviu pe care i l-am luat la Majdanpek în luna octombrie 2015, un interviu cu și despre românii din zona Majdanpek, despre identitatea românească, folclor, tradiții și dorința de implicare în impulsionarea învățământului în limba maternă.

Cunoscut mai mult ca un oraș minier, unde aurul și cuprul sunt exploatate în cariere la suprafață, constituind o emblemă a economiei sârbe, Majdanpek reprezintă și o vatră a minorității românești din Serbia de Răsărit. Românii de aici îi spun Maidan, așa cum se presupune că se numea urbea în limba română. Aproape toate satele din jurul urbei miniere sunt sate românești, așa cum și celelalte sate care se întind până dincolo de Kucevo, în Homoljie sunt tot sate românești. Cu toate acestea, la Majdanpek situația minorității românești nu este deloc una excelentă, așa cum nici multe dintre drepturile de care beneficiază minoritatea românească, cel puțin la nivelul legislației sârbe în materie de minorități, ori nu sunt respectate, ori nu sunt cerute cu prea multă consecvență de către români.

În această minunată zonă montană, Ljubomir Brndušanović sau Ljuba Brîndușan, așa cum îl cunoaște toată lumea de aici, este cel mai cunoscut român. Brîndușan a condus, timp de doi ani, Centrul Cultural Majdanpek și conduce de foarte mulți ani Ansamblul Folcloric KUD Majdanpek, un ansamblu care duce tradițiile și obiceiurile românești din zona montană a Serbiei de Răsărit peste tot în lume și a pus bazele unui festival, ajuns deja la a treia ediție, numit „ORFEO”.

Ljuba este și cel care, în anul 2014, a ajutat foarte mult la campania pentru alegerea membrilor Consiliului Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRS), dar și la coagularea unei asociații devenite foarte cunoscută mai ales după ce a reușit să aducă doi membri în actualul CNMNRS, Inițiativa

Românilor din Serbia. Brîndușan a mai ajutat, într-o perioadă, imediat după anul 2013, și la încercările de construcție a unei noi formațiuni politice românești din Timoc, Partidul Românesc, formațiune care încă nu s-a conturat din diverse motive legate de problemele întâmpinate în procedura organizatorică destul de stufoasă pentru crearea partidelor politice.

Totuși, Ljubomir Brîndușan este cel care, astăzi, construiește atât vise, cât și certitudini, se zbate pentru a aduce copiii înscriși la cursurile de limba română cu elemente de cultură națională un dascăl de limba română și lucrează la construcția unei structuri asociative căreia dorește să îi spună Asociația Unirea Românilor, pe scurt AUR – un nume care este de fapt simbolul orașului Majdanpek, minereul prețios smuls din munții care înconjoară orașul Majdanpek. Mai are și alte năzuințe despre care spune că nu se va lăsa până când nu le va împlini: o instituție media în limba română și o Academie de Folclor.

Reporter: Care mai este situația comunității românești din Majdanpek?

Ljubomir Brîndușan: Trăiesc foarte mulți români în acest oraș, dar din păcate ei nu se declară români. Totuși, comparativ cu perioada de acum 10 ani, numărul de români a mai crescut și ei se pot declara ceea ce sunt, mult mai ușor ca atunci. Situația este ceva mai bună deoarece nici procedeele de asimilare nu mai sunt aplicate așa ca în timpurile acelea, nici presiunile nu mai sunt atât de puternice. Desigur, dacă ar fi să glumim puțin, acum procedeele sunt mai subtile!

Reporter: În 2011 în Serbia a avut loc un recensământ. Care este situația din statistica oficială și care este cea adevărată, în privința numărului de români care trăiesc în Serbia de Răsărit?

Ljubomir Brîndușan: Din păcate, aici, în zona numită generic Valea Timocului, nu s-au declarat prea mulți români la acel recensământ, deși, așa cum bine cunoașteți, se spune că pe aceste meleaguri trăiesc peste 300.000 de români, dacă îi luăm în calcul și pe cei care au plecat să lucreze în străinătate. La

recensământul din 2011 s-au declarat aproape de 30.000, dar în această zonă, în Serbia de Răsărit, sunt aproape 2.400 declarați români. Aici la Majdanpek s-au declarat români circa 170 de persoane, ceea ce este puțin la prima vedere, dar ceva mai mult decât s-au declarat la precedentul recensământ. În ceea ce privește vlahii, circa 2500 s-au declarat astfel la Majdanpek, la recensământul din anul 2011. Da, oarecum, situația e tristă, deoarece satele care aparțin de Majdanpek sunt sate locuite în mare majoritate de etnici români!

Reporter: *De câte sate românești ar fi vorba în Opština Majdanpek?*

Ljubomir Brândușan: Avem un număr de 13 sate românești aici!

Reporter: *Așa arată statistica publicată de statul sârb, ca urmare a recensământului. Realitatea este cu totul alta, nu-i așa?*

Ljubomir Brândușan: Realitatea arată că aproape toți sunt de etnie română! Doar că asta e situația la noi: unii nu au avut curajul, iar alții nu au avut interesul să se declare români. Pe de altă parte, noi am fost uitați o lungă perioadă de timp, de către statul român, iar noi ne-am chinuit să ne păstrăm aici tradițiile, cultura și identitatea prin folclor, cântece, jocuri populare, obiceiuri, prin oralitate și prin viu grai.

Reporter: *Iar limba și graiul cum le-ați păstrat?*

Ljubomir Brândușan: Limba română, graiul nostru românesc s-a păstrat pe cale orală, din generație în generație, pentru că noi nu am învățat limba noastră maternă la școală, nu am învățat să scriem și să citim în limba română literară, ci doar am moștenit de la străbunii noștri acea limbă numită „în grai”. E adevărat că vorbim un grai ce aduce cu un amestec, dar nu avem ce face, nu am putut păstra pe cale orală decât graiul acesta. Însă noi nu ne-am pierdut limba și nici nu ne-am uitat neamul!

Reporter: *Ce populație are orașul și ce populație are întreaga Opština (comuna) Majdanpek?*

Ljubomir Brîndușan: Orașul are circa 12.000 de locuitori, iar întreaga comună are peste 25.000. Dacă toți cei care sunt români, s-ar fi declarat români la recensământ, eu zic că peste 70 la sută ar fi fost și în mod oficial români.

Cursurile de limba română există, dar... lipsesc cu desăvârșire!

Reporter: *De doi ani de zile, aici, în Valea Timocului, există o problemă destul de sensibilă și mă refer la învățământul în limba maternă, acele cursuri de limba română cu elemente de cultură națională. Care este situația în această comună și câți copii s-au înscris la aceste cursuri?*

Ljubomir Brîndușan: Circa 300 de copii s-au înscris atunci, la acea vreme, în anul 2013, pentru a învăța limba română. Au fost interesați să învețe limba română și copiii de la școala generală, și cei de la liceu, dar din păcate nu s-a găsit un cadru didactic care să le predea limba maternă la acești copii! Și atunci s-a tot amânat! S-a amânat până a trecut anul, apoi s-a făcut altă anchetă în anul următor, în 2014, dar din nou nu s-a aflat nici un dascăl și așa am ajuns în prezent când, desigur, avem copii dornici să învețe limba maternă, dar nu avem profesori care să le predea la școală.

Reporter: *Ca să înțelegem fenomenul, spuneți că au existat, atunci, în acel an 2013, 300 de copii entuziasmați, gata de a începe cursurile de limba maternă cu elemente de cultură națională, adică a existat un interes major din partea comunității, dar nu a existat interes din partea celor abilitați să facă rost de acele cadre didactice!*

Ljubomir Brîndușan: Da, așa este, din păcate! Nu au reușit să afle un cadru didactic pentru acei copii care voiau să vină la acele cursuri. Aici, în comuna Majdanpek, nu există nici un cadru didactic care să poată preda limba română și care să fie acreditat de autoritățile din Educație să predea la școlile noastre. Eu am încercat să aduc, am stat mereu în legătură cu domnul Marcel Drăgan de la Consiliul Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRs), cu doamna

Anișoara Țăran, cea care coordonează învățământul în limba maternă din partea CNMNRS, ei „au încercat” (cu ghilimelele de rigoare), dar au spus că nu au putut și așa mai departe... Și mai e și altă șmecherie pe care eu cred că au făcut-o responsabili de la nivel înalt, peste inspectoratele școlare: Se amână timpul, se caută motive, iar când se ajunge aproape de finalul anului se spune „E, ce să mai facem acum? Cum să începem anul la finele anului școlar! Lasă că facem mai bună treabă la anul ce vine!” Iar la anul ce vine, tot așa! Iar copiii, care nu știu de aceste jocuri și nu le înțeleg, își pierd interesul, iar dacă totuși nu și-l pierd de tot, istoria se repetă!

Reporter: *Dar acum, în aceste an, în 2015, cum stă treaba?*

Ljubomir Brîndușan: La ancheta din acest an noi ne-am implicat și avem numai la școala generală din oraș 52 de copii care vor să studieze limba română cu elemente de cultură națională. Dacă mai punem și celelalte licee și școli s-au adunat, în total, 78 de copii.

Reporter: *Doar că..., ce să vezi, istoria se repetă!*

Ljubomir Brîndușan: Normal! Aș spune că am găsit o fată care a terminat Filologia, am vorbit cu ea, dar se pare că nu are toate condițiile îndeplinite și nu știu dacă ea va putea să predea! Dar eu stau acum în legătură cu CNMNRS, cu cei care pot și trebuie să ajute și vom vedea ce va ieși! E obligația statului să ne găsească dascăl pentru copii, pentru că de aceea noi toți de aici plătim taxe statului sârb!

Reporter: *Totuși, mai avem o situație interesantă! Autoritățile de la cel mai înalt nivel din Serbia au spus deseori că Serbia are cadru legislativ, a pus la punct toate condițiile pentru a se respecta legea, sunt deschise dialogului și cerințelor europene, dar numai că toate aceste probleme ale găsirii profesorilor, manualelor și alte astfel de probleme organizatorice ar trebui să cadă în sarcina CNMNRS. Au dreptate autoritățile? Așa este? Ce face, atunci, CNMNRS?*

Ljubomir Brîndușan: Da, au dreptate! Așa este, cum spun ei! Consiliul Național nu face nimic! Dar adevărul nu e spus până la capăt! Inspectoratele școlare

ar trebui să se implice și ele, dacă nu reușesc cei de la CNMNRS. Împreună cu Consiliul, dacă ar fi vrut, dacă s-ar fi interesat, ar fi aflat și pentru noi un profesor.

Reporter: O să treacă și acest an și se vede că nu se va întâmpla nimic! Ce veți face?

Ljubomir Brîndușan: O să stăm de capul lor și o să facem presiune! Trebuie odată să înceapă acești copii să învețe limba maternă!

Doi ani la conducerea Centrului Cultural Majdanpek, de o viață la conducerea Ansamblului Folcloric KUD Majdanpek

Reporter: Ați condus, o bună perioadă de timp, Centru Cultural Majdanpek și vă implicați și în păstrarea tradițiilor și a folclorului românesc. Ce ne puteți spune despre aceste lucruri?

Ljubomir Brîndușan: Am condus timp de doi ani Centrul Cultural Majdanpek și eu cred că am făcut multe lucruri bune acolo. M-au ajutat foarte mult și bunele relații pe care le am cu ansamblurile folclorice din România și am putut realiza multe festivaluri frumoase și de succes. Am înființat un festival care se numește ORFEO și care a avut, anul acesta, cea de-a treia ediție. Dacă ar fi să mă refer numai la Ansamblul Folcloric pe care îl conduc, KUD MAJDANPEK, el există, participă la festivaluri în Serbia, dar și în România, are două secții active, Ansamblul Folcloric și Orchestra. Avem 100 de membri, de la cei mai mici și până la cei mai mari, participăm la multe festivaluri internaționale și păstrăm tradițiile și folclorul nostru. Mergem anual la festival în Băile Herculane și la Timișoara.

Reporter: Totuși, cultura are nevoie, fără discuție și de fonduri. Cum stați la acest capitol?

Ljubomir Brîndușan: Finanțarea vine din partea municipalității, ei ne ajută și asta e o treabă bună, pentru că avem costuri destul de mari, mai ales cu transportul. Dar merităm, așa cred eu, pentru că avem aici o echipă mereu tânără, avem rezultate bune și foarte bune, avem o pepinieră de copii talentați și facem o adevărată școală de folclor la ansamblul nostru. Acum ne gândim serios să accesăm

și proiecte transfrontaliere pentru a ne dezvolta, pentru a ne face marketing și pentru a nu lăsa toată povara finanțării acestui ansamblu doar pe umerii municipalității.

ACADEMIA DE FOLCLOR, un vis ce poate va deveni realitate

Reporter: Ați vorbit la un moment dat despre dorința dvs. de a înființa o Academie de Folclor. Ce ar însemna asta?

Ljubomir Brândușan: Asta este o idee mai veche a mea, o idee ce pare mai degrabă megalomantică, dar eu am învățat în viață că întotdeauna trebuie ținut sus! Dar eu cred cu tărie că este nevoie de așa ceva, iar prietenii mei din acest domeniu al folclorului, cu care am vorbit, spun că asta este o idee foarte bună și că este nevoie de o astfel de academie aici la Majdanpek. Am moștenit de la bătrânii noștri jocuri populare așa cum niciunde în lume nu există, iar noi am dori să adunăm ansambluri folclorice din toate satele românești aflate în Serbia de Răsărit, să descoperim valorile inestimabile ale folclorului și să încercăm prin educație în acest domeniu să conservăm aceste valori. Mai exact, această Academie ar trebui să fie ceea ce arată chiar sensul direct al cuvântului, adică o universitate de folclor, o școală în care să transformăm folclorul și păstrarea lui în știință. Și poate că vom găsi fonduri din țara mamă pentru a realiza acest vis mareț.

(17 octombrie 2015)

Demersuri pentru Unirea Românilor

La Majdanpek se înființează Asociația Unirea Românilor. Un grup de inițiativă format din circa 30 de persoane, condus de Ljubomir Brândușan, pregătește înființarea unei asociații la Majdanpek, al cărei nume va fi unul extrem de sugestiv pentru simbolistica locală a unui oraș în care minele de aur și cupru sunt emblema economiei locale: AUR (Asociația Unirea Românilor. „Există desigur în această zonă o

19. Sigla AUR

inițiativă pentru coagularea mediului asociativ românesc la care își dau concursul circa 30 de persoane și care ar trebui să se materializeze prin înființarea unei

20. Panorama orașului Majdanpek

asociații pe care noi am numit-o AUR (Asociația Unirea Românilor)”, spune Ljubomir Brândușan, potrivit căruia „actele pentru înregistrarea AUR sunt pregătite”. Până când asociația va funcționa cu personalitate juridică, ea activează sub forma unui grup pe Facebook, numit sugestiv „UNIREA ROMÂNILOR”.

„Am pregătit toate actele pentru înregistrarea asociației, iar pentru înființarea ei activează deja circa 200 de oameni. Deocamdată Asociația Unirea Românilor activează ca un grup pe Facebook, ne dorim să coagulăm comunitatea românească de aici și să ajutăm și noi cum putem statul sârb să intre în marea familie europeană”, spune președintele Grupului de Inițiativă al AUR – Ljubomir Brândușan.

Întrebat de ce s-a gândit la o asemenea denumire pentru asociația pe care o pregătește, Ljubomir Brândușan spune că numele este unul sugestiv, iar prescurtarea lui (AUR) are o încărcătură plină de semnificație pentru orașul Majdanpek, vestit prin minele de aur și cupru de aici. *„După aproape 200 de ani de asimilare și după ce o lungă perioadă aproape că am fost uitați de țara mamă, dorim să dăm un semnal puternic de unitate. Unirea noastră ar putea să aducă un semnal de stabilitate la toate nivelurile, de la economie și până la cultură și spiritualitate românească. Avem nevoie de un mediu asociativ puternic și unit, iar numele viitoareii noastre asociații este, cred eu, cât se poate de sugestiv și mobilizator. Țara mamă România are un mare noroc pentru că e înconjurată din toate părțile de români, iar noi, românii de aici din Serbia, avem un mare rol!”, a declarat Brândușan.*

Românii din Serbia de Răsărit, membri ai CNMNRS, ar trebui să lupte pentru educația în limba maternă!”

Despre ajutorul pe care, în ultimii ani, Brândușan l-a acordat unor inițiative similare de coagulare a mediului asociativ din Serbia de Răsărit, unul dintre cele mai cunoscute exemple fiind Inițiativa Românilor din Serbia (IRS), el spune că

acest fel de organizații trebuie să fie mult mai active, în special atunci când înregistrează victorii precum cea adjudecată de IRS la alegerile pentru membrii Consiliului Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRS). Mai exact, în anul 2014, la alegerile care au avut loc, de pe lista IRS au fost aleși doi candidați care astăzi sunt membri ai CNMNRS: Tihan Matasarevici și Boian Bărbuță. *„Am ajutat cu mare drag astfel de inițiative, dar astăzi eu nu înțeleg de ce, de exemplu, cei doi membri ai CNMNRS, aleși pe lista IRS nu sunt mult mai activi pentru a rezolva problema delicată a cursurilor de limba română, cursuri ce nu se pot desfășura în multe zone din cauză că nu se găsesc cadrele didactice. Eu înțeleg că ei sunt în minoritate acolo în CNMNRS, dar chiar și așa ar trebui să facă presiuni, declarații de presă, să își folosească capacitatea și influența lor de membri pentru a rezolva problema aceasta a educației. Pentru aia au fost și votați ei și pentru aia s-a și făcut campanie atunci când am scos oamenii la vot! Acum ei trebuie să respecte promisiunile făcute celor care au votat pentru ei!”*, precizează Brândușan.

„Sinonimia nu mai poate fi o teorie de actualitate, astăzi!”

Ljubomir Brândușan a vorbit și despre deja celebra teorie a sinonimiei, pe care în ultimii 10 ani românii din Serbia de Răsărit au folosit-o pentru a explica, pe bună dreptate, faptul că între români și vlahi nu există nicio diferență. După cum se știe, în actuala conjunctură există două consilii naționale ale minorităților române și vlah, iar teoria sinonimiei a fost utilizată la recensământul populației din Serbia realizat în octombrie 2011, pentru ca populația românească să nu dispară definitiv. Cei care au adoptat, la acea vreme, teoria sinonimiei spuneau că acei români care nu vor dori, din varii motive, să se declare români, tot e mai bine dacă se declară vlahi și nu sârbi, deoarece în timp ei vor conștientiza faptul că sunt tot români.

Potrivit statisticilor publicate de statul sârb, ca rezultate ale recensământului, în Serbia de Răsărit circa 2600 de persoane s-au declarat români,

În timp ce aproape 30.000 de persoane s-au declarat vlahi. În opinia lui Brândușan, astăzi, această teorie ar trebui să nu mai fie utilizată, deoarece vlahii ar trebui să realizeze faptul că sunt tot români, că vorbesc același grai și au aceleași năzuințe. *„Ideea apăruse prin anul 2006 și o cunosc foarte bine, pentru că și eu am susținut-o la acea vreme. Acum ideea nu mai este valabilă, nu mai are nici un sens, pentru că acum noi ar trebui să conștientizăm că suntem români și să nu mai lungim această poveste care nu duce la nimic bun”*, a declarat Ljubomir Brândușan.

Acesta mai spune că a venit momentul ca românii să fie sprijiniți și prin intermediul modificărilor aduse la Legea Cetățeniei române, deoarece dacă tot mai mulți români din Serbia al primi cetățenie dublă, ei nu s-ar mai declara vlahi. *„Cetățenia dublă i-ar ajuta pe toți românii de aici să se declare ceea ce sunt ei cu adevărat, să se autoidentifice și să conștientizeze că sunt români, nu vlahi!”*, spune Brândușan.

Cetățenia română, o temă dezbătută cu viu interes în Serbia

După ce, pe data de 15 septembrie 2015, a fost publicată în Monitorul Oficial al României Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 37/2015, privind modificarea Legii Cetățeniei Române nr. 21/1991, în așa fel încât și românii din comunitățile istorice, care până acum nu puteau cere cetățenia română, pot primi această cetățenie dacă dovedesc că au contribuit la promovarea culturii și identității românești, orice discuție cu românii din Serbia sau cu lideri ai comunității românești de aici nu poate exclude subiectul acesta atât de sensibil. La Majdanpek, unul din orașele în care trăiește o numeroasă comunitate românească, Ljubomir Brândușan și Bokisvirko Dragojevic (Bora Drăgoi) – șeful Ansamblului Folcloric KUD Majdanpek, vorbesc despre necesitatea dobândirii cetățeniei române.

Întrebat care este viitorul comunității românești din Serbia de Răsărit, dacă există pericolul ca aceasta să se stingă din cauza numeroaselor probleme cu care

românii de aici se confruntă, Ljubomir Brândușan spune că această comunitate mândră de români nu are cum să dispară indiferent de vicisitudinile vremurilor. *„În ultimii ani s-au înființat aici multe organizații, noi lucrăm și chiar dacă nu merge treaba cum trebuie la cursurile în limba română, părinții nu mai vorbesc în limba română cu copiii lor, mai avem șansa de a ne dobândi cetățenia română, chiar și dacă legea nu s-a modificat așa cum doream noi, pe criterii etnice, ci doar selectiv pentru cei care promovează identitatea românească, suntem mândri că totuși putem căpăta și noi această cetățenie și e bună treabă dacă se începe cu acordarea cetățeniei române cât mai repede”*, spune Brândușan.

În opinia acestui român din Majdanpek, cetățenia română ar fi un fel de recunoaștere din partea țării mamă, mai ales pentru tineri, pentru că dacă ei ar primi pașaportul românesc s-ar identifica mult mai bine ca români, iar în acest fel românii nu se vor mai declara niciodată ca vlahi.

„Trebuie să capete cetățenia română cei care merită!”

„Nu o să capete toți, peste noapte, pașaportul românesc! Nici nu trebuie să capete toți, decât cei care merită, care au avut curaj să se declare ca români și au ajutat la evoluția comunității noastre! Cetățenia română arată și o recunoaștere a mândriei noastre de a fi români!”, susține Ljubomir Brândușan.

Referitor la unele teorii potrivit cărora românii din Serbia de Răsărit își doresc pașapoarte românești pentru a circula mai ușor în Europa, Ljubomir Brândușan spune că e vorba de o falsă teorie, de fapt de o manipulare. În opinia sa, românii din Serbia circulă de mulți ani liber prin Europa, unii au vize și chiar cetățenii ale unor state europene în care au lucrat sau încă mai lucrează, iar în aceste condiții pașaportul românesc ar fi doar recunoașterea apartenenței la filonul românesc și nimic în plus.

Și șeful Ansamblului Folcloric KUD Majdanpek, Bora Drăgoi, un român care păstrează tradițiile folclorului românesc și care cântă dumnezeiește din cimpoi, spune că este nevoie ca frații noștri din Serbia de Răsărit să dobândească cetățenia română cât mai repede: „Ar fi foarte bine să primim mai ușor cetățenia română, pentru că așa s-ar declara și mai mulți ca români! Aici sunt mulți români, mulți care vorbesc limba română, iar așa ar avea o motivație mai mare să se declare ca români!”

(18 octombrie 2015)

O paranteză de amar

Ceea ce se poate observa, ascultându-i pe acești oameni este faptul că problemele lor sunt mereu și mereu aceleași, situația pare să nu se mai schimbe pentru ei, iar ei par să fie mereu idealistii nedreptățiți și neînțeleși. Ceea ce spun ei, cel puțin la nivel teoretic, este că deși se zbat să își păstreze identitatea, cultura și tradițiile românești, nu reușesc decât în mică măsură, datorită unor cauze externe, independente de ei. Printre aceste cauze, spun ei, principala opreliște ar fi politica de asimilare subtilă a statului sârb și uneori indiferența statului român.

În toate discuțiile pe care le-am avut eu cu acești oameni, în timpul vizitelor de documentare, nu am încercat niciodată să îi contrazic și, pe undeva, le-am înțeles frustrarea și neputința de a scoate la lumină ceva ce într-o țară ca România, spre exemplu, pare mai firesc decât lumina zilei: respectarea cu sfințenie a drepturilor minorităților. Numai că situația nu este, întotdeauna, așa cum o prezintă ei!

Serbia a început în luna ianuarie 2014 negocierile de aderare la Uniunea Europeană și în acest fel a consimțit să intre în malaxorul tuturor condițiilor impuse de Europa Unită, fie că vor, fie că nu vor să le respecte. Calea către UE, dacă Serbia dorește o asemenea cale, e doar una și nu există compromisuri, așa cum nu au existat nici la aderarea altor țări est-europene. Dacă lucrurile nu merg bine pe teren, dacă

și acum românii se plâng de nerespectarea unor drepturi fundamentale, în mare parte nu mai este vina statului sârb, deoarece acesta și-a armonizat legislația, cu drag sau fără drag, în așa fel încât să nu pice examenele de închiderea capitolelor pentru aderare.

Ceea ce este rău încă, pornește în mare parte nu de la Guvernul Serbiei, care ar fi atât de îndărătnic încât ar asupri populație românească, ci taman de la populație românească, aici neexistând nici cea mai mică dorința de coagulare, de înțelegere concretă a fenomenului și de disponibilitate de a lupta, dacă e nevoie, cu cerbicia autorităților. În Serbia încă mai există două consilii naționale pentru aceeași minoritate – Consiliul Național al Minorității Naționale a Vlahilor din Serbia (CNMNVs) și Consiliul Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRS), după principiul extrem de nociv „un popor – două minorități”. Mai mult, Serbia este printre puținele state în care minoritățile naționale se constituie în consilii naționale, de parcă altfel nu ar putea exista, coexista și și conviețui cu populația majoritară. Ei, nu! Aici se fac alegeri, din patru în patru ani, se fac liste de candidați, se votează dar numai după ce în prealabil electorii se vor fi înscris pe lista electorală, printr-o cerere depusă la administrația locală.

Și mai trist este faptul că, în timp ce vlahii se organizează și se administrează bine, românii își tot dau cu stângul în dreptul. Consiliul Românesc își are sediul la Novi Sad, în Voivodina și, deși este, potrivit denumirii lui, unul al românilor, el lasă impresia că reprezintă doar românii din Banatul Sârbesc. Este adevărat că la ultimele alegeri din 2014 în CNMNRS au intrat și trei români din Serbia de Răsărit (Boian Bărbuță, Tihan Matasarevici și Natașa Toșici), însă ei nu fac nimic pentru a schimba optica. Doi dintre ei sunt în opoziție și nu prea au mare lucru de spus în fața grupului majoritar. Consiliul Vlah își are sediul în Valea Timocului, la Petrovac na Mlavi și este condus chiar de către primarul acestui municipiu. Existența lui aici și celui românesc în Voivodina lasă din start falsa impresie că fiecare e cu treaba și cu zona lui, că români sunt doar în Voivodina, iar în Timoc sunt vlahi. Asta în

condițiile în care statistici neoficiale arată că românii din Banatul Sârbesc sunt ca număr doar 10 la sută din câți români trăiesc în Serbia de Răsărit (peste 300.000).

Ce ar putea să facă statul sârb, pe care nu îl apăr acum, dacă lucrurile sunt atât de bine puse la punct? Că statul trage sfori nevăzute, că exploatează o situație bine orchestrată tot de el și că menține existența a două minorități românești distincte, asta deja depășește ca relevanță faptul că românii încă se mai declară vlahi, că unii le-au turnat în minte la recensământul din 2011 să se declare ori români, ori vlahi că tot una e, potrivit unei nocive teorii a sinonimiei și că nu există o voință clară de unificare. Poate că e vremea ca românii din Serbia să se trezească singuri și să lupte singuri pentru ceea ce spun că nu au, fără a mai fi cameleonici, alunecoși și fără a mai invoca varii motive pentru care nu se pot uni o dată pentru totdeauna pentru a deveni puternici.

Iată doar un exemplu de situație: Pe data de 1 octombrie 2015, cu ocazia celei de-a patra părți a Sesiunii ordinare a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (Strasbourg, 28 septembrie - 2 octombrie 2015), senatorul Viorel-Riceard Badea a intervenit în plenul Adunării, formulând o interpelare adresată primului ministru sârb, Aleksandar Vučić, prezent la dezbateri. În interpelarea sa, senatorul Badea și-a exprimat aprecierea pentru maniera în care Guvernul sârb promovează relația bilaterală cu România și pentru schimbările pozitive înregistrate în ultima perioadă în această țară și a dorit totodată să afle punctul de vedere al premierului sârb referitor la unele poziții exprimate oficial relativ la necesitatea recunoașterii unei noi limbi în Serbia, limba vlahă.

Premierul sârb a răspuns, desigur dincolo de diplomația discursului său și de limbajul politicianist, că țara sa depune toate eforturile pentru promovarea unor relații cât mai bune cu partea română și că acele comunități din Valea Timocului, care declară că vorbesc limba vlahă nu pot fi forțate de autoritățile de la Belgrad să își declare apartenența la limba română. O asemenea intervenție din partea Serbiei

ar fi echivalentă cu o încălcare a instrumentelor juridice în materie ale Consiliului Europei și a Constituție sârbe. După care, și mai elegant, premierul sârb și-a exprimat deschiderea pentru dialog cu partea română în vederea soluționării oricăror probleme care ar putea genera situații de încălcare a standardelor în materia drepturilor omului.

„Avem o înțelegere prin care promovăm prietenia noastră și relațiile bilaterale cu România. Ceiați este posibil să nu înțeleagă atunci când noi vorbim despre limba română sau limba vlahă, depre minoritatea vlahă sau cea românească. Noi avem ceva stabilit la Consiliul Europei și am vorbit și cu omologul meu român, cu comunitatea românească și ce vlahă. Noi nu avem o problemă, noi suntem mereu pregătiți să găzduim prietenii noștri, să mergem în comunitatea lor, să vorbim problemele lor și să îmbunătățim traiul pentru toți dintre aceștia. Noi nu avem o problemă cu oamenii care vor să vorbească limba română. Ei vorbesc limba română, dar noi nu putem să îi forțăm pe oameni să vorbească limba română dacă ei spun că vorbesc alte limbi. Respectăm Constituția noastră și regulile europene, însă sunt deschis să discutăm împreună aceste lucruri. Trebuie să discutăm împreună cu comunitatea dumneavoastră pentru a realiza împreună rezultate bune în viitor” – acesta a fost discursul de răspuns al premierului sârb Aleksandar Vučić.

Cam așa stau lucrurile, iar atunci când i-am întrebat pe unii lideri ai comunității românești din Serbia de Răsărit, ei au spus că, da, Aleksandar Vučić are dreptate. Restul, e poveste sau doar istorie!

Pe 8 februarie 2014 scriam un editorial care avea să apară în prestigiosul cotidian „Evenimentul zilei”, atât în ediția de la București, cât și în cea de la Chișinău. O să îl redau în continuare, pentru că tot suntem la momentul în care încercăm să facem recurs la istoria vie refectată în presă, dar și pentru că aduce în discuție probleme ale modului cum românii de autoidentifică. Momentul de atunci

era unul important, pentru că urma un recensământ al populației în Republica Moldova, unul la fel de sensibil, poate chiar și mai riscant, decât cel din Serbia anului 2011.

Românul, vlahul, moldoveanul...

(comentariu apărut pe 10 februarie 2014 în evz.ro)

În aprilie, anul acesta, va avea loc recensământul general al populației din Republica Moldova. **Toți cetățenii, mai puțin cei din raioanele necontrolate de Guvernul RM, vor fi rugați să răspundă la mai multe întrebări esențiale, inclusiv la cele legate de etnie, naționalitate și limba vorbită. Se întâmplă o singură dată la zece ani așa ceva, iar cei care sunt chemați, până la urmă, să se autoidentifice, ar trebui să se gândească mult la ceea ce vor spune recenzorilor.**

Mult, e un fel de a spune, pentru că, de fapt, cât de mult trebuie să gândești atunci când e vorba de identitatea, limba și patriotismul tău? Trebuie, mai degrabă, să simți! Fiecare se declară așa cum se simte, iar românii de dincolo de Prut nu se pot simți decât români. Ce bine ar fi dacă totul ar fi atât de simplu, dar nu e deloc! Iar experiențele recensămintelor sunt destul de dureroase în țări de sorginte slavă sau, așa cum e cazul RM, țări dominate ani și ani de-a rândul de ocupația popoarelor slave. Mă frământă mult ideea aceasta a apropierei recensământului din Republica Moldova și aproape că tresar când mintea mea face, din instinct, similitudini peste similitudini. Ba cu Ucraina, ba cu Serbia! Prin 2011 am fost la Cernăuți, la Congresul Forumului Internațional al Jurnaliștilor Români, iar cineva îmi povestea că organizatorilor recensământului din Ucraina le venise brusc o idee năstrușnică, aceea de a-i întreba pe oameni ce limbă vorbesc ei cel mai des, nu ce limbă vorbesc pur și simplu, iar disimularea era certă, atâta vreme cât toate etniile din Ucraina vorbeau cel mai des ucraineana, ca limbă oficială a statului.

Tot în anul 2011, un recensământ al populației avea loc și în Serbia, iar în Valea Timocului, unde locuiesc aproape 300.000 de etnici români, fantezia

autorităților statului era una debordantă. Așa s-a ajuns ca mii și mii de români, cu care te înțelegi perfect atunci când le treci pragul casei, să se declare vlahi sau sârbi. La confuzia semănată de autorități prin nefolosirea de recenzori de limbă română și prin siguranța că dacă vor întreba în limba sârbă ce sunt oamenii, iar ei vor răspunde „vlasi” crezând că au spus „român”, atunci vor putea scrie pe formular „vlah” și nu „român”, s-a adăugat și confuzia numită delicat „sinonimia”, semănată de liderii comunității românești care împărțeau fluturași pe care scria „Ja sam VLAH, a ti? / Io sânt RUMÂN, da tu?”. Și acum lucrurile sunt destul de neclare acolo, deși Parlamentul României a votat o lege care spune că români sunt toți, indiferent cum și-ar spune ei în ținuturile în care locuiesc. „Un popor – două minorități” - așa se definesc românii din Timoc, deși adevărul indică trei: român, vlah și român/vlah (sau rumân), teoria sinonimiei fiind carte de câpătâi pentru comunitate. Cu tertipuri de acest gen, denumite pompos „SINONIMIA”, s-a ajuns la situația în care românii au scăzut de la 4.200 (în 2002) la puțin peste 2.600 (în 2011), iar vlahii de la peste 40.000 (în 2002) la puțin peste 35.000 (în 2011), când în realitate sunt aproape 300.000 de români pur și simplu, iar vlahismul este o teorie desuetă.

Revenind la Moldova de peste Prut, aici lucrurile ar trebui să fie mult mai simple, pentru că limba oficială este limba română, iar dacă moldoveanul nu are limpezimea de a se declara român verde, poate să își spună măcar moldovean/român, așa cum Comisia Europeană le-a sugerat și românilor din Timoc să se numească români/vlahi. Oricât de mult am dorit eu să fac paralela cu Serbia, unde românul și vlahul nu reușesc să priceapă că sunt același român, în Republica Moldova, pentru Dumnezeu, moldoveanul nu poate fi diferit de român, iar teoria poporului moldovean asimilat de cel român este o idioțenie extrem de ușor de demontat! E greu cu recensământul, nu-i așa!?

Și tot în spirit de *remember* vă mai supun atenției un comentariu pe care l-am publicat în „Evenimentul zilei” pe data de 12 octombrie 2014, în acea toamnă în care urmau câteva alegeri cruciale pentru românii de pretutindeni. Fac această trimitere la momentul istoric respectiv pentru a introduce o temă destul de importantă a românilor timoceni: alegerile pentru consiliile naționale ale minorităților naționale din Serbia, desfășurate în anul 2014.

Românii de pretutindeni și alegerile lor cruciale

(comentariu apărut pe 12 octombrie 2014 în evz.ro)

În această toamnă, ce se anunță a fi una fierbinte de tot, s-au adunat mai multe tipuri de scrutinuri ale românilor de pretutindeni, toate fiind de o importanță covârșitoare pentru români și pentru România, deopotrivă. Dacă ar fi să le luăm în ordine, mai întâi românii din Serbia își aleg reprezentanții în Consiliul Național al Românilor, după care, pe 2 și 16 noiembrie românii din țara mamă își aleg președintele, pentru ca pe 30 noiembrie să fie rândul moldovenilor să își aleagă parlamentarii. Toate aceste alegeri sunt decisive pentru fiecare țară în parte, dar și pentru toți românii în ansamblu.

Mereu și mereu, de-a lungul istoriei, poporul român s-a aflat în situații limită sau în situații la limita oricărei limite. De fiecare dată, așa cum bine cunoaștem, românii au afișat o încredere totală în forțele lor, au minimalizat efectele pe care le știau posibile a se întâmpla dacă nu vor trata cu seriozitate acele momente limită sau, după caz, au încercat în ceasul al doisprezecelea să repare acele situații limită. Românul mai are și o altă calitate pe care probabil că nicio altă națiune de pe această planetă nu o are: aceea de a nu se considera el vinovat de un posibil eșec, ci soarta care i-ar fi fost potrivnică. Românul, fie că trăiește în România, în Republica Moldova sau oriunde în altă zonă a lumii, crede în soartă și este ferm convins că nu poate lupta cu destinul în nici un fel. Cred că deja ne sunt familiare expresiile de genul „Ce să faci mumă, așa ne fu soarta!”, acest gen

de abordare fatalistă coborând de departe din negura istoriei noastre, acest fatalism distructiv fiind consemnat chiar și în balada fundamentală a acestui popor, „MIORIȚA”. Este simptomatic pentru ceea ce facem noi românii de azi, ceea ce se petrece în Balada „Miorița” cu acel cioban moldovean, care refuză să se apere de agresiunea pusă la cale de baciul vrâncean și cel ungurean. Deși știa bine ce i se va întâmpla, de la oița năzdrăvană, baciul își acceptă soarta cu fatalitate și nu face nimic pentru a o schimba. „Și de-a fi să mor / în câmp de mohor, / Să spui lui vrâncean / Și lui ungurean / Ca să mă îngroape / Aice, pe-aproape..” – așa se lamentează, în mâna sorții pe care nu vrea să și-o schimbe, baciul moldovean, care culmea, mizează și pe faptul că vor fi creștini miloși călăii săi și îl vor îngropa după propria dorință.

Sincer, mi-a plăcut mult „Miorița”, atunci când am studiat-o și când profesorul a explicat atât de frumos care este valoarea acestei balade! Am început, însă, mult mai târziu, să urăsc din tot sufletul meu această baladă, pentru că nu pot pricepe cum fatalismul ei ne urmărește ca un blestem. Nu vrem să luptăm cu propria soartă și chiar părem a ne ruga de călăii noștri să aibă milă de cadavrele noastre și să le îngroape creștinește.

Revenind la cele trei tipuri de alegeri fundamentale, trebuie să consemnăm faptul că, de această dată, în toate cele trei cazuri, dacă ne vom lăsa duși pe aripile fatalității noastre, călăii noștri vor fi atât de cruzi încât nu numai că nu ne vor îngropa creștinește, ci nu vor pregeta în a ne da câinilor lor. În Serbia, pe 26 octombrie 2014, au loc alegeri pentru consiliile naționale ale minorităților naționale, aici românii din Serbia având posibilitatea de a-și alege reprezentanții în două consilii diferite, așa cum i-a rupt istoria propriilor meleaguri: Români și Vlahi. Dar nici asta nu ar mai conta, dacă pentru aceste alegeri nu s-ar fi depus, de exemplu, pentru Consiliul Românilor, 7 liste! Iar asta din cauză că fiecare lider vrea să fie el primul pe listă. Pe 2 și 16 noiembrie 2014 urmează alegerile prezidențiale din România, moment crucial nu numai pentru românii din interiorul

granițelor, ci și pentru cei aflați în comunități sau în teritorii istorice, precum Moldova. Vom fi atât de lucizi încât, din 14 candidați, să alegem președintele care să reprezinte pe toți românii de pe acest pământ sau nu? Rămâne de văzut!

În fine, dar nu în ultimul rând, pe 30 noiembrie 2014 în Republica Moldova au loc alegeri parlamentare decisive, în urma cărora soarta Moldovei poate fi decisă pentru totdeauna, în urma cărora Republica Moldova poate fi condusă de o alianță pro-europeană sau, dimpotrivă, de una pro-rusă.

În toate aceste cazuri, decisive pentru români, pentru toți românii, există oare timp pentru a ne aminti de tâmpul fatalism mioritic sau trebuie să ne trezim la realitate și să ne luptăm cu propriul destin, pentru a-l face să fie favorabil nouă, nu dușmanilor noștri?! E nevoie să îi rugăm pe călăi să aibă grijă să ne îngroape creștinește sau e nevoie să îi îngropăm noi pe ei? Rămâne de văzut dacă ne-am trezit, ne trezim sau ne vom trezi vreodată!

Consiliile naționale ale minorităților din Serbia

Modul în care minoritățile naționale din Serbia se organizează în consilii naționale este foarte interesant și cumva unic. La o privire mai atentă a legii care le reglementează activitatea, se poate observa, din capul locului, faptul că nu sunt obligatorii! Poate părea puțin ciudat acest lucru, dar Serbia a elaborat o lege a consiliilor naționale ale minorităților naționale în care se spune că minoritățile se pot constitui în astfel de consilii: „În vederea exercitării dreptului la autoguvernare în cultură, educație, informare și uzul oficial al limbii și grafiei, persoanele aparținând minorităților naționale din Republica Serbia **pot să-și aleagă** consiliile naționale (articolul 2 din Lege)”. Prin sintagma „pot să-și aleagă” înțelegem, desigur, că pot și să nu își aleagă, pentru că nimeni nu-i obligă.

„Consiliul național reprezintă minoritatea națională în domeniul educației, culturii, informării în limba minorității naționale și uzului oficial al limbii și grafiei, participă în procesul de decideră sau decide referitor la problemele din domeniile respective și înființează instituții, societăți economice și alte organizații din domeniile respective” – se arată în al doilea alineat al articolului 2.

Văzând cum este scrisă această lege, orice poate realiza că Serbia își respectă minoritățile și că nu le lezează în nici un fel drepturile. Ba, mai mult, consiliile naționale dispun de drepturile lor constituționale și au obligația de a se apăra împotriva oricăror încercări de încălcare a drepturilor minorităților pe care le reprezintă. Cu alte cuvinte, membrii consiliului național sunt aleși democratic, iar ei își aleg mai la urmă organele de conducere, la fel de democratic. *La articolul 10, punctul 14, se arată, de exemplu: „Consiliul național, în conformitate cu legea și statutul propriu, prin intermediul organelor proprii, independent, ia atitudini, demarează inițiative și preia măsuri cu privire la toate problemele care sunt legate direct de poziția, identitatea și drepturile minorității naționale”;* Tot la articolul 10, la punctul 12, se arată, și mai clar: *„Consiliul național, în conformitate cu legea și statutul propriu, prin intermediul organelor proprii, independent, demarează procedur la Curtea Constituțională, Avocatul Poporului, ombudsmanul provincial și local și alte organe competente, atunci când apreciază că s-a ajuns la lezarea drepturilor și libertăților persoanelor aparținând minorităților naționale garantate prin Constituție și lege”.* Nu spune nimeni că totul este roz, iar dacă există astfel de lege, nu se pot produce și derapaje, dar încerc să subliniez faptul că există o lege cât se poate de democratică, iar în acele consilii se votează liber, fiecare după propria conștiință.

Dar vă propun un exercițiu banal de logică, citind articolul 14, care este și mai clar: *„Dacă activitatea instructiv-educativă se desfășoară în limba minorității naționale, Consiliul Național de Învățământ propune ministrului competent pentru activitatea instructivă aprobarea spre utilizare a manualelor și mijloacelor de*

învățămant al căror conținuturi exprimă specificurile minorității naționale cu avizul prealabil al consiliului național. Ministrul competent pentru activitatea instructivă aprobă spre utilizare manualele autohtone sau importate în limba minorității naționale în activitatea instructiv-educativă, la propunerea consiliului național". În aceste condiții fac din nou trimitere la ceea ce spunea premierul sârb la Strasbourg, că el nu face decât să respecte legea și prevederile europene. Repet, nu excludem sforăriile, legăturile nevăzute, diversele presiuni tacite sau subterane, pentru că nimeni nu e atât de naiv încât să nu înțeleagă faptul că ele există. Dar putem pretinde oare că un membru al CNMNRS poate face opoziție și chiar dacă ceea ce se votează acolo se face și cu el, și fără el, poate să facă declarații de presă, să își exercite drepturile conferite de lege, să se manifeste, în spiritul mandatului primit de la alegătorii lui? Se pare că DA!

Observăm la articolul de lege de mai sus că la propunerea consiliului național, ministrul Educației aprobă ca manualele folosite la cursurile în limba minorității naționale să fie autohtone sau din import. Asta în totală contradicție cu ceea ce se flutura în anul 2013 pe la cursurile de limba română cu elemente de cultură națională, că nu se poate preda sub nicio formă limba română copiilor decât după manualele aprobate de Ministerul Educației și acele manuale nu pot fi sub nicio formă aduse din România, adică abecedarele românești erau interzise cu desăvârșire. Ceea ce înseamnă că, la acea vreme CNMNRS așa a propus ministrului, iar ministrul așa a făcut!

Principiile alegerii consiliilor naționale

Articolul 30: Alegerile pentru consiliul național se bazează pe principiile libertății de alegere, egalității dreptului electoral, periodicitatea alegerilor și

principiul votului secret. Principiile speciale ale alegerilor sunt voluntarismul, proporționalitatea și democratismul.

Dreptul electoral

Articolul 31: Dreptul electoral al persoanelor aparținând minorităților naționale pentru alegerea consiliilor naționale include drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale de a alege membrii consiliului național, de a fi ales membru al consiliului național, de a propune candidați de membri ai consiliului național, de a fi informat despre alegerile pentru consiliile naționale, despre candidații de membri ai consiliului național, precum și despre programele acestora, de a fi înscris în lista specială a alegătorilor a minorității naționale, de a vota pentru alegerea consiliului național și dreptul la protecția drepturilor legate de alegerea consiliului național.

Dreptul activ de vot

Articolul 32: Persoana aparținând minorității naționale dobândește dreptul de a alege membrii consiliului național dacă îndeplinește celelalte condiții de dobândire a dreptului activ de vot, reglementate prin Constituție și lege. Condiție specială pentru dobândirea dreptului activ de vot pentru alegerea directă a membrilor consiliului național este înscrierea în lista specială a alegătorilor minorității naționale, în conformitate cu dispozițiile prezentei legi. Condiția specială pentru dobândirea dreptului electoral activ pentru alegerea consiliului național al minorității naționale prin intermediul adunării electorale este statutul de elector, care se dobândește conform dispozițiilor prezentei legi.

Dreptul pasiv de vot

Articolul 33: Membru al consiliului național poate fi aleasă persoana minorității naționale care îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 32 din prezenta lege și nu exercită funcția de judecător, procuror sau judecător al Curții Constituționale.

Dispoziții speciale privind votarea

Articolul 34: Votarea pentru alegerea membrilor consiliului național se organizează doar în teritoriul Republicii Serbia.

Decretarea alegerilor

Articolul 35: Hotărârea privind decretarea alegerilor pentru consiliul național o emite ministrul competent pentru activitățile din domeniul drepturilor omului și minorităților. Hotărârea privind alegerea consiliului național se emite cel mai devreme 120, iar cel mai târziu 90 de zile înainte de expirarea mandatului consiliului național. Hotărârea privind decretarea alegerilor conține: modul de alegere, numărul membrilor consiliului național care se alege, dispozițiile privind începutul termenilor pentru activitățile electorale și ziua în care se desfășoară votarea. Hotărârea privind decretarea alegerilor se publică în "Monitorul oficial al Republicii Serbia".

Mandatul membrilor consiliului național și încetarea calității de membru în consiliul național

Articolul 41: Membrii consiliului național se aleg pe o perioadă de patru ani și pot fi realeși în aceeași funcție. Membrului consiliului național îi încetează

calitatea de membru în consiliul național înainte de expirarea termenului pe care a fost ales: prin prezentarea demisiei; intrarea în serviciu sau preluarea funcției care este incompatibilă cu calitatea de membru în consiliul național; prin pierderea unei din condițiile generale pentru dobândirea dreptului activ de vot; dacă mai mult de un an nu participă în activitatea consiliului național; în caz de deces; dacă îi încetează domiciliul în teritoriul Republicii Serbia; dacă prin hotărârea definitivă a organului competent a fost șters din lista specială a alegătorilor persoanelor aparținând minorității naționale, în cazul în care consiliul național a fost ales direct; dacă prin sentință definitivă a fost condamnat pentru faptă penală la pedeapsa cu închisoarea pe o perioadă mai lungă de șase luni.

Data încetării calității de membru în consiliul național o constată consiliul național la prima ședință viitoare în urma primirii informației privind prezentarea motivului pentru încetarea calității de membru în consiliul național. Când unui membru al consiliului național îi încetează mandatul, locul acestuia în consiliul național îl ocupă candidatul de pe lista electorală pe care s-a aflat membrul căruia i-a încetat mandatul, pe care-l numește propunătorul listei.

Candidarea – listele electorale. Drept de candidare

Articolul 71: Listele electorale, în condițiile prevăzute de prezenta lege, pot fi propuse de un grup de alegători înscriși în lista specială a alegătorilor din rândul minorității naționale respective, sau de organizațiile, asociațiile cetățenilor, precum și de organizațiile politice ale minorității naționale (în continuarea textului: propunătorul). Lista electorală trebuie sprijinită, prin semnături proprii, de cel puțin 1%, dar nu mai puțin de 50 de alegători înscriși în lista specială a alegătorilor minorității naționale respective. Noțiunea de organizație, asociație sau organizație politică a minorității naționale semnifică organizația, asociația sau organizația politică care poartă în denumirea sa însemnul unei minorități naționale, sau care

prin statut este determinată drept organizație, asociație sau organizație politică care întrunește, sau acționează, în interesul persoanelor aparținând minorităților naționale. Semnăturile de sprijin trebuie să fie autentificate conform prezentei legi. Propunerea prevăzută la alineatul 1 al prezentului articol poate fi prezentată doar de persoana autorizată de propunătorul listei electorale.

Lista electorală – structura

Articolul 72: Lista electorală poate conține cel mult atâția candidați câți membri ai consiliului național se aleg, dar cel puțin cinci. Propunătorul va stabili capul listei electorale și ordinea candidaților. Cel puțin 30% din locurile de pe lista electorală vor fi rezervate pentru sexul mai puțin reprezentat, cu obligația ca tot al treilea loc pe lista electorală să aparțină acestei categorii. Dacă lista electorală nu întrunește condițiile prevăzute la alineatele 1 și 3 ale prezentului articol, se consideră că există neajunsuri pentru proclamarea listei electorale, propunătorul fiind avertizat să înlăture neajunsurile, în conformitate cu prezenta lege. Dacă propunătorul listei nu înlătură neajunsurile prevăzute la alineatul 4 al prezentului articol, CEC va refuza proclamarea listei electorale, în conformitate cu prezenta lege.

Denumirea, stabilirea și proclamarea listei electorale

Articolul 74: Propunătorul listei electorale stabilește denumirea acesteia. Denumirea listei poate conține prenumele și numele persoanei, asociației sau organizației minorității naționale prevăzute la articolul 71 din prezenta lege, pe care stabilește propunătorul, precum și numele și prenumele persoanei cap de listă electorală

Atribuirea mandatelor listelor electorale și minorităților

Articolul 98: Fiecărei liste electorale îi aparține un număr de mandate proporțional numărului de voturi întrunite. CEC distribuie mandatele conform regulilor lui D' Hond. Mandatele se distribuie astfel că numărul total de voturi pe care l-a întrunit fiecare listă electorală, pentru fiecare consiliu național în parte, se împarte la numerele de la 1 cu inclusiv numărul numărului total de membri ai consiliului național, stabilit la articolul 9 al prezentei legi. Căturile obținute se clasifică în ordine crescătoare luându-se în considerare cele mai mari cături care corespund numărului de membri ai consiliilor care se aleg. Dacă două liste electorale, sau mai multe liste electorale, întrunesc cături identice în baza cărora se atribuie un mandat și nu mai există mandate neatribuite, mandatul va fi distribuit listei care a primit, în total, număr mai mare de voturi. Mandatele care aparțin unei liste electorale concrete se distribuie candidaților de pe listă în ordinea în care sunt trecuți pe listă. În cazul în care listei electorale îi revin mai multe mandate raportat la numărul candidaților de membri ai consiliului propuși pe listă, mandatul se distribuie listei electorale care are cel mai mare cât în clasificarea în continuare.

Am redat o parte din Legea privind consiliile naționale ale minorităților naționale din Serbia tocmai pentru a-i face pe cititori să înțeleagă anumite subtilități ale acestui tip de scrutin electoral, dar și faptul că dincolo de toate încercările de manipulare și asimilare subtilă, există o lege destul delimpede care apără minoritățile naționale, iar acolo unde lucrurile nu funcționează, asta se întâmplă din cauza prestației lamentabile a celor pe care minoritarii îi aleg să le reprezinte interesul.

Alegerile pentru Consiliul Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRS)

Să vedem cine a candidat pentru CNMNRS, cine au fost purtătorii de listă și ce a ieșit până la urmă, iar pentru asta facem din nou recurs la istorie și vă supun atenției un articol publicat înainte de marele moment al alegerilor. A trecut un an și câteva luni de la acel moment, iar articolul de mai jos poate fi și o invitație către cei care astăzi au ajuns în CNMNRS să privească în urmă, apoi în oglindă, să își consulte alegătorii și să se autoevalueze, pentru a vedea cât din ceea ce promiteau atunci, a fost realizat sau mai poate fi realizat. Dacă toate analizele lor vor conduce la un rezultat sumbru, ar fi bine ca ei să realizeze că nu se pot comporta în continuare ca niște oameni politici, deoarece nu sunt oameni politici, ci doar reprezentanți ai comunităților de români.

Bătălia pentru CNMNRS: 7 liste, 129 de candidati, 23 de învingători (articol publicat în data de 25 octombrie 2014 în jurnalromanesc.ro)

Duminica, 26 octombrie 2014, după ora 8.00, ora Serbiei, va începe marea confruntare pentru cele 23 de locuri din viitorul organism al minorității românești, numit CONSILIUL NAȚIONAL AL MINORITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNILOR DIN SERBIA. Abia acum începe confruntarea adevărată, cea a voturilor de încredere pe care le va primi fiecare listă. Campania electorală s-a încheiat, vine momentul adevărului.

În funcție de numărul de voturi primit de fiecare dintre cele 7 liste, din partea unui număr de aproape 14.000 de alegători așteptați la urne, vor fi desemnați 23 de câștigători, care vor constitui CNMNRS pe perioada 2014 – 2018. Așteptările sunt imense, perspectiva nu este tocmai colorată, iar bătălia va fi una cruntă, având în vedere că urmează o perioadă grea pentru afirmarea identității românești în Serbia, o perioadă în care viitorul CNMNRS va avea de rezolvat probleme delicate precum învățământul în limba maternă, dezvoltarea culturii, apărarea identității religioase, precum și multe altele.

Pentru prima oară, cea mai mare parte a purtătorilor de listă au încercat să invoce propunerea unei liste unite, formate din români originari din Voivodina și români originari din Valea Timocului, reconcilierea națională, dragostea de țară și apărarea românilor din Serbia și a drepturilor fundamentale ale acestora.

Vă reamintim liniile directoare ale fiecărei liste, așa cum au fost ele exprimate de fiecare reprezentant al listei respective pentru ziarul nostru, în contextul unor articole publicate în ultima lună. Facem precizarea că nu am avut opinii la ziar din partea a două liste și anume lista condusă de Ion Cizmaș (Lista nr. 5) și cea condusă de Todorel Rașa (Lista nr. 7).

Lista nr. 1 – LISTA UNITĂ DANIEL PETROVICI

În numele aceste liste a răspuns întrebărilor noastre doamna NATAȘA TOȘICI, candidat aflat pe locul al 3-lea al listei și președintele singurului partid politic cu denumire românească din Timoc – Mișcarea Democrată a Românilor din Serbia: *„Din punctul de vedere al meu, ca președintele unicului partid românesc din Serbia, pot să spun că sunt aceste alegeri constituie un fel de aprobare și susținere pentru toți românii din Serbia și pentru lista pe care o reprezintă, lista condusă de Daniel Petrovici, împreună cu toți ceilalți oameni care au condus Consiliul Românesc până acum. Lista noastră a unit toți românii din Serbia de Răsărit cu cei din Voivodina. Avem un program structurat în patru domenii, cu care să se ocupe consiliul, dar noi avem voie să deschidem și mai multe birouri în Homolje și Valea Moravei și să aducem limba noastră maternă în toate școlile unde trăiește poporul românesc. Suntem un singur popor cu toții, nu există și nu trebuie să existe diferențe între noi!”*

Lista nr. 2 – INIȚIATIVĂ ROMÂNILOR DIN SERBIA – BOIAN BARBUCIĆ

Lista reunește în proporții egale români din Voivodina și români din Valea Timocului. Este condusă de președintele IRS – Boian Bărbuță și se așteaptă a fi surpriza acestui tur de scrutin. Pe locul al doilea pe listă se află unul dintre liderii marcant ai românilor din Timoc, președintele Asociației pentru Tradiția și Cultura Românilor „Dunărea” din Kladovo – Tihan Matasarevici.

În numele acestei liste a trimis articole și declarații pentru ziarul nostru președintele și purtătorul ei – Boian Bărbuță: *„Vrem să schimbăm această istorie și putem face mult împreună cu frații noștri de la Voivodina. Trebuie să lăsăm toate orgoliile și interesele personale și să mergem pe calea noastră românească! Relația cu țara mamă este foarte importantă pentru noi, noi nu avem în acest moment oameni care să se ducă la București, la instituții ale statului român să aducă bani, proiecte, să aducă bunăstare și contracte economice pentru noi, nouă ne trebuie oameni reprezentativi, oameni care să discute cu România, să facă proiecte cu țara*

mamă, noi nu avem nimic din relația cu România. Din păcate cei care conduc acum Consiliul nu sprijină asociațiile românești care nu sunt cu ei. În ceea ce privește informarea, suntem zero și în Voivodina și zero în Timoc. Puținele instituții media românești sunt în Voivodina acaparate de o mână de oameni, sunt sub controlul Consiliului. În Timoc e catastrofă, nu este media românească deloc, acolo poți fi orice, numai român nu poți fi. Vrem ca pe 26 octombrie 2014 să ieșim la vot și să schimbăm din rădăcini situația să aducem mai bine pentru neamul nostru românesc!"

Lista nr. 3 – COMUNITATEA ROMÂNILOR DIN SERBIA – STEVAN MIHAILOV

Lista este condusă de președintele Comunității Românilor din Serbia – Stevan Mihailov, are un program ambițios și vrea să transmită românilor din Serbia că trebuie să fie stăpâni pe soarta lor.

În numele acestei liste a vorbit purtătorul ei, Stevan Mihailov: „*Mult a fost, puțin a mai rămas. Dar acest puțin care a mai rămas până duminică nu este sfârșitul unui drum, ci doar apropierea de un nou început. Începutul unui drum, care suntem conștienți că nu e ușor. Suntem încredințați că, abia după ce vom câștiga alegerile, va începe greul. Greul unei construcții care nu va fi a noastră, a celor puțini care suntem pe lista Comunității, ci va fi a fiecărui român din Serbia. Atât a celor care ne-au susținut și ne-au votat, cât și a celor care, din motive de ei știute, nu s-au implicat, dar care se simt și se manifestă ca români. Va trebui ca fiecare dintre noi să punem umărul la construirea unei comunități a tuturor românilor din Serbia. O comunitate în care fiecare să se regăsească și să știe că aparține acelei comunități, iar comunitatea îi aparține fiecăruia în parte. Pentru că noi asta înțelegem prin comunitate. Nu o masă de oameni care să fie manevrați și să lucreze pentru binele unuia singur sau a unui grup restrâns de profitori. Ci o comunitate în care un grup restrâns își ia crucea în spinare, se sacrifică și se pune în slujba celorlalți. În SLUJBA celorlalți, pentru a crea o COMUNICARE reală,*

care duce în final la o adevărată COMUNIUNE. Așa se întâmplă și în biserică. Preotul face SLUJBA, comunitatea se CUMINECĂ (care vine din latinescul COMUNICARE) și ajunge astfel în COMUNIUNE cu ceilalți credincioși și cu Dumnezeu”.

Lista nr. 4 – ROMÂNII INDEPENDENȚI DIN SERBIA – DR. DORINEL STAN

Lista este condusă de Dorinel Stan, fost vicepreședinte al CRS, președintele și fondatorul Asociației Românilor Independenți din Serbia și are ca obiectiv declarat „Un nou consiliu pentru toți românii!”. Din partea acestei liste avem punctul de vedere al purtătorului ei: „*Românii Independenți din Serbia (RIS) depun eforturi constante pe altarul păstrării ființei și spiritualității române și reprezintă strategia minorității românești, refacerea și reorganizarea filonului spiritual românesc din Serbia, respectiv opțiunea principală pentru câștigarea alegerilor în cadrul Consiliului Național al Minorității Naționale Române din Serbia, la alegerile decretate pentru 26 octombrie 2014. Ultimul deceniu se caracterizează prin coordonarea și dirijarea întregii vieți cultural-politice de structurile instituționale și fondator care paradoxal, nu reprezintă pe nimeni, incapabili să creeze, măcinați de complexe, invidii, devin experți în delimitarea tărâmului cultural și istoric al comunității românești, iar mai nou, mărginiți de influența politic și profit. Eficiența instituțiilor românești din Serbia (C.P.E. Libertatea, director Nicu Ciobanu, Institutul de Cultură al Românilor din Voivodina, director Todor Ursu, Consiliul Național al Minorității Naționale Române din Serbia, președinte Daniel Petrovici) un deceniu este pusă sub semnul întrebării de cei care o conduce. Condiționările reciproce și atitudinile pătinoare când este vorba de societatea civică, precum multe altele, iar doar în aparență instituțiile se bat cap la cap, deși au cozile împletite. Tot ce nu se înțelege și explică din ceea ce prezintă și (ne)acționează CNMNRs are drept cauză multicolorul celor patru anotimpuri urbane. Unii au reprezentat ceva cândva, nu pot admite că a trecut timpul pe lângă ei, că sunt pur și simplu expirați. În tot acest răstimp, existența grupării așa zisei*

conduceri CNMNRS, ale cărei calități se întreceau să le laude și în continuare o fac, dar fără talent. Amatorismul, indiferența și manipularea au însoțit de la bun început instituția. Nu este suficient să duci batista la nas, așa cum, nu totul se poate manipula”.

Lista nr. 5 – ROMÂNII PENTRU RECONCILIERE NAȚIONALĂ – ION CIZMAȘ

Lista este condusă de fostul deputat român în Parlamentul Serbiei – Ion Magda și fostul președinte al Comunității Românilor din Serbia – Ion Cizmaș. După cum arată și denumirea listei, luptă pentru reconcilierea națională a tuturor românilor. Din păcate ziarul nostru nu a primit un punct de vedere oficial de la purtătorii acestei liste.

Lista nr. 6 – TOTUL PENTRU ȚARĂ – IONEL OMORAN

Lista cu numărul 6, pentru alegerea membrilor Consiliului Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRS), deschisă de Ionel Omoran se numește „Totul pentru țară!” și are ca slogan electoral „Pentru Dumnezeu și neamul românesc!”. Alexandru Bălan se află pe locul al doilea și spune că a pornit la luptă cu multă încredere și speranță în viitorul neamului românesc din Serbia. Alexandru Bălan este și cel care a exprimat un punct de vedere pentru ziarul nostru, în cadrul unui interviu: *„Noi privim Consiliul Național al Românilor ca pe un instrument al statului, o organizare făcută pentru a controla minoritatea noastră română, dar și pe toate celelalte în jur de 20 de minorități naționale care trăiesc în Serbia. Când am avut Comunitatea noastră a Romanilor din Serbia (CRS), în anii '90, noi am dus-o mult mai bine. Am fost cea mai unită minoritate, nu ca acum când avem zeci de organizații, unele nici cu 10 membri, care toate umblă după interesul personal mai mult decât se luptă pentru interesul națiunii noastre. La început Consiliul Național Român a avut mult mai multe „ingerenții”, acum am ajuns să avem doar 4, și cine știe ce va fi mâine, poate vom*

pierde mâine și pe cele 4... Noi pe hârtie avem toate drepturile omenești care ni se cuvin, numai în realitate lucrurile nu sunt așa de simple. Oamenii noștri care ajung la putere la Consiliu, repede uită de satele din care provin, mai mult umblă după interesul și promovarea lor personală. Lista noastră nr. 6 e mică, dar tânără și ambițioasă. Suntem la început de drum. Mișcarea Național Creștină își face apariția pentru prima oară la alegerile pentru acest Consiliul Național Român. Președintele nostru, Ionel Omoran, e directorul Uniunii Teatrelor Românești din Serbia, un om stimat din cultură care a luat mai multe premii cu trupa lui de teatru românească, din Straja, de lângă Vârșeș. A luat locul I în 2013 și locul al III-lea anul acesta. Eu ca vicepreședinte MDRS, de aproape 10 ani militez pentru românism în Serbia, domnul Groza din Mesici e un profesor stimat la Liceul Român din Vârșeș, un om de cultură și umorist în grai bănățean. Pau Voina din Rățișor, tot așa un poet român recunoscut din Serbia, membru al Congresului Românilor de Pretutindeni de la Alba Iulia ca și domnul Omoran și eu. Deci venim cu oamenii noi, nu suntem traseiști ca oamenii de pe celelalte liste, care un an sunt pe la o organizație românească, alt an la alta organizație, oamenii care-s membri pe la partidele sârbești care le servesc. Noi nu, suntem romanii liberi, sloganul nostru este „Nimic pentru noi, totul pentru Neam”. Propun, dacă intrăm la Consiliu, să fim ședințe pe la satele și orașele noastre românești, să ascultăm de oameni și să facem totul ca să-i ajutăm prin mijlocul banilor care ne sunt alocați prin buget. Noi plănuim să atragem și fonduri din România, de la oamenii noștri de afaceri români aici în Serbia. Sloganul nostru e ce poți face tu pentru neamul tu, nu ce pot face alții. Familia mea Bălan, de exemplu, a ajutat Biserica din Coștei, Casa de Presă „Libertatea”, am creat locuri de muncă deschizând ferme la Satu Nou și Coștei. Deci nu am cerut, am dat, am dat burse în anii '90 când așa ceva nici n-a fost introdus la Consiliu. Noi vrem să îmbunătățim cooperarea între Consiliul Național Român și România. Prezenta conducere care se afla la putere de 8 ani la Consiliul nostru nu are aproape nicio legătură cu România, nu sunt recunoscuți ca

reprezentanți ai românilor și asta pentru că fac parte din partide sârbești. Noi ca lista nr. 6 vrem să schimbăm asta!”.

Lista nr. 7 – ROMÂNI UNIȚI – TODOREL RAȘA

Din păcate nu avem un punct de vedere din partea candidaților de pe această, dar suntem convinși că ei vor face totul pentru a sprijini neamul românesc dacă vor intra în CNMNRS.

Lista noului Consiliu Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia, ales la 26 octombrie 2015

Lista nr. 1, condusă de Daniel Petrovici și denumită „LISTA UNITĂ”, pentru alegerea membrilor Consiliului Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRS) a câștigat cele mai multe locuri în Consiliu. Așa aratau REZULTATELE FINALE ALE SCRUTINULUI DIN DATA DE 26 OCTOMBRIE 2014. Lista condusă de Petrovici nu a avut majoritatea în CNMNRS, obținând doar 10 locuri. Prezența la vot a fost extrem de slabă, din cei 6500 de alegători prezenți, aproape 3000 votând cu Lista nr. 1 – „Lista unită - Daniel Petrovici”. IRS a câștigat 2 din cele 23 de mandate în viitorul CNMNRS.

Alegerile pentru consiliile naționale ale minorităților naționale din Serbia s-au desfășurat duminică, 26 octombrie 2014, și au beneficiat de o prezență extrem de slabă la vot, circa 35 la sută din românii înscrși pe listele electorale speciale. Rezultatele finale, publicate pe pagina oficială a Comisiei Electorale Regionale (RIK) (<http://www.rik.parlament.gov.rs/>) arată o distribuție interesantă a mandatelor. Dacă rezultatele parțiale arătau o pierdere pentru Lista nr. 7, iată că aceasta a recuperat masiv și obținut un mandat, în timp ce Lista nr. 6, cotate cu un mandat la rezultatele parțiale, nu intră în CNMNRS.

LISTA NR. 2 - „INIȚIATIVA ROMÂNILOR DIN SERBIA – BOIAN BARBUCIĆ”, cotate la parțiale cu doar un mandat, a obținut două mandate, astfel încât și Boian Bărbuță, dar și Tihan Matasarevici au intrat în CNMNRS.

Rezultate finale

Lista nr. 1 – Daniel Petrovici – 2973 voturi - 10 mandate;

Lista nr. 2 – Boian Bărbuță – 655 voturi - 2 mandate;

Lista nr. 3 – Stevan Mihailov – 1588 voturi - 5 mandate;

Lista nr. 4 – Dorinel Stan – 652 voturi - 2 mandate;

Lista nr. 5 – Ion Cizmaș – 873 voturi - 3 mandate;

Lista nr. 6 – Ionel Omoran – 246 voturi - niciun mandat;

Lista nr. 7 – Todorel Rașa – 313 voturi - 1 mandat.

Componența CNMNRS

Configurația Consiliu Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia, rezultată în urma distribuirii mandatelor:

1. Daniel Petrović;
2. Marčel Dragan;
3. Nataša Tošić;
4. Nicu Ciobanu;
5. Vasile Barbu;
6. Lenuța Țăran;
7. Marinel Bugar;
8. Gracijan Petrović, 1987, profesor, Banatsko Novo Selo;
9. Anișoara Țăran, 1968, profesor, Novi Sad;
10. Marin Meić, 1965, poljoprivrednik, Kuštilj;
11. Boian Bărbuță;

12. Tihan Matasarevici;
13. Stevan Mihailov, inginer diplomat, Satu Nou;
14. Ion Omoran, cardiolog, Vârset;
15. Evelina Ranisav Tapavicki, economist diplomat, Vârset;
16. Nelu Ardelean, medic veterinar, Sân Mihai;
17. Daniel Magdu, master economist, Covacita;
18. Dorinel Stan, doctor în stiinte, Sredistea Mica;
19. Daniel Ungur, tehnolog, Torac;
20. Ion Magda, întreprinzător;
21. Ion Cizmas, jurnalist;
22. Minerva Trailovici-Condán, profesor universitar;
23. Todorel Raşa.

La scurt timp după aceea, CNMNRS a început să lucreze, însă tot după vechile metehne, deoarece, grație sprijinului acordat de gruparea și Ion Cizmaș, Daniel Petrovici a redevenit președinte. Dacă din Valea Timocului au ajuns trei membri în Consiliu, trebuie spus că doi dintre ei au început să nu mai conteze. Boian Bărbuță a dat din ce în ce mai rar pe la ședințe, iar Natașa Toșici a intrat în „corpul de elită” al executivului, ea fiind oricum aleasă pe lista lui Petrovici.

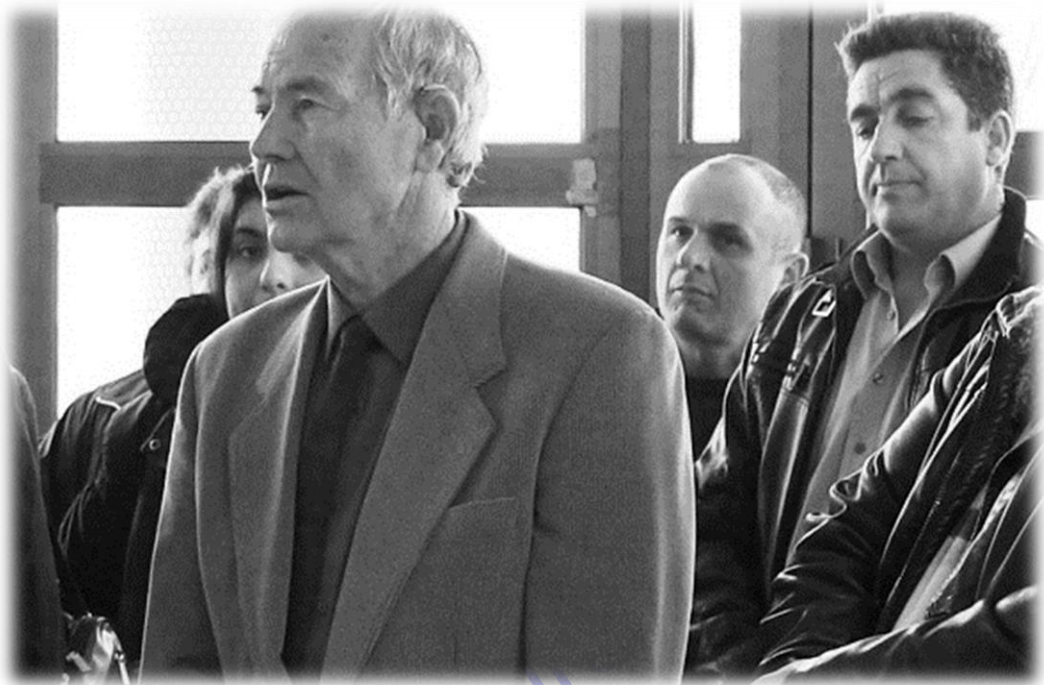
Tihan Matasarevici, președintele Asociației pentru Tradiția și Cultura Românilor DUNĂREA, din Kladovo, a început, însă, să tragă mai multe semnale de alarmă și chiar într-o perioadă a contestat indiferența CNMNRS față de românii din Valea Timocului. La ședința Consiliului Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRS), ce a avut loc la Sân-Mihai (denumirea sârbească – Locve), pe data de 21 februarie 2015, reprezentantul românilor din Serbia de Răsărit, Tihan Matasarevici, a cerut mai mulți bani pentru sprijinirea activităților culturale din această zonă. Plenul Consiliului Românesc a votat și puncte de interes

precum situația manualelor de limba română destinate cursurilor de limba română cu elemente de cultură națională, situația unor imobile care trebuie achiziționate, situația retrocedării unor bunuri, finanțarea ziarului românilor din Serbia – LIBERTATEA. La acest capitol, ca reprezentant în CNMNRS al românilor din Valea Timocului, Tihan Matasarevici a cerut ca și zona din care vine el să fie proporțional reprezentată în paginile ziarului LIBERTATEA.

La această ședință s-a aprobat și exercițiul financiar, dar și bilanțul de activitate pentru anul 2014. Cu această ocazie, Tihan Matasarevici s-a arătat nemulțumit de disproporția uriașă între sumele cheltuite pentru românii din Voivodina și cele cheltuite pentru românii din Serbia de Răsărit. *„Doar undeva la circa 250.000 de dinari (aproape 2.100 de euro) s-au cheltuit în Serbia de Răsărit pentru activități culturale, din cei 24 de milioane de dinari (200.000 de euro) care au reprezentat toate resursele financiare ale CNMNRS din anul 2014, adică nu au fost sprijinite cum ar fi trebuit activitățile culturale din Serbia de Răsărit, comparabil cu cele din Voivodina”*, spunea Matasarevici.

Cu alte cuvinte, din bugetul uriaș de 200.000 de euro al CNMNRS, în Serbia de Răsărit au ajuns doar 2.100 de euro. Tihan Matasarevici a votat exercițiul financiar și bilanțul de activitate, dar a cerut executivului CNMNRS să sprijine mai atent activitățile culturale ale românilor din Serbia de Răsărit. Astfel, acesta a cerut ca în anul 2015, CNMNRS să acorde o mai mare atenție și activităților culturale, dar și educației în limba maternă din Serbia de Răsărit, prin donații de cât mai multe manuale și perfecționarea cadrelor didactice. Tihan Matasarevici spune că a mai cerut colegilor săi din CNMNRS să fie controlate toate birourile deschise prin Serbia de Răsărit, pentru că a constatat că majoritatea nu colaborează cu asociațiile românești din zonă.

„Despre limba română cu elemente de cultură națională la noi în Serbia de Răsărit, am explicat cum am trecut etapele de trimitere a copiilor la școală, de la

21. Tihan Matasarevici, membru al CNMNRS

conștientizarea părinților și până la anchetă, iar apoi găsirea profesorilor, cu sprijinul domnului Dragan Marcel. Am mai explicat și cum s-au pierdut copiii de la școli, cum au mai rămas anul acesta doar 55 din cei 280 de copii pe care eu i-am dus la cursurile de limba română în anul istoric 2013”, a mai precizat Tihan Matasarevici.

Tihan Matasarevici, unul dintre cei trei membri originari din Serbia de Răsărit ai Consiliului Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia (CNMNRS) a depus, în plenul ședințe ordinare a consiliului, din data de 28 februarie 2015, un protest împotriva atitudinii discriminatorii a Executivului CNMNRS față de românii din Timoc și indiferenței față de membrii proveniți din această zonă. Acțiunea vine ca urmare a unei acțiuni de donație de manuale în Timoc la care nu a fost invitat. „*Consiliul nu înseamnă doar conducerea executivă,*

doar oamenii apropiați de actuala conducere și înseamnă 23 de membri cu drepturi egale", se arată, printre altele, în protest.

Tihan Matasarevici a înmânat fiecărui membru al CNMNRS un protest în care ia atitudine față de „maniera discriminatorie” în care, pe data de 26 februarie 2015, doi membri ai CNMNRS au venit în zona Kladovo – Zaječear pentru a împărți manuale destinate cursurilor de limba română cu elemente de cultură națională, derulate în școlile de stat din aceste zone. Practic, la acțiune au participat membrii CNMNRS Anișoara Țăran și Tudorel Rașa, care nu au vrut să îl invite la acțiunea lor și pe Tihan Matasarevici, cu toate că acesta este colegul lor. În altă ordine de idei, Matasarevici spunea atunci că salută acțiunile CNMNRS în Timoc, dar ele ar trebui organizate prin intermediul membrilor care au fost aleși din Serbia de Răsărit, pentru că, spunea Matasarevici, *„aceștia ne-au ales pe noi pentru a le reprezenta interesele și de la noi așteaptă să facem astfel de acțiuni în zona noastră de interes”*.

Textul integral al protestului

„Ne aflăm aici în plenul unui organism foarte important al statului nostru, un organism ales democratic și chemat să apere drepturile minorității românești de pe întreg teritoriul Serbiei. Și spun acest lucru, nu întâmplător, ci tocmai pentru că acest Consiliu Românesc acoperă sau ar trebui să acopere atât Voivodina, cât și Valea Timocului.

CNMNRS a fost ales anul trecut prin votul cetățenilor republicii noastre, înscriși pe listele minorității naționale românești, iar alegătorii care au venit la vot au optat proporțional cu speranțele și așteptările lor, pentru candidații înscriși pe 6 liste. În aceste condiții, indiferent de rezultatele obținute și de majoritățile formate în urma votului, în CNMNRS au intrat 23 de membri, printre care și trei membri originari din Serbia de Răsărit, iar aici mă refer la candidații de pe Lista

nr. 2 – Inițiativa Românilor din Serbia, Tihan Matasarevici și Boian Bărbuță, dar și la candidatul Natașa Toșici de pe lista nr. 1 – Daniel Petrovici. Și noi suntem membri ai acestui Consiliu Românesc și de aceea avem și noi aceleași drepturi ca și alți membri ai CNMNRS. Consiliul nu înseamnă doar conducerea executivă, doar oamenii apropiați de actuala conducere și înseamnă 23 de membri cu drepturi egale.

Protestez deschis împotriva manierei discriminatorii de lucru a conducerii CNMNRS, care înțelege să dispună activități singulare, fără consultarea plenului și care sunt de natură a afecta imaginea altor membri. Mă refer aici, în mod special și direct la acțiunea de distribuire în Timoc a unei donații de manuale românești de către doi dintre colegii noștri, în zona Zajecear și Kladovo, fără ca la această acțiune să fim și noi invitați, noi membrii CNMNRS aleși direct de către românii din această zonă. Cele câteva sute de voturi care ne-au trimis aici pe mine și pe Boian Bărbuță vin din partea românilor care ne cunosc pe noi, care ne-au ales pe noi să le reprezentăm interesele și care doresc ca noi să îi reprezentăm, nu să vadă printre ei oameni pe care nu îi cunosc, nu i-au votat și nu i-au chemat să îi reprezinte.

Nu am înțeles de ce era nevoie ca CNMNRS să trimită doi colegi de-ai noștri direct de la Novi Sad, pentru a împărți manuale în școlile din zona noastră de interes, în timp ce noi suntem cei care puteam face acest lucru în calitate egală de reprezentativitate ca membri ai CNMNRS. Mai mult decât atât, românii din această zonă așteptau ca noi, aleșii lor, să venim în mijlocul lor și să le aducem cărți pentru copii, nu cred că așteptau colegi de ai noștri despre care nu știu absolut nimic și pe care nu i-au votat direct.

În acest moment, în Serbia de Răsărit există membri ai CNMNRS care pot reprezenta interesele românilor, fără a fi nevoie ca dvs. să veniți aici să faceți donații, fără ca măcar să aduceți aminte că suntem colegi în același consiliu.

Stimați colegi, Dacă dvs. nu știți sau nu vreți să știți, în această zonă, în special la Kladovo, pe vremea când nici nu gândea nimeni că se pot aduce copii români la școală, eu, Tihan Matasarevici, am mers din casă în casă, am bătut din poartă în poartă, pe cheltuiala mea și am adus la cursuri, în anul 2013, numai în comuna Kladovo, 280 de copii. Nimeni de la CNMNRS nu m-a întrebat dacă mi-a fost ușor sau dacă am nevoie de ajutor, dar nu aceasta este problema, ci faptul că acum, când și eu sunt membru al CNMNRS, sunt exclus de la astfel de activități din motive pe care nici nu le știu și nici nu le înțeleg.

Vă rog să luați act de protestul meu și să tratați cu mai multă responsabilitate și respect activitatea noastră din Serbia de Răsărit și vă mai rugăm să nu ne mai excludeți de la activități pentru care ar trebui să discutăm împreună. Să nu uitați că acest organism numit CNMNRS nu aparține doar actualei conduceri executive, nu este al dvs. și nici al meu, este al românilor din Serbia!”

Rolul cetățeniei române în afirmarea identității românilor timoceni

M-am întrebat mereu, în călătoriile de documentare făcute în Serbia de Răsărit, de ce și-ar dori românii de aici cetățenia română sau cetățenia dublă, așa cu se mai exprimă ei uneori. Spre diferență de românii din perioada dictaturii comuniste, care își puneau viața și libertatea în pericol pentru a trece granița României și a emigra către statele Europei Occidentale, sârbii din fosta Iugoslavie, condusă de mareșalul Tito, deci implicit și românii din Valea Timocului, călătoreau liberi în Europa, puteau munci acolo, aduceau bani acasă familiei și unii chiar și-au dobândit, fără prea mari probleme, cetățenia daneză, suedeză, elvețiană, austriacă, germană. Așa se explică faptul că astăzi, mergând prin satele românești, în special

cele din Valea Dunării, vedem case impetuoase, gospodării mari și dotate cu tot ce trebuie sau pensionari care își primesc pensia pe card din țări ale Europei de Vest.

Din comuna Kladovo, care are în componență 22 de sate, peste 12.000 de români sunt numai la Viena, ca să nu mai vorbim de cei din satele aparținătoare de Negotin, de unde cei plecați în Austria, Elveția, Germania, Suedia sau Danemarca, și-au părăsit gospodăriile, de care au grijă români din stânga Dunării, plătiți cu 200 de euro pe lună. În aceste condiții se poate pune problema că vor românii din Serbia cetățenia română, doar pentru a călători liber prin Europa, ca cetățeni europeni cu drepturi depline? Am văzut, din discuțiile redată anterior, în lucrarea mea, cu români din Petrovac și Majdanpek, faptul că această întrebare i-a înfuriat pur și simplu. „*Asta poveste este una exagerată! Trebuie să știți una: din Serbia de Răsărit, aproape 70 la sută din români trăiesc în Occident. Au vize, au cetățenie, pot fi germani, austrieci și așa mai departe! Nouă nu ne trebuie povestea aia! Părinții mei, sora mea, toți trăiesc în Austria! Eu am viză pentru a merge când vreau eu în Austria, nu îmi trebuie mie pașaportul românesc ca să merg să lucru în străinătate! Aia e o minciună! Poate o fi unul vreunul care o cere pentru asta, dar alea sunt cazuri izolate! Din satul meu natal, 70 la sută sunt duși! Nu cerem noi cetățenia pentru asta, iar dacă sunt cazuri aici și acolo, alea sunt cazuri izolate! Noi trăim bine aici, avem case mari și frumoase, avem de toate, iar pentru aia avem noi treabă să cerem pașaport ca să ne ducem pe undeva? Numai din satul meu, o mie de inși stau la Viena!*”, spunea Dragan Demici, un român din Petrovac na Mlavi.

Adevăratul motiv a dorinței fierbinți de a obține cetățenia română, pe care Legea 21/1991, Legea Cetățeniei Române, așa cum a fost ea concepută la acea vreme, nu o putea acorda celor care locuiesc în teritorii ce nu au aparținut niciodată României, este acela al identificării. Românii din Valea Timocului au fost împărțiți de istoria potrivnică lor în ROMÂNI și VLAHI, astăzi au două consilii naționale separate și se mai confruntă și cu anomalia inventării unui alfabet vlah, în perspectiva inventării unei limbi vlahe. Dincolo de toate aceste aberații, românii

eziță și azi să se declare la recensământ sau atunci când trebuie să se înscrie pe listele electorale pentru alegerea membrilor consiliilor naționale ale minorităților naționale din Serbia, români adevărați și preferă să se declare vlahi sau, și mai rău, sârbi. Ce i-ar putea întoarce din acest drum al pieirii neamului românesc pe aceste meleaguri, decât acordarea cetățeniei române? Ce altceva, decât cetățenia română!

Degeaba unii încearcă să îi condamne pe frații noștri că nu se declară români și că mențin vie teoria vlahismului, că nu mai vorbesc limba română în casă cu copiii lor sau că intuiesc în acea monstruozitate numită limba vlahă, un limbaj căruia ei îi spun „în grai”, deși este vorba doar de un dialect al limbii române, așa cum sunt în România dialectele moldovenesc, oltenesc, ardelenesc, bănățean, etc. Acești oameni au fost terorizați timp de două secole, iar azi sunt încă hărțuiți când își înscriu copiii la cursurile de limba română, când vor să construiască biserici și când vor să spună că sunt români și numai români. Cineva le mai bagă în cap și azi o altă blestemăție numită „teoria sinonimiei”, potrivit căreia vlahul e român și românul e vlah sau teorii potrivit cărora unele regiuni din România se numeau vreodată „Valahia Mare” sau „Valahia Mică”, iar vlahul e de fapt valah, adică român! Teoria sinonimiei sau acea teorie prin care românii din aceste zone se numesc români/vlahi și musai să li se spună așa, devin, în zilele de azi, extrem de nocive. Sinonimie înseamnă abordarea teoriei doar într-un singur sens, nu în ambele, aidoma teoremei reciproce de la matematică. Mai exact, vlahul e român și nu românul e vlah, deoarece subtilitatea cu care popoarele slave (iar sârbi nu fac excepție) știu să disimuleze pentru a asimila este imensă, ei exploatănd orice dezbinare și orice ezitare ideologică pentru a păstra două etnii românești în loc de una. La o populație de aproape 7 milioane de locuitori cât are Serbia, cei peste 350.000 de români câți trăiesc în această țară balcanică, constituie un procent uriaș.

Nu mai vorbim de alte aberații inimaginabile, potrivit cărora românilor din Valea Timocului li se induce în conștiință faptul că România se tot preocupă de românii de aici nu pentru că i-ar iunbi așa de mult, ci pentru a provoca o situație

similară celei din Kosovo, pentru a provoca autonomia Văii Timocului. De altfel, provocările de acest gen nu lipsesc din mediul rețelelor de socializare, pentru că pe Facebook, un individ misterios a creat o pagină numită „Autonomia Văii Timocului, în care a creat un drapel și un teritoriu propriu pentru această zonă. Pentru astfel de aberații nu există decât un răspuns prompt: România nu a avut niciodată în istoria ei tendințe expansioniste și imperialiste, românii nu au luat niciodată sabia decât pentru a se apăra de invadatori, nicidecum pentru a pleca să cucerească teritoriile altora.

Revenind la problema cetățeniei române, ea ar fi singura speranță ar reînvierii neamului românesc de pe aceste meleaguri, deoarece primele proiecte de modificare a legii cetățeniei făceau trimitere la acordarea ei după criteriul etnic, românilor care în prealabil se declarau la autoritatea locală români și se înscriseră pe lista acestei minorități, potrivit legii din Republica Serbia, prin completarea unui formular special.

Mai jos avem un formular tip cu care orice cetățean sârb care aparține unei minorități etnice, se poate declara, la autoritatea locală ca aparținând acelei etnii, pentru a fi înscris pe lista electorală pentru alegerea consiliilor naționale ale minorităților naționale. În schimb, primește o adeverință doveditoare.

ОПШТИНА _____, ГРАД _____
(назив јединице локално самоуправе којој се подноси захтев)

ЗАХТЕВ

за упис у посебан бирачки списак _____ националне мањине
(назив националне мањине)

Подносилац захтева:

ИМЕ _____

ИМЕ ЈЕДНОГ РОДИТЕЉА _____

ПРЕЗИМЕ _____

ПОЛ _____

ГОДИНА РОЂЕЊА _____

ЈМБГ _____

БРОЈ ЛИЧНЕ КАРТЕ _____ издата у МУП-у / ПУ _____ У МЕСТУ _____

МЕСТО ПРЕБИВАЛИШТА _____

ОПШТИНА/ГРАД _____

УЛИЦА И БРОЈ _____

ТЕЛЕФОН (_____) _____
(није обавезно али је пожељно уписати)

Јн, _____ (_____) _____
(име) (име оца) (презиме)

као припадник _____ националне мањине подносим захтев за
(назив националне мањине)

упис у посебан бирачки списак моје националне мањине, у складу са чланом 32. ст. 1. и 2. и чланом 47. став 3. Закона о националним саветима националних мањина („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 20/14 – УС и 55/14).

Подносилац захтева:

У _____, дана _____

(потпис) _____

НАПОМЕНА: Сви подаци попуњавају се читко, штампаним словима и идентично као што су уписани у личној карти.

Dacă modificarea Legii Cetățeniei Române, nr. 21/1991, ar fi fost adoptate urmând criteriul etnic, cu condiția ca la dosarul de obținere a cetățeniei să fie depusă și adeverința că s-a declarat român, cu siguranță că numărul românilor ar fi asuns la cotele normalității, iar vlahii ar fi dispărut în mod natural, dovedindu-se că ei nu sunt o etnie separată, ci doar o invenție.

Iată ce scriau, pe 29 august 2015, un grup de lideri ai unor asociații românești, într-un memoriu adresat Camerei Deputaților din Parlamentul României:

*Domnule Președinte al Camerei Deputaților,
Doamnelor și domnilor deputați,
Excelențele Voastre,*

Ne adresăm dumneavoastră cu respect și considerație, în numele miilor de etnici români din Valea Timocului – Serbia, pentru a adopta o lege a cetățeniei române care să ne fie și nouă utilă și favorabilă, pentru a modifica, mai precis,

actuala Lege a Cetățeniei, în așa fel ca și noi să putem deveni cetățeni ai României, ai patriei noastre mamă.

După ce, de-a lungul mai multor generații, am traversat peste două secole de suferință, de asimilare și deznaționalizare, departe de Țara Mamă și de limba strămoșilor noștri, iar pentru a ne păstra sfintele tradiții și obiceiuri românești, precum și sfânta noastră limbă românească, am fost nevoiți să facem sacrificii majore, după anul 2012, atunci când România a condiționat începerea negocierilor de aderare a Serbiei la Uniunea Europeană, de respectarea drepturilor fundamentale ale minorității românești din Valea Timocului, am început și noi să sperăm că lucrurile vor reveni la o mult așteptată și binemeritată normalitate.

Nu spunem, desigur, că Țara Mamă, România, nu se preocupă de rezolvarea problemelor noastre și nu ne ajută, ba din contră. Dar dincolo de toate semnalele pozitive și ajutoarele venite din România, ceea ce ne dorim cel mai mult, ceea ce așteptăm cu nerăbdare, așa cum spuneam, de mai bine de două secole, este recunoașterea supremă a existenței noastre și totodată a apartenenței noastre la filonul românesc, iar acest obiectiv major se numește CETĂȚENIA ROMÂNĂ. Nu este drept ca noi să nu putem obține cetățenia română, atâta vreme cât noi suntem români trăitori pe meleagurile Serbiei, dar mereu cu gândul și cu inima alături de țara noastră mamă – România, atâta timp cât, în ultimii 200 de ani, am păstrat cu sfințenie, în familie, limba și tradițiile și identitatea noastră românească. Gândiți-vă, Excelențele Voastre, că după toate statisticile, în această zonă trăiesc peste 300.000 de români, pe care vicisitudinile istoriei i-a separat nedrept în români și vlahi.

Știm că, pe data de 29 aprilie 2015, Camera Deputaților a respins definitiv un proiect legislativ privind modificarea Legii 21/1991, actualizată, în beneficiul unora dintre românii care trăiesc în comunități românești aflate în jurul granițelor României, dar care nu se încadrau în prevederile legislative ale actului normativ. Dar dincolo de faptul că legea respectivă a fost respinsă datorită faptului că nu a

fost formulată în deplină concordanță cu respectarea drepturilor omului la nivelul Uniunii Europene și genera, pe bună dreptate, discriminare, în Camera Deputaților se mai află un proiect legislativ care a trecut de Senat, prin aprobare tacită, iar acesta poate să ne aducă salvarea, dacă dumneavoastră, în calitate de reprezentanți ai unei camere parlamentare decizionale, veți analiza cu mai multă atenție proiectul și, de ce nu, cu mai mult suflet.

Trebuie spus că, imediat după anul 2012, în mintea și sufletul acestor români din Valea Timocului a încolțit ideea cetățeniei duble, ca unică posibilitate de a se salva de la asimilare și de a ieși din confuzia creată între vlahi și români. Mulți dintre liderii românilor din Serbia, în special cei din Valea Timocului, au explicat parlamentarilor români care reprezintă colegiile de Diaspora faptul că dacă și ei ar putea dobândi cetățenia română, le-ar fi mai ușor să explice oamenilor faptul că trebuie să se declare români și nu vlahi și că astfel vocea comunității românești din această zonă s-ar consolida în una mai puternică și mai decisivă. Nu uitați nicio clipă faptul că, în timp ce Legea Cetățeniei pe care o are la acest moment România nu ne permite sub nicio formă să putem dobândi cetățenia română, în statele din jurul nostru se dobândește mult mai ușor cetățenia. Bulgaria și Ungaria sunt doar două exemple de bune practici, aici dobândirea cetățeniei de către etnicii bulgari sau maghiari aflați în comunitățile din alte țări este mult mai ușoară.

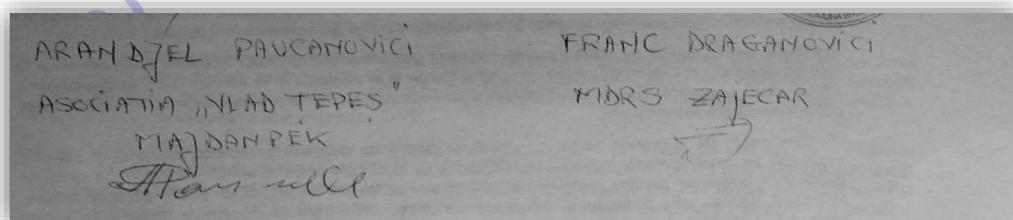
Bunăoară, Serbia acordă cu multă ușurință cetățenia sârbă etnicilor sârbi din România și din alte state în care sârbii trăiesc în comunități etnice compacte. De ce la ei se poate și la noi nu? Dacă dumneavoastră veți avea voința politică necesară și dacă veți fi cu sufletul și cu inima și alături de noi, Legea Cetățeniei poate fi modificată foarte simplu.

„Românii noștri de la granița sârbo – bulgară, o graniță ce desparte și Timocul sârbesc de Timocul bulgăresc, au cerut cetățenia bulgară și au obținut-o, iar dacă țara noastră mămă – România nu va ușura dobândirea cetățeniei române,

românii de aici se vor atașa de statul bulgar și vor întoarce spatele României", spunea unul dintre liderii comunității românești din Serbia de Răsărit cu aproape doi ani în urmă. A fost, desigur, doar o voce a disperării, pentru că noi românii din Valea Timocului am fost și vom rămâne pentru totdeauna credincioși patriei noastre mamă.

Foarte multe dintre întâlnirile cu parlamentarii români de diaspora, cu reprezentanții statului român, cu președintele și premierul României au avut ca subiect central dorința noastră fierbinte de a putea să dobândim cetățenia dublă. În campania pentru alegerea membrilor consiliilor naționale ale minorităților naționale din Serbia, din toamna anului trecut, cetățenia dublă a fost o temă preferată și fluturată des pentru a-i convinge pe români să nu se înscrie pe lista electorală a vlahilor, ci pe cea românească, iar recenta respingere a proiectului de modificare a Legii cetățeniei române i-a cam încurcat și derutat pe cei care au sperat că măcar anul acesta vor putea cere României cetățenia română.

Soarta noastră, a sute de mii de români, este astăzi în mâinile dumneavoastră, doamnelor și domnilor deputați, domnule președinte al Camerei Deputaților, iar durerea noastră produsă de rănilor deschise rămase după două secole de asimilare și dezbinare, se pot închide pentru totdeauna dacă și noi vom putea dobândi ceea ce ne aparține, CETĂȚENIA ROMÂNĂ, ca garanție supremă recunoașterii noastre din partea țării pe care o iubim ca pe țara noastră mamă – ROMÂNIA.

ARANDJEL PAUCANOVICI
ASOCIATIA „VLAD TEPEȘ”
MAJ DAN PÉK

FRANC DRAGANOVICI
MORS ZAJECAR

ASOCIAȚIA PENTRU TRANSIȚIA
CULTURĂ ROMÂNILOR "DUNAREA"
KLADOVO

TIHON MIHAILOVICH VASILIEVICI
BORISLAV ZA JECAR
KULTURU VLAKA
"DUNAV"
ASOCIAȚIA PENTRU TRANSIȚIA
CULTURĂ ROMÂNILOR
"DUNAREA"

AREA DEMOCRATĂ A ROMÂNILOR
DIN SERBIA
POD MIHAILO VASILIEVICI

RENAȘTEREA ROMÂNILOR DIN SERBIA
VLAKA, SERBIA

ASOCIAȚIA, DĂCIA AURELIANA
ZAJECAR

DT ZORAN ROLINOJEVICI

Această scrisoare deschisă era lansată pe 29 august 2015, în cadrul unei mese rotunde organizate la Centrul Cultural Românesc din Kladovo, după ce tot aici se sărbătorise Ziua Limbii Române. La acea dată încă nu se știa exact ce se va întâmpla cu modificarea legii cetățeniei, pentru că Ordonanța de Urgență a Guvernului, prin care s-a modificat legea a apărut în Monitorul Oficial al României pe 15 septembrie 2015. Am reprodus-o, însă, în acest context, tocmai pentru că mesajul ei este tocmai în linia despre care vorbeam anterior, aceea a necesității acordării cetățeniei române în sprijinul autoidentificării românilor din Serbia.

Demersurile pentru modificarea Legii Cetățeniei datează, însă, de mai multă vreme și în Parlamentul României au fost depuse mei multe proiecte legislative, unele realiste, altele mai puțin realiste.

Modificarea Legii cetățeniei române a suscitată și încă mai suscită la maxim interesul românilor din Serbia și Transnistria în special, la cererea acestora, parlamentari români din tot spectrul politic avansând proiecte legislative interesante. Statul român a dorit să demonstreze că face eforturi mari pentru a da curs solicitărilor legitime ale românilor. Totuși, până în prezent, niciunul dintre cele

trei proiecte depuse la Senat sau Camera Deputaților nu au devenit legi. Unul dintre aceste proiecte a fost respins, la finele lunii aprilie 2015, de Camera Deputaților, celelalte două fiind încă în dezbatere. Am realizat, pe 6 mai 2015, în ziarul jurnalromanesc.ro, o analiză detaliată a posibilităților de dobândire a cetățeniei române și a controverselor generate de aceste deziderat al multora dintre românii aflați în comunitățile istorice din jurul granițelor.

Pe data de 29 aprilie 2015, Camera Deputaților a respins definitiv un proiect legislativ privind modificarea Legii 21/1991, actualizată, în beneficiul unora dintre românii care trăiesc în comunități românești aflate în jurul granițelor României, dar care nu se încadrau în prevederile legislative ale actului normativ. Trebuie spus că imediat după anul 2012, când, spre exemplu, românii din Serbia au fost amintiți de România la Bruxelles în contextul cererii Serbiei de începere a negocierilor de aderare la UE, România condiționând aprobarea începerii negocierilor de aderare cu Serbia de respectarea drepturilor românilor din Valea Timocului, în mintea și sufletul acestor români a încolțit ideea cetățeniei duble, ca unică posibilitate de a se salva de la asimilare și de a ieși din confuzia creată între vlahi și români. Mulți dintre liderii românilor din Serbia, în special cei din Valea Timocului au explicat parlamentarilor români care reprezintă colegii de Diaspora faptul că dacă și ei ar putea dobândi cetățenia română, le-ar fi mai ușor să explice oamenilor faptul că trebuie să se declare români și nu vlahi și că astfel vocea comunității românești din această zonă s-ar consolida în una mai puternică și mai decisivă.

Și românii din Transnistria au invocat faptul că dacă ar putea dobândi mai ușor cetățenia română, calvarul asupririi lor de către așa-zisele autorități de la Tiraspol ar înceta, iar ei ar avea mai multe motive de a lupta pentru ideea de românism. Cei care au cerut cu disperare cetățenia țării mame au invocat și faptul că există foarte multe state vecine cu Serbia, de exemplu, care acordă mult mai ușor cetățenia, exemplele Bulgariei și Ungariei fiind mai mult decât elocvente.

„Românii noștri de la granița sârbo – bulgară, o graniță ce desparte și Timocul sârbesc de Timocul bulgăresc, au cerut cetățenia bulgară și au obținut-o, iar dacă țara noastră mumă – România nu va ușura dobândirea cetățeniei române, românii de aici se vor atașa de statul bulgar și vor întoarce spatele României”, spunea unul dintre liderii comunității românești din Serbia de Răsărit cu aproape doi ani în urmă.

Foarte multe dintre întâlnirile cu parlamentarii români de diaspora, cu reprezentanții statului român, cu președintele și premierul României au avut ca subiect central dorința fierbinte a conaționalilor noștri de a putea să dobândească cetățenia dublă. În campania pentru alegerea membrilor consiliilor naționale ale minorităților naționale din Serbia, din toamna anului 2014, cetățenia dublă a fost o temă preferată și fluturată des pentru a-i convinge pe români să nu se înscrie pe lista electorală a vlahilor, ci pe cea românească, iar respingerea proiectului de modificare a Legii cetățeniei române i-a cam încurcat și derutat pe cei care au sperat că măcar anul acesta vor putea cere României cetățenia română. Așa se face că, în ultimii ani, nu mai puțin de trei propuneri legislative au fost depuse la Senat și Camera Deputaților în vederea modificării legii. Doar două dintre acestea se mai afla, în mai 2015, dezbateră Camerei Deputaților, considerată cameră decizională în acest caz.

În septembrie 2013, senatorul Viorel Riceard Badea și deputatul Eugen Tomac au depus la Senat o „Propunere legislativă pentru modificarea și completarea art. 11 din Legea nr. 21 din 1 martie 1991, a cetățeniei române” – propunerea a trecut de Senat, prin aprobare tacită și acum se află în dezbateră la Camera Deputaților;

În decembrie 2013, un număr de 5 deputați (Virgil Delureanu, Florin Iordache, Manuela Mitrea, Aurel Vlădoiu și Petru Movilă) au depus o propunere legislativă intitulată „Propunere legislativă privind completarea art. 8 din Legea

cetățeniei române nr.21/1991, republicată" – propunerea a fost respinsă definitiv pe 29 aprilie 2015, după ce primise aviz negativ din partea Guvernului României;

Deputatul Mihai – Bogdan Diaconu a depus, în martie 2014, un proiect legislativ intitulat: „Propunere legislativă pentru modificarea art. 11 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, cu modificările și completările ulterioare, republicată" – proiectul legislativ se află încă în dezbattere la Camera Deputaților.

Lucrurile nu sunt, însă, deloc simple în ceea ce privește modificarea unei asemenea legi, mai ales că în unele cazuri se poate intra în conflict cu legislația europeană în materie de cetățenie, prin generarea unei discriminări pe criterii etnice.

Ce spune Legea cetățeniei române

Legea 21/1991, actualizată, Legea cetățeniei române, are prevederi destul de stricte, față de alte legi asemănătoare ale unor state europene, spre exemplu Bulgaria, Germania, Franța sau Ungaria. La articolul 4 al legii se arată că „Cetățenia română se dobândește prin: a) naștere; b) adopție; c) acordare la cerere". Articolul 5, alineatul (2), litera b), spune că „sunt cetățeni români cei care s-au născut în străinătate și ambii părinți sau numai unul dintre ei are cetățenia română".

Cel mai disputat și cel mai supus intențiilor de modificare este totuși articolul 8 al Legii, cel care arată, printre altele: „(1) *Cetățenia română se poate acorda, la cerere, persoanei fără cetățenie sau cetățeanului străin, dacă îndeplinește următoarele condiții: a) s-a născut și domiciliază, la data cererii, pe teritoriul României sau, deși nu s-a născut pe acest teritoriu, domiciliază în condițiile legii pe teritoriul statului român de cel puțin 8 ani sau, în cazul în care este căsătorit și conviețuiește cu un cetățean român, de cel puțin 5 ani de la data căsătoriei; b) dovedește, prin comportament, acțiuni și atitudine, loialitate față de*

statul român, nu întreprinde sau sprijină acțiuni împotriva ordinii de drept sau a securității naționale și declară că nici în trecut nu a întreprins asemenea acțiuni; c) a împlinit vârsta de 18 ani; (...) f) cunoaște limba română și posedă noțiuni elementare de cultură și civilizație românească, în măsură suficientă pentru a se integra în viața socială; g) cunoaște prevederile Constituției României și imnul național".

De asemenea, articolul 10 din Lege arată că: „(1) *Cetățenia română se poate acorda și persoanelor care au pierdut această cetățenie, precum și descendenților acestora până la gradul II inclusiv și care cer redobândirea ei, cu păstrarea cetățeniei străine și stabilirea domiciliului în țară sau cu menținerea acestuia în străinătate, dacă îndeplinesc în mod corespunzător condițiile prevăzute la art. 8 alin. (1) lit. b) - e)*".

Un alt articol, intens disputat în ceea ce privește dorința de modificare sau completare, este articolul 11: „(1) *Persoanele care au dobândit cetățenia română prin naștere sau prin adopție și care au pierdut-o din motive neimputabile lor sau această cetățenie le-a fost ridicată fără voia lor, precum și descendenții acestora până la gradul III, la cerere, pot redobândi sau li se poate acorda cetățenia română, cu posibilitatea păstrării cetățeniei străine și stabilirea domiciliului în țară sau cu menținerea acestuia în străinătate, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 8 alin. (1) lit. b), c) și e)*".

Etnicii români, în special cei din Serbia, care așteptau, la începutul anului 2015, cu sufletul la gură, adoptarea proiectului de modificare a Legii cetățeniei române, în așa fel încât și ei să o poată dobândi și să aibă cetățenie dublă, trebuie să știe că statul român nu i-a abandonat ci, din contră, le acordă în continuare atenția cuvenită, făcând eforturi majore pentru a-i ajuta. Totuși, pentru a nu se crea confuzii, mai ales că sunt trei proiecte legislative, trebuie explicat oamenilor faptul că o astfel de prevedere legislativă poate trece de Legislativul din România, numai dacă respectă toate condițiile de formă și fond acceptate de normativele Uniunii

Europene, ale Comisiei de la Veneția și a multor altor prevederi pe care o țară europeană, cum este România, trebuie să le respecte cu sfințenie.

Cu excepția proiectului de modificare propus de deputatul Mihai – Bogdan Diaconu, care face referire la modificarea art. 11 din lege în sensul că la cetățenii din teritoriile ocupate de fosta URSS în urma pactului Ribbentropp – Molotov, dreptul la cetățenie română, chiar dacă ea a fost pierdută forțat, se păstrează din oficiu, trebuind doar ca oamenii să o solicite, celelalte proiecte legislative au o arie de acoperire mult mai largă, extinsă și către românii din Serbia și Transnistria.

Cei care au crezut, însă, că modificările la Legea cetățeniei pe care le așteptau, pentru că acestea le aduc cetățenia română mult așteptată, vor veni simplu, trebuie să evite confuziile de orice fel între proiectul respins pe 29 august 2015 de Camera Deputaților și proiectul aprobat tacit de Senat și aflat mai multă vreme, până la adoptarea OUG 37/2015, în dezbatere la Camera Deputaților în calitate de cameră decizională. Proiectul respins nu are nicio conotație de rea voință sau politicianism, ci pur și simplu el nu corespundea normelor europene în materie de discriminare etnică, iar avizul negativ din partea Guvernului României este elocvent în acest caz. În aceste condiții, românii din Serbia și din celelalte zone în care noua lege modificată va opera, nu au fost uitați de statul român, ci pot spera că vor beneficia de o lege clară și limpede în deplin acord cu jurisprudența europeană. Așa se face că legea respinsă pe 29 august 2015 avea foarte multe avize negative.

Proiectul de lege privind completarea art. 8 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată, respins de Camera Deputaților, prin vot majoritar, avea următorul conținut: „Se completează art. 8 din Lege, cu un nou alineat, cu următorul cuprins: (4) *Condițiile prevăzute de alin. (1), litera a) și d) nu se cer a fi îndeplinite de cetățenii străini de etnie română. Aceștia pot beneficia și de prevederile art. 11. Dovada etniei române a solicitantului se confirmă prin înscrisuri de la școli, biserici sau asociații culturale din statul de reședință, recunoscute de MAE al României*". Formularea a născut în acest caz suspiciuni de

încălcare a legislației europene, ceea ce este subliniat și în avizul negativ al Guvernului României. Astfel, Convenția Europeană asupra cetățeniei, arată la articolul 5, faptul că: „(1) *Reglementările unui stat parte referitoare la cetățenie nu trebuie să conțină deosebiri sau să includă practici care să constituie o discriminare bazată pe sex, religie, rasă, culoare sau originea națională ori etnică.* (2) *Fiecare stat parte trebuie să se conducă după principiul nediscriminării între cetățenii săi, fie că sunt cetățeni prin naștere, fie că au dobândit ulterior cetățenia acestuia*". În acest context, introducerea unei prevederi în cuprinsul legislației române în virtutea căreia etnicii români ar beneficia de tratament preferențial ar echivala cu reglementarea unei dispoziții discriminatorii de dobândire a cetățeniei române în funcție de originea etnică.

În aceste, condiții, un alt proiect cu mai multe avize pozitive, trecut de Senat și care s-a aflat în dezbaterea Camerei Deputaților ar fi avut ceva mai multe șanse de a satisface dorința fierbinte a conaționalilor noștri.

O să prezint, în continuare, câteva documente publice, aflate pe site-ul Camerei Deputaților, care arată traseul propunerilor legislative depuse în vederea modificării Legii Cetățeniei Române, prin labirintul parlamentar și guvernamental. Trebuie spus că drumul de la un proiect legislativ și până când el devine lege, dacă devine, este unul destul de alambicat, pe parcursul căruia trebuie obținute zeci de avize, puncte de vedere și note. În cazul unor asemenea proiecte de lege, veți vedea că Guvernul României a avut un cuvânt greu de spus, deoarece aici erau implicate două ministere importante: Ministerul Justiției și Ministerul Afacerilor Externe. La toate acestea se adaugă, firesc pentru democrația parlamentară a unui stat membru al Uniunii Europene, puncte de vedere ale experților în domeniu, pentru ca legea ce eventual ar fi adoptată și trimisă la promulgare să nu conțină abateri de la normativele comunitare în domeniul respectării drepturilor omului.

Biroul permanent al Camerei Deputaților
Inițiative legislative

Nr. 577 din 23.09.2013

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR

Biroul permanent al Senatului
Bp. 640 din 24.09.2013

Către

Biroul Permanent al Camerei Deputaților

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
SENATUL
693/2.12.2013

În temeiul art. 74 alin. (1) din Constituția României, republicată și al art. 92 alin. (1) din Regulamentul Camerei Deputaților, vă înaintăm spre dezbatere și adoptare propunerea legislativă pentru modificarea și completarea art. 11 din Legea nr. 21 din 1 martie 1991 a cetățeniei române, republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 576 din data de 13 august 2010, cu modificările și completările ulterioare, însoțită de expunerea de motive.

Inițiatori:

Viorel Riceard Badea, senator PDL

Eugen Tomac, deputat neafiliat

EXPUNERE DE MOTIVE

"Cetățenia este un concept complex și multidimensional. Ea conține elemente legale, culturale, sociale și politice și impune cetățenilor cu drepturi și obligații depline, un simț al identității și legături sociale." (Ichilov, 1998)

Potrivit art. 5, alin. (1) din Constituția României, republicată, *"Cetățenia română se dobândește, se păstrează sau se pierde în condițiile prevăzute de legea organică."*

Modurile de dobândire a cetățeniei sunt prevăzute în Legea Cetățeniei române nr. 21/1991, republicată. Potrivit art. 4 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată, cetățenia română se dobândește prin **naștere, adopție sau acordare la cerere**.

Articolul 7 din Constituția României, republicată, reglementează regimul juridic al românilor din străinătate. Potrivit acestei dispoziții constituționale, *"Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor țării și acționează pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase, cu respectarea legislației statului al cărui cetățeni sunt."* În aplicarea acestei prevederi constituționale, Parlamentul României a adoptat Legea nr. 299/2007 privind sprijinul acordat românilor de pretutindeni, republicată (Legea nr. 299/2007). Prin acest act normativ, statul român a acordat un tratament preferențial naționalilor din afara granițelor, cu sau fără cetățenie română (*ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus*), însă fără a prevedea posibilitatea acordării unui regim preferențial în materie de acordare a cetățeniei române. În consonanță cu spiritul Constituției, degajat din modul de redactare al art. 7 potrivit căruia *"Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor țării [...]"*, se impune modificarea cadrului legal în materie de cetățenie pentru persoanele care cad sub incidența Legii nr. 299/2007. Potrivit lui Charles Rousseau, legătura politică și juridică permanentă dintre o persoană fizică și un anumit stat este cetățenia (Charles Rousseau, *Droit international public approfondi*, p. 98). Astfel, pentru a pune în aplicare dispozițiile constituționale ale

art. 7 prin care **statul român este obligat** să sprijine întărirea acestor legături cu românii din afara țării, Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată, trebuie modificată în sensul facilitării acordării cetățeniei române românilor din străinătate, în condițiile în care aceștia îndeplinesc condițiile prevăzute de art. 1 și art. 6 din Legea nr. 299/2007 privind sprijinul acordat românilor de pretutindeni, republicată.

În conformitate cu studiile de specialitate, « politica de acordare preferențială a cetățeniei pe criterii istorice nu este nici pe departe specifică României, ci poate fi regăsită atât în legislația unor state membre „vechi” ale Uniunii Europene, precum **Franța, Spania, Germania și Marea Britanie**, cât și în țări care au aderat mai recent la blocul comunitar, cum sunt **Bulgaria, Polonia și Ungaria**. Astfel, dreptul statelor membre de a acorda anumitor persoane un tratament special în virtutea legăturilor istorice este acceptat la nivel european din moment ce reglementările privind acordarea cetățeniei nu sunt uniforme în cadrul Uniunii și nu fac nici obiectul unor norme legale supranaționale.

Legislația franceză respectă principiile *jus sanguinis* și *jus solis*, iar legătura dintre naționalitate și cetățenie a devenit indisolubilă de-a lungul timpului, în așa fel încât un imigrant nu are acces la drepturile și obligațiile cetățenești, dacă nu deține naționalitatea franceză bazată pe un model republican.

Legislația germană recunoaște dreptul etnicilor germani din fosta Uniune Sovietică de a se stabili în țară –drept de care au beneficiat până în 1992 și etnicii germani din Europa de Est (inclusiv din România), aceștia fiind considerați germani „în sensul” Legii Fundamentale (Constituției). Conform art. 7 din Legea Federală a Cetățeniei, aceștia devin automat cetățeni germani odată cu recunoașterea statutului de *Spätaussiedler*, adică de emigrant „întârziat”.

Legislația Bulgariei se bazează atât pe *jus solis*, cât și pe *jus sanguinis* în ceea ce privește acordarea cetățeniilor. În plus, acordă anumite concesiuni acelor persoane care au origini bulgare, adică adoptă un criteriu etnic. În acest sens, articolul 25 (2) din Constituția Bulgariei prevede o procedură administrativă mai facilă pentru aceștia.

Legislația ungară prevede, asemănător celorlalte state, că acordarea cetățeniei se bazează atât pe *jus solis*, cât și pe *jus sanguinis*. Prin urmare, etnicii maghiari

care au fost privați de cetățenia maghiară în perioada comunistă sau care fac parte din minoritățile maghiare prezente în statele vecine ca urmare a destrămării Imperiului Austro-Ungar și descendenții acestora pot beneficia de o procedură simplificată și mai scurtă » (conf. *Centrul Român de Politici Europene*)

Astfel, în condițiile în care unul dintre elementele regăsite în toate definițiile cetățeniei este problema apartenenței la o comunitate, iar o asemenea comunitate poate fi definită printr-o „varietate de elemente, cum ar fi codul moral, o identică impunere a drepturilor și obligațiilor, loialitatea pentru o civilizație deținută în comun, un simț al identității”, este mai mult decât necesar și oportun ca Parlamentul României să legifereze în sensul facilitării și simplificării obținerii cetățeniei române de către conaționali noștri care își asumă în mod voluntar identitatea națională românească, indiferent de statul în care aceștia își au domiciliul stabil.

În acest context, având în vedere cele prezentate mai sus, în temeiul art. 74 din Constituția României, republicată, propun modificarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991, republicată, prin introducerea unui alineat nou la art. 11, după cum urmează : ***“Art. 11 (3) Persoanelor de etnie română aparținând minorităților naționale, minorităților lingvistice sau grupurilor etnice existente în alte state, indiferent de etnonimul folosit, care cunosc limba română, li se poate acorda, la cerere, cetățenia română, cu posibilitatea păstrării cetățeniei străine și stabilirea domiciliului în țară sau cu menținerea acestuia în străinătate, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 8 alin. (1) lit. b), c) și e)”***.

INIȚIATORI,

Viorel-Riceard Badea, Senator PDL

Eugen Tomac, Deputat neafiliat

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

Proiect

LEGE

**pentru modificarea și completarea art. 11 din
Legea nr. 21 din 1 martie 1991 a cetățeniei române**

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic. – La articolul 11 din Legea nr. 21 din 1 martie 1991 a cetățeniei române, republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 576 din data de 13 august 2010, cu modificările și completările ulterioare, se introduce alineatul (3), care va avea următorul cuprins:

“Art. 11

(3) Persoanelor de etnie română aparținând minorităților naționale, minorităților lingvistice sau grupurilor etnice existente în alte state, indiferent de etnonimul folosit, care cunosc limba română, li se poate acorda, la cerere, cetățenia română, cu posibilitatea păstrării cetățeniei străine și stabilirea domiciliului în țară sau cu menținerea acestuia în străinătate, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 8 alin. (1) lit. b), c) și e)”.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76, alin. (1) din Constituția României, republicată.

**REȘEDINTELE
CAMEREI DEPUTAȚILOR**

Valeriu Ștefan Zgonea

**PREȘEDINTELE
SENATULUI**

George Crin Laurențiu Antonescu

GUVERNUL ROMÂNIEI
PRIMUL – MINISTRU

222 / U.P.S.G.
13.02.2014

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
693 / 19.12.2014

Domnule președinte,

În conformitate cu prevederile art. 111 alin. (1) din Constituție, Guvernul României formulează următorul

PUNCT DE VEDERE

referitor la propunerea legislativă intitulată „*Lege pentru modificarea și completarea art. 11 din Legea nr. 21 din 1 martie 1991 a cetățeniei române*”, inițiată de domnul senator PDL Viorel Riceard Badea și de domnul deputat PDL Eugen Tomac împreună cu un grup de parlamentari PDL, PP-DD, PSD, PNL și Independenți (Bp. 620/2013).

I. Principalele reglementări

Prin această inițiativă legislativă se propune completarea art. 11 din *Legea cetățeniei române, republicată, cu modificările și completările ulterioare*, cu un nou alineat, alin. (3), având următorul cuprins:

“(3) *Persoanelor de etnie română aparținând minorităților naționale, minorităților lingvistice sau grupurilor etnice existente în alte state, indiferent de etnonimul folosit, care cunosc limba română, li se poate acorda, la cerere, cetățenia română, cu posibilitatea păstrării cetățeniei străine și stabilirea domiciliului în țară sau cu menținerea acestuia în străinătate, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 8 alin. (1) lit. b), c) și e)*”.

Din *Expunerea de motive* rezultă că inițiatorii acestuia propun reglementarea unor condiții preferențiale de acordare a cetățeniei române cetățenilor străini de etnie română.

În motivarea propunerii se arată că o serie de state din jurul României acordă preferențial cetățenie persoanelor care au o origine etnică înrudită, iar România este unul dintre puținele state care nu are în legislația specifică astfel de prevederi, un cetățean străin de origine etnică română, care solicită acordarea cetățeniei române, fiind tratat în mod similar oricărui alt cetățean străin.

II. Observații

1. Apreciem că o astfel de modificare a legii în materie de cetățenie ridică probleme din punct de vedere al conformității cu normele și standardele internaționale și europene privind atât implicarea statului înrudit în sprijinirea persoanelor aparținând minorităților sale naționale de pe teritoriul altor state, cât și reglementarea domeniului cetățeniei.

Potrivit art. 5 din *Convenția europeană asupra cetățeniei*, „reglementările unui stat referitoare la cetățenie nu trebuie să conțină deosebiri sau să includă practici care să constituie o discriminare bazată pe sex, rasă, culoare sau origine națională ori etnică”.

Includerea unei prevederi în cuprinsul legislației române în virtutea căreia etnicii români ar beneficia de tratament preferențial pentru obținerea cetățeniei române ar echivala cu reglementarea unei proceduri discriminatorii de dobândire a cetățeniei române în funcție de originea etnică, ceea ce contravine principiilor art. 5, citat anterior.

Considerăm necesară menținerea distincției între reglementările privind rolul statului român în sprijinirea românilor din afara frontierelor, și cele care stabilesc cadrul normativ al acordării cetățeniei române, având în vedere scopul diferit al acestor reglementări: de a consolida relațiile culturale cu statul român (*Legea nr. 299/2007 privind sprijinul acordat românilor de pretutindeni, republicată, cu modificările și completările ulterioare*), pe de o parte, și de a stabili legătura juridică între România și persoana care solicită cetățenia română (*Legea nr. 21/1991*), pe de altă parte.

2. În condițiile instituirii unei modificări legislative cum este cea propusă de către inițiatori, nu se mai justifică existența art. 10 și art. 11 din *Legea nr. 21/1991*, care reglementează situațiile particulare și condițiile în

care foștii cetățeni români care au pierdut cetățenia română pot redobândi această cetățenie – este de observat că art. 11 din legea actuală, chiar și în condițiile pierderii cetățeniei din motive neimputabile, numai descendenții până la gradul III pot redobândi cetățenia română, cu dovedirea motivelor neimputabile – mare parte din aceștia putându-se preleva de dispozițiile propuse prin inițiativa legislativă, dovedindu-și originea etnică română.

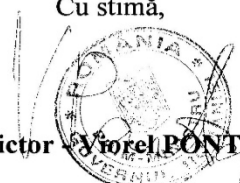
Astfel, reglementarea propusă ar anula practic art. 10 și art. 11 din actuala lege, din moment ce condițiile pe care trebuie să le îndeplinească persoana în condițiile propuse de inițiatori sunt mult mai favorabile, nu reclamă dovezi suplimentare, nu implică limitarea de grad de rudenie pe linie ascendentă, ci, în principal, condiția dovedirii etniei române.

III. Punctul de vedere al Guvernului

Având în vedere considerentele menționate, **Parlamentul va decide asupra oportunității adoptării acestei propuneri legislative.**

Cu stimă,

Victor ~~Viorel~~ PONTA

Domnului senator **George – Crin Laurențiu ANTONESCU**
Președintele Senatului

PARLAMENTUL ROMÂNIEI CAMERA DEPUTATILOR

**Propunere legislativă pentru modificarea art. 11
din Legea cetățeniei române nr.21/1991, cu modificările și completările
ulterioare, republicată**

Parlamentul României adoptă prezenta lege:

ARTICOL UNIC. Art.11 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, cu modificările și completările ulterioare, republicată, se modifică după cum urmează:

Articolul 11 se modifică și va avea următoarea formă:

Art. 11. Locuitorii din teritoriile României ocupate de fosta URSS (stat care nu mai există) în urma consecințelor pactului Ribbentrop-Molotov și care au dobândit cetățenia română prin naștere, potrivit legilor în vigoare până la data de 23 august 1944, precum și descendenții lor până la gradul III, li se păstrează cetățenia română și pot solicita la toate Oficiile de Stare Civilă din România transcrierea ori înscrierea în Registrul de Stare Civilă din România a certificatelor sau extraselor de stare civilă eliberate de autoritățile străine, în condițiile Legii nr.119/1996, republicată, cu privire la actele de stare civilă.

Inițiator

Bogdan Diaconu

Deputat PSD

Conf. cu originalul

Parlamentul României *Camera Deputaților*

**Comisia pentru comunitățile de români
din afara granițelor țării**

PI x 667/2013

Domnului deputat
Liviu-Bogdan CIUCĂ,

Președintele Comisiei juridice, de disciplină și imunități

AVIZ

**asupra Propunerii legislative privind completarea art.8 din Legea cetățeniei
române nr.21/1991, republicată**

În conformitate cu prevederile art.95 din Regulamentul Camerei Deputaților, *Comisia pentru comunitățile de români din afara granițelor țării* a fost sesizată spre dezbateri și avizare cu **Propunerea legislativă privind completarea art.8 din Legea cetățeniei române nr.21/1991, republicată**, trimisă prin adresa **Plx 667/2013** din **23 decembrie 2013**, înregistrat cu numărul 4c-18/638 din 30 decembrie 2013.

Conform dispozițiilor art.75 alin.(1) și (3) din Constituția României, republicată, Camera Deputaților este Cameră decizională.

Potrivit prevederilor art.61 din Regulamentul Camerei Deputaților, republicat, cu modificările și completările ulterioare, **Comisia pentru comunitățile de români**

Comisia pentru comunitățile de români din afara granițelor țării
Telefon: 021/4141222; Fax: 021/4141223
e-mail: cromanii@cdep.ro

Parlamentul României *Camera Deputaților*

din afara granițelor țării a dezbătut Propunerea legislativă menționată mai sus, în ședința din **4 februarie 2014**.

Propunerea legislativă are ca **obiect de reglementare** completarea art.8 din Legea cetățeniei române nr.21/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în sensul eliminării îndeplinirii condițiilor prevăzute de art.8 alin.(1) lit.a) și d) în cazul acordării cetățeniei române cetățenilor străini de etnie română.

Membrii comisiei au examinat propunerea legislativă supusă avizării, expunerea de motive și avizul favorabil cu observații și propuneri al Consiliului Legislativ trimis cu adresa nr.1077/din 07 octombrie 2013, precum și punctul de vedere al Guvernului care nu susține adoptarea acestei inițiative legislative.

În urma dezbaterilor, cu unanimitate de voturi, s-a hotărât **avizarea favorabilă** a propunerii legislative.

În raport cu obiectul și conținutul reglementării, proiectul de lege face parte din categoria legilor **organice**.

PREȘEDINTE,
Mircea LUBANOVICI

Comisia pentru comunitățile de români din afara granițelor țării
Telefon: 021/4141222; Fax: 021/4141223
e-mail: cromanii@cdep.ro

Biroul permanent al Senatului
Bp 230 8.10.2013

AVIZ

referitor la propunerea legislativă privind completarea art.8 din Legea cetățeniei române nr.21/1991, republicată

Analizând propunerea legislativă privind completarea art.8 din Legea cetățeniei române nr.21/1991, republicată, transmisă de Secretarul General al Senatului cu adresa nr.B530 din 11.09.2013,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.(1) lit.a) din Legea nr.73/1993, republicată și art.46(2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează favorabil propunerea legislativă, cu următoarele observații și propuneri:

1. Propunerea legislativă are ca obiect completarea art.8 din Legea cetățeniei române nr.21/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în sensul eliminării îndeplinirii condițiilor prevăzute de art.8 alin.(1) lit.a) și d) în cazul acordării cetățeniei române cetățenilor străini de etnie română.

Prin conținutul său normativ, propunerea legislativă face parte din categoria legilor organice, fiind incidente prevederile art.5 alin.(1) din Constituția României, republicată, iar în aplicarea dispozițiilor art.75 alin.(1) din Legea fundamentală, prima Cameră sesizată este Senatul.

2. Fără a ne pronunța asupra oportunității soluției legislative preconizate, semnalăm că în Raportul Comisiei Europene pentru democrație prin drept (Comisia de la Veneția) din 22 decembrie 2001 referitor la tratamentul preferențial acordat minorităților naționale de către statul înrudit, dobândirea cetățeniei este enumerată printre avantajele speciale care pot fi oferite de către statul înrudit respectivei categorii de persoane. Pentru acest motiv, apreciem că soluția legislativă propusă trebuie analizată și în raport cu concluziile Raportului Comisiei de la Veneția din 22 decembrie 2001 (reiterate, de altfel, și în cuprinsul Rezoluției nr.1335/2003 și al Recomandării nr.1735/2006 ale Adunării Parlamentare a Consiliului Europei),

potrivit cărora implicarea statului înrudit este legitimă dacă sunt respectate principiul suveranității teritoriale, principiul *pacta sunt servanda* și principiul bunei vecinătăți, precum și dacă sunt respectate drepturile și libertățile fundamentale ale omului, în special interdicția discriminării. În acest sens, ar trebui analizat dacă soluția legislativă propusă este în acord cu condițiile enunțate în mod explicit în concluziile Raportului Comisiei de Veneția, astfel încât să se asigure respectarea respectivelor principii.

În acest context, menționăm că, spre exemplu, între România și Republica Ungară a fost încheiat un Acord semnat la București, la 23 septembrie 2003, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.131/2003, Acord care a avut în vedere prevederile raportului Comisiei de la Veneția, precum și Tratatul de înțelegere, cooperare și bună vecinătate dintre România și Republica Ungară, semnat la Timișoara, la 16 septembrie 1996, în special prevederile privind protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale.

3. La **titlu**, având în vedere uzanța normativă, este necesară eliminarea cuvântului „republicată”.

4. Pentru respectarea normelor de tehnică legislativă, **art.I** trebuie marcat drept „Articol unic”, iar **partea dispozitivă** trebuie reformulată, astfel:

„**Articol unic.** - După alineatul (3) al articolului 8 din Legea cetățeniei române nr.21/1991, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.576 din 13 august 2010, cu modificările și completările ulterioare, se introduce un nou alineat, alin.(4), cu următorul cuprins:”.

În continuare se va reda textul propus, cu observația că teza a doua a normei dublează reglementarea din art.11. Precizăm că, în cazul în care se dorește extinderea sferei persoanelor care beneficiază de dispozițiile art.11, respectiva soluție legislativă trebuie prevăzută în mod expres în cuprinsul art.11.

În plus, pentru redarea denumirii actuale a ministerului avut în vedere de text, expresia „Ministerul de Externe al României” trebuie înlocuită cu sintagma „Ministerul Afacerilor Externe”.

PRESEDINTE

dr. Dragoș ILIESCU

București
Nr. 1099 / 09.10.2013

EXPUNERE DE MOTIVE

Legea cetățeniei române este printre puținele legi din Europa privind cetățenia care nu discriminează pozitiv în obținerea cetățeniei la cerere pe cetățenii străini de aceeași etnie.

În forma actuală legea română nu distinge spre exemplu între un cetățean străin chinez și un cetățean de etnie română din Serbia, Maramureșul de Nord, Ungaria și din oricare altă zonă care nu a fost cândva în componența statului român.

În actuala formă legea este favorabilă doar în privința REDOBÂNDIRII cetățeniei române pentru cei care locuiesc în zone care au fost cândva în componența României. Această prevedere privind redobândirea cetățeniei trebuie să rămână și procedura să fie chiar simplificată în viitor, fiind însă necesar să venim și în întâmpinarea conaționalilor noștri din zonele amintite, cărora nu le este aplicabilă procedura redobândirii cetățeniei fiindcă nu au avut vreodată cetățenie română nici ei și nici înaintașii lor.

Iată câteva exemple din legislația unor state vecine:

a) **Bulgaria** acordă cetățenie bulgară persoanelor de etnie bulgară din afara granițelor (inclusiv Albania, R. Moldova și Serbia) cu toate că nici aceștia și nici înaintașii lor nu au deținut nicicând cetățenie bulgară, având următoarele prevederi în lege: „**Art. 15** O persoană care nu este cetățean bulgar poate dobândi acest statut prin naturalizare fără a îndeplini cerințele de la art.12, clauzele 2, 4, 5 și 6, în cazul în care acesta îndeplinește oricare dintre următoarele condiții.: 1.El este de origine **bulgară**.”

Potrivit unei informații obținute de Ambasada României la Tirana la 2 iulie 2013 de la lideri ai minorității naționale macedonene din Albania, 18.000 de cetățeni albanezi au obținut până acum pașapoarte bulgare în baza prevederii legale de mai sus. Potrivit șefului Secției Consulare a Ambasadei Bulgariei la Tirana, principala sa activitate constă în eliberarea de pașapoarte.

b) **Grecia** are și ea prevăzut în legea cetățeniei la „**Articolul 15 (2.)** Oamenii de origine greacă pot dobândi cetățenia greacă”. În Ambasadele Republicii Elene există un comitet care opinează asupra „*originii grecești*” compus din consulul grec în calitate de președinte și doi membri. Această politică a fost aplicată insistent și cu efecte dramatice asupra aromânilor din Albania și Republica Macedonia, tratați de statul grec drept „*homogeneikos*” – etnici greci din afara granițelor. Până la liberalizarea regimului de vize pentru Albania și Macedonia, aromânii care doreau să călătorească în Grecia erau supuși la presiuni și persuasiuni în Consulatele Greciei, pentru a se declara etnici greci.

Pentru Grecia, acordarea statutului de *homogeneikos* este un puternic instrument de modificare a compoziției etnice în teritoriile asupra cărora are revendicări istorice în statele învecinate, prin atragerea aromânilor, albanezilor și slavilor macedoneni.

c) Încă de la sfârșitul anului 2012, **Albania** a anunțat că va începe să emită pașapoarte pentru etnicii albanezi din afara granițelor.

Potrivit informațiilor pe care le deține Ambasada, acțiunea de acordare a cetățeniei albaneze a fost deja lansată tacit cu câteva luni înaintea alegerilor parlamentare din 23 iunie 2013, în ciuda protestelor unor state membre UE. Primii beneficiari au fost albanezii din Kosovo.

În ședința de guvern din 3 iulie 2013, la propunerea premierului Sali Berisha, a fost adoptată Hotărârea de Guvern nr. 554 „privind procedura de obținere sau recunoaștere a cetățeniei”. Prin această lege are dreptul să obțină cetățenia albaneză:

- persoana născută din cel puțin un părinte care deține cetățenie sau are origine albaneză în momentul nașterii applicantului, indiferent de locul nașterii;

- persoana de origine albaneză, cu altă cetățenie sau fără cetățenie, când unul din părinți deține cetățenie albaneză;

- persoana ai cărei părinți sunt de origine albaneză și au cetățenia altui stat sau nu au cetățenie, dacă persoana respectivă s-a născut pe teritoriul Republicii Albania;

- orice persoană ai cărei ascendenți (bunic, bunică) nu mai trăiesc, dar poate face dovada descendenței directe din persoane care au deținut cetățenia albaneză;

- orice persoană cu origine albaneză care deține cetățenia SUA, a unui stat membru UE, sau a altui stat, ceea ce îi permite să circule fără viză în Zona Schengen sau să își aibă rezidența legală într-unul din aceste state;

- accesul la cetățenia albaneză al persoanelor cu „cetățenie kosovară” se va face pe baza „unui acord între cele două state”.

Aplicantul trebuie să aibă vârsta minimă este 18 ani și să nu prezinte risc pentru securitatea și ordinea în stat. Pentru persoanele cu vârsta mai mică de 18 ani, cererea e adresată de părinți sau de părintele albanez și trebuie însoțită de acordul scris al minorului (14 - 18 ani), iar cererea de obținere a cetățeniei trebuie însoțită de o declarație de origine etnică albaneză, un certificat de ascendență cu origine albaneză până la gradul al treilea și de un formular cu date de stare civilă. Se acceptă cetățenia multiplă, iar aplicanții nu sunt obligați să dețină o reședință pe teritoriul Albaniei. Termenul de rezolvare a cererilor este 30 de zile.

d) Macedonia acordă discret cetățenie etnicilor înrudiți din jurul granițelor.

Am făcut aceste precizări în legătură cu Grecia, Bulgaria, Macedonia și Albania, deoarece pe teritoriile lor există un mare număr de români și aromâni autohtoni.

Reamintim că, până la instaurarea regimului comunist în România și oprirea sprijinului acordat de România etnicilor înrudiți din afara granițelor, absolvenții școlilor românești din Peninsula Balcanică primeau cetățenia română în regim simplificat, potrivit unei proceduri de excepție, în baza certificatelor de naționalitate eliberate de Societatea de Cultură Macedo-Română.

După cum se vede și din legislația recentă a unor state membre UE, propunerea noastră NU contravine Convenției Europene asupra Cetățeniei. Principiul nediscriminării pe bază de origine etnică din convenție nu vizează o asemenea discriminare pozitivă propusă de noi pentru dobândirea cetățeniei, ci se referă la interzicerea instituirii de către state a unor discriminări între anumite categorii de cetățeni sau la o eventuală retragere a cetățeniei unor persoane de anumite etnii.

Propunerea noastră legislativă nu conduce la cheltuieli suplimentare ci, dimpotrivă se vor atrage câteva venituri suplimentare din taxele consulare necesare depunerii dosarelor. Nu se estimează nici măcar vreo avalanșă de cereri de dobândire a cetățeniei române fiindcă potențialii beneficiari se bucură în mare parte de cetățenia unui stat care le dă deja dreptul la liberă circulație.

Este vorba de între câteva sute de etnici români și câteva mii care doresc să existe o legătură mai strânsă cu țara mamă.

Dintre cei care conform actualei legislații NU pot dobândi cetățenie română se numără și preotul Boian Alexandrovici de pe Valea Timocului din Serbia care a pătimit mult pentru ridicarea bisericii românești din Mălăinița. Niciun etnic român din Serbia nu are cetățenie română și nu o poate avea conform actualelor prevederi. Potrivit asociațiilor lor culturale care ne-au contactat, la fel stă situația cu etnicii români din Maramureșul de Nord și din alte zone care nu au aparținut statului român.

Propunem deci să se completeze articolul 8 din Legea cetățeniei române cu un nou alineat (4) cu următorul cuprins: „(4) Condițiile prevăzute de alin. (1) lit. a și d nu se cer a fi îndeplinite de cetățenii străini de etnie română. Acestora li se aplică și prevederile art. 11. Dovada etniei române a solicitantului se confirmă prin înscrisuri de la școli, biserici sau asociații culturale din statul de reședință recunoscute de Ministerul de Externe al României”.

Acolo unde nu există școli în care să se studieze limba română ca limbă maternă și nici biserici, dovada etniei române a solicitantului propunem să se confirme prin înscrisuri de la asociații culturale din statul de reședință recunoscute de Ministerul de Externe al României.

În acest sens am inițiat această propunere legislativă pe care o supunem spre aprobare Parlamentului României.

INIȚIATORI,

dep. Florin Iordache PSD
dep. Virgie Belușorac PSD
dep. Petru Munteș PSD
dep. Manuela Mitrea PSD
dep. Aurel Nădăreț P.S.D.

2014

337/16
16

PARLAMENTUL ROMÂNIEI CAMERA DEPUTAȚILOR

COMISIA JURIDICĂ,
DE DISCIPLINĂ ȘI IMUNITĂȚI

București, 12 iunie 2014
Nr. Pl-x 667/2013

BIROULUI PERMANENT AL CAMEREI DEPUTAȚILOR

Vă înaintăm, alăturat, **RAPORTUL** asupra *propunerii legislative pentru completarea art. 8 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată*, trimisă cu adresa nr. Pl- x 667 din 23 decembrie 2013 și înregistrată cu nr. 4c-11/1606 din 27 decembrie 2013.

În raport cu obiectul și conținutul său, propunerea legislativă face parte din categoria legilor **organice**.

PRESEDINTE,

Bogdan C. CIUCA

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR

COMISIA JURIDICĂ,
DE DISCIPLINĂ ȘI IMUNITĂȚI

București, 12 iunie 2014
Nr. Pl- x 667/2013

RAPORT

asupra propunerii legislative privind completarea art. 8 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată

În conformitate cu prevederile art. 95 din Regulamentul Camerei Deputaților, republicat, cu modificările și completările ulterioare, Comisia juridică, de disciplină și imunități a fost sesizată, spre dezbateri, în fond, cu *propunerea legislativă privind completarea art. 8 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată*, trimisă cu adresa nr. Pl-x 667 din 23 decembrie 2013 și înregistrată cu nr. 4c-11/1606 din 27 decembrie 2013.

Potrivit prevederilor art. 75 din Constituția României, republicată și ale art. 92 alin. (9) pct. 2 din Regulamentul Camerei Deputaților, republicat, **Camera Deputaților este Cameră decizională.**

Senatul, în calitate de primă Cameră sesizată, a respins propunerea legislativă în ședința din 17 decembrie 2013.

Comisia pentru administrație publică și amenajarea teritoriului a transmis un **aviz negativ** cu nr. 4c-6/604 din 4 februarie 2014.

Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a transmis un **aviz favorabil** cu nr. 4c-5/3/5 februarie 2014.

Comisia pentru comunitățile de români din afara granițelor țării a transmis un **aviz favorabil.**

Consiliul Legislativ, prin avizul nr. 1077 din 7 octombrie 2013, a **avizat favorabil**, cu observații și propuneri, inițiativa legislativă.

Guvernul României a transmis un punct de vedere cu nr. 2035 din 31 octombrie 2013 prin care **nu susține** adoptarea propunerii legislative.

Propunerea legislativă are ca **obiect de reglementare**: completarea art. 8 din Legea cetățeniei nr. 21/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în sensul eliminării condițiilor prevăzute de art. 8 alin. (1) lit. a) și d) în cazul acordării cetățeniei române cetățenilor străini de etnie română.

În conformitate cu prevederile art. 61 din Regulamentul Camerei Deputaților, republicat, cu modificările și completările ulterioare, membrii Comisiei au examinat inițiativa legislativă,

expunerea de motive, punctul de vedere al Guvernului României și avizul Consiliului Legislativ în ședința din **11 iunie 2014**.

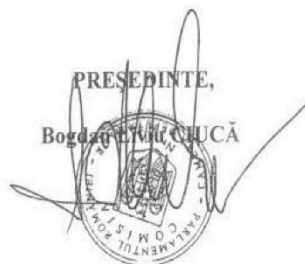
La dezbateri membrii Comisiei juridice, de disciplină și imunități au fost prezenți conform listei de prezență.

Cu ocazia dezbaterilor, s-a constatat că reglementările propuse prin inițiativa legislativă contravin normelor și standardelor internaționale și europene privind atât implicarea statului înrudit în sprijinirea persoanelor aparținând minorităților naționale de pe teritoriul altor state, cât și reglementarea domeniului cetățeniei. S-a constatat că introducerea unei prevederi în cuprinsul legislației române în virtutea căreia etnicii români ar beneficia de tratament preferențial pentru obținerea cetățeniei române ar echivala cu reglementarea unei proceduri discriminatorii de dobândire a cetățeniei române în funcție de originea etnică, ceea ce contravine art. 5 din *Convenția europeană asupra cetățeniei*. Conform art. 5 din convenția amintită, *reglementările unui stat parte referitoare la cetățenie nu trebuie să conțină deosebiri sau să includă practici care să constituie o discriminare bazată pe sex, rasă, culoare sau origine națională ori etnică*. S-a apreciat ca fiind necesară menținerea distincției între reglementările privind rolul statului român în sprijinirea românilor din afara frontierelor și cele care stabilesc cadrul normativ al acordării cetățeniei române, având în vedere scopul diferit al acestor reglementări: de a consolida relațiile culturale cu statul român, pe de o parte, și de a stabili legătura juridică între România și persoana care solicită cetățenia română, pe de altă parte.

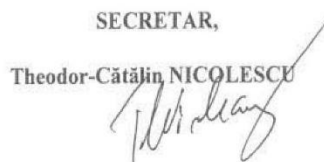
În urma dezbaterilor, membrii Comisiei juridice, de disciplină și imunități au hotărât, cu **majoritate de voturi**, să supună plenului Camerei Deputaților **respingerea propunerii legislative privind completarea art. 8 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată**.

În raport cu obiectul și conținutul reglementării, propunerea legislativă face parte din categoria legilor **organice**.

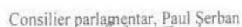
PRESEDINTE,
Bogdan-Mihail CIUCĂ

SECRETAR,
Theodor-Cătălin NICOLESCU

Consilier parlamentar, Paul Șerban

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR

COMISIA JURIDICĂ,
DE DISCIPLINĂ ȘI IMUNITĂȚI

București, 12 iunie 2014
Nr. Pl- x 667/2013

RAPORT

asupra propunerii legislative privind completarea art. 8 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată

În conformitate cu prevederile art. 95 din Regulamentul Camerei Deputaților, republicat, cu modificările și completările ulterioare, Comisia juridică, de disciplină și imunități a fost sesizată, spre dezbateri, în fond, cu *propunerea legislativă privind completarea art. 8 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată*, trimisă cu adresa nr. Pl-x 667 din 23 decembrie 2013 și înregistrată cu nr. 4c-11/1606 din 27 decembrie 2013.

Potrivit prevederilor art. 75 din Constituția României, republicată și ale art. 92 alin. (9) pct. 2 din Regulamentul Camerei Deputaților, republicat, **Camera Deputaților** este **Cameră decizională**.

Senatul, în calitate de primă Cameră sesizată, a respins propunerea legislativă în ședința din 17 decembrie 2013.

Comisia pentru administrație publică și amenajarea teritoriului a transmis un **aviz negativ** cu nr. 4c-6/604 din 4 februarie 2014.

Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a transmis un **aviz favorabil** cu nr. 4c-5/3/5 februarie 2014.

Comisia pentru comunitățile de români din afara granițelor țării a transmis un **aviz favorabil**.

Consiliul Legislativ, prin avizul nr. 1077 din 7 octombrie 2013, a **avizat favorabil**, cu observații și propuneri, inițiativa legislativă.

Guvernul României a transmis un punct de vedere cu nr. 2035 din 31 octombrie 2013 prin care **nu susține** adoptarea propunerii legislative.

Propunerea legislativă are ca **obiect de reglementare**: completarea art. 8 din Legea cetățeniei nr. 21/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în sensul eliminării condițiilor prevăzute de art. 8 alin. (1) lit. a) și d) în cazul acordării cetățeniei române cetățenilor străini de etnie română.

În conformitate cu prevederile art. 61 din Regulamentul Camerei Deputaților, republicat, cu modificările și completările ulterioare, membrii Comisiei au examinat inițiativa legislativă,

expunerea de motive, punctul de vedere al Guvernului României și avizul Consiliului Legislativ în ședința din **11 iunie 2014**.

La dezbateri membrii Comisiei juridice, de disciplină și imunități au fost prezenți conform listei de prezență.

Cu ocazia dezbaterilor, s-a constatat că reglementările propuse prin inițiativa legislativă contravin normelor și standardelor internaționale și europene privind atât implicarea statului înrudit în sprijinirea persoanelor aparținând minorităților naționale de pe teritoriul altor state, cât și reglementarea domeniului cetățeniei. S-a constatat că introducerea unei prevederi în cuprinsul legislației române în virtutea căreia etnicii români ar beneficia de tratament preferențial pentru obținerea cetățeniei române ar echivala cu reglementarea unei proceduri discriminatorii de dobândire a cetățeniei române în funcție de originea etnică, ceea ce contravine art. 5 din *Convenția europeană asupra cetățeniei*. Conform art. 5 din convenția amintită, *reglementările unui stat parte referitoare la cetățenie nu trebuie să conțină deosebiri sau să includă practici care să constituie o discriminare bazată pe sex, rasă, culoare sau origine națională ori etnică*. S-a apreciat ca fiind necesară menținerea distincției între reglementările privind rolul statului român în sprijinirea românilor din afara frontierelor și cele care stabilesc cadrul normativ al acordării cetățeniei române, având în vedere scopul diferit al acestor reglementări: de a consolida relațiile culturale cu statul român, pe de o parte, și de a stabili legătura juridică între România și persoana care solicită cetățenia română, pe de altă parte.

În urma dezbaterilor, membrii Comisiei juridice, de disciplină și imunități au hotărât, cu **majoritate de voturi**, să supună plenului Camerei Deputaților **respingerea propunerii legislative privind completarea art. 8 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată**.

În raport cu obiectul și conținutul reglementării, propunerea legislativă face parte din categoria legilor **organice**.

PREȘEDINTE,

Bogdan Liviu CIUCĂ

SECRETAR,

Theodor-Cătălin NICOLESCU

Consilier parlamentar, Paul Șerban

Ep. 530/3.9.2013

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
609/11.XI.2013

Către
BIROUL PERMANENT AI SENATULUI

În temeiul dispozițiilor art. 74 din Constituția României, republicată, și ale art.88 din Regulamentul Senatului, cu modificările și completările ulterioare, vă înaintăm, alăturat, Propunerea legislativă privind completarea art. 8 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată, în vederea dezbaterii și adoptării în procedură de urgență.

Inițiatori,

dep. Florin Iordache PSD
dep. Virgil Delucescu PSD
dep. Petra Munteanu PSD
dep. Manuela Mitrea PSD
dep. Andrei Uscărescu PSD

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

SENAT

CAMERA DEPUTAȚILOR

L E G E

privind completarea art. 8 din Legea cetățeniei române nr. 21/1991, republicată

Parlamentul României adoptă prezenta lege:

Art. I. – Se completează articolul 8 din Legea cetățeniei române cu un nou alineat, alin.(4), cu următorul cuprins:

„(4) Condițiile prevăzute de alin. (1) lit. a) și d) nu se cer a fi îndeplinite de cetățenii străini de etnie română. Aceștia pot beneficia și de prevederile art. 11. Dovada etniei române a solicitantului se confirmă prin înscrisuri de la școli, biserici sau asociații culturale din statul de reședință, recunoscute de Ministerul de Externe al României“.

Modificarea Legii Cetățeniei, în anumite condiții

Până la urmă, Legea Cetățeniei Române s-a modificat, dar oarecum restrictiv, deoarece etnicii români din Serbia pot obține ceea ce și-au dorit dint tot sufletul, dar cu condiția ca ei să demonstreze că au contribuit semnificativ la promovarea culturii și identității românești.

În Monitorul Oficial nr. 697 din 15 septembrie a.c. a fost publicată **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2015** pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr. 21/1991. În situația cea mai mult așteptată de etnicii români din comunitățile istorice aflate în jurul granițelor României, potrivit modificărilor aduse de Guvernul României, „*Cetățenia română se poate acorda, la cerere, persoanei fără cetățenie sau cetățeanului străin care a contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești*”. Și pentru că etnicii români interesați de această nouă prevedere legislativă, spre exemplu cei care trăiesc în Serbia de Răsărit și Voivodina, nu aveau cunoștință asupra metodologiei de aplicare a noilor prevederi, Legea publicată în Monitorul Oficial și devenită, astfel, operațională prevede la punctul 4 faptul că la articolul 13, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alineatul (3), cu următorul cuprins: „(3) *Cererile de acordare a cetățeniei române întemeiate pe dispozițiile art. 8¹ pot fi depuse și la misiunile diplomatice sau la oficiile consulare ale României din statul pe teritoriul căruia solicitantul își are domiciliul. În acest caz, cererea va fi trimisă, de îndată, Comisiei pentru cetățenie din cadrul Autorității Naționale pentru Cetățenie, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, însoțită de un punct de vedere emis de misiunea diplomatică sau oficiul consular cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod semnificativ la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești. În situația în care cererea a fost depusă la sediul Autorității Naționale pentru Cetățenie, Comisia pentru cetățenie va solicita Ministerului Afacerilor*

Externe punctul de vedere cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod semnificativ la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești." **În acest fel, este foarte clar că misiunile diplomatice vor avea cel mai greu cuvânt de spus pentru că acestea vor face recomandarea favorabilă sau nefavorabilă ce va însoți cererile de acordare a cetățeniei. În acest moment, cei mai mulți dintre diplomați spun că nu au primit încă toate instrucțiunile necesare.**

Etnicii români din comunitățile istorice, aflate în jurul granițelor României, care nu beneficiau de prevederile Legii 21/1991, până la modificarea ei, pot acum să se prezinte cu cererile de acordare a cetățeniei române, fie la misiunile diplomatice din țara în care locuiesc, fie direct la sediul Autorității Naționale pentru Cetățenie.

Prevederile legale aduse de modificarea legii, permit românilor din Serbia, Bulgaria, Macedonia, Albania, Grecia și alte state în care locuiesc comunități românești să ceară cetățenia română. Pentru acești români, două sunt prevederile introduse în Legea Cetățeniei Române. Acestea sunt: **Articolul 8¹ și Articolul 13, alineatul (3).**

Articolul 8¹: *„Cetățenia română se poate acorda, la cerere, persoanei fără cetățenie sau cetățeanului străin care a contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești, cu posibilitatea stabilirii domiciliului în țară sau cu menținerea acestuia în străinătate, dacă îndeplinește condițiile prevăzute la art. 8 alin. (1) lit. b), c) și e)".*

Articolul 13, alineatul (3): *„(3) Cererile de acordare a cetățeniei române întemeiate pe dispozițiile art. 8¹ pot fi depuse și la misiunile diplomatice sau la oficiile consulare ale României din statul pe teritoriul căruia solicitantul își are domiciliul. În acest caz, cererea va fi trimisă, de îndată, Comisiei pentru cetățenie din cadrul Autorității Naționale pentru Cetățenie, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, însoțită de un punct de vedere emis de misiunea diplomatică*

sau oficiul consular cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod semnificativ la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești. În situația în care cererea a fost depusă la sediul Autorității Naționale pentru Cetățenie, Comisia pentru cetățenie va solicita Ministerului Afacerilor Externe punctul de vedere cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod semnificativ la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești". Ca un scurt comentariu pe marginea acestei prevederi, cu forță de normă metodologică de aplicare a legii, putem spune că solicitanții vor depune cererile, dar ultimul cuvânt îl vor avea cei care fac recomandările, adică reprezentanții misiunilor diplomatice. De exemplu, dacă vorbim de Serbia, cei care vor da recomandările respective sunt cei trei consuli generali, de la Belgrad, Vîrșeț și Zajecear.

Senatorul Viorel Badea a venit, pe data de 25 septembrie 2015, în Serbia pentru a discuta despre modul în care vor fi aplicate prevederile noii legi a cetățeniei române, modificată prin Ordonanță de Urgență a Guvernului României. Demnitarul român a explicat faptul că este nevoie ca misiunile diplomatice să primească toate instrucțiunile pentru aplicare noilor prevederi, iar în cel mult 3 – 4 luni, românii din Serbia vor putea să își depună cererile pentru a dobândi cetățenia română.

„Este un prim pas care îi va avantaja pe cei care au făcut ceva și au contribuit semnificativ pentru promovarea culturii, spiritualității și civilizației românești în Serbia și cu siguranță că pe viitor vom face în așa fel încât să determinăm o facilitare a obținerii cetățeniei române de către cetățenii care își asumă această cetățenie”, explica senatorul Viorel Badea, într-un interviu pe care mi l-a acordat pe 25 septembrie 2015, la Kladovo

Reporter: Domnule senator, au fost publicate în Monitorul Oficial modificările aduse la Legea Cetățeniei, iar cei de aici din zonă deja au luat la

cunoștință de ele. Ce urmează după această publicare, care este procedeul și când pot ei să își depună cererile respective, care va fi metodologia aplicabilă?

Viorel Badea: Această prevedere locală a fost adoptată de către Guvernul României în urma discuțiilor pe care le-am avut cu reprezentanții Ministerului Afacerilor Externe și Ministerului Justiției, pot să spun că avem o prevedere legală care le permite și românilor din Serbia să dobândească cetățenia română. Următorul pas care va trebui făcut este ca Ministerul Afacerilor Externe să transmită instrucțiuni la reprezentanțele noastre diplomatice din Serbia, urmând ca după aceea membrii reprezentanțelor diplomatice, consulii generali în special și reprezentanții ambasadelor să transmită către comunitatea românilor din Serbia care va fi termenul când vor putea începe să își depună cererile. Din punctul meu de vedere nu va dura mai mult de 3 – 4 luni până când românii vor putea să depună cererea pentru dobândirea cetățeniei române în Republica Serbia.

Reporter: Mai există și alte perspective de modificare a acestei legi, având în vedere că în Camera Deputaților exista acea lege inițiată de dvs. și domnul deputat Tomac?

Viorel Badea: Așa este, noi vrem să mergem deocamdată pe această formulă, este un prim pas care îi va avantaja pe cei care au făcut ceva și au contribuit semnificativ pentru promovarea culturii, spiritualității și civilizației românești în Serbia și cu siguranță că pe viitor vom face în așa fel încât să determinăm o facilitare a obținerii cetățeniei române de către cetățenii care își asumă această cetățenie.

(25 septembrie 2015)

Pe data de 14 octombrie 2015 am solicitat un punct de vedere de la Ministerul Afacerilor Externe (MAE), în legătură cu posibilitatea românilor din Serbia de a depune sau nu cererile pentru dobândirea cetățeniei române, având în vedere că, deși pe site-ul Autorității Naționale pentru Cetățenie, din subordinea Ministerului Justiției, se publicase toată documentația necesară întocmirii

dosarelor, pentru Articolul 8¹, misiunile diplomatice spuneau că nu există niciun fel de metodologie pentru ca dosarele să poată fi primite la consulate. MAE a răspuns prompt că deja se pot depune cereri, iar misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României au primit instrucțiuni în legătură cu modificările survenite în ceea ce privește Legea cetățeniei române nr. 21/1991: **„Persoanele îndreptățite să dobândească cetățenia română în temeiul art. 8¹ al Legii (articol nou introdus prin OUG nr. 37/2015) – în speță, cetățenii străini sau persoanele fără cetățenie care au contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești – pot depune deja cereri în acest sens (fie la sediul Autorității Naționale pentru Cetățenie, fie la misiunile diplomatice sau la oficiile consulare ale României din statul pe teritoriul căruia solicitantul își are domiciliul)”**.

Demersul nostru jurnalistic a venit ca urmare a sutelor de întrebări adresate, în special din comunitatea românească de pe teritoriul Serbiei și, pentru a clarifica cumva aceste firești semne de întrebare ce apar în jurul unei prevederi legislative noi. În acest context, am adresat câteva întrebări Direcției Purtător de Cuvânt și Comunicare din cadrul Ministerului Afacerilor Externe (MAE). Mulțumesc, și pe această cale, MAE pentru promptitudinea cu care a răspuns și pentru clarificările făcute cu multă eleganță, deschidere și transparență.

Întrebările noastre

1. În aceste condiții, cum credeți că se va derula procesul de acordare a cetățeniei române, în condițiile în care misiunile diplomatice spun că încă nu au primit toate instrucțiunile necesare?
2. Când credeți că am putea avea primii cetățeni români care să își obțină cetățenia pe baza noii legi?

Răspunsul cât se poate de clar al MAE

„1. Misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României au primit instrucțiuni în legătură cu modificările survenite în ceea ce privește Legea cetățeniei române nr. 21/1991. Persoanele îndreptățite să dobândească cetățenia română în temeiul art. 8 indice 1 al Legii (articol nou introdus prin OUG nr. 37/2015) – în speță, cetățenii străini sau persoanele fără cetățenie care au contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești – pot depune deja cereri în acest sens (fie la sediul Autorității Naționale pentru Cetățenie, fie la misiunile diplomatice sau la oficiile consulare ale României din statul pe teritoriul căruia solicitantul își are domiciliul). În ceea ce privește motivația urmărită prin OUG nr. 37/2015, precizăm că noile modificări în cadrul normativ introduc anumite facilități pentru persoanele care au contribuit la protejarea și promovarea culturii și spiritualității românești – indiferent dacă sunt etnici români sau de altă etnie. Intenția reglementării este de a recompensa în mod corespunzător activitatea acestor persoane în slujba culturii române, a românității.

2. Cetățenilor străini sau persoanelor fără cetățenie li se poate acorda cetățenia română dacă îndeplinesc cerințele legale și numai după efectuarea de verificări de către autoritățile competente ale statului român cu privire la îndeplinirea condițiilor prevăzute de art. 8 alin. (1) lit. b), c) și e), Legea cetățeniei române nr. 21/1991.

De asemenea, cererile având ca temei legal art. 8¹ se consideră a fi soluționate pozitiv doar după depunerea jurământului de credință față de România de către persoanele îndreptățite și cărora li s-a comunicat aprobarea Ordinului Președintelui Autorității Naționale pentru Cetățenie, și dacă depunerea jurământului de credință s-a făcut în termen de 6 luni de la data primirii comunicării Ordinului de acordare a cetățeniei române.

	MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE	Direcția Purtător de Cuvânt și Comunicare
AI/1491		14 octombrie 2015
Urmare a solicitării dumneavoastră, vă transmitem următoarele informații:		
1. Pe data de 15 septembrie 2015 a fost publicată în Monitorul Oficial al României OUG 37/2015 privind modificarea Legii Cetățeniei Române, nr. 21/1991. Potrivit acestor modificări, se introduce, după art. 8, un articol 8 indice 1, potrivit căruia „Cetățenia română se poate acorda, la cerere, persoanei fără cetățenie sau cetățeanului străin care a contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești, cu posibilitatea stabilirii domiciliului în țară sau cu menținerea acestuia în străinătate, dacă îndeplinește condițiile prevăzute la art. 8 alin. (1) lit. b), c) și e)”. De asemenea, potrivit articolului 13, alineatul (3), nou introdus, „(3) Cererile de acordare a cetățeniei române întemeiate pe dispozițiile art. 8 indicii 1 pot fi depuse și la misiunile diplomatice sau la oficiile consulare ale României din statul pe teritoriul căruia solicitantul își are domiciliul. În acest caz, cererea va fi trimisă, de îndată, Comisiei pentru cetățenie din cadrul Autorității Naționale pentru Cetățenie, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, însoțită de un punct de vedere emis de misiunea diplomatică sau oficiul consular cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod semnificativ la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești. În situația în care cererea a fost depusă la sediul Autorității Naționale pentru Cetățenie, Comisia pentru cetățenie va solicita Ministerului Afacerilor Externe punctul de vedere cu privire la îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod semnificativ la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești”. În aceste condiții, cum credeți că se va derula procesul de acordare a cetățeniei române, în condițiile în care misiunile diplomatice spun că încă nu au primit toate instrucțiunile necesare?		
Misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României au primit instrucțiuni în legătură cu modificările survenite în ceea ce privește Legea cetățeniei române nr. 21/1991. Persoanele îndreptățite să dobândească cetățenia română în temeiul art. 8¹ al Legii (articol nou introdus prin OUG nr. 37/2015) – în speță, cetățenii străini sau persoanele fără cetățenie care au contribuit în mod deosebit la protejarea și promovarea culturii, civilizației și spiritualității românești – pot depune deja cereri în acest sens (fie la sediul Autorității Naționale pentru Cetățenie, fie la misiunile diplomatice sau la oficiile consulare ale României din statul pe teritoriul căruia solicitantul își are domiciliul). În ceea ce privește motivația urmărită prin OUG nr. 37/2015, precizăm că noile modificări în cadrul normativ introduc anumite facilități pentru persoanele care au contribuit la protejarea și promovarea culturii și spiritualității românești – indiferent dacă sunt etnici români sau de altă etnie. Intenția reglementării este de a recompensa în mod corespunzător activitatea acestor persoane în slujba culturii române, a românității.		
Aleea Alexandru nr. 31, Sector 1 011622 București, România Phone: +4 021 431 1377 Fax: +4 021 319.23.49 Web: www.mae.ro E-mail: pcc@mae.ro		

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE

5. Când credeți că am putea avea primii cetățeni români care să își obțină cetățenia pe baza noii legi?

Cetățenilor străini sau persoanelor fără cetățenie li se poate acorda cetățenia română dacă îndeplinesc cerințele legale și numai după efectuarea de verificări de către autoritățile competente ale statului român cu privire la îndeplinirea condițiilor prevăzute de art. 8 alin. (1) lit. b), c) și e), Legea cetățeniei române nr. 21/1991.

De asemenea, cererile având ca temelie legală art. 8 se consideră a fi soluționate pozitiv doar după depunerea jurământului de credință față de România de către persoanele îndreptățite și cărora li s-a comunicat aprobarea Ordinului Președintelui Autorității Naționale pentru Cetățenie, și dacă depunerea jurământului de credință s-a făcut în termen de 6 luni de la data primirii comunicării Ordinului de acordare a cetățeniei române.

Legea Nr.21/1992 nu prevede în mod expres un termen de soluționare a întregii proceduri de redobândire a cetățeniei române, ci doar termene privind anumite etape din componerea acestor proceduri.

În ceea ce privește eventualele răspunsuri la celelalte întrebări, vă rugăm să vă adresați Autorității Naționale pentru Cetățenie, instituția cu competențe în domeniu.

Direcția Purtător de Cuvânt și Comunicare

Și pentru că suntem la capitolul sensibil al cetățeniei române, pentru etnicii români din Serbia, îmi amintesc cu plăcere o discuție cu directorul Centrului Cultural Românesc din Kladovo, Tihan Matasarevici, care, privind în gol, parcă undeva peste dunăre, în direcția țării mamă, a spus așa cu un prelung oftat înainte: „Auzi, eu nu pricep ceva, nici să mă pici cu ceară: dacă peste tot în România, la Parlament, la Guvern, în discuțiile cu presa românească sau pe la toate mesele rotunde la care eu am participat, ca să nu mai vorbesc de studiile publicate pe internet, se spune că noi suntem aici în Serbia de Răsărit peste 300.000 de români, atunci de ce nu pot toți aceștia să capete cetățenie? Unde sunt românii ăștia acum, de ce nu îi mai vede nimeni și de ce nu mai face nimeni referire la ei?”

Pe de altă parte, eu aş restrânge puțin aria pomenită de Matasarevici și aş întreba retoric de ce nu pot cei aproape 2.600 de oameni care s-au declarat români la recensământ să primească toți cetățenia română, fără să mai fie nevoie de nimeni care să analizeze dacă ei au contribuit la tot ce scrie acolo în lege? Oare cât de greu le-o fi fost acelor oameni să se declare români la recensământul din anul 2011, la vremea la care presiunile erau inimaginabile și când recenzorii una auzeau și alta scriau (ca să fim sinceri, cu creionul) pe buletinul de recensământ. Sau dacă liderii vor primi cetățenia română, oare ce părere vor avea membrii lor simpli de atitudinea aceasta? Iar întrebările continuă și îmi bombardeze mintea! Și să nu uităm ceva și mai simplu! La alegerile pentru membrii consiliilor naționale ale minorităților naționale din Serbia, de anul trecut, campania electorală destul de dificilă s-a bazat cam pe această teorie a dobândirii cetățeniei române pentru cei care se declarau români pentru a se înscrie pe lista electorală, iar acum, când oamenii vin să îi întrebe pe lideri cum stătreaba cu cetățenia, liderii lor îi trimit să se declare români. Oare e ceva greșit dacă la viitoarele alegeri pentru CNMNRs, cele din anul 2018, vor fi mai multe voturi venite din Valea Timocului?

Pe data de 3 noiembrie 2015, în timp ce mă aflam la Negotin am discutat cu câțiva români care veniseră la o ședință a unei asociații românești, iar aceștia îmi spuneau că au început să își întocmească actele pentru dosarul de cetățenie. După două luni de la publicarea în Monitorul Oficial al României a Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 37/2015 pentru modificarea și completarea Legii Cetățeniei Române, nr. 21/1991, în Serbia de Răsărit situația continuă să fie confuză în ceea ce privește întocmirea dosarelor. Deși încă nu au apărut normele metodologice pentru întocmirea recomandărilor pe care misiunile diplomatice trebuie să le dea solicitanților în ceea ce privește îndeplinirea condiției ca solicitantul să fi contribuit în mod semnificativ la protejarea și promovarea culturii,

civilizației și spiritualității românești, românii din Timoc au început să își completeze dosarele cu documentele necesare dobândirii cetățeniei române. În sprijinul lor vin și liderii unor asociații românești, care îi îndrumă cum se completează dosarul.

În acest moment, pe site-ul Autorității Naționale pentru Cetățenie (ANC), cei interesați pot găsi toată documentația și instrucțiunile necesare pentru a-și întocmi și depune dosarul de dobândire a cetățeniei române potrivit prevederilor articolului 8¹. Aici pot fi găsite informații despre actele și taxele necesare, precum și un model de cerere de dobândire a cetățeniei române, în format Word.

În aceste condiții, în Serbia de Răsărit este mare agitație. Toți cei care au reușit să acceseze site-ul ANC și să înțeleagă cerințele de acolo își adună actele necesare și chiar au început să apeleze la notarii din România. În Drobeta Turnu Severin, cabinetele notariale au fost asaltate de cei care vor să își legalizeze documentele sau să dea declarațiile pe proprie răspundere solicitate la întocmirea dosarului. Și la departamentul specializat din cadrul Poliției Mehedinți, sosesc români din Serbia pentru a solicita cazierul judiciar. De asemenea, mai mulți frați ai noștri din Serbia de Răsărit vor să meargă la sediul ANC din București pentru a fi primii care depun dosarele pe baza articolului 8¹. Cei care nu știu să acceseze site-ul ANC sau nu înțeleg cerințele publicate apelează la liderii comunității românești, care deja spun că sunt din ce în ce mai solicitați, pentru a-i sfătui pe oameni și pentru a-i îndruma.

Președintele Asociației pentru Tradiția și Cultura Românilor DUNĂREA, din Kladovo, Tihan Matasarevici spune că oamenii vin la el și întreabă care este situația și cum pot obține cetățenia română. *„La multe întâlniri pe care noi le-am avut și la care s-a discutat despre cetățenia română, noi ne-am implicat și dorința noastră, a liderilor românilor din Serbia de Răsărit, a fost o dorință mare ca legea să fie modificată în așa fel încât și noi, românii de aici din Serbia, să putem câștiga dubla cetățenie. Noi suntem acum într-o situație foarte delicată, deoarece oamenii*

vin și ne întreabă cum să procedeze. Noi nu putem să spunem nimănui că nu are voie să aplice pentru cetățenia română, dacă el este român și se simte român. Întrebările oamenilor sunt simple, ei vor să știe când pot să depună dosarele, unde pot să le depună și dacă putem noi, reprezentanții mediului asociativ românesc, să le explicăm ce trebuie să facă și cum să facă pentru a ajunge la consulat sau direct la București pentru a depune actele de dobândire a cetățeniei române. Noi nu putem promite nimănui că va primi sută la sută cetățenia, dar nici nu avem voie să îi respingem sau să nu îi primim pentru a le explica ce spune legea despre dobândirea cetățeniei române. Așteptăm ca misiunile diplomatice ale României în Serbia să ne informeze când și cum pot să depună dosarele pentru cetățenie, persoanele care vor cetățenia română. Deocamdată multe lucruri nu sunt clare nici pentru noi, deoarece legea este făcută în așa fel încât nu e nicio unitate de măsură cu care să stabilim care întrunește condițiile și care nu în privința sprijinirii culturii și identității românești”, spune Matasarevici.

În dialog cu autoritățile locale din Serbia

Dragan Budujkić este primarul comunei Kladovo. Este de profesie medic și a absolvit Facultatea de Medicină din Craiova. Este etnic român, originar dintr-on sat foarte apropiat de municipiul Kladovo. Are o relație cordială cu asociațiile românești și spune că prietenia dintre românii de pe ambele maluri ale Dunării datează de milenii, de când Împăratul Traian a construit podul pe ste fluviu, edificiul ale cărui picioare se mai văd și astăzi în Drobeta Turnu Severin și Kostol – Serbia.

Pe data de 3 iulie 2015, primarul municipiului Kladovo, dr. Dragan Budujkić, a participat la „Seara românească”, organizată de Asociația pentru Tradiția și Cultura Românilor „Dunărea” din Kladovo. Cu această ocazie, edilul-șef a acordat un interviu portalului jurnalromanesc.ro. În interviul său, primarul

Kladovei vorbește despre legăturile strânse de prietenie între românii de pe ambele maluri ale Dunării, între români și sârbi și spune că această prietenie dintre cele două popoare, român și sârb, îi face pe locuitorii din Kladovo să se simtă ca și în Uniunea Europeană, deoarece atât ei cât și românii din Severin se vizitează reciproc, foarte des. Mai mult, Kladovo a devenit un loc frecventat din ce în ce mai mult de românii veniți, îndeosebi din Mehedinți, dar și din întreaga regiune a Olteniei.

Primarul Dragan Budujkić mai vorbește și despre importanța proiectelor transfrontaliere, printre care cel mai important se va realiza împreună cu Muzeul Regiunii Porțile de Fier, din Severin și va consta în realizarea unei holograme a faimosului pod construit de Apollodor din Damasc în urmă cu două milenii, hologramă care se va proiecta turiștilor între cele două picioare rămase, unul la Severin și celălalt în satul Kostol, aparținând comunei Kladovo.

23. Primarul Kladovei, Dragan Budujkić (dreapta) și Radisav Čučulanović, managerul Kladovei (stânga)

Reporter: Domnule primar, ce înseamnă Kladovo pentru români și ce înseamnă românii pentru Kladovo?

Dragan Budujkić: Prietenia dintre români și sârbi datează de foarte mult timp, de veacuri, adică de când Traian a construit podul peste Dunăre, unind două mari popoare. Prietenia dintre noi nu s-a întrerupt niciodată, a dăinuit și în vremurile rele, dar și în vremurile bune. Am avut dintotdeauna o bună înțelegere și, așa cum românii vin la noi zilnic, și sârbii merg zilnic la Severin și noi suntem și ne simțim ca și cum am fi în Uniunea Europeană. Eu sunt convins că în scurtă vreme vom trece unii la alții fără pașaport.

Reporter: Pentru că de fapt Dunărea ne unește și nu ne desparte, am înțeles că dumneavoastră lucrați la câteva proiecte transfrontaliere pe programul România – Serbia. Ne puteți detalia ce anume vă doriți pentru comunitatea din Kladovo, de la aceste proiecte?

Dragan Budujkić: Cu câteva zile în urmă, aici la Primăria din Kladovo, am avut întâlnire cu primarul din Svinița, care este de naționalitate sârbă și am încheiat o înțelegere pentru a realiza împreună proiecte europene, pentru că noi vrem să beneficiem de experiența în accesarea fondurilor europene și de accesul mai facil la acestea, pe care le are România. Aceste proiecte sunt, din punctul nostru de vedere, în beneficiul comun al românilor și sârbilor.

Reporter: Domnule primar, dintre toate proiectele pe care le aveți în vedere pentru accesare, care ar fi cel mai important pentru dvs.?

Dragan Budujkić: Am avut și o întâlnire cu conducerea Muzeului Regiunii Porțile de Fier, care accesează proiecte la Severin și am avut o întâlnire foarte bună și foarte importantă pentru noi. Am ajuns la o înțelegere asupra aceluși proiect de restaurare și valorificare turistică a Podului lui Traian, mai exact să realizăm o hologramă a podului. Noi avem la Kostol un picior, celălalt este la voi, iar acum noi trebuie să îl unim prin această hologramă.

Reporter: *Ce ne puteți spune despre românii din această zonă, domnule primar?*

Dragan Budujkić: Avem o legătură strânsă cu românii din Severin și din România.

Radisav Čučulanović, city-managerul Kladovei

Radisav Čučulanović este managerul municipalității din Kladovo, o funcție similară cu cea ce minicipalitățile din România numesc city-manager. Din această postură Radisav Čučulanović vorbește, pentru jurnalromanesc.ro, despre problemele reale pe care comunitatea le are în ceea ce privește economia, agricultura și turismul, dar și despre rata șomajului. De asemenea, Radisav Čučulanović explică faptul că investiturii agrari italieni sunt interesați de terenurile din Kladovo, dar au nevoie să concesioneze suprafețe mari, iar acestea pot fi obținute doar comasând numeroasele mici suprafețe rămase de la cei care au plecat definitiv în străinătate.

Radisav Čučulanović a acordat un interviu portalului nostru, pe data de 3 iulie 2015, atunci când a participat la „Seara Românească” organizată de Asociația pentru Tradiția și Cultura Românilor „Dunărea”.

„Principala problemă este cea a îndepărtării efectelor inundațiilor care au avut loc anul trecut aici, iar în ceea ce privește economia avem 2.200 de șomeri, avem ceva probleme cu agricultura și trebuie să facem o comasare a terenurilor rămase de la cei care au plecat definitiv în străinătate, trebuie să comasăm aceste terenuri pentru a avea suprafețe mai mari ce pot fi date investitorilor în agricultură, iar în acest sens avem câteva cereri din partea unor investitori italieni. Ne-am dori să se cultive mai mulți pomi fructiferi, pentru că până acum agricultura noastră s-a centrat mai mult pe cereale”, explică Radisav Čučulanović.

„Vița-de-vie este din ce în ce mai puțină și trebuie să refacem acest tip de cultură, pentru a putea să comercializăm produse în Uniunea Europeană”, mai povestește city-managerul Kladovei, făcând trimitere la vremurile în care celebrele vinuri de Kladovo, „Duša Dunava” (în românește „Sufletul Dunării”) erau la mare căutare.

„Avem proiecte transfrontaliere în valoare de circa 14 milioane de euro și suntem interesați să dezvoltăm comuna pe baza acestor proiecte transfrontaliere europene. În ceea ce privește turismul, Kladovo trebuie să refacă partea de ocupare și să readucă numărul mare de turiști care veneau pe vremuri la Kladovo”, mai spune Radisav Čučulanović.

Morile de apă de la Korbovo

O fotografie document, realizată în anul 1955, atestă faptul că românii din satul sârbesc Korbovo, aflat la malul Dunării, vizavi de Orstrovul Corbului, dețineau multe mori acționate de apele Dunării. Ele au dispărut, în jurul anului 1963, odată cu introducerea în sat a curentului electric, moment în care morile acționate electric erau mai eficiente, dar amintirea lor dăinuie în memoria localnicilor.

Satul Korbovo se află pe malul sârbesc al Dunării, chiar în dreptul unei localități de pe malul românesc al Dunării, care are o denumire similară – Ostrovul Corbului. Pentru cei care călătoresc, dinspre Hinova spre Vama de la Porțile de Fier II, șoseaua în linie dreaptă ce duce către Batoți trece chiar pe lângă albia fluviului, iar de pe acest drum, peste Dunăre, se zărește foarte clar localitatea Korbovo, arondată comunei Kladovo. Cu aproape un secol în urmă, românii de pe ambele

maluri ale bătrânului fluviu treceau frontiera cu bărcile și se întâlneau ca frații, ba chiar se încuscreau, deoarece foarte multe dintre fetele românce din Ostrovul Corbului, Batoți, Vrancea sau Crivina plecau să se mărite dincolo în Serbia. Acesta este și unul dintre motivele pentru care mulți dintre românii ce trăiesc astăzi în satele comunei Kladovo se mândresc cu rădăcinile lor românești.

Unul dintre acești români este Tihan Matasarevici, președintele Asociației pentru Tradiția și Cultura Românilor „Dunărea” din Kladovo, care este originar chiar din satul Korbovo. Soția sa, Simonida, este, însă, originară din satul Vajuga, localitate aflată tot pe malul Dunării, în dreptul satului românesc Vrancea. Bunica maternă a Simonidei este originară din satul Vrancea.

Revenind la satul Korbovo, trebuie spus că puțini știu faptul că aici, până prin anul 1960, existau mori de apă, acționate chiar de apele Dunării. Cei bătrâni își amintesc cu nostalgie cum mergeau la malul Dunării cu părinții lor pentru a măcina

cerealele la morile respective, iar unii dintre ei chiar se suiau pe acoperișul acestora pentru a plonja în Dunăre, în zilele toride ale verii.

Astăzi nimic din peisajul malului fluviului, din dreptul satului Korbovo, nu mai amintește de imaginea superbă a acelor mori. Totuși cineva din acest sat a păstrat o fotografie alb – negru, realizată în anul 1955 care surprinde o femeie și un bărbat, cel mai probabil la pescuit, pe malul Dunării, iar în spatele lor se zăresc foarte bine trei mori de apă. *Fotografia a fost descoperită, la o familie din satul Korbovo, de către cunoscutul muzicant din această localitate Milun Ivașkovici.*

Moștenirea culturală a familiei Ivašković (Ivașcu), din Korbovo

De peste trei generații, în familia Ivașkovici, din satul Korbovo, tradițiile populare românești sunt păstrate cu sfințenie. Fabricarea costumelor populare și muzica populară românească le-au adus satisfacții acestor oameni, dar și celor care le-au trecut pragul pentru a cumpăra țesături populare autentice sau i-au auzit cântând dumnezeiește la diverse ocazii. Dacă Milun și Dragana sunt cei care cântă minunat, formând un cuplu și în viață, dar și pe scenă, bunica Živadinka (Jivadinka) lucrează costume populare înflorate, după tehnici numai de ea știute, moștenite de la străbunica ei. Bunicul Voja, fost muzicant, dar și marinar, regretă azi vremurile minunate de altădată și spune că din păcate tradițiile încep să se piardă.

În dreptul satului mehedințean Ostrovul Corbului, aparținând comunei Hinova, peste Dunăre, în Serbia, se află un sat a cărei denumire sârbească este de asemănare izbitoare, de parcă cineva, înadins, ar fi botezat localitățile cu același nume și de parcă Bunul Dumnezeu ar fi dorit ca românii din cele două localități să fie frați pe vecie, iar Dunărea să îi unească, în loc să îi despartă. Satul de pe malul

sârbesc al Dunării se numește Korbovo și este locuit de o majoritate etnică românească, de oameni care din generație în generație își transmit nu doar dulcele grai românesc, ci și tradițiile populare și talentul muzical. Unul dintre cele mai elocvente exemple este cel al familiei Ivașkovici din satul Korbovo, unde Milun este reprezentantul celei de-a treia generații de muzicanți. Bunicul și tatăl lui Milun au avut aceeași pasiune și au cântat la mai multe instrumente populare, cum ar fi acordeonul, melodica, fluierul, cavalul, ocarina, iar Milun a crescut cu acordeonul în mână, instrument la care dacă se apucă să cânte, cei care au norocul să îl asculte uită de toate necazurile și se simt vrăjiți de binecuvântarea muzicii populare românești. Tatăl lui Milun, Voja Ivașkovici, fost marinar, povestește cu emoție cum cânta pe vremuri la nunți și botezuri, dar și la înmormântări și ce însemna viața de lăutar în vremuri în care farmecul existenței era unul cu totul și cu totul diferit față de viața noastră agitată și plină de imprevizibil de astăzi. Iar bunicul Voja are motive de bucurie, pentru că talentul și opera neamului său are șanse mari să nu se piardă, deoarece una din fiicele lui Milun, Elena, urmează studii muzicale.

Dacă pe linie paternă, familia Ivașkovici are rădăcini de muzicanți, pe linie maternă, o altă categorie de minunății au darul de a-i încânta pe iubitorii de tradiții populare și pe cei care au înțeles de ce păstrarea acestor tradiții este sfântă. Mama lui Milun Ivașkovici și soția bătrânului lăutar Voja, Živadinka Ivașkovici, a păstrat secretul fabricării celor mai frumoase costume populare și al broderiilor înflorate, de o frumusețe ce aproape că îți taie respirația, de la străbunica ei. Spune că s-a născut printre războaiele de țesut și broderii și că a învățat aproape de la sine meșteșugul complicat al fabricării celor mai tulburătoare costume populare. Živadinka păstrează acasă comori neprețuite, constând în obiecte de port popular ce au între 80 și peste 100 de ani, care au fost râvnite de foarte multe muzee de artă populară, dar pe care nu le-a dat nici în ruptul capului, spunând că asemenea minunății nu au preț, ele fiind, dincolo de comori ale portului popular românesc, moștenirea cea mai de preț a familiei ei.

Milun și Dragana, a treia generație de muzicanți

Milun, reprezentantul celei de-a treia generații de muzicanți ai familiei Ivașkovici, a fost binecuvântat de Dumnezeu nu numai cu talentul din genele strămoșilor săi, ci și cu o soție frumoasă și la fel de talentată muzical, cu o voce minunată și cu un suflet sensibil și delicat de artist. Dragana Ivașkovici este originară dintr-un alt sat al comunei Kladovo, satul Brza Palanka. Este solistă de muzică populară și împreună cu Milun, formează, și pe scenă, un cuplu strâns unit și care se completează reciproc. Iar pentru ca integrarea în frumoasa familie Ivașkovici, păstrătoare a tradițiilor neamului românesc, să fie completă, Dragana a învățat repede să lucreze și ea broderii și țesături populare și chiar să transmită această pasiune și celor două fiice, Elena și Silvana. Dacă Milun și Dragana sunt, așadar, cea de-a treia generație de muzicanți ai familiei, șansele celei de-a patra generații nu sunt pierdute, deoarece fiica soților Ivașkovici, Elena, studiază la facultatea de muzică.

La Korbovo, în mijlocul familiei Ivașkovici

Centrul Cultural Românesc din Kladovo este deja cunoscut românilor din zonă pentru promovarea tradițiilor românești. Plecând de aici, directorul acestui centru, Tihan Matasarevici m-a însoțit într-o călătorie printre tradiții și obiceiuri, nu oriunde, ci chiar în satul său natal, Korbovo. Obiectivul nostru a fost de fapt o incursiune printre comorile neprețuite, păstrate cu sfințenie de mai bine de trei generații, în casa familiei Ivașkovici. Aici am avut bucuria de a petrece câteva ore de vis în mijlocul a două generații, printre pasiunile acestora pentru muzică populară și pentru costumele populare cu broderii înflorate, cum rar mai întâlnești în ziua de azi. Aici ai impresia, pentru câteva clipe că timpul s-a oprit în loc și că mâinile harnice și pricepute ale strămoșilor lucrează în liniște și pace.

Voja și Živadinka Ivaškovici sunt pensionari. Voja a lucrat ca marinar pe Dunăre, dar multă vreme a fost lăutar, împreună cu tatăl său, cântând la nunți, botezuri și înmormântori, după cum era datina pe vremuri. Nici când pleca cu lunile pe vas, nu uita de pasiunea pentru muzică și își încânta colegii cu muzica tradițională românească. Bătrânul povestește că în nopțile lungi petrecute pe șlep, în cabina sa era mare veselie, iar colegii îl ascultau ca vrăjiți cum cântă și la acordeon, dar și la melodica, un instrument de suflat, care are și clape. Bătrânul cânta în tinerețe și la fluier, caval sau ocarină.

Cea mai frumoasă dintre amintirile depănate de Voja este legată de venirea pe lume a fiului său Milun. Acesta s-a născut la Galați, într-o iarnă când Dunărea înghețată a blocat șlepurile, iar soția sa, Živadinka, care era însărcinată, nu s-a mai putut întoarce acasă în Serbia pentru a naște. Milun s-a născut la maternitatea din Galați, iar în actele sale de identitate de azi scrie negru pe alb „locul nașterii – Galați, România”. *„Era mare veselie pe vremea mea, nunțile erau curate și frumoase, tot săracul avea bani să facă o nuntă, iar oamenii nu erau atât de agitați ca azi și se distrau mai mult! Doamne, ce vremuri frumoase! Cântam cu tata pe la nunți, iar de vreo câteva ori am cântat și în România”*, povestește bunicul Voja Ivaškovici.

Živadinka Ivaškovici a moștenit de la străbunii dumneaei un alt fel de talent, acela al broderiilor și al fabricării costumelor populare. În casa sa din Korbovo Živadinka Ivaškovici are o colecție impresionantă de costume populare autentice, unele dintre ele vechi de peste un secol. Bătrâna spune că de mai multe ori au venit reprezentanți de la muzeele din Belgrad să îi cumpere cu bani grei comorile, dar nu a vrut să le dea, pentru că, spune femeia, *„nu am vrut să îmi vând sufletul și moștenirea familiei mele”*. Frumusețea acestor costume, dar și acelor pe care le mai lucrează și acum, unele fiind estinate comercializării, este greu de descris în cuvinte, este tulburătoare. Bloderiile înflorate cu culori vii, cârpele, fotele, fîstăcurile cusute cu mâna și cămășile și iile sunt adevărate frumuseți și comori ale portului popular

românesc din Valea Dunării. Živadinka Ivařkovići a câștigat, pentru talentul moștenit de la mama și bunica dumneaei, și câteva premii.

Milun și Dragana Ivařkovići sunt muzicanți experimentați care fac atmosferă la nunți și la petreceri. Milun cântă la acordeon, iar Dragana din voce, iar cei care îi ascultă sunt de-a dreptul vrăjiți de talentul lor, dar și de felul în care, prin muzica lor păstrează vii tradițiile populare românești ale zonei. Una dintre cele mai tulburătoare melodii, o adevărată emblemă a muzicii populare românești din această zonă este „*Mândra mea cu cârpa mură*”.

24. Milun și Dragana Ivařkovići

Adevărul despre ziarul VORBA NOASTRĂ

VORBA NOASTRĂ a apărut în anul 1945, la Zajecear (Zăiceri), fondat de Cristea Sandu Timoc. Era scris în cea mai curată limbă românească, limba pe care românii din Serbia o vorbeau atunci, dar nu cu alfabetul latin, ci cu slove ale alfabetului chirilic. Dispărut, timp de 44 de ani, ziarul a reapărut în anul 1992, prin grija președintelui MDRS – Dimitrie Crăciunovici.

Din 1948 până 1992, timp de 44 de ani, ziarul nu a mai apărut, dar a văzut lumina zilei odată cu renașterea Mișcării Democrate a Românilor din Serbia (MDRS), în frunte cu Dimitrie Crăciunovici și Cedomir Pasatovici. Chiar și așa, VORBA NOASTRĂ a apărut cu mare greutate, însă nu și-a pierdut și nici nu își va pierde niciodată prestanța și parfumul istoric, indiferent dacă există unii care au mai încercat să stoarcă popularitate din tulburătoarea lui istorie.

Într-un extras din „Dacia Aureliană - Revista românilor din Timoc” apare sub titlul „XXI. Cum s-a născut ziarul „Vorba noastră” la românii din Timoc – Serbia de N-E (1945)” o mărturie a celui care a fost unul dintre liderii simbol ai luptei românilor timoceni pentru identitate, regretatul Cristea Sandu Timoc. Fără alte comentarii, care oricum ar fi de prisos, redăm mai jos mărturiile lui Sandu Timoc, consemnate în anul 2007.

„Pentru cititorul obișnuit, subiectul aceste pare a fi fără însemnătate; însă pentru românii din dreapta Dunării, unde nu a existat democrație nici o zi, nu există și nici nu va exista, pentru că democrația nu poate prinde rădăcini într-o lume imorală și necultivată, care privește la străini și minorități cu ură. Prin urmare pentru niște români învățați cu subjugarea și jupuiala economică timp de 112 ani de când au căzut de sub jugul turcesc sub jugul nemilos creștinesc al sârbilor, este un eveniment epocal, aproape nevisat, într-o lume necivilizată să se întâmple. În această conjunctură m-am aflat eu cu prieteni și oameni cu frică de Dumnezeu,

atunci când s-a pus temelia primului ziar în limba română, într-o țară neprielnică și sufocată de agresiuni și neînțelegeri ca Serbia.

Cei care îndrăzneau în Serbia să se gândească la lucruri atât de sfinte și omenești, de fapt fuseseră scăpați de la moarte cu doi ani mai înainte, atunci când i-am scos pe patru români timoceni dintr-un lagăr de prizonieri, ce-și aveau locațiunea în cetatea bastion din Timișoara de azi.

Așa se întâmplă că prin luna octombrie 1944, după ce armata sovietică a trecut Dunărea pe la Hinova, Vârbița Mare în Timoc Serbia, românii din acest teritoriu au început să se organizeze și s-au gândit și la viitorul culturii și limbii românești, interzisă de către statul de drept până și în zilele de azi. Un fost partizan comunist din armata titoistă, ajuns comisar politic pentru armata de eliberare iugoslavă din Serbia de Răsărit, avocatul Atanasie Radulovici, născut în Kobișnița, lângă Negotin, îmi trimite printr-un curier o scrisoare să vin neapărat la Negotin, să trec Dunărea fără pașaport, că are el grijă deoarece deține o putere nelimitată în provincie și să profităm ca împreună să înființăm primul ziar românesc la românii timoceni, de la facerea lumii.

Inițiativa mi s-a părut a fi de o inspirație venită de la Dumnezeu. Însă era greu să mă decid să trec în astfel de condiții Dunărea pentru că era riscul enorm de mare să nu mă mai întorc. M-am consultat cu prietenii din Turnu Severin, de la București, cu regretatul Iuliu Maniu și cu dr. Nicolae Lupu, Petre Brașoveanu și alții, dacă este bine sau nu să trec Dunărea pentru scopul arătat. Ei bine nu am găsit la nimeni o înțelegere, încât să mă încurajeze să merg la această întâlnire de o însemnătate atât de mare pentru românii timoceni.

De aceea am decis să risc, pentru că judecam astfel: „dacă merg și reușim să scoatem un ziar românesc, este o biruință, chiar dacă eu nu m-aș mai întoarce”. Prin urmare, m-am decis lăsându-mă în voia soartei și l-am rugat pe amicul meu Tasa Radulovici, să mi-l trimită însoțitor pe marinarul din satul Prahova, Toză Sârbu, care să tracă la Gruia cu arma, să mă protejeze cât timp voi sta la Negotin.

Am plecat într-o zi convenită cu amicul meu, marinarul a trecut la Gruia în port și eu am ajuns la Rădoivăț în familia judecătorului Oprea, pe care îl cunoșteam, și care m-a transportat la Negotin, cam vreo 7 kilometri cu șareta proprie. Discuțiile noastre s-au purtat în Casa Armatei din Negotin, unde Tasa Radulovici m-a așteptat, având curtea instituției plină de rezerviști chemați să fie trimiși la război pentru eliberarea Belgradului de sub ocupație germană și bulgară. Când am pus piciorul pe prima treaptă a scării de la comandament și am aruncat ochii peste mulțime, cei mai mulți mă cunoșteau și au început să strige „Sandu, Sandu...vrem școli, vrem biserici...”. În față erau câțiva învățători, l-am recunoscut pe dascălul Nicolici de la Corbova, de la Mocrani și alte sate. M-am întors cu fața spre mulțime, i-m salutat și i-am mulțumit, spunându-le că „drepturile lor nu stau în mâna mea, sau în puterea mea, ci stau în mâna lor și în puterea lor”.

După aceea, am discutat amănuntele înființării ziarului „Vorba noastră”, cum să obținem hârtie de tipar de la București și ce stratagemă va trebui folosită pentru ca să se aleagă și armata comunistă a lui Tito cu un folos de pe urma acestei ecuații. Eu mă pregătisem de la București să merg în Bosnia la statul major al mareșalului Tito și să îi cer un mic interviu. În acest scop am obținut o legitimație semnată de directorul Voinea, iar numele meu pe document era următorul, „Sandu Zlocuteanul, corespondent la Belgrad al Agenției de presă, Rador”. Aprobarea pentru obținerea unui interviu din partea mareșalului Tito mi-a fost respinsă de către comandantul militar al regiunii Timocului, un anume Angelkovici. Acesta mă socotea un fel de infractor pentru statul comunist iugoslav și avea gânduri întunecate cu mine; dacă nu era Tasa, să-l convingă că nu sunt periculos, că nu am comis nici un rău, nu se știe ce se putea întâmpla.

Era ziua de 7 noiembrie 1944, am coborât după ce am pus la cale o călătorie a mea până în satul natal Zlocutea – Alexandrovaț și modalitățile obținerii de la guvernul României a hârtiei și a unor furnituri alimentare pentru armată. Erau în curtea casei armatei și așteptau să fie îmbarcați în vagoane și

trimiși pe front în Bosnia. Mai mulți tineri erau chiar din satul meu și atunci l-am rugat pe Tasa, spunând-i mai mult în șoaptă, cam așa: „Lasă-i pe amărății ăștia și cheamă-i altădată, fă-le acest bine dacă vrei să te vadă Dumnezeu, că numai El va fi cu tine”, și așa a și făcut, toți au plecat acasă, iar eu cu cei din Zlocutea aproape am umplut un vagon. Era o bucurie pe fețele unor frați nenorociți care scăpaseră de sub administrația bulgărească. A mers cu mine și ocrotitorul meu, Toză Sârbu, iar a doua zi la înapoiere, când urma să mă însoțească până în port la Rădoivăț, împreună cu un fost ziarist sârb, Marinko Paunović, căsătorit cu o româncă din Korbovo, pe care l-am sprijinit cu alimente vreo trei ani, dintr-o dată m-au părăsit dispărând în mulțime, rămânând numai cu sora mea, cu vărul-meu Velko și cu cumnatul acestuia Bogomir a lui Lăpădat. Ei voiau să meargă până la Turnu Severin, să facă niște cumpărături pe care aici nu le puteau găsi.

După ce am trecut calea ferată și am apucat pe șoseaua ce șerpuia spre Rădoivăț, la numai vreun kilometru am văzut multă lume pe un tâpșan adunată și aproape încremenită în fața unor partizani naționaliști sârbi, ce fuseseră împușcați chiar în noaptea aceea. Am presimțit că acolo nu este ceva curat și am ezitat să merg, însă nici soru-mea și nici ceilalți nu se mișcau din loc și priveau crucindu-se ca la o minune ce numai în Serbia se poate petrece. Era un timp cețos, nu vedeai la 50 de metri și ziua era scurtă, mă gândeam că până seara nu o să putem trece Dunărea, de aceea am sărit șanțul și m-am dus să văd ce mai pot face confrății noștri sârbi în vremuri învrăjbite ca acelea.

Când am ajuns și am văzut mai multe cadavre împușcate în cap, cu mâinile legate la spate cu o sârmă, izbutiseră sârmanii să se ridice cu pieptul deasupra pământului ca și când ar fi încercat un zbor în lumea nebinecuvântată. Creierii risipiți în stânga și în dreapta puteau să îl îmbolnăvească pe un om normal și sănătos. Asemenea masacru, nu văzusem dar nici nu citisem că e posibil să se petreacă în lumea fără de suflet.

Am ajuns la Rădoivăț spre seară și nu găseam barcă care să ne treacă Dunărea. De asemeni nu aveam pașaport nici unul dintre noi cei patru care călătoream în România. Mai târziu mi-am dat seama că intenționat partizanii care mișunau prin sat și trăgeau focuri de armă când într-o curte, când în alta, te făcea să crezi că ești ajuns la marginea iadului și de aici nu ai nici o salvare. Încercările de a-i îmbuna pe partizani când cu bani, când cu alte momeli, nu dădeau nici un rezultat. Până la urmă am izbutit să aflu că sunt în căutare de a cumpăra un bou pentru a-l tăia și trimite carne armatei. Eu i-am promis șefului acestora că le cumpăr un bou dincolo la Gruia, pe care-l pot tăia și până seara au carnea. După ce s-a convins că poate avea încredere în promisiunile mele, a zis că el merge cu oamenii lui să ia carnea, iar eu să plătesc. Cum am ajuns în port, domnul vameș șef Petrică Brașoveanu s-a dus cu partizanii în sat, au plătit carnea și s-au întors în Serbia cu barca plină. La Severin am ajuns noapte cu o căruță și am fost legitimați de către armata sovietică de câteva ori. Merită să vă spun că toate locuințele pe care le-am avut în Severin au fost bombardate și făcute scrum de aviația americană, începând din luna aprilie până prin luna august. De aceea nu știam pe unde să mă mai ascund. La urma urmei m-am mutat în satul Șimian, într-o casă de margine.

A doua zi am aflat din presă, din ziarul Scânteia și România Liberă că și viitorul ministru de externe, Grigore Preoteasa, care a murit într-un fel de accident de avion la coborârea pe aeroportul Moscova, a făcut și el o călătorie la Negotin pentru a cere îngăduința să ia un interviu mareșalului Tito. Însă nu i s-a permis. Rețin din ziare că omul politic amintit s-a mirat că oamenii din sate vorbeau românește, precum și căruțașul și nu înțelegea miracolul, de unde vor fi învățat. Cam a treia zi a sosit la mine Voilav Baldjici, în uniformă de militar german și în bandulieră cu un pistol mauser, de fabricație germană. A dormit pe jos, nu a vrut să doarmă cu mine în pat și purta cu el un geamantan plin cu dinari, să plătească hârtia plus două vagoane de untură, un vagon de zahăr și un vagon de orez.

Călătoria la București nu ar fi fost posibilă atunci pentru că toate trenurile erau militarizate, circulau numai trenurile sovietice, dar am găsit o soluție ca prin jandarmeria municipală, care avea un autobuz, să putem călători la Craiova, unde am dormit o noapte la un hotel destul de modest, iar a doua zi ne-am urcat clandestin pe un tren de marfă, care a oprit la București, astfel că am scăpat cu bine. Aci am apelat la Ministerul Economiei, să fim primiți de către ministrul Tudor Ionescu.

Pe atunci era timp de război și era greu să ajungi la un ministru, însă când a auzit că este vorba de o delegație de la românii din Timoc, imediat ne-a primit și nu a mai fost nevoie să apelăm la Iuliu Maniu sau alții, care oricum ne-ar fi sărit în ajutor. Ministrul Tudor Ionescu a fost bucuros că are prilejul să-i ajute pe românii timoceni din Serbia de Răsărit. El a aprobat un vagon de hârtie de ziar și patru vagoane de alimente pentru armata comunistă a lui Tito. Când am vrut să plătim contravaloarea hârtiei și alimentelor, ministrul a spus: „facem această gratuitate pentru frații noștri din Serbia, încât ei să aibă jumătate de vagon de hârtie, iar jumătate să fie folosită pentru ziarul „Borba” de la Belgrad, care nu avea hârtie și apărea când și când, iar restul se dă armatei iugoslave, ca să se știe că noi românii știm să recunoaștem atunci când guvernanții sârbi își apleacă urechea la nevoile și grijile sărmanilor frați români din Serbia.

Cam așa s-au întâmplat lucrurile până când în cele din urmă, cam prin luna martie 1945, a apărut primul număr din ziarul „Vorba noastră”, pe care l-am păstrat, iar la cel de-al doilea număr am trimis o scrisoare anonimă exprimându-mi anumite păreri în legătură cu unitatea fraților români din Serbia de Răsărit, că acum este momentul să alcătuiască o delegație și să merge la mareșalul Tito, pentru ca printr-un memoriu argumentat să ceară școli în limba lor maternă, așa cum au românii din Banatul de Vest, lucru pe care l-au și făcut.

A fost o perioadă înfloritoare din 1960 înainte, nu numai pentru cetățenii iugoslavi dar și pentru românii din Serbia. Ziarul „Vorba Noastră” apărea

săptămânal, îl primeam la ambasada României din Belgrad și ne întâlneam cu cei vreo 5 deputați ai românilor din Timoc. Ziarul a apărut la Zajecar, în grai muntenesc sau bănățean și atunci nu se făcea deosebire nici de către administrația iugoslavă între denumirea de român și vlah. Românii între ei își ziceau că sunt rumâni iar sârbii le ziceau când vlah când rumân.

Tot atunci au avut și un post de radio la Zajecar, tot în limba română și nu a pierit nici un sârb, nici un politician, nici un polițist, n-a pierit nici Serbia, nici Iugoslavia, ci dimpotrivă au început să înflorească spre invidia țărilor din răsărit, căzute sub cizma nemiloasă a comunismului sovietic. Românii din Timoc au rămas în Serbia, tot așa cum au fost, fără să fi păgubit cu ceva statul în care trăiesc.

Datorită biroului informativ de a București, în 1948 ziarul „Vorba Noastră” a fost suspendat, deci desființat, iar piesele postului de radio Zăiceri al românilor din Timoc a fost transferat albanezilor de la Kosovo, pe care Tito și comuniștii lui îi lăudau pentru faptele de arme împotriva fascismului, iar pe Albania o socoteau o mare putere în Balcani, de aceea în 1946 trimiseseră vreo două divizii în Albania, ca să instruiască armata populară și să se alcătuiască o federație între Albania și Republica Federativă Iugoslavia. Iată că există o posibilitate de federalizare a provinciei Kosovo cu „prietenii lor sârbi”. Bine ar fi să se înțeleagă așa cum s-au înțeles sub administrația Tito, însă Tito era un croat, nu era sârb. Din 1948 până 1992, timp de 44 de ani ziarul nu a mai apărut, dar a văzut lumina zilei odată cu renașterea Mișcării democratice a român vlahilor din Serbia, în frunte cu Dimitrie Crăciunovici și Cedomir Pasatovici. Ziarul a apărut când la Zăiceri, când la Novisad, unde era redactor șef, Ildvoreanu și i s-a curmat apariția în 1999, odată cu moartea redactorului (...). (Cristea SANDU TIMOC – 16 noiembrie 2007)²

² Extras din „Dacia Aureliană - Revista românilor din Timoc” apare sub titlul „XXI. Cum s-a născut ziarul „Vorba noastră” la românii din Timoc – Serbia de N-E (1945)”

Mărturii mai recente

Iată ce scria profesorul, jurnalistul și publicistul Victor Rusu, de la Drobeta Turnu Severin, despre „Vorba Noastră”, în ziarul „Informația de Severin”, la doar câțiva ani după consemnarea lui Sandu Timoc. Și din acest minunat text putem descoperii puritatea adevăratei publicații „Vorba noastră”:

Sunt, de mai bine de jumătate de secol, un împătimit cititor și iubitor de presă, de toate genurile, dar vă mărturisesc cu toată sinceritatea că niciodată nu am citit cu atâta febrilitate, cu atât de viu interes, o publicație, cum am citit revista fraților noștri români din Serbia, cu titlul inspirat, cuceritor de simplu, „Vorba Noastră”.

Lectura atentă, aprofundată, a întregului sumar al revistei, bogat, cu o tematică și o ideatică diversă, majoră, de o stringentă actualitate, mi-a generat emoții și trăiri rare, de bucurie și satisfacție intelectuală, de stimă, prețuire și dragoste colegială și frățească, pentru înzestrații și entuziaștii ei redactori și colaboratori, care, în condiții total nepropice oricărui inițiativă cultural-artistică de anvergură și puternice, îndelungi reverberații afective și civice, de fâțișă, obstinată, absurdă ostilitate a guvernanților Serbiei de azi, sub zodia malefică a unor incredibile, stupefiantă discriminări etnice, susținute, metodice, sistematice, inacceptabile, au izbutit, totuși, să finalizeze, la un nivel publicistic cu totul remarcabil, o asemenea veritabilă ctitorie a spiritului românesc în acțiune. Chiar frontispiciul impresionant al revistei, „Vorba Noastră” cu mult profesionalism și înțelepciune conceput, ne furnizează neabătut de multe informații de cea mai mare însemnătate, despre dramaticul, pilduitorul ei destin publicistic. Astfel, aflăm că această splendidă revistă a românilor din Serbia, de pe Valea Timocului (Nord-Estul Serbiei), de pe Valea Moraviei (Nord-Vestul Bulgariei) și din regiunea A. P. Voivodina, a mai apărut, într-o altă serie și în alt context politico-social, acum aproape jumătate de secol și se reia tipărirea ei, într-o nouă serie, după 44 de ani,

pentru că noii editori au ținut să precizeze încă din frontispiciu: „După 44 de ani, iarăși vedem FOAIA care se numește <Vorba Noastră>”. Tot în frontispiciul revistei a fost inclus și un superb, răscolitor MOTO, care spune, lapidar, aforistic, totul despre orientarea și nobilele, înălțătoarele ei meniri: „Limba lui care o lasă, blestemat să fie-n casă!” Dar cele mai importante informații furnizate de admirabilul (chiar din punct de vedere grafic este foarte reușit!) frontispiciu al revistei „Vorba Noastră” rămân totuși, acestea: „Revistă editată de Mișcarea Democrată a Românilor din Serbia, cu sprijinul Departamentului pentru Românii de Pretutindeni, pentru românii din toată lumea”.³

Încercări de extindere în mediul asociativ românesc

O asociație românească din Kladovo, Asociația pentru Tradiția și Cultura Românilor DUNĂREA, înființată în urmă cu 6 ani de Tihan Matasarevici, a început să înființeze filiale locale în mai multe zone ale Văii Timocului. Inițiativa nu se va opri aici, dacă ar fi să ne luăm după ce spune liderul asociației, deoarece ar exista premise și pentru filiale la Belgrad și Viena. Inițial s-ar putea crede că o filială asociativă a românilor din Serbia, deschisă în capitala Austriei e doar o glumă, însă statisticile arată că numai din satele comunei Kladovo, la Viena trăiesc și lucrează circa 6.000 de etnici români.

Prima filială s-a deschis pe data de 3 noiembrie 2015 la Negotin, are sediu în apropiere de centru și e condusă de doamna Svetlana Milenković.

Obiectivele expuse de conducerea noii filiale a asociației din Kladovo sunt acelea de „a coagula comunitatea românească din satele comunei Negotin, de a veni în întâmpinarea nevoilor acestei comunități de apărare a drepturilor fundamentale la identitate culturală, lingvistică și religioasă, de a accede mult mai

³ Colecția ziarului „Informația de Severin”

ușor la cursurile de limba română cu elemente de cultură națională, precum și de a găsi rezolvare problemelor pe care comunitatea românească le are”. Mai mult, potrivit conducerii noii structuri asociative, un obiectiv important pe care va încerca să îl materializeze în anul următor este deschiderea la Negotin a unui Centru Cultural Românesc după modelul celui înființat la Kladovo, în anul 2014, pe baza unui proiect finanțat de Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni din cadrul Ministerului Afacerilor Externe al României. Comuna Negotin are în componență nu mai puțin de 37 de sate.

„Am dorit să facem câțiva pași înainte. Am primit multe cereri din multe zone ale Serbiei de Răsărit, pentru a înființa organizații locale. La Negotin avem 37 de sate în care trăiesc români și aceștia au nevoie de tot sprijinul nostru. Românii din această zonă aveau nevoie de o instituție cu care să colaboreze bine. Interesul nostru în această zonă se îndreaptă către românii declarați din Negotin care ne-au cerut să venim și în mijlocul lor”, a precizat Matasarevici, care este și membru al Consiliului Național al Minorității Naționale a Românilor din Serbia.

„Interesul nostru pleacă de la faptul că am observat la recensământul din 2011 o scădere dramatică a numărului de români. Dacă ne vom întinde cu aceste filiale și vom atrage proiecte, vom putea să mărim numărul de români și să putem la următoarele alegeri să avem mai mulți membri din Serbia de Răsărit în CNMNRS și să mutăm sediul acestui consiliu aici la noi, într-un oraș reprezentativ din Valea Timocului”, mai spune inițiatorul.

Pe 14 și 15 noiembrie 2015, au mai fost înființate încă două filiale ale ATCR DUNĂREA la Kucevo și la Topolnica. Dacă ne referim la Kucevo, inima cunoscutei regiuni locuite majoritar de populație românească Homoljje, este vorba de prima formă asociativă a românilor, cunoscută vreodată. La Topolnica, un sat ce aparține administrativ de comuna Majdanpek, tot cu o populație numeroasă de etnie română, constituirea filialei are rolul de a crea o punte de legătură între zona Kladovo și împrejurimile orașului Donji Milanovac, aflat la mică distanță de satul

Topolnica. Comitetul format la Kucevo este condus de Dragan Momirovici – președinte; Slaviša Jovanović – vicepreședinte și Miki Momirovici – secretar.

„Vrem și noi să avem cursuri de limba română, să avem aici cărți și să învățăm să scriem și să citim românește, iar aici vreau să vă spun că până acum nu a existat nicio asociație pur românească”, a declarat președintele filialei ATCR Kucevo, Dragan Momirovici.

Fluierul fermecat al lui Jika Maku din Ranovăț

Jika Makulovici sau, așa cum îl știe toată lumea, Jika Maku, este un artist popular care te cucerește cu farmecul său inegalabil, încă de la primele vorbe. Este un român adevărat din satul Ranovac (Ranovăț), ce aparține teritorial administrativ de Petrovac n Mlavi. Nici nu vrea să audă de denumirea de vlahi și spune că s-a născut român și așa s-a pomenit din moși-strămoși. Cântă la fluier dumnezeiesc, cunoaște istorie și chiar balade istorice

25. Jika Maku și fluierul său fermecat

despre eroii acestor meleaguri și, peste toate acestea, are o poveste a fluierelor impresionantă, de la felul cum se construiește un fluier românesc și până la felul cum fluierile fermecate ale acestor locuri se lasă moștenire din generație în generație. El însuși deține un fluier ce datează tocmai din anul 1834.

Pentru a nu altera farmecul povestirii pe care am filmat-o cu Jika la Petrovac, am transcris-o în cuvinte și o voi reda exact așa cum a spus-o el, fără a interveni nici în stil, dar nici în grai! Doar intertitlurile îmi aparțin, restul e povestea fluierelor fermecate românești de la Ranovac.

„De prima dată am mers la școală și am învățat sârbește, noi nu știam decât românește. Eu am avut și două bunici, născute pe la 1900, care nu au știut neam românește și făceam șezători așa cum se făceau și în România. Noi am vorbit românește, am cântat românește, am jucat românește, noi nu am știut ce e aia vlahi. Doinele românești erau atunci desprinse din durerea și bucuria oamenilor. La noi aici au fost mulți fluierași. Într-o orchestră erau 12 fluierași. Eu păstrez și acum fluierul de la străbunicii mei, din 1834. Strămoșul meu se numea Pătru al lui Macu și a venit din România, de la Argeș. Când am fost noi în clasa a treia am învățat și istoria și țin minte și acum cartea aia, am învățat noi atunci de Karagheorghevici”.

Jika povestește că o parte din eroii acestor locuri erau și ei de etnie română, unul dintre ei fiind Paul Matei, iar când el i-a spus învățătoarei acest lucru, ea s-a supărat, dar până la urmă ea i-a dat dreptate și i-a spus „Copile, ai dreptate, voi sunteți români aici, iar noi sârbi, dar noi am trăit în pace întotdeauna. Nu e vremea acum de astfel de adevăruri, dar tu ține minte asta și scrie undeva, pentru că într-o zi asta va trebui!” A umblat prin toată Europa cu muzica populară și a făcut înconjurul pământului, cântând din fluierul său fermecat .

„Ăștia care ne-au botezat pe noi că suntem vlahi, să îmi spună ei mie dacă știu de unde a ieșit vorba asta!”

„Nouă ne spun sârbii că suntem vlahi, dar eu am umblat mult prin România și am putut să văd că vorbim la fel și că tot un neam sunt. Noi nu cătăm să rupem țara și nici să facem vreo autonomie, noi vrem să ne păstrăm identitatea noastră, să avem și noi cetățenie, să fim români, adică aia ce suntem de sute de ani. La voi există școli pentru sârbii din România, numai nouă aici nu ne dă voie să facem școală în limba română și aia nu e bine. Nici când, pe unde am umblat eu prin România, nu s-a întâmplat ca eu să nu mă înțeleg cu românii, iar acum sârbii ne spun nouă că suntem vlahi, dar să spună ei ce e aia vlah, că eu nu știu, la mine nu s-a pomenit aia! Muma mea a bătrână nu a știut să spună că sunt vlah, că vorbim vlășește, că jucăm vlășește, mi-a spus numai că noi suntem români, cântăm românește și vorbim românește. Acum, eu aș vrea ca ăștia care ne-au botezat pe noi că suntem vlahi, să îmi spună ei mie dacă știu de unde a ieșit vorba asta! Bătrânul meu era Pătru Macu, mai târziu i-au spus sârbii Makulovici, el a murit la 1956, dar îmi povestea că dacă spunea că e român era tratat ca neoamenii. Dacă noi spunem că țara noastră mamă e România, ce e rău în asta? Și sârbii din România spun că țara lor mamă e Serbia! Mai frumos ar fi ca peste tot să fie respectată etnia omului și să spună liber ce este! Comuniștii mă lăsau să spun că sunt român, dar ăștia de acum îmi spun că sunt vlah! ”

„Sârbii cată să ne piardă, iar românii nu cată să ne ajute!”

„Povestea fluierelor s-a născut aici, niciunde nu e mai frumoasă ca aici! Românii nu au fost aici oameni sălbatici, au fost oameni educați aici, au avut tradiție și cultură! Povestea muzicii păstrate din vechime aici la noi e o poveste cu jocul al greu. Jocul al greu se pomenește mai întâi de pe vremea lui Cneaz Lazar. El se juca de seara până dimineața și se făcea întrecere între băieți, până când

ceda unul. Se făcea pariu și se punea mâncare și băutură și care rezista câștiga tot. Tradițiile noastre sunt vechi și se păstrează cu sfințenie. Sârbii cată să ne piardă, dar românii nu cată să ne ajute, nu ne dau nici un sprijin, iar noi suntem ca o națiune nici pe cer, nici pe pământ. Europa ar trebui să se întrebe cine suntem noi, să afle că sunt niște români în Serbia care au o cultură a mai veche în Europa. Tradiția noastră se pierde! Eu nu am sprijin nici de aici, nici de dincolo, iar jocurile noastre populare se pierd”.

„Lemnul de fluier se taie de unde nu se aude apa!”

Jika povestește cum se fabrică un fluier și cum a făcut el un fluier după cum a văzut el la bătrâni.

„Fluierul se face din scoruș sau corn. Dar se face și din salcâm. Fluierele în această zonă se lăsau din generație în generație, ca pe ceva de mare preț. Eu am moștenit un astfel de fluier, la a șasea generație, iar atunci când l-am primit am văzut pe el că era făcut în anul 1834. M-am interesat eu cum se face un fluier românesc. Se zice că la Ranovac ultimul care a știut cum se face un fluier românesc a fost Dumitru Fusu. El nu a avut copii și a lăsat meșteșugul la Pătru Mărișan din Manastirica. Eu atunci am făcut un fluier și am mers la el să îmi spună dacă e bun, iar el mi-a spus că e bun, dar trebuie botezat! El a spus că e șină, da acum eu să îl fac eu fluier! Nu știu ce i-a făcut, dar după aceea cânta de nu l-am recunoscut. Mi-a spus apoi că fluierul are povestea lui și nu se face așa oricum și din orice! Am stat pe lângă el și omul mi-a povestit că mai întâi să cată lemnul de fluier, pentru că există lemn de capre, lemn de oameni nărozi și lemn de fluier! Lemnul de fluier se taie de unde nu se aude apa, lemn chinuit care stă la uscătură în bătaia vântului. Lemnul de fluier se taie între Sânte Mării (între Sfânta Maria a Mare și Sfânta Maria a Mică). Nu se taie luna, duminica, miercurea și vinerea, se taie în răsărit de soare, se lasă în pădure să i se usuce frunza. Când s-a uscat frunza, ai luat balebă de cal ori de vacă în traistă, se taie cât trebuie, dar se lasă câte o palmă în

plus la fiecare cap. apoi se lipește cu balega și se pune pe pod. Trei ani stă, după trei ani se sparge, se anină cu ață și iar mai stă trei ani și abia după aia se găurește cum trebuie. Pentru fiecare gaură a fluierului e câte un burghiu. Nu știu cum au măsurat ei în vremea aia, pentru că la o gaură nu e nici 10 mm, nici 11 mm, ci numai 10,8 mm. După 9 ani se ia fluierul și se face cu cuțitele. Mai întâi se face găurile, apoi fereastra și dopul și trebuie să știi exact cum se cioplește buza. Fluierul purtător are patru păsări de ziuă: privighetoarea, ciocârlia, mierla și turturica. Dacă nu le are pe toate, atunci nu mai e fluier românesc. Fluierul al mai mare, se spune că poartă patru păsări de noapte: Ciușul, ciurezul, bufnița și iar turturica. Fluierul trebuie să aibă patru câmpuri (octave). Fluierul când e gata, se unge cu seu de oaie și propolis și se ține numai în suport de blană de oaie cu blana înăuntru”.

Românii din Veliko Gradiște

Jiva Momirović este originar din orașul, port la Dunăre, Veliko Gradiște și din anul 2013 se preocupă intens de dezvoltarea cursurilor de limba română. Spune că face acest lucru numai din pasiune, el fiind un om de afaceri în domeniul construcțiilor. Ceea ce l-a determinat să se implice a fost situația propriilor copii, pe care vrea să îi învețe limba română. A pornit în 2013, cărând cu mașinile personale copiii din satele învecinate la cursurile de limba română organizate de părintele Iel Buobu Lui pe baza unui proiect finanțat de DPRRP. În acest an, Jiva Momirović a pus bazele unei asociații a învățătorilor români din Serbia și spune că aceasta va fi și o modalitate de a găsi dascăli pentru zonele în care nu se pot face cursurile de limba română cu elemente de cultură națională tocmai din cauză că nu există cadre didactice. A reușit, în zona în care trăiește, o zonă în care populația de etnie română e mai puțin numeroasă ca în alte zone, ceea ce acolo unde sunt românii

26. Jiva Momirović, împreună cu profesoara Vesna Shubert, la Veliko Gradište

mai numeroși, nu s-a reușit, adică să convingă conducerea școlilor să accepte cursuri de limba română în școli.

Reporter: *Domnule Momirović, sunteți cunoscut mai mult ca un om de afaceri. De unde această chemare către ai ajuta pe românii din această zonă și de ce v-ați alăturat acestei mișcări de renaștere a comunității românești?*

Jiva Momirović: Totul a pornit de la copiii mei. Am acasă două fete și vreau ca și ele să poată vorbi și cunoaște limba mea maternă. Soția mea este sârboaică și cel care le poate învăța sunt doar eu. Eu, însă, nu mă pot ocupa de asta. Dar a venit momentul ca la școală să se poată învăța limba română și când s-a aplicat acel proiect pilot, în zona Zaječar, prin anul 2012, la care au participat circa 1.600 de copii, m-am întrebat de ce nu se poate face același lucru și aici la noi sau la Pojarevac, ori pe Valea Moravei, precum și în alte locuri unde sunt copii români. În acel moment mi-a venit ideea ca și noi să începem pe aici să ne organizăm. Mai ales că, trebuie să vă spun, mai erau și alți părinți care voiau să își trimită copiii la

cursurile de limba română. Tot în timpul acela s-a înregistrat și o asociație, condusă de doamna Jasmina Glișici, „Asociația părinților care vor și copiii lor să învețe limba română la școală”, iar atunci eu am văzut și am înțeles că e momentul ca noi să ne unim și să lucrăm pentru asta. Am pornit mai întâi cu cursuri de limba română, mai ales că proiectul pilot s-a făcut doar în zona Zajecear, iar în zona Pojarevac nu, ca și cum pe aici nu ar fi români!

Reporter: *Ați organizat cursuri voluntar, fără ca cineva să vă plătească pentru asta?*

Jiva Momirović: Eu am o afacere în domeniul construcțiilor și am două mașini acasă, de aceea timp de trei luni am mers din casă în casă, prin două – trei sate învecinate, pentru a strânge copiii și a-i aduce la cursurile pe care le țineau, atunci, părintele Iel Buobu Lui și soția lui Rodica, de la Čuprija. Se întâmpla asta în anul 2013 și la acea vreme, timp de trei – patru luni, îi aduceam dimineața la cursuri și îi duceam după-amiaza acasă. În primul an, 2013, am avut doar 10 copii și câțiva adulți la cursuri, al doilea an (2014) am avut 30 de copii la cursuri, pentru că oamenii au realizat că e bine să se facă astfel de cursuri. Apoi am strâns semnături și am rugat directorul de la școală să putem și noi învăța limba română. Prima anchetă aici la noi, la Veliko Gradište, s-a făcut în anul 2015 și am realizat că s-au declarat 86 de copii la două școli, pentru a învăța cursurile de limba română cu elemente de cultură națională.

Reporter: *Curios este faptul că aici, la Veliko Gradište, românii sunt în proporție mai mică decât în alte zone, dar cu toate acestea, vor mai mult decât alții să meargă la școală pentru a învăța limba română.*

Jiva Momirović: Oamenii de aici au o gândire mai liberă și avem nu numai români care vor să învețe limba română, ci și sârbi! Avem 10 – 15 la sută români, dar am văzut că că vin la aceste cursuri și sârbii. Ne întâlnim zilnic cu sârbi care atunci când aud graiul nostru ne spun că e frumoasă limba asta și vor și ei să o învețe.

Reporter: *Vorbiți-ne puțin despre asociația pe care doriți să o înființați aici!*

Jiva Momirović: După toate rezultatele de pe teren, avem ideea înființării unei asociații de învățători. Vrem o asociație a învățătorilor care să fie în legătură cu cei din România, să avem o bază, să știm câți profesori avem, cine sunt ei, să facem schimburi de experiență cu cei din România. Asociația este în faza de înregistrare și deja avem contact cu mulți profesori pe care nici nu i-am cunoscut până acum. Această asociație va furniza cadre didactice pentru toate școlile unde nu sunt cadre didactice.

Reporter: *Există interes pentru o astfel de asociație? Vin oamenii către dumneavoastră?*

Jiva Momirović: Avem foarte multe contacte cu foarte mulți profesori și ei vin către noi, iar asta e un lucru bun.

Reporter: *Ce spuneți despre vorbirea în grai?*

Jiva Momirović: Nu e problemă, noi toți vorbim în grai, dar noi nu putem face nimic cu limba aceea în grai, aia e o limbă doar de muzeu, de istorie, ca să spun așa! Din păcate copiii nu mai știu nici aia în grai să vorbească și trebuie ca noi să îi învățăm limba română literară.

(26 septembrie 2015)

Creșterea animalelor, ocupație tradițională românească

Creșterea animalelor este o îndeletnicire tradițională românească, de la care nici românul Jivorad Trucić sau Truță, cum îi spun prietenii, din Mala Jasikova (Isîcova Mică), un sat ce aparține administrativ de Zajecear, nu face rabat. Crește împreună cu familia 11 vaci de lapte. Iar laptele îl vinde la o firmă de profil

din Zajecear. În mica sa fermă, în care lucrează doar cu familia spune că este o muncă destul de complexă, de pe urma căreia nu scoate venituri foarte mari, dar îi place mult ceea ce face și de când s-a pomenit el, românii din această zonă au crescut animale, în special vite și oi. Produce cam 120 de litri de lapte pe zi. Statul îl ajută, însă spune că subvențiile pentru zootehnie sunt totuși destul de mici în Serbia, circa 300 de euro pe an de cap de vacă furajată.

Truță este și vicepreședinte în Consiliul Local de la satul Mala Jasikova și la ultimul recensământ, cel din anul 2011, s-a declarat român. Spune că a făcut asta pentru că el se trage dintr-o familie venită pe aceste locuri din partea Craiovei și în familia lui au fost numai români, nu vlahi! Strămoșii din partea tatălui se numeau Smađu, iar cei din partea mamei, Oprea. *„Eu nu înțeleg ce e aia vlahi, pentru că noi suntem români de când ne-am pomenit!”*, spune Jivorad.

Administrația locală de la sate este, în Serbia, onorifică, nu sunt remunerați, iar aleșii locali sunt desemnați dintre cei mai gospodari membri ai comunității. Spune că, fiind ocupat cu domeniul zootehnic, a făcut multe propuneri administrației locale din Zajecear pentru sprijinirea agriculturii și zootehniei, pentru

că în aceste locuri creșterea animaleor este o tradiție, dar nimeni nu l-a auzit și i s-a răspuns că dacă vrea să crească animale, să se descurce.

Și fiul lui Truță, Dragan, care a terminat facultatea de Litere în România, spune că zootehnia ar trebui mai bine sprijinită în Serbia și că oamenii acestor locuri au un potențial uriaș, care nu e răsplătit așa cum ar trebui.

Despre modul în care copiii etnicilor români au acces la studii în limba română, Dragan Truțișci spune că România îi sprijină pe studenții de aici, dar din păcate nu sunt încurajați să se întoarcă după facultate în Serbia și să ajute comunitatea românească de aici, pentru că majoritatea ori rămân în România, ori pleacă să lucreze în statele Europei Occidentale.

Casă românească din satul Topolnica, construită în anul 1897

STATISTICKI PODACI
RUMUNA TIMOČKE KRAJNE

GODINA POPISA	RUMUNI	VLASI	MATERNJI JEZIK
1846	97.215		Rumunski
1850	104.343		Rumunski
1859	122.595		Rumunski
1866	127.326		Rumunski
1884	149.727		Rumunski
1890	143.684		Rumunski
1895	159.510		Rumunski
1900	122.429		Rumunski
1921	231.068		Rumunski
1948	3.489	93.440	Vlaški
1953		36.728	Vlaški
1961	2.233	1.330	Vlaški
1971	4.412	14.653	Vlaški
1981	6.387	25.535	Vlaški
1991	4.128	17.672	Vlaški
2002	34.576	40.054	Vlaški
	4.157	39.953	

**O statistică publicată de Serbia după recensământul populației din
anul 1890**

890

- Кад нове округе одвојимо од старих округа, онда на-
лазимо, да је износио проценат становника туђе народности.

у ОКУЗИМА:	у ВАРОШНИМА,	у СЕЛИМА	у ОПШТЕ
новим	10-33	1-86	3-17
старим	12-99	12-71	12-74

Односна размера између варошких и сеоских станов-
ника туђе народности било је у округима:

новима	као 100 : 18
старима	100 : 99

Према томе становника туђе народности има по селима
у старим округима пет пута више, него у округима новим.

Број становника од сваке народности на појединим
је овај:

БРОЈ СТАНОВНИКА			
По народности	ВАРОШКИХ	СЕОСКИХ	СВЕГА
Срби	206701	1,486.672	1,693.337
Бугари	2958	3791	6749
Пољаци	228	—	228
Руси	54	5	59
Словаци	218	26	244
Словинци	138	23	161
Хрвати	169	68	237
Чеси	1080	118	1198
Ариаути	59	1803	1862
Турци	517	582	1099
Јермени	20	—	20
Грци	863	218	1081
Цинцари	382	168	550
Французи	105	19	124
Тајландци	558	176	734
Румуни	5196	144531	149727
Енглези	23	4	27
Немци	4380	379	4759
Маџари	1183	128	1311
Јевреји	4109	18	4127
Цигани	6946	27120	34066
Свега	235887	1,665.849	1,901.736

Documente din anul 2013, care atestă înscrierea copiilor la cursurile de limba română cu elemente de cultură națională din școlile comune Kladovo

1

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОСНОВНА ШКОЛА
„Јулијана Јовановић - Радојевић“
Број 114/2013
20.03.2013. гођ.
ПОДВРШКА

УДРУЖЊЕ ЗА ТРАДИЦИЈУ И КЛУТУРУ ВЛАХА “DUNAV”
АСОЦИАЦИЈА ПАНТРУ ТРАДИЦИЈЕ СИ КУЛТУРА РОМАНИЛОР “DUANREA”
Dunavska 16. Kladovo
Telefon : + 381 065 85 15 866 mail:tihanmatasarevic@rocketmail.com

ЗАХТЕВ РОДИТЕЛЈА

Školi ОСНОВНА ШКОЛА Јулијана Јовановић Радојевић
Mesto ПОДВРШКА

Na основу закона Републике Србије о образовању деце националних мањина, ми доле потписани родитељи желимо да наша деца уче Румунски језик са елементима националне културе од 1. Септембра 2013.г.

Ime i prezime RODITELJA	Ime i prezime deteta i razred	Mesto	JMBG roditelja	Telefon	Potpis
1. SIPRIJANOVIĆ DUŠICA	SIPRIJANOVIĆ BOJANA II RAZ	PODVRSKA			Dušica SR
2. KOSTIĆ RISTA	KOSTIĆ MILOŠ II RAZ	PODVRSKA			Kostić Rista
3. KOSTIĆ RISTA	KOSTIĆ MILOŠ II RAZ	PODVRSKA			Kostić Rista
4. KOSTIĆ RISTA	KOSTIĆ MILOŠ II RAZ	PODVRSKA			Kostić Rista
5. MILOŠKOVIĆ SARA	MILOŠKOVIĆ SARA II RAZ	PODVRSKA			Miloković Sara
6. MARINKOVIĆ LUDISA	MARINKOVIĆ LUDISA II RAZ	PODVRSKA			Marinković Ludisa
7. GUŠATONJIĆ ELIZABETA	GUŠATONJIĆ SARA II RAZ	PODVRSKA			Gušatonjić Eliza
8. GUŠATONJIĆ ELIZABETA	GUŠATONJIĆ SARA II RAZ	PODVRSKA			Gušatonjić Eliza
9. PAUNOVIĆ JELICA	PAUNOVIĆ JELICA II RAZ	PODVRSKA			Paunović Jelica
10. PAUNOVIĆ JELICA	PAUNOVIĆ JELICA II RAZ	PODVRSKA			Paunović Jelica
11. LAZAREVIĆ MILOŠ	LAZAREVIĆ MILOŠ II RAZ	PODVRSKA			Lazarević Miloš
12. LAZAREVIĆ MILOŠ	LAZAREVIĆ MILOŠ II RAZ	PODVRSKA			Lazarević Miloš
13. LUKIĆ NEMANJA	LUKIĆ NEMANJA II RAZ	PODVRSKA			Lukić Nemanja
14. DIMITRIJEVIĆ GORAN	DIMITRIJEVIĆ GORAN II RAZ	PODVRSKA			Dimitrijević Goran

Datum 20.03.2013

Ovlašćeno lice škole DIREKTOR
Potpis i pečat
[Potpis]

2

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОСНОВНА ШКОЛА
"Љубица Јовановић - Радосављевић"
Број 113/2013
20.03.2013 год.
ПОДВРСКА

UDRUŽENJE ZA TRADICIJU I KLUTURU VLAHA "DUNAV"
ASOCIACIJA PANTRU TRADITIE SI KULTURA ROMANILOR "DUANREA"
Dunavska 16. Kladovo
Telefon : + 381 065 85 15 866 mail: tihanmatasarevic@rocketmail.com

ZAHTEV RODITELJA

Školi OSNOVNA ŠKOLA "ЉUBICA JOVANOVIĆ RADOŠAVLJEVIĆ"
Mesto PODVRSKA

Na osnovu zakona Republike Srbije o obrazovanju dece nacionalnih
manjina, mi dole potpisani roditelji želimo da naša deca uče
Rumunski jezik sa elementima nacionalne kulture od 1. Septembra
20 13.g.

Ime i prezime RODITELJA	Ime i prezime deteta i razred	Mesto	JMBG roditelja	Telefon	Potpis
1. ČAZIMOVIC DRAGANA	PAPIC MARKO VIII RAZ	PODVRSKA			Papic Marko
2. ČAZIMOVIC DRAGANA	PAPIC KRISTINA IV RAZ	PODVRSKA			Kristina Papic
3. MARINOVIC BEA	MARINOVIC ALEXA VII RAZ	PODVRSKA			Alexa Marinovic
4. MARINOVIC ALEXA	MARINOVIC VERA VII RAZ	PODVRSKA			Vera Marinovic
5. MARINOVIC ALEXA	DIMITRIJEVIC MILAN VII RAZ	PODVRSKA			Milan Dimitrijevic
6. DIMITRIJEVIC DRAGANA	PAPIC DANIJEL VII RAZ	PODVRSKA			Danijel Papic
7. BARBUDOVIC SUZANA	BARBUDOVIC MARICA VII RAZ	PODVRSKA			Suzana Barbudovic
8. MARINOVIC BEA	MARINOVIC EMILKA VII RAZ	PODVRSKA			Bea Marinovic
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14. MARINOVIC SUZANA	MARINOVIC SUZANA VII	PODVRSKA	0640311436		Mojka je telefonski dala saglasnost

Datum 20.03.2013

Ovlašćeno lice škole DIREKTOR

Potpis i pečat

[Signature]

Copie de pe cererea depusă în iunie 2012 la Școala Osnovna škola Đura Jakšić din Zaječar

OSNOVNA ŠKOLA ĐURA JAKŠIĆ ZAJEČAR

DIREKTORU ŠKOLE

U sklad povećanog interesovanja dece koja pohađaju Vašu osnovnu školu-istureno odeljenje u Lubnici, mi, dole potpisani roditelji molimo Vas i zahtevamo da u skladu sa odlozbenima Zakona o obrazovanju nakon uvrstite u listu izbornih predmeta u isturenom odeljenju Vase škole u Lubnici i predmet pod nazivom:

-Materijski rumunski jezik sa elementarnom rumunsko nacionalne kultura-kao materijal jezik rumunske nacionalne manjine koja u prevelikom broju živi u ovoj Lubnici.

Nakon toga i izvršenog anketiranja učenika, očekujemo da produzmete sve zakonom propisane mere. Za izbornog nastavnika predloženo Kristijana Strajčić iz Bratstva kod Bora koji poseduje adekvatno zvanje za predavača rumunskog jezika i rumunske nacionalne kulture:

Ukoliko sam izadjeite u susret i uvrstite naš materijal jezik u izborne predmete, troškove oko udžbenika i obrazovnog pribora za ovaj izborni predmet snosiće u potpunosti Nacionalni Savet Rumunske Nacionalne manjine.

Sa osobitima poštovanjem, mi dole potpisani roditelji:

U Lubnici, dana 04.06.2012.godine

1. Младеновић Сузана

2. Младеновић Зорана

3. А. Јаков

4. Младеновић

5. Младеновић

6. Petrović Scaviša

7. Младеновић Зорана

8. Младеновић Зорана

9. Младеновић Милана

10. Младеновић Зорана

11. Младеновић Зорана

12. Младеновић

13. Младеновић Зорана

14. Младеновић Младеновић Младеновић

15. Младеновић Зорана

16. Младеновић Сузана

17. Младеновић Анђелина

18. Младеновић Зорана

19. Младеновић Зорана

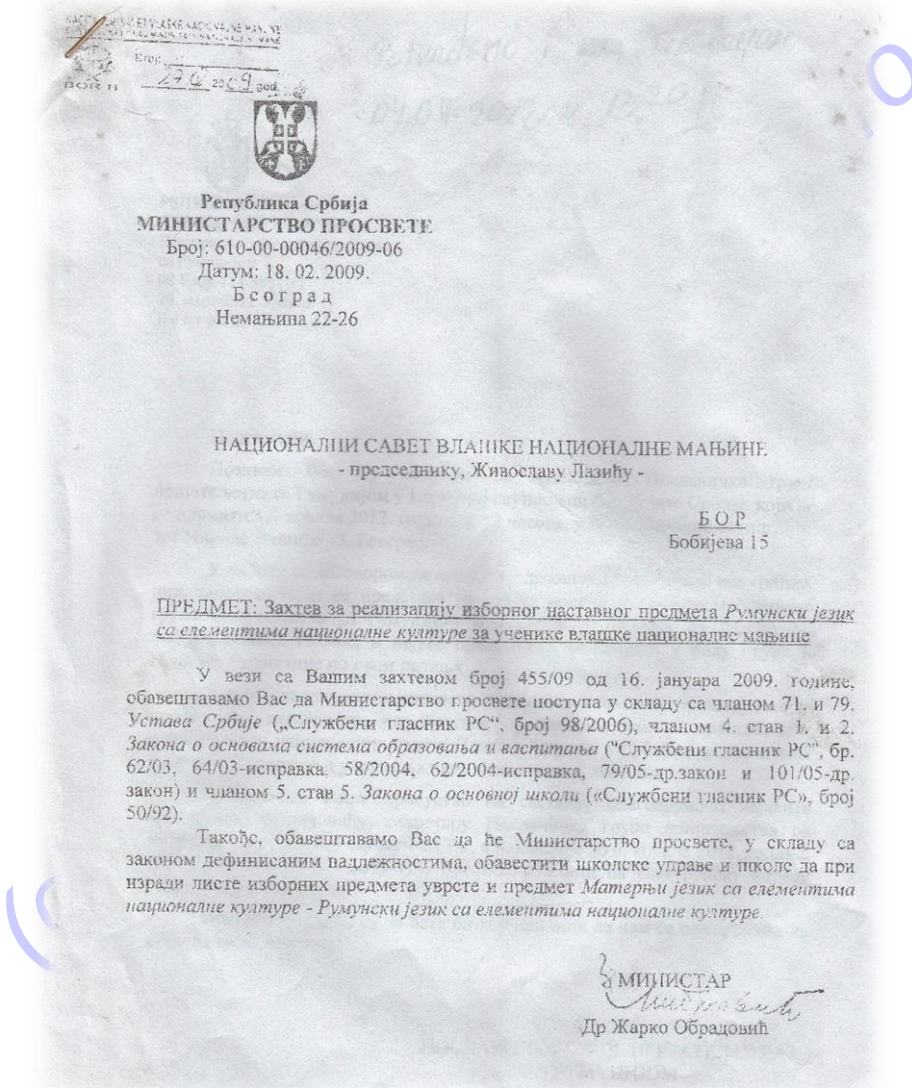
20. Младеновић Младеновић

21. Младеновић Младеновић

22. Младеновић Младеновић

23.

Acest document este o adresă trimisă Consiliului Național al Vlahilor, condus în anul 2009 de către Jivoslav Lazici, de către Ministerul Educației din Serbia, semnat de ministrul de resort de la acea vreme, Jarko Obradović, din care reiese că se puteau face cu de limba română în școlile de stat din Serbia. A trebuit să treacă 4 ani pentru ca aceste cursuri să devină realitate, deoarece documentul a fost ținut la sertar...

Document din anul 2013, care atestă cererea adresată unei școli din Kladovo, de către Tihan Matasarevici pentru a primi copiii la cursurile de limba română cu elemente de cultură națională

UDRUŽNJE ZA TRADICIJU I KLUTURU VLAHA " DUNAV "

Dunavska 16. Kladovo

mail-tihanmatasarevic@rocketmail.com

Tel: 065 85 15 866

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОСНОВНА ШКОЛА
ВУК КАРАџИЋ, КЛАДОВО
Бр. 535 / -
30. 10. 2012
КЛАДОВО

индивидуална Захтев за упис деце на румунски језик

Бр. 82/012...../Датум. 29. 10. 2012.....

ЗАХТЕВ

ШКОЛИ ВУК КАРАџИЋ КЛАДОВО од стране МАТА МАСАРЕВИЋ

Доле потписани ЈОВАНОВИЋ ВЛАСЕ из МАТА МАСАРЕВИЋ

Бр. КАРАџИЋ БР. 26..... телефон. 062/84.33.497.....

молим да моје дете ЈОВАНОВИЋ СТАНИША III..... ученик ове

школе, од 1 септембра 2012/3 похађају наставу румунског

језика са елементима националне културе у хомогени

школском одељењу или школском одељењу састављеном од

ученика из различитих разреда али који желе од првог

расреда да похађају овај школски предмет на основу закона

који је на снази, и на основу партнерства потписаног 1 Марта

2012 између Румуније и Србије у ЕУ . Овај наставни предмет

је одобрен од стране Министарства Просвете Србије за децу

Румунске националне мањине из Србије али и за децу која

су се на попису становништва изјаснили као Власи, на

основу одговора Министарства 610-00-00046/2009-06.

Сигурни смо да ће се после Лета (на основу флексибилне

процедуре коју је одобрило Министарство) наћи наставни

кадар (учитељи или професори) који ће моћи да предају

румунски буквар који је већ направљен на основу

одобренја Министарства Просвете Србије и који ће исте

уџбенике добити.

Овај захтев направљен је у два примерка, молим вас да ми

се један примерак врати са валидним регистарским бројем,

поступак по препоруци комесериата за надгледање

националних мањина..

Датум. 29. 10. 2012..... Потпис. Јовановић Владе

**O listă cu locuitorii de etnie română din satul Podvrška, comuna Kladovo,
din anul 1741**

Popis poreskih obveznika iz 1741.godine - Selo
Podvrška, opština Kladovo

Недељко Јон
Jurca Ion
Tudor Iovanu
Nicolae Barbul
Nicolae Dimitrașco
Vladu Cara
Станоје Матеј
Стојан бачвар
Мартин Милко
Стреја Миленко
Petre Craciță
Îancul Cracița
Jura Laloș
Prvul Bugar
Toma Morar
Gruia Ungureanu
Smoljan (slabouman)
Pavel Prvul
Dimitrașco Gavril
Filip Îancul
Filimon Îancul
Дамјан Недељко
Tosa Morariu
Радоје Мустацић
Џора Живан
Божа Живан
Jurca Damian
Благоје Џорка
Ilie Taran
Stoian Prvul
Вуле Јован
Јован Ковилово
Dimitru Pasui

Îon Şalavarda
Nicolae Pasui
Îon Morar
Vasile Brdariu
Îon dascal (učitelj)*
Bogosav Morar
Dimitru Morar
George Stančul – čebadžija
Îon Tudor
Prvul Bojin
Îorgovan Ivaşcu
Îon Prvul
Preda Vlad
Mihai sluga
Nicolae Vladu
Îovanu Vladu
Preda Dimitru
Îovanu Taran
Јован Живан

1866

Una dintre cele mai sinistre aberații din Serbia de Răsărit! O asociație apropiată de nucleul dur al CNMNVS a scris „Tatăl Nostru” în „limba vlahă”!

Tajka al nostu,

Tajka al nostu,

karje ješ pje ćerj,

să să sfincaskă numilji tälje,

să vină împărăcîja ta,

să fije voja ta,

ši pje pămînt,

ka pje ćerj.

Dănje pînje dje astăz,

ši jartă-nje dătorijilji noaštje

kum jertăm ši noj la alcî

ši nu nje inćerka

numă skapă-nje dje rău.

Inmagini din Majdanpek-ul anilor '50

